

**YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

148091

**BİR ÖĞRENCİ HAREKETİ OLARAK MİLLİ
TÜRK TALEBE BİRLİĞİ**

Zülküf ORUÇ

SBE Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalında Hazırlanan

YÜKSEK LİSANS TEZİ

148091

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Fulya ATACAN (YTÜ)

İSTANBUL, 2004

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KISALTMA LİSTESİ.....	III
ÖNSÖZ.....	IV
ÖZET.....	V
ABSTRACT.....	VI
1.GİRİŞ	1
2.KURULUŞUNDAN KAPATILDIĞI TARİHE MİLLİ TÜRK TALEBE BİRLİĞİ .	4
2.1 MİLLİ TÜRK TALEBE BİRLİĞİ'NİN KURULUŞU	4
2.2 II. DÜNYA SAVAŞI YILLARINDA TÜRK SAĞI	12
2.2.1 II. Dünya Savaşı Sonrası Dünya Soğuk Savaş'ın Kurumsallaşması ve Türkiye	16
2.3 1950'LİLERDEN SONRA TÜRK SAĞI	18
2.4 MİLLİ TÜRK TALEBE BİRLİĞİ'NİN YENİDEN KURULUŞU	22
2.5 1965 SONRASI TÜRK SAĞI VE MİLLİ TÜRK TALEBE BİRLİĞİ	30
2.5.1 MTTB'de Rasim Cinisli Dönemi (16 Mart 1965- 11 Mart 1967).....	35
2.5.2 MTTB'de İsmail Kahraman Dönemi(11 Mart 1967- 19 Ağustos 1969)	38
2.5.3 MTTB'de Burhanettin Kayhan Dönemi (12 Ağustos 1969- 25 Mart 1971)	41
2.5.4 MTTB'de Ömer Öztürk Dönemi (26 Mart 1971- 27 Mayıs 1973)	46
2.5.5 MTTB'de Raşit Ürper Dönemi (27 Mayıs 1973- 7 Temmuz 1974)	49
2.5.6 MTTB'de Abit Özmen Dönemi (7 Temmuz 1974- 3 Ağustos 1975)	54
2.5.7 MTTB'de Rüştü Ecevit Dönemi (3 Ağustos 1975 – 16 Ekim 1976)	57
2.5.8 MTTB'de Cemalettin Tayla Dönemi (16 Ekim 1976- 4 Aralık 1977)	61
2.5.9 MTTB'de Kasım Yapıcı Dönemi (4 Aralık 1977- 28 Temmuz 1979)	63
3. MTTB İDEOLOJİSİ	65
3.1 TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİNİN BİR BİÇİMİ OLARAK KEMALİST MİLLİYETÇİLİK	66
3.2 MTTB ve TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ	72
3.2.1 Devlet	73
3.2.2 Batılılaşma	75
3.2.3 Din	79
3.2.4 Dil ve Kültür Anlayışı	82
3.2.4.1 Milli Sinema	87
3.2.5 Milli İktisat ve Sanayi	89
3.2.6 Dış Politika	94
3.2.7 Kapitalizm ve Komünizm Karşısında MTTB'nin Milliyetçiliği	106

3.3 GENEL DEĞERLENDİRME	108
4.MTTB ÖRGÜT VE GENÇLİK KİTLESİ	111
4.1 MİLLİ TÜRK TALEBE BİRLİĞİ’NİN KURUMSAL YAPISI	111
4.1.1 Müdürlükler	112
4.1.2 Kulüpler	119
4.1.3 Enstitüler	121
4.2 MİLLİ EĞİTİM VE GENÇLİĞİN TERBİYESİ	123
4.2.1 Gençliğin Önemi	123
4.2.2 Milli Türk Talebe Birliği’nin Eğitim Felsefesi	125
4.2.3 Sosyal İlimler Enstitüsü	134
4.2.4 Batılılaşmanın Vicdan Azabı Solcu Gençlik	137
5.SONUÇ	140
KAYNAKLAR	145
ÖZGEÇMİŞ	151

KISALTMA LİSTESİ

AP	Adalet Partisi
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
DP	Demokrat Parti
İTC	İttihat ve Terakki Cemiyeti
MHP	Milliyetçi Hareket Partisi
MNP	Milli Nizam Partisi
MSP	Milli Selamet Partisi
MTTB	Milli Türk Talebe Birliği
NATO	Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
SİE	Sosyal İlimler Enstitüsü
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TİP	Türkiye İşçi Partisi

ÖNSÖZ

Sadece bir öğrenci birliği olmanın ötesinde bir öneme sahip MTTB sahip olduğu farklı milliyetçilik anlayışı ve eleştirel eğitim felsefesi ile özgün bir tarihi araştırma alanı oluşturmaktadır. Bu çalışma ile bu alandaki bir boşluk doldurulmaya çalışıldı. Türkiye’de 1990’lar sonrasında gündeme oturan Siyasal İslam olgusu çoğunlukla siyasal partiler üzerinden anlaşılmaya çalışıldı. Bu tez içinde MTTB özelinde incelenen sağ siyaset içinde milliyetçilik ve islamcılık ayrışmasının kökenlerini bulabileceğimiz 1960 ve 1970 ‘li yıllar daha kapsamlı araştırmaları beklemektedir.

MTTB’de geleceğin yönetici kadrosunu oluşturacak şuurlu bir kadronun yetiştirilmesi bir ideal olarak hep var oldu. Nitekim 1970’li yıllarda MTTB Sosyal İlimler Enstitüsünde eğitim gören kuşak bu gün 50’li yaşlarındadır ve Türkiye’de yönetimin çeşitli kademelerinde bulunmaktadır. Bu kuşağın politik bilinçlerinin nasıl bir anlayış içinde şekillendiğini anlamak MTTB’nin dünya görüşünü anlamayı gerekli kılmaktadır.

1916’dan 1980’e MTTB’yi incelemek bir anlamda yakın dönem Türkiye tarihini bir bütün olarak görmeyi gerektirdi. Bu çerçevede bu araştırmanın benim için çok öğretici ve daha kapsamlı araştırmalar için kışkırtıcı olduğunu söylemeliyim. Bu çalışma boyunca kelimenin bütün anlamları ile hocam olan sayın Doç. Dr. Fulya Atacan’a sabrından ve ilgisinden dolayı teşekkürü borç bilirim. Onun yönlendirmeleri ve değerli eleştirileri olmasaydı bu çalışma tamamlanamazdı. Zihin açıcı sohbetlerinden dolayı dostum Mehmet Aytekin de çalışma süresince düşüncelerimin olgunlaşmasında yardımcı oldu. Oğullarının böylesine uzun ve meşakkatli işlerle niçin uğraştığını merak etmelerine rağmen bana sadece destek olan anne ve babama minnettarım.

ÖZET

Bu tez 1916 yılında kurulan ve 1980 yılında kapatılan bir öğrenci örgütlenmesi olan Milli Türk Talebe Birliği'ni ele almaktadır. MTTB bir öğrenci birliği olmasının yanısıra Türkiye'de sağ siyasetin önemli kurumlarından da biridir. MTTB'nin tarihi genel anlamda Türkiye'deki siyaset ve sağ kesimdeki değişimlerin bağlamında incelenmektedir. MTTB'nin ideolojisinin Türk milliyetçiliği içindeki yeri belirlenmeye çalışıldı. 1965- 80 arası dönem MTTB tarihinde tedrici olarak bir islamileşme sürecinin yaşandığı dönem olarak tespit edildi. Milliyetçilikten islamcılığa geçiş sürecinde MTTB'nin Türk sağındaki antikomünist ittifakın merkezi olma konumunu yitirdiği anlaşılmaktadır. Devlet, din, batılılaşma, milli iktisat ve sanayi, dil ve kültür, dış politika gibi alt başlıklar çerçevesinde MTTB ideolojisindeki İslamileşme süreci değerlendirildi. Bir kurum olarak MTTB'nin organları ve işleyişi hakkında bilgi verildikten sonra MTTB'nin milli eğitim anlayışı açıklandı. Alternatif bir eğitim kurumu olarak MTTB Sosyal İlimler Enstitüsü tanıtıldıktan sonra MTTB'nin dönemin öğrenci olayları içinde solcu gençliğe dair bakış açısı ele alındı.

ABSTRACT

This research is about National Turkish Students Unity established in 1916 and closed in 1980. NTSU was not only a students organization but is a prominent rightist institution in modern Turkish political life. The history of NTSU was studied within the context of general condition of Turkey and the changing in Turkish right. NTSU' ideological position was tried to define in Turkish nationalism. The term between 1965 and 1980 was pointed as İslamization process. It was evaluated that NTSU was lost its central position of Turkish right in struggle with communism in transition process from nationalism to islamism. The process of İslamization in NTSU' ideology was evaluated under the the titles of state, religion, westernization, Language and culture, national economy and industry and foreign policy. After it was given information about NTSU'organs and functioning as a institution the education understanding of NTSU' was explained. Following NTSU Social Science Institution was introduced as an alternative educational institution, NTSU' point of view regarding to leftist students was explained as a result of wrong educational policies.

1.GİRİŞ

Osmanlı Devletinden Cumhuriyet dönemine miras kalan, 1980 yılına kadar varlığını sürdüren Milli Türk Talebe Birliği bir öğrenci örgütlenmesi olmanın ötesinde, bir kurum olarak yakın tarihimizde önemli bir yere sahiptir. İstisnai bir iki dönemi hariç tutulursa ağırlıklı olarak milliyetçi bir anlayışa sahip MTTB özellikle 1950’li yıllardan sonra sağ siyasetin hakim olduğu önemli bir zemindir. Resmi milliyetçilik anlayışının yanında kimi zaman ayrışan kimi zaman birleşen çizgisi ile MTTB, farklı muhalif sağ söylemlerin geliştiği bir zemindir. Türk sağının üç hali milliyetçilik, muhafazakarlık, İslamcılık MTTB’nin sağcılığına içkindir. Dönem koşullarına göre değişen oranlarda bu üç hali MTTB saflarında bir arada izlemek mümkündür.

Taşıdığı bu özelliklere rağmen bir kurum olarak sadece MTTB’yi konu alan hiçbir çalışma yoktur. İlhan Egemen Darendelioğlu’nun Türkiye’de Milliyetçi Hareketler Tarihi adlı çalışmasında olduğu gibi ya genel anlamda Türkiye’de milliyetçi hareketleri konu alan kitaplarda MTTB’ye değinilmekte ya da Muammer Taylak’ın II. Meşrutiyetten 1. Cumhuriyete Öğrenci Hareketleri adlı çalışmasında olduğu gibi genel anlamda öğrenci hareketlerini konu alan kitaplarda MTTB faaliyetlerinden söz edilmektedir.

Bu çalışmada MTTB’nin tarihçesine ilişkin bir bölüm yer almaktadır. Bu tarihçe oluşturulurken dönemin uluslararası koşulları ve iç siyasetin buna bağlı olarak almış olduğu konum ve bunun da ötesinde iç siyasetin aktörlerinin birbirileri ile olan ilişkileri incelendi. Dolayısıyla MTTB’nin ilk dönemi olan 1936’ya kadar olan tarih dilimindeki faaliyetlerin anlamı 1930’lu yılların uluslararası konjonktürü, genç Cumhuriyetin politikaları ve muhalif soy Türkçü çevrelerin görüşleri çerçevesinde açıklandı. 1946’dan kapatılana kadar MTTB tarihi II. Dünya Savaşı sonrası kurumsallaşan soğuk savaş koşullarında Türkiye’deki siyasi ayrışmalar ve bunun sağ kesim üzerindeki yansımaları çerçevesinde değerlendirildi. Bu değerlendirmede dönemin koşullarında devletin anti-komünizm ortak paydasında birleşen sağ kesim ile olan yakınlaşması da göz önünde bulunduruldu.

Çalışmanın ana eksenini oluşturan ve daha çok birincil kaynaklara bağlı olarak yazılan MTTB’nin 1965-1980 arası dönemi aslında Türk sağında yaşanan daha büyük çaplı dönüşümlerin izlenebildiği bir örnek olay niteliğindedir. 1965 sonrasında mayalanan ve 1970’li yıllara gelindiğinde tam anlamıyla beliren Türkçü - İslamcı ayrışması üst siyaset

düzleminde MHP ve MNP sonrasında da MSP şeklinde yaşanırken, MTTB’de de bir İslamileşme süreci işlemektedir. Dönemin faaliyet raporları ve MTTB yayın organlarına bağlı kalarak oluşturulan tarih aslında bu dönüşüme ışık tutmaktadır.

Çalışma sadece bir tarihsel anlatı olmanın ötesinde MTTB’nin kurumsal işleyişine dair bir bölümü de içermektedir. MTTB organlarının ele alındığı bu bölümü MTTB’nin varlık sebebi olan eğitime dair görüşlerinin analiz edildiği bir bölüm izlemektedir. Milli olan bir eğitim arayışı ile mevcut eğitim sistemine eleştirilerde bulunan MTTB açık oturum ve seminerler düzeyinde ve de yayın organlarında yer bulan makaleler aracılığıyla dile getirdiği teorik eleştirilerin somutlaştığı bir kurum olan MTTB Sosyal İlimler Enstitüsü’nü de kurarak kendince alternatif bir eğitimin nasıl olabileceğinin de örneğini vermeye çalışmıştır.

Milliyetçilik kuramlarını sınıflandırırken teorisyenlerin sıklıkla kullandıkları ikili bir ayrım sivil ve etnik milliyetçilikler ayrımı şeklinde olmaktadır.¹ Ulusu farklı şekillerde kurgulayan bu iki milliyetçilik anlayışından sivil milliyetçilik anlamını daha çok Fransa örneğinde bulmaktadır. Akılcı milliyetçilik diyeceğimiz medeni ya da sivil milliyetçilik ulusu ortak siyasal aidiyet üzerinden kurgulayan ve daha çok siyasal topluluğa katılımı bireylerin iradelerini ön plana çıkaran bir anlayış iken Alman romantik milliyetçiliğinde örneğini bulan etnik milliyetçilik anlayışında bireylerin iradeleri dışında ait oldukları ortak bir soy birliği ön plana çıkarılmaktadır.² Tarihsel gelişim süreci içinde geleneksel toplumlardan modern topluma geçiş sırasında ortaya çıkan bir akım olarak milliyetçilik ulus devletin ihtiyaç duyduğu toplumsal birliktelik ve türdeşliği sağlamaktadır.³ Osmanlı devletinden Cumhuriyete geçiş sürecinde ulusal egemenlik ilkesine dayanan devlet toplumsal türdeşliği her ne kadar ortak bir siyasi aidiyet üzerinden tanımlama iddiasında da olsa özellikle 1930’lu yıllar Kemalist milliyetçiliğin etnik vurgusu yüksek bir içeriğe kavuştuğu ve ırki motiflerin ön plana çıktığı bir dönem olmaktadır.⁴ Kemalist Milliyetçiliğin bu niteliği karşısında MTTB’nin milliyetçilik anlayışının analiz edilmesine yönelik bir tartışma çalışmanın bir diğer başlığını oluşturmaktadır.

¹ Anthony D. SMİTH, *Milli Kimlik*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1999, s.28; Ozan ERÖZDEN, *Ulus Devlet, Dost Kitapevi*, Ankara, 1997, s.80; Partha CHATTERJEE, *Milliyetçi Düşünce ve Sömürge Dünyası*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1996, s.13; Ayhan AKMAN, “Milliyetçilik Kuramında Etnik ve Sivil Milliyetçilik Karşıtlığı”, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi*, C.4, İletişim Yayınları, İstanbul, 2002, s.81-91; Ahmet YILDIZ, *Ne Mutlu Türküm Diyebilene – Türk Ulusal Kimliğinin Etno-seküler Sınırları (1919-1938)*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2001, s.33

² O. ERÖZDEN, a.g.e. , s.81

³ O. ERÖZDEN, a.g.e. , s102

⁴ A. YILDIZ, a.g.e. , s.13

Batı dışı dünyada gelişen milliyetçiliklerin en önemli özelliklerinden birisi çoğu zaman sömürgeci olarak görülen ve kendisine karşı savaşılarak  zg rleşilen Batı karşısında nefret ve hayranlığın aynı anda duyuluyor olmasıdır.⁵ Kemalist milliyetçilik içinde muasır medeniyetin de ötesine geçmek tarzında ifade edilen Batıyı onun gibi hatta ondan daha iyi olarak aşma çabası şeklinde ifade edebileceğimiz bu çelişkili durumun MTTB'nin milliyetçilik anlayışındaki etkisi çalışmada üzerinde durulan konulardan biridir. Özellikle MTTB ideolojisinin bel kemiğini oluşturan batılılaşma eleştirisi bu çelişkili durumun bir ifadesi olarak değerlendirilebilir.

Ayrı bir bölüm olarak ele alınan MTTB'nin milliyetçiliği, ideolojisi devlet, Batılılaşma, din, dil ve kültür, iktisat ve dış politika anlayışı alt başlıkları altında analiz edilmiştir. Tüm bu alt başlıkları birleştiren bir i  mantık olarak da 1965 yılından kapanana kadar olan dönemde MTTB'nin sağcılığındaki İslamileşme sürecinin izdüşümleri takip edilmeye çalışılmıştır.

⁵ P. CHATTERJEE, **a.g.e.**, s.15; Tanıl BORA, **Milliyetçi- Muhafazakar Düşünüşte Negatif Batı İmgesi**, Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi, Modernleşme ve Batıcılık, C.3, editör: Uygur Kocabaşoğlu, İletişim Yayınları, İstanbul 2002, s.251

2.KURULUŞUNDAN KAPATILDIĞI TARİHE MİLLİ TÜRK TALEBE BİRLİĞİ

Cumhuriyetin kuruluşu, iki savaş arası dönem ardından II. Dünya Savaşı koşulları ve sonrasında soğuk savaş yıllarında iki kutuplu bir dünyada, Türkiye Cumhuriyeti'nin içinde bulunduğu koşullar sürekli olarak değişmektedir. Tüm bu dönemlerde faaliyetlerini devam ettiren Milli Türk Talebe Birliği esas olarak milliyetçi bir ideolojik hattı izlemiştir. Fakat Türkiye'deki iç siyasi koşullarına ve dönemin uluslararası konjonktürüne bağlı olarak bu milliyetçilik farklı görünümelerde ortaya çıkmıştır. Özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında oluşan soğuk savaş ortamında Türkiye'deki siyasi yelpaze sağ ve sol gibi kavramlar üzerinden bir adlandırma ve tanımlamaya sahne olurken bu yelpaze içinde MTTB'nin sağcılığı ön plana çıkmaktadır. 1950'li yıllardan sonra antikomünizm paydasında birleşen sağcılığın içeriği de değişmektedir. Bu çerçevede MTTB'nin tarihi bu almanışık içerisinde anlamlı bir yer teşkil etmektedir. Bu bölümde kurulduğu dönemden 1970'lerin sonuna kadar MTTB tarihi Türk sağındaki değişimlere paralel bir biçimde incelenecektir.

2.1. MİLLİ TÜRK TALEBE BİRLİĞİ'NİN KURULUŞU

Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda imzalanan anlaşmalar içerisinde hükümsüz kalan tek anlaşma Sevr anlaşması idi. Çünkü Sevr'in kabul edilemez yaptırımları Anadolu'da bir kurtuluş hareketini doğuruyordu. Lozan anlaşması müttefik devletlerin yenilgiye uğramış devletle değil Anadolu'da büyük bir direniş örneği göstermiş bir devletle imzalanıyordu. Her ne kadar Sevr ile kıyaslandığında büyük kazanımları olsa da yeni Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurucu anlaşması olma niteliğini taşıyan Lozan Barış Anlaşması toprak kaybına ve çok uluslu bir imparatorluktan daha homojen bir nüfusa sahip ulus devlete geçişe de işaret ediyordu. Misak-ı milli olarak ilan edilen ve ödün verilemeyecek ülkesel sınırlara işaret eden sınırların dahi ötesinde bir daralma ile başta Musul olmak üzere, Batum ve Hatay da Lozan anlaşmasının kazanımları içinde değildi.

İttihat ve Terakki Cemiyetinin yamacında kurulan Türkçü ideolojinin etkisindeki bir çok gençlik örgütlenmesi Kurtuluş Savaşı yıllarında Anadolu'daki mücadeleye destek oluyordu. Darulfünun öğrencileri başta olmak üzere İzmir'in işgali öğrencilerin protestosu ile karşılaşılıyor ve mitingler düzenleniyordu. İşgal kuvvetlerinin ve yerli yandaşlarının aşağılayıcı hareketlerine maruz kalan Darulfünun gençliği greve gidiyordu. Bu grev ilk geniş çaplı

boykot hareketi olarak anılmaktadır.⁶ Milli Türk Talebe Birliği de böylesi bir birikimin devamı niteliğindedir. Birliği kuran gençlerin imparatorluktan ulus- devlete geçiş sürecinde Birinci Dünya Savaşı'nın yenilgisini, işgalleri ve ardından Kurtuluş savaşını yaşamış bir kuşak olduğu göz önüne alınarak MTTB'nin bu ilk dönem faaliyetlerini bu çerçevede değerlendirmek gerekir. Siyasi kadroların dönemin uluslararası koşullarını ve de yıllardır savaşlar ile birlikte yaşayan bir toplumun içinde bulunduğu toplumsal ve ekonomik durumu gözeterik “Yurtta sulh, cihanda sulh” gibi barışçı bir ilkeyi benimsemelerine rağmen Birliğin eylemlerine sirayet eden kabına sığmazlık, kimi zaman yabancı düşmanlığına varan milliyetçi hassasiyetler bu temelde düşünölmelidir.

Milli Türk Talebe Birliği'nin kuruluşuna dair çeşitli tarihler verilmektedir. İlhan Darendelioğlu Türkiye’de Milliyetçilik Hareketleri Tarihi adlı eserinde MTTB'nin kuruluş tarihi olarak 1929 yılını belirtirken⁷ Tefik Çavdar Birliğin 1933 tarihinde CHP önderliğinde kurulduğunu söylemektedir.⁸ Muammer Taylak Osmanlıdan Cumhuriyete öğrenci hareketlerini ele aldığı kitabında 1924 tarihli “İstanbul’da tramvay olayı” başlıklı açıklamasında MTTB'nin İstanbul Tramvay Şirketi’ne boykot ilan eden bir beyanname yayımladığını belirtir.⁹ Öznur ise MTTB'nin 4 Aralık 1916 tarihinde kurulduğunu ve bu tarihten sonra milli mücadele döneminde Türk Ocakları ile birlikte işgal kuvvetlerine karşı mücadeleyi örgütleyen kuruluşlardan biri olduğunu belirtir.¹⁰ Birliğin 1969 tarihli bir yayımında, kendi tarihine dair hazırlamış olduğu çalışmada da MTTB'nin 1916 yılında bir araya gelen Darul Fünun talebelerince kurulduğı yazılıdır.¹¹ Nitekim Birliğin amblem ve tabelalarında da kuruluş tarihi olarak 4 Aralık 1916 tarihi yer almaktadır. Şensoy’un resmi belgelere dayanarak yaptığı çalışmada ise 4 Aralık 1926 tarihinde MTTB'nin fiili olarak kurulduğı 27 Nisan 1927 tarihinde ise hukuken tüzel kişilik kazandığı belirtilmektedir.¹²

Taylak Birliğin kurucularına dair İbrahim Öktem, Tahsin Bekir Balta, Nihat Üçüncü isimlerini anmaktadır. Birliğin genel sekreteri İbrahim Öktem’dir.¹³ Birliğin bu ilk dönemi 1936 yılında Birliğin kapatılması ile sona erdi. Bir dönem devletten maddi yardım da alan

⁶ Aykut KABACALI, *Türkiye’de Gençlik Hareketleri*, Altın Kitaplar, İstanbul 1992, s. 67

⁷ İlhan DARENDELİOĞLU, *Türkiye’de Milliyetçilik Hareketleri Tarihi*, Toker Yayınları, İstanbul 1968, s. 58

⁸ Tefik ÇAVDAR, *Türkiye’de Demokrasi Tarihi*, İmge yayınları, Ankara 2000, s. 322

⁹ Muammer TAYLAK, *İkinci Meşrutiyet’ten Cumhuriyete Türkiye’de Öğrenci Hareketleri*, Başnur Matbaası, Ankara 1969, s. 103

¹⁰ Hakkı ÖZNUR, *Ülkücü Hareket*, Alternatif yayınları, Ankara 2000, s. 44

¹¹ Osman BURAK, “Tarihi Boyunca MTTB”, Milli Gençlik, Ocak 1969, s.30

¹² Tahsin ŞENSOY, *Atatürk Dönemi Öğrenci Olayları (1918-1938)*, Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi 1998, (yayımlanmamış) s. 103

¹³ M. TAYLAK, a.g.e. , s. 108

Milli Türk Talebe Birliği¹⁴ Türk Ocakları'nın dahi tek parti hükümetinin kamusal alanı kontrol etme noktasındaki politikaları doğrultusunda kapatıldığı bir siyasi ortamda faaliyetlerini sürdürmüştür. Darendelioğlu'nun milliyetçi yayınlar arasında zikrettiği Birlik Dergisi MTTB'nin yayın organıdır.¹⁵ MTTB bu dergi aracılığıyla birçok kampanya yürütmüş ve Birlik dergisi 1933 yılından itibaren 14 sayı çıkmıştır.¹⁶

1936 yılına kadar süren ilk döneminde Birlik Dergisinde yayımlanan Düşüncelerimiz başlıklı yazı MTTB'nin milliyetçilik anlayışını özetlemektedir.

“Milliyetçiyiz: Bunu tarihi bir zaruret olarak kabul ediyoruz. Tarih gösteriyor ki, milletler ancak kendilerine has olan milli seciye şartları içinde yükselebilir. Milli seciyelerini kaybeden milletler başkalarına yem olurlar. Biz yemlik bir millet değiliz, yemlik olamayız ve olmayacağız. Koyu milliyetçiyiz: Bazı gafillerin sandığı gibi bu bir şovenizm değildir. Bilakis sınırlarımız dışındaki şovenice yaygaralara karşı en kuvvetli bir müdafaa silahıdır. Bize göre millet: Kanı bir, kültürü bir, ülküsü bir insanlar topluluğu, bizim için milliyet sınır tanımaz. Bu düşünce özünü tarih inkılabımızdan alıyor. Kazan Türkü, Kırım, Kaşgar, Semerkant ve Bak Türkü sınırlarımız içinde yaşamayan fakat bizden olanlardır. Bize göre milli seciye: Türk milletini her millettten ve milli misakla sınırlanmış Türk toprağını her topraktan üstün tutan ruh. Tarihin Türk millettine verdiği vazifeyi kavrayan ve büyük neslin çocuklarına bu vazifenin ifasını kolaylaştıracak manevi gücü aşılarmayı ülkü edinen ruh. Türk mazisine, Türk ananesine, Türk büyüklerine kıymet veren, onları saygılayan ve bu düşünceye bağlı olarak maziye inkar eden bir zihniyetle, kozmopolitlikle ve nankörlükle mücadele eden bir ruh. Türk yurdunu dünyanın en mamur ve medeni memleketi seviyesine çıkarmak ve Türk kültürünü muasır medeniyet seviyesinin üstüne yükseltmek, ülküsünün icaplarını kavrayan ve kan, kafa, bilek kuvvetini bu yolda seferber eden ruh. Milli birliğin kutsiyetine inanan ve bu birliği kuvvetlendirmeyi ülkü bilen ruh. Fert ve zümre menfaatlerini millet menfaatlerinde gören, ihtiras çirkefine bulaşmaktan çekinen, Türk milleti ve Türk yurdu için fedakar olmayı vazife bilen ülkü için hayatı istihkar eden yüksek ruh. Mücadele ediyoruz: Yeryüzünde muhayyel cennet vadeden Beynelmilelci fikirle, Kara düşmanla. Bu kiliseden bozma günlük kokulu yaban mektebidir. Muallim kılığına girmiş papaz ve misyonerdir. Birde yerli kara düşman var. Onlarla mücadele ediyoruz. Bu cehalettir, taassuptur, mürteci zihniyettir. Sinsi düşmanla. Bu fena niyetli yaban sermayesidir. Bu yaldızlı teşriki mesai formülünün mümessilidir. Bu muslihane hulul ile içimize sokulmak bizi kemirmek ister. Biz yaban şirketlerinin başka diyarlarda ne gibi işler gördüğünü çok iyi biliriz. Yaban şirketi Türk toprakları üzerinde bir Türk şirketinin sahip olduğu haklardan fazlasını isteyemez. Ticaret bayrağını siyasi bayrak takip eder. Bu yaban sözünü unutmadık, unutmayacağız. Konuşuyoruz: Fakat politikalaşmış kalemlerle ve politika için değil. Düşüncelerimiz memleketleşmiş ve kafalarımız ülküleşmiştir. İnkılap karşısındaki vazifelerimizi yapmaya çalışıyoruz. Millet ve memleket düşüncesiyle yürüyen kalemlerle ve yalnız ülkü için konuşuyoruz. Sanat ülkü içindir: Bundan şunu anlıyoruz; sanat bir gaye olarak değil fakat ülkünün tahakkuku için bir vasıta olarak kullanılmalıdır. Hele Türkiye gibi bir inkılap memleketinde bu mutlaka böyle olmalıdır. Yalnız sanat değil

¹⁴ H. ÖZNUR, a.g.m. s.44

¹⁵ İ. DARENDELİOĞLU, a.g.e. s.65

¹⁶ Dönemin Türkçü dergilerinde MTTB mensuplarının yazılarına rastlamak mümkündür. 1932 Tarihinde Nihal Atsız tarafından çıkarılan Atsız Mecmuada Hemşinli Tevfik ismi ile Tevfik İleri'nin yazısı yayımlanıyordu.

her şey ülkü içindir. Bütün çalışmalar inkılap yolunda seferber edilmelidir. Kurulduğumuz günden beri bu davayı güdüyoruz. İnkılap prensipleri diyor ve üzerine titriyoruz. Her rejim muhakkak bir takım prensiplere dayanmak mecburiyetindedir. Türk inkılabının prensipleri falan kitaptan ve falan felsefeden doğmuş değildir. Onlar, Türk tarihinin seyrinden doğdu. Onlar hayat zaruretinin mahsulüdür. Türk milleti bu prensiplerin zıddını asırlarca tecrübe etmiştir. Neticeyi hepimiz biliyoruz. Bu kısaca Sevr ile ifade edilebilir. Şimdiki devir: Lozan ile aşılın, zaferlerle başlayan zaferlere doğru giden yeni devir. Biz bu devirde tarih zaruretlerinde doğmuş prensiplere, asıl hayata, öz hayata doğru koşuyoruz.”¹⁷

Dergide ifade edilenlerden MTTB'nin bu dönemdeki milliyetçilik anlayışını etnik tarzda bir milliyetçilik olarak belirlemek mümkündür. Kan ve ortak bir köken ve tarih birliğine dair söylenenler MTTB'nin milliyetçilik anlayışında etnik vurguyu belirginleştirmektedir ve özellikle 1929 sonrası Kemalist milliyetçilik anlayışına yaklaştırmaktadır. Her ne kadar inkılap, muasır medeniyetler seviyesine doğru bir atılım ve Türk tarihindeki mükemmel olana doğru tekamülün bir aşaması olarak nitelense de üstü kapalı olarak Misak-ı milli sınırları dışındaki Türklere dair ilgi MTTB milliyetçiliğini Kemalist milliyetçilikten ayırır ve dönemin Turancı çizgide yer alan Türkçülerine yakınlaştırır. Kozmopolitliğin reddine ve milli seciyenin muhafaza edilmesine yönelik söylenenler II. Meşrutiyet dönemi Türkçülerinin ideoloğu konumundaki Gökalp'in sentezine uygundur. Batılılaşma asla milli kimliği kaybetmek pahasına olmamalıdır. Bu alıntıda beynelmilelci akım olarak nitelen materyalist felsefe ve komünizm karşıtlığının izlerini görmek de mümkündür. Birlik dergisinde her ne kadar politikadan ve politika üslubundan uzak kalınacağı belirtilse de MTTB kendisine milli değerler ve idealler olarak tavsif ettiği bir üst siyaset dili oluşturmuş ve bunun dışında kalan üslupları kozmopolitlikle itham ederek siyaset ile olan ilişkisini sürdürmüştür.

Birlik dergisi sayfalarında Cenap Şahabettin'i protesto ve Kadro dergisi ile mücadele ile ilgili yazılar yer almıştır. Birlik dergisinin ikinci sayısında Cenap Şahabettin milli mücadele yılları sırasındaki tavrının aksine bugün inkılabı övmekle suçlanmış ve mazisinin inkılaba övgüyü hak edemeyecek kadar temiz olmadığı ve bu hakkı O'na tanımadığı ifade edilmiştir.

MTTB'nin her döneminde gerek resmi gerekse resmi olmayan siyasi çevreler Birlik üzerinde etkili olmak istemiştir. Birlik dergisinin ilk sayılarından itibaren Kadro dergisinin

¹⁷ T. ŞENSOY, a.g.e. ,s.125-127

yayımlarından duyulan rahatsızlığı ifade eden yazılar yayımlanmıştır.¹⁸ Cumhuriyetin ilanından sonra girişilen “inkılap”ların ideolojisini hazırlamak üzere Yakup Kadri (Karaosmanoğlu) , Şevket Süreyya (Aydemir), Vedat Nedim (Tör), Burhan Asaf (Belge), İsmail Hüsrev (Tökin) ve Şevki (Yazman) tarafından 1932’de yayımlanmaya başlanan Kadro dergisi, yönetici çevrelerden de tepki aldığından, Mustafa Kemal’in desteğini çekmesi üzerine, Aralık/Ocak 1934-1935 tarihli 35-36. sayısından sonra kapatıldı. Savunduğu düşüncelerle bir yayın organının gücünü aşan bir etki yaratan Kadro, kimi çevrelerce solcu diye nitelenmiştir. Gerçekte, Kemalizm’in kapitalizm ve sosyalizm dışında bir üçüncü yol olduğu savından hareket eden Kadro ekonomide devletçilik, sınıfsız çelişkisiz toplum, yeni tarih ve dil anlayışı gibi iddialı düşüncelerle ortaya çıkmıştır.¹⁹ Derginin adeta faşist İtalya’daki kara gömleklileri hatırlatan gençlik konularındaki düşünceleri de dikkat çekicidir.²⁰ Kadro’ya göre gençliği toplumun ihtiyaçlarına göre hazırlamanın bütün yöntemleriyle çalışan bir örgüt çevresi gereklidir ve bu bakımdan gençliği, inkılap esasları içerisinde, inkılap avangardına hem yardımcı, hem de onun yerine geçecek bir güç olarak bakmalı, buna göre hazırlanmalıdır. Gençlik yaşları insan hayatının en asi çağları değildir. Asi gençlik düzeni bozan ve düzene uymayan gençlik, ancak kendi haline terk olunan gençliktir. Kendi haline terk olunan, yani sokağın, zevk ve duygu anarşisinin eline başıboş bırakılan bir genç neslin eğer günün birinde, hayatında avarelik ve düşüncelerinde bir takım iman sertlikleri görülürse, burada suçlanan hiçbir zaman genç neslin kendisi değildir.²¹ Derginin 1933 tarihli 17. sayısındaki baş yazıda ise, “inkılabın bütün esaslarını, bütün amaçlarını, örgütüne kafasıyla bağlanmış bir Türk gençliğine belletmek, Başbuğun dediklerini tekrarlatmak yoluyla anlatmak ve ona görev vermek, yığın halinde görev vermek” gereği üzerinde durulmaktadır.

MTTB muhtemelen kimi çevrelerin de etkisiyle bu yayınlara cevap vermek zorunluluğu duymuş ve yayın organı Birlik dergisinin 1 temmuz 1933 tarihli 1. sayısında Süreyya Ahmet imzasıyla yayımlanan yazıda şöyle denmiştir;

“Türk gençliği papağan değildir. Türk gençliği inkılabın anlamını başkalarının anlatmasına gerek bırakmayacak kadar iyi ve derin anlamıştır. Gençliğin bu günkü görevleri, benliğinde millet sevgisini daima güçlendirmek ve yaşatmak, en verimli bir güçle yapabilmek için ahlaki ve fikri yükselişe ermeye çalışmak. Biz bu görevleri kimseden istemiş ve isteyecek değiliz. Yaptığımız şey körebe oyunu değil ki yolumuzu karanlık bir tünele saptırmış olalım. Hayır. Bir güneşin altında apaçık

¹⁸ T. ŞENSOY, a.g.e. , s. 114

¹⁹ N. BOSTANCI, *Kadrocular* , Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1991

²⁰ N. Bostancı, a.g.e. , s.138

²¹ *Kadro*, Sayı.4, Nisan 1932, s. 9

gözlerle yürüdük. Bizi anlamıyorsunuz, anlamayacaksınız. Örgüt. Yani ‘kadro’ mu? Eğer böyleyse size ilk ve son kez ‘Hayır’ diyoruz. Hayat çemberlenmez. Hem niçin bunu istiyorsunuz? Tam tersine siz içinde sıkıştığınız ve sizi gerçeklikten ayıran o dar ‘Kadro’yu kırın.”²²

Nitekim Birlik dergisi 14 sayının ardından beyannameinde gayrı siyasi olduğu belirtildiği halde siyasi içerikli yazılar neşrettiği gerekçesiyle 13 Ağustos 1934 tarihinde İstanbul Valiliğince kapatılmıştır.²³

Milli Türk Talebe Birliği kendisine amblem olarak Bozkurt remzini seçmiştir.²⁴ MTTB ayrıca 10 Mart 1933 günü yaptığı bir toplantıda “talebeler için yeknesak bir kasket şeklinin intihap edilmesine ve bir gençlik marşı hazırlanmasına” da karar vermiştir.

Milli Mücadelenin ardından bir imparatorluk bakiyesi üzerinde milli kimliğin seküler bir Türklük etrafında inşasına başlandığı bu dönem, Birliğin faaliyetlerinin temel yönelimlerinin anlaşılması açısından önemlidir. Kollektif bağların din esaslı olduğu toplumun dini cemaatler olarak yapılandığı “millet sisteminden” seküler bir Türklüğe geçiş Türk kimliği ve buna bağlı olarak Türkçe üzerindeki hassasiyeti ön plana çıkarmaktadır. Kemalist milliyetçiliğin milli kimliği dil ve tarih birliği²⁵ üzerinden tanımlaya giriştiği ve bu anlamda dini paranteze aldığı akılda tutulmalıdır. Bu noktada MTTB’nin “Vatandaş Türkçe Konuş” kampanyaları Türkiye’deki rejimin milliyetçilik anlayışı ile buluşmaktadır. 1928 yılı içinde Birlik mensuplarınca üzerlerinde “Vatandaş Türkçe Konuş” yazılı levhalar İstanbul’un çeşitli yerlerine asılmış ve bu levhalar çeşitli tepkilerle karşılaşmıştır. Levhaların kimisi yırtılarak kimisinin önüne bu ülkede Arapça, Boşnakça, Ermenice, İbranice ve Rumca konuşanların olduğu yazılarak tepkiler dile getirilmiştir. Bunun üzerine MTTB tarafından düzenlenen toplantıda “memleketimizde de Amerika’da olduğu gibi ana dili tahkir suçlarına karşı linç cezası olmadığı” belirtilmiş ve “fakat gençlerin levha kopartanlara en azından mükemmel bir dayak atacaklarını” hatırlatmışlardır.²⁶

MTTB’li gençlerin Türkçe konuşulması üzerindeki hassasiyetlerini örnekleyen bir diğer olay da Vagon-Li hadisesidir. Beyoğlu’ndaki yataklı vagonlar şirketinin bir Türk

²²A.KABACALI, a.g.e. , s. 85

²³T. ŞENSOY, a.g.e. ,s.127

²⁴M.TAYLAK, a.g.e. ,s. 122-123

²⁵ 1929- 1937 yılları arasında, ulusal kimliği İslam öncesi Türk tarihini de içerecek bir biçimde bir tarihe kavuşturma yönündeki çalışmaların bir anlatısı için; Büşra ERSANLI, *İktidar ve Tarih* , Türkiye’de Resmi Tarih Tezinin Oluşumu, İletişim Yayınları, İstanbul 2003

²⁶ M.TAYLAK a.g.e. s. 109

çalışanına Türkçe konuştuğu için hakaret eden Fransız yöneticiyi protesto sırasında yapılan konuşmalarda “Türkiye bir sömürge ülkesi değildir. Türkiye’de Türkçe’den başka bir dilin hakimiyeti olamaz.” tarzında ifadeler kullanılmıştır.²⁷ “Yaşasın Türk, Yaşasın Türkçe” sloganları eşliğinde şirketin taşlandığı protesto eylemlerine hiçbir şekilde müdahale edilmemesi dönemin hükümetinin bu eylemi desteklediği izlenimi uyandırmaktadır.²⁸

Milliyetçi hedefler doğrultusundaki motivasyonu göstermesi açısından Birliğin İstiklal Marşı öğretme ve radyolardan İstiklal Marşı’nın yayınlanmasını sağlamak üzere yürüttüğü çalışmalar anılabılır. Birliğin hedefi 23 Nisan 1933’te 2000 öğrencinin hep bir ağızdan İstiklal Marşını okur hale gelmesidir.²⁹

Milli Türk Talebe Birliğinin faaliyetlerinden bir diğeri de daha sonraki yıllarda bir gelenek haline gelecek olan Çanakkale şehitlerini anma toplantılarıdır. Birlik ilk olarak Çanakkale şehitlerini anma amaçlı bir abide yapma fikrini ortaya atmıştır. Çanakkale’yi ziyaretle ilgili bir haberde Birlik abide yapma fikrini şöyle açıklıyordu; “Kahramanların kemikleri bizden saygı ve sevgi istiyor. Şehitlerimizin kemiklerini meydanda bırakmayacağız. Çanakkale’de İngiliz ve Fransız mezarlıklarından daha güzel bir mezarlık, daha yüce bir abide meydana getirmezssek tarih bize lanet eder.”³⁰

Milli Türk Talebe Birliği’nin bu ilk dönemi kimi zaman birlik mensuplarını resmi kurumlarla karşı karşıya getiren gösterilere de sahne olmuştur. 17 Nisan 1933 tarihinde Bulgaristan’ın Türklerle meskun Razgard kasabasındaki Türk mezarlığının Bulgarlarca tahribinin ardından Milli Türk Talebe Birliği önderliğinde bir gösteri düzenlenmek istenmiştir. Fakat gösteri gününün, tatil gününe rastlaması dolayısıyla, MTTB’li gençler önce Maça’daki Bulgar konsolosluğunun önüne gelmiş ve MTTB’nin o günkü başkanı Mühendis Mektebi talebesi Tevfik (İleri) burada bir konuşma yapmıştır. “Bulgarlara yıllarca insanlık ve medeniyet dersi öğretilmediyse bu kabahat bizim değil, kendi kafasız ve kabiliyetsizlikleri yüzündendir. Biz ölümlere hakaret değil hürmet ederiz” şeklindeki konuşmanın ardından gençler Bulgar mezarlığına yönelmiş ve eylemin ardından 80 öğrenci hükümetin izni olmaksızın gösteri yaptıkları için nezarete alınmıştır.

²⁷ İ. DARENDELİOĞLU a.g.e. , s. 67

²⁸ A. KABACALI a.g.e. ,s.82

²⁹ T. ŞENSOY a.g.e. ,s.130

³⁰ H.ÖZNUR, a.g.e. , s.44

1935 yılında Türkiye için en büyük problemlerden biri eski adıyla Sancak bugünkü adıyla Hatay meselesidir. Hatay'ın Türkiye'ye iltihakıyla ilgili Suriye ile ciddi bir problem yaşanmaktadır. MTTB 21 Kasım 1936 tarihinde Hatay'da yaşayan Türklere yapılan zulüm ve tecavüzleri protesto etmek ve Hatay'ın Türkiye'ye iltihakını desteklemek amacıyla bir miting düzenlemek için Vilayete izin talebinde bulunmuş fakat mitingin devam etmekte olan müzakerelere menfi tesirde bulunacağı ve öğrencilerin kendilerine ihtiyaç duyulacağı zamana kadar dersleri ile meşgul olmalarının daha uygun olacağı gerekçesi ile talep geri çevrilmiştir. Valiliğin izin vermemesine rağmen miting yapılmıştır. Bunun üzerine Dahiliye Vekaleti'nin kararı ile MTBB feshedilmiştir. Anadolu Ajansı'nın Dahiliye Vekaletinden aktardığı mesaj şöyledir:

“Dün 20 teşrinisani 1936'da İstanbul'da MTTB'nin siyasi bir miting yapacağı öğrenilmiştir. Tahkikat neticesinde bugün bu mitingin İstanbul idare amirlerinin resmi tazyiklerine rağmen ve kanunen lazım gelen izin alınmaksızın yapıldığı ve bu harekete MTTB'nin ön ayak olduğu anlaşıldı. TC. Hükümeti, talebinin siyasi ve kendi maddi ve manevi topluluklarını dağıtacak işlere kapılmalarını hiçbir zaman hoş görmemiş, talebe ve hocalar arasında böyle birlikler yapılmasını memleketin kültürel terakkisine mani telakki etmiştir. Son tecrübe bu kanaatin isabetini bir kat daha ispat etmiştir. Binaenaleyh hükümetçe bu teşekkülleri men edecek kanuni tedbirler alınmıştır. Bu gibi teşekkülleri mevcut farz edenler hakkında yapılacak muamele kanunlarımızda sarihtir. Talimat doğrultusunda MTTB Valilikçe 22.11.1936 günü kapatılarak levhaları indirilmiş ve kapıları mühürlenmiştir.”³¹

MTTB'nin bu ilk dönemini anlamak için bu dönemde MTTB faaliyetlerine katılan gençlerin İmparatorluk çağında doğan ve çocukluk yıllarındaki tasavvurları savaşlar ortamında sürekli bir var olmak veya yok olmak tehdidi etrafında şekillenen bir kuşağa ait olduklarını göz önünde bulundurulmalıdır. Dönemin genel siyasi ortamını şekillendiren milliyetçilik MTTB saflarında daha bir geri almacı ve yayılmacı şekle bürünmektedir. Resmi milliyetçilik anlayışının sınırlarını genişletmeye yönelik taleplerin ve kimi zaman yabancı düşmanlığına varan müsamahasızlıkların örneklerini iktisadi ve kültürel alanlarda da görmek mümkündür.

³¹ M. TAYLAK, a.g.e. , s. 155

2.2. II. DÜNYA SAVAŞI YILLARINDA TÜRK SAĞI

Türk Milliyetçiliğinin tam anlamıyla başını kaldırıp palazlanması ve yoğun bir propaganda kampanyasına girişmesi İkinci Dünya Savaşı öncesinde olmuş ve bu kampanya savaş boyunca devam etmiştir. Türkçü çevreler yayın faaliyetlerinin yanısıra savundukları düşüncelere yakınlık duyan devlet kademesindeki kişilerle ilişkiler kurmakta, özellikle üniversite gençliği ve genç subaylar arasında etkinlik göstermektedir. Milli şef döneminin başlaması ile birlikte Nazi Almanyası ile olan ilişkilerde bir canlılık başlamıştır. Dış politikadaki bu yakınlaşmanın iç politikada da tesirleri olmuştur. Birinci Dünya savaşı yıllarındaki ilk kuşak Türkçüler arasında yaygın olan Sovyetler Birliği'nin sınırları içinde kalan "Dış Türkler" fikri ile kökeni ilk kuşak Türkçülere kadar giden büyük "Turan" ideali etrafında yoğunlaşan emperyal idealler İkinci Dünya savaşı yıllarında yeniden canlanıyordu. 1941 yılında Almanya'nın Sovyetler Birliği'ne savaş açması ile birlikte Türkçü çevreler arasında Almanya'ya yönelik hayranlığın arttığı görülür.

Çok uluslu imparatorlukların çöktüğü, yerlerine Avrupa'da ulus devletlerin kurulduğu sürecin bir parçası olan Kemalist ulusçuluk dönemin uluslararası düzeydeki genel eğilimine paralel olarak Alman ve İtalyan ulusçulukları ile benzerlikler taşımaktadır. 1933- 1939 arası dönemde CHP devletle özdeşleşerek devlet partisi olma yolundadır. 1935 tarihli CHP'nin programı Nazi ve Faşist rejimlere dair takdir içeren ifadeler barındırıyordu.³² Birinci Dünya Savaşının kaybedenlerinden olunmasına rağmen irredentist ve emperyalist bir siyaset takip edilmemesi nedenleriyle kendini farklılaştıran Kemalist ulusçuluğun 1930'ların tarihsel ortamında Nazizm ve Faşizm gibi otoriter rejimlere yaklaştığı görülür. Almanya 1930'lu yıllar boyunca yükselen bir biçimde Türkiye'nin en büyük ticari partneri durumundadır. Savaş sanayinde kullanılan önemli hammaddelerden biri olan krom Türkiye'den ithal edilmektedir.

Uluslararası ilişkiler alanında dış politika ve iç politika arasındaki karşılıklı etkileşim üzerinde duran yaklaşımlar vardır. II. Dünya savaşı yıllarında Türk dış politikasının izlediği siyaset iç politikanın dış politikaya bağlı olarak değişmesinin az bulunur örneklerinden biridir. Alman savaş makinesinin başarıları bir yandan tedirginlikle karşılanırken bir yandan da hayranlıkla izlenmektedir. Devlete yakın Cumhuriyet gazetesi de dönemin Türkçü dergileri ile

aynı saflarda Alman yanlısı yayın yapmaktadır. Bu yıllarda Türkçü yayın organlarının muhtevası da entelektüel bilimsel ilgilerden propagandaya doğru evrilmeye başlar. Alman Dış İşleri Bakanlığı ve Propaganda Makinesi Türkiye'deki Pan-Türkçü duygulardan faydalanmak için imkan kollamaktadır. Alman savaş stratejisinin boyutlarından biri Sovyetler Birliği'ndeki Türk kökenli etnik grupların Sovyet yönetiminden kurtulma umutlarını yeniden uyandırmaktır. Öte yandan Türkiye'yi mihver devletlerinin yanında savaşa çekebilmek için hem Türkiye'deki Türkçü çevrelere hem de Türk dış politikasına yön veren kesimlere yaklaşmışlardır.³³ Ribbentrop'tan Alman Büyükelçisi Von Papen'e çekilen telgraf Almanya ile Türkçü çevrelerin ilişkisini göstermesi açısından önemli bir belgedir. "Mali durumları bozuk olan Türkiye'deki dostları desteklemek için" von Papen'e 5 milyon Mark yollanmaktadır.³⁴ Bu çerçevede Enver Paşanın kardeşi Nuri Killigil ve Ali İhsan Sabis Nazilerle olan fiili temasları yürütmekte ve ayrıca Alman propagandası amacıyla yazılar yazmaktadırlar. Hüseyin Hüsnü Emir Erkilet ise Türk- Alman ilişkileri nezdinde yarı resmi ilişkinin aracılığını üstlenmiştir.³⁵

Alman yanlısı bu tutum alışlar Türklerin hayat memmat meselesi, Orta Asya Türklerinin kurtuluşunun yegane yolu gibi iddialarla meşrulaştırılmaktadır. Daha sonraki yıllarda da devam edecek olan Türkçülerin sola karşı kullandıkları söylemin bu yıllarda oluştuğunu söylemek mümkündür. 1940 yılında Almanya Türk mallarının en büyük ithalatçısı durumundadır. 1939 yılında Çekoslovakya'nın Almanlar tarafından işgaline kadar Türkiye'nin Alman dış politikasını tasvip etmediğine dair her hangi bir işaret yoktur. 1941 yılının Aralık ayında İnönü Von Papen'e aslında Türk halkının gönlünün Sovyetlere karşı savaştan Alman ordularından yana olduğunu bizzat söylemiştir. Bir çok parlamenterin ve bakanın Almanların Sovyetlere savaş ilan etmesini sadece ferahlıkla değil sevinçle karşıladıkları gözlenmiştir.³⁶

1942 yılının Ağustos ayında Başbakanlığa gelen Şükrü Saraçoğlu'nun "Türküz, Türkçüyüz ve daima Türkçü kalacağız, bizim için Türkçülük bir kan meselesi olduğu kadar bir vicdan ve kültür meselesidir" şeklindeki sözleri Türkçülüğün ideolojik planda sahip

³²A. YILDIZ, Ne Mutlu Türküm Diyebilene Türk Ulusal Kimliğini Etno-seküler Sınırları, İletişim Yayınları, İstanbul 2001, s.194

³³G. G. ÖZDOĞAN, 'Turan'dan Bozkurt'a', İletişim Yayınları, İstanbul 2002

³⁴Mustafa AYDIN, "Savaş Kaosunda Türkiye",Görelî Özerklik-2,Türk Dış Politikası, C:1, editör: Baskın Oran, İletişim Yayınları, İstanbul 2003

³⁵O. ERTEKİN, "Cumhuriyet Döneminde Türkçülüğün Çatallanan Yolları", Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi, Milliyetçilik, C.4, editör: Tanı Bora, İletişim yayınları, İstanbul 2003, s.362

³⁶G. G. ÖZDOĞAN, a.g.e., s. 138

olduğu üstünlüğe işaret etmektedir. Saraçoğlu daha önce Von Papen'e bizzat, bir Türk olarak SSCB'nin yıkılmasını hararetle arzu ettiğini böyle bir fırsatın bin yılda bir ele geçeceğini söylemiştir. Devletin sahiplenilmesine yönelik tavırlar Nihal Atsız'ın başbakanlığa yazdığı uyarıcı, ihbar edici mektupta da görülür. Nihal Atsız mektubunda devlet kademelerindeki komünist faaliyetlere dair uyarılarda bulunmaktadır. Orhun dergisinde yayımlanan bu açık mektubunda özetle şöyle denmektedir:

“Memlekette açıktan açığa komünist propagandası yapan bir takım yayın organları vardır. Geleceğin kızıl tehlikesini yaratma çabası yoğunlaşmıştır. Fakat bu yayınlar Milli Eğitim Bakanlığı'nın emri ile ve devlet parası ile satın alınarak bütün okullara dağıtılmaktadır. Bundan başka; Ankara Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesinde, Devlet Konservatuarında, daha değişik kuruluşlarda en önemli makamlarda, komünizmi gerçekleştirmeyi amaç edinmiş, çaba harcayan kişiler vardır. Bursa cezaevinde Komünistlikten hüküm giymiş olarak yatan Nazım Hikmet'e Milli Eğitim Bakanlığınca el altından para verilmektedir. Bir vatan haini olduğu bilinen Sabahattin Ali Ankara'da devlet konservatuarında öğretmendir. Birer sanat adamı olarak yetiştirilecek olan gençler, bu adamın etkisi altına zorla sokulmuş gibidirler. Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel, ya bu adamların kim ve ne olduklarını bilmiyor ve çevrilen entrikalarda habersizdir, veya her şey bilgisi altında cereyan etmektedir. 'gaflet veya ihanet !' Her iki durumdan ve tutumdan hiç biri bağışlanacak, ya da göz yumulacak nitelikte değildir. Bu nedenle Hasan Ali Yücel ya derhal bu görevden alınmalı ve ya kendisinin istifası istenmelidir.”³⁷

Nihal Atsız'ın komünist faaliyetleri devlete şikayet ettiği mektubun ardından Sabahattin Ali, Nihal Atsız aleyhine hakaret davası açmıştır. Bu davanın ilk duruşması 26 Nisan 1944 Çarşamba günü yapılmış, öğrencilerin yoğun ilgi gösterdiği duruşma mahkeme salonunun darlığı ve aşırı kalabalık nedeni ile tehir edildikten sonra yoğun emniyet tedbirleri altında yapılan duruşmanın ardından Nihal Atsız adliye binası önünde kendisini bekleyen genç subaylar, üniversiteli ve liseli gençlerden oluşan kalabalık bir topluluk ile beraber bir yürüyüş gerçekleştirmiştir. 3 Mayıs 1944'de yapılan ikinci duruşmada ise güvenlik sebebiyle gençler duruşma salonuna alınmamış ancak katile Ulus meydanına, Başbakanlık binasına doğru yürüyüşe geçtiğinde göstericilerden bir kısmı tutuklanarak kalabalık dağıtılmıştır.³⁸

Tek parti yıllarından beri Türkçü çevreler içinde önemli bir unsuru oluşturan üniversite öğrencilerinin bu olaylardaki etkililiği önemlidir. 1930 ve 1940'lı yıllar boyunca ideolojik formasyonlarını 'mefkureci muallimlerin' tesiriyle edinen bu öğrenci kesimi Türkçü yayınların da sadık okuyucularıdır. 1930'lu yıllarda Milli Türk Talebe Birliği tarafından başlatılan ve Birlik sayfalarına taşınan Namık Kemal'in vatansever sayılıp sayılamayacağına dair tartışmaların 1940'lı yıllara taşınması Türkçüler ile sol görüşlüler arasındaki çatışmaların

³⁷ Ali Kemal MERAM, *Türkçülüğün Tarihi*, Kültür Kitabevi, İstanbul 1969, s. 219

bir parçasını oluşturunuyordu.³⁹ Özdoğan tek parti döneminin Türkçülüğü'nün profilini vermeye çalışırken İstanbul ve Ankara gibi üniversitelerin bulunduğu büyük kentlerdeki dinamizme atfen Türkçü çevreler içinde üniversite öğrencilerin önemini belirtmektedir. İstanbul'daki Türkoloji Enstitüsü'nün yanı sıra Ankara'daki Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi de 1940'lı yıllarda önemli rol oynamaktadır.⁴⁰

Alman kuvvetlerinin Stalingrad'da uğradığı yenilginin ardından üç ay içinde savaşın seyri Sovyetler lehine değişmiştir. Bu gelişmeler Türkiye üzerindeki Alman baskısını kaldırırken CHP hükümeti hemen Türkçü dergilere karşı tavrını değiştirmiş ve Türk Yurdu, Türk Amacı, Türk Sazı ve Gökbörü gibi dergiler birbiri ardına kapatılmıştır.

Sovyetler lehine değişen dengeler içinde Türk solu da Türkçü çevreleri Turancı amaçlar peşinde koşmakla suçlayan “En Büyük Tehlike” başlıklı broşürü yayınlıyordu. 1943 tarihli broşürde Faris Erkman General Erkilet'in, Ali İhsan Sabis'in, Peyami Safa'nın, Nihal Atsız'ın, Yusuf Ziya ve Orhan Seyfi'nin yazdıkları yazılardan örnekler vererek, bunların Türkiye'yi nasıl savaşa sürüklemeye çalıştıklarını, din ve ırkçılık propagandasıyla Türk inkılabının esaslarına aykırı olarak nasıl çalıştıklarını anlatıyor , bunların amaçlarını, totaliter devletlere hayranlıklarını, Türkiye'de irticaı temsil ettikleri gibi irtica ile de ne şekilde bir araya geldiklerini açıklıyordu.⁴¹

Savaş süresince Türk dış politikasının temel hedefi Sovyet karşıtı gözükmekten Türkiye'nin güvenliğine yönelik müttefik desteğini elde bulundurmaya çalışmaktı. Türkiye İngiltere ve Fransa ile savaş öncesine dayanan ittifak anlaşmaları gereği müttefik bir tavır takınırken Almanya'yı da incitmemeye özen gösterdi. Buna karşılık Kasım 1940- Haziran 1941 dönemi hariç Almanya'dan kendisine yönelik bir tehdit hissetmedi. Esas korktuğu Alman işgaline uğramak değil işgalden Sovyetler Birliği tarafından kurtarılmaktı. Bu çerçevede savaş sonrasında Türk dış politikasında karar alıcı durumda bulunanları bekleyen en büyük problem savaş sonrası uluslararası konjonktürde Türkiye üzerinde beklentileri artan komşusu ile karşı karşıya kalmaktı. Bu korku ise Türkiye'nin İkinci Dünya savaşı sonrası dönemdeki iç ve dış politikalarının en önemli belirleyicilerinden biri olacak ve Sovyetler Birliği'nin tavırlarından endişeye kapılan Türkiye dengeleyici bir güç arayışı ile Batılı güçlere

³⁸ M. TAYLAK, a.g.e. , s. 165

³⁹ G. G. ÖZDOĞAN, a.g.e. , s. 220

⁴⁰ a.g.e. s.224

⁴¹ a.g.e. s.215

özellikle ABD'ye yönelecek bu şekilde Sovyet tehdidini dengeleme yoluna gidecektir. Bu kararın bedelini ise ancak 1960'lardan sonra tartışabilecektir.⁴²

Almanların üst üste aldıkları mağlubiyetlerin ardından Sovyetler Birliği'ni de memnun etme hedefi doğrultusunda, ırkçılık ve Turancılık davası ile Türkçülerin kovuşturulmasına başlandı. Devletin Türkçülere karşı aldığı menfi tavrın belirginleşmesi İnönü'nün 19 Mayıs 1944 tarihli, 3 Mayıs olayları ile ilgili olarak yaptığı konuşması ile oldu. Alpaslan Türkeş'in hatıralarında 'bayramı zehir ettiler'⁴³ diyerek andığı bu meşhur konuşmada İnönü "gençliği yetiştirmenin ve milli terbiyenin en tehlikeli hastalığı, öğretmen vazifesini politika vasıtası yapmasıdır." diyerek öğrencilerin siyasete alet edilmesinin tehlikelerine dikkat çekerek alınacak tedbirlerin sert ve acı olacağını belirtiyordu.⁴⁴ Fakat bu tarz uygulamaların Sovyetler Birliği'nin tavrında bir değişikliğe yol açmadığı görülmektedir.

2.2.1. II. Dünya Savaşı Sonrası Dünya Soğuk Savaş'ın Kurumsallaşması ve Türkiye

İkinci Dünya Savaşının galipleri ve mağlupları belirlediğinde uluslararası dengeler oldukça değişmişti. Bu arada Türkiye'de savaşın sona yaklaştığı görüldükçe, savaş ertesinde ne gibi düzenlemeler yapılacağı ve Türkiye SSCB ilişkilerinin ne şekilde gelişeceği konularında endişeler artmaya başlamıştı. Yalta konferansının ardından Sovyetler Birliği 19 Mart 1945'de, 1925 tarihli Türk –Sovyet tarafsızlık ve saldırmazlık paktını iptal ediyor ve Molotov'un notası ile birlikte Sovyetler Kars ve Ardahan bölgelerinin terkinin talep ederek açıkça toprak talebinde bulunuyordu. Postdam konferansı ile de Sovyetler kendilerine Boğazlarda üs verilmesini istiyordu.⁴⁵ SSCB Möntrö boğazlar sözleşmesinin yapıldığı şartlarda köklü değişiklikler olduğunu öne süren SSCB boğazların statüsünün yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini öne sürüyordu.

Sovyet tehdidi karşısında Amerikan desteğinin elde edilmesi sanıldığı aksine savaşın hemen sonrasında olmamıştır. Bunun için 1946 yılının nisan ayını beklemek gerekmektedir. Nitekim bu tarihe kadar ABD ve diğer batılı müttefikler uluslararası konferanslarda SSCB'nin tezine doğrudan bir itirazda bulunmamaktadır. 5 Nisan 1946 tarihinde Çanakkale Boğazını geçip Dolmabahçe sarayının önüne demirleyen Missouri zırhlısı

⁴² M. AYDIN, a.g.m. , s. 475

⁴³ Alpaslan TÜRKEŞ, 1944 Milliyetçilik Olayı, Kamer Yayınları, İstanbul 1992, s.40

⁴⁴ M. TAYLAK, a.g.e. , s. 167

⁴⁵ Fahir ARMAOĞLU, Siyasi Tarih, Alkım Yayınları, İstanbul 1999, s.413-5

ABD'nin kendi rızası olmaksızın Türk Boğazlarının statüsünün değiştirilmesine müsaade etmeyeceğine aynı zamanda soğuk savaşın sembolik anlamda başlangıcına işaret ediyordu. SSCB ile ABD arasındaki savaş yıllarına dayanan işbirliği 1947 başından itibaren yavaş yavaş ortadan kalkıyordu. ABD Başkanı Truman'ın 12 Mart 1947 tarihinde kongrede yaptığı konuşma ilk kez dünyanın iki ideolojik kamp arasında bölünmüş olduğunu ilan ediyordu. Başkan “bağımsız” ve iktisadi açıdan istikrarlı bir devlet olarak Türkiye'nin geleceğinin dünyanın özgürlük sever halkları için önemine işaret ediyordu. Truman bildirisini soğuk savaşın resmi başlangıcı saymak mümkündür. Marshall planı çerçevesinde Türkiye de ABD kaynaklı yardımları alma şansına kavuşuyordu. Planın uygulanması Amerikan uzmanların Türkiye hakkında hazırladıkları raporlar dairesinde gerçekleşmektedir. Türkiye'yi Batı Avrupa pazarına açmayı hedefleyen ve Türkiye'ye dönemin tabiriyle “Avrupa'nın manavı” olmak şeklinde bir tarım ülkesi olmayı uygun gören planın uygulanması ve ekonomik yardımların hükümetlerce iç siyasette popülist amaçlarla ve hesapsızca kullanılması neticesinde Türk ekonomisi uzun vadede Amerikan yardımlarına bağımlı hale geliyordu.⁴⁶

Amerika'ya asıl bağımlılığın askeri düzeyde olduğunu ifade etmek gerekir. Soğuk savaşın askeri alanda karakteristiği Doğu bloğunu özellikle lider SSCB'yi askeri ittifaklarla çevrelemek amacıyla askeri paktlar oluşturmaktı ki bunlar içerisinde NATO önemli bir rol oynadı. 1950 yılı haziranında BM'nin Kore'ye asker gönderilmesi yönündeki kararı doğrultusunda Türkiye anavatanından binlerce kilometre uzağa savaşmak için asker gönderiyordu. Uluslararası komünizmin dünya egemenliğine yönelik bir girişimi olarak algılanan Kore savaşında Türk askerinin özellikle ABD askerlerini kurtarmak üzere giriştiği başarılı hareketler Türkiye'nin ABD kamuoyundaki imajını güçlendiriyordu. Fakat Türkiye'nin NATO'ya kabul edilmek için yaptığı başvuruların sonunda ilgi görmesi Türkiye'nin ısrarlı tavrının değil değişen uluslararası koşulların bir sonucuydu. Nükleer silah kapasitesine ulaşan SSCB'nin caydırıcılığının artması ve ABD'nin hava kuvvetlerinin yerleştirilmesi için bir üsse ihtiyaç duyması Türkiye'nin önemini arttırıyordu. Tüm bunların neticesinde Türkiye 18 Şubat 1952 tarihinde NATO üyeliğine kabul ediliyordu. ABD'den soğuk savaşın psikolojik anlamda benimsetilmesi ve Amerikan halkının uyumlu vatandaşlar kılınması yönünde Senatör Mc. Carthy'nin faaliyetleri adeta siyaset bilimi literatüründe yaratılan dış kaynaklı bir korku ile anti-demokratik eylemlerin meşrulaştırılması anlamıyla

⁴⁶ Çağrı ERHAN, “ABD ve NATO ile İlişkiler”, *Türk Dış Politikası*, İletişim Yayınları, editör: Baskın Oran, İstanbul 2003, s.553

özdeşleşmiştir. McCarthycilik tüm dünyaya yayılacak ve Türkiye'yi de etkileyecektir.⁴⁷ Soğuk savaş koşullarında Türkiye ekonomik, askeri, politik, psikolojik olarak aidiyetini belirlemiş oluyordu. Türk kamuoyunda 1950'li yıllar boyunca SSCB karşısında hamiyetinden şüphe edilmeyen kusursuz bir kurtarıcı olarak algılanan ABD, Türkiye'nin bağlı olduğu eksenini oluşturunuyordu. Savaş sonrası bu şekilde biçimlenen uluslararası koşullar ve buna bağlı olarak Türkiye'nin aldığı konum Türk sağının soğuk savaş süresince en önemli bileşeni olan anti-komünizmin anlaşılmasını sağlamaktadır.

2.3. 1950'LİLERDEN SONRA TÜRK SAĞI

Mehmet Ali Ağaoğulları'nın belirttiği gibi 1940'lı ve 50'li yıllardaki Türkçü çevrelerin hakim ideolojisinin temel unsurlarını şu şekilde belirlemek mümkün.⁴⁸

1. Turancılık: İlk kuşak Osmanlı dönemi Türkçülüğünden devralınan Turancılık İkinci Meşrutiyet dönemi siyasi atmosferinde kimi romantik öğelerle de birleşerek Türkçü ideoloji içinde yer aldı. I. ve II. Dünya Savaşı yıllarında uygun siyasi ortamın oluşması ile Türkçülüğün emperyal içeriğinin su yüzüne çıkmasını sağladı. Rusya kökenli bilim adamlarınıninkiler başta olmak üzere yapılan dil ve tarih çalışmalarıyla sürekli olarak canlı tutulan Turancılık ideali, "esir Türkler"i kurtarmaya yönelik haklı bir iddia ile birleştirilerek barındırdığı emperyal imalar meşru gösterilmeye çalışıldı. Dış Türklere dair bir ilgi olarak sürekli bir biçimde varolan Turancılık her zaman milliyetçi çevrelerin söyleminin önemli bir parçasını oluşturdu.

2. Irkçılık: İkinci kuşak Türkçülerinin ideolojisi içinde farklı oranlarda da olsa kendine yer bulabildi. Etnik milliyetçiliklerle 19 yy. Avrupa'sında oluşan ırkçı teoriler arasındaki düşünsel akrabalıktan beslenen bu unsur Türkçü ideoloji içinde kana dayalı bir asaletin ve insanlar ve toplumlar arasında eşitsizliğin savunulmasında kendini gösterir. 1930'lu yıllarda Kemalist milliyetçilik içinde de etkisine rastladığımız ırkçılık⁴⁹ hem 1930'lu yılların tarihsel ortamı ile hem de yeni ulus devletin dayandırıldığı özgüven alanının oluşturulması ile alakalıdır. Milli kimliğin kana dayalı ortak bir köken birliği olarak tanımlanması diğer etnik

⁴⁷ Baskın ORAN, "Batı Bloku Ekseninde Türkiye, 1945-1960", *Türk Dış Politikası*, İletişim Yayınları, İstanbul 2003, s.484

⁴⁸ M. Ali AĞAOĞULLARI, "Türkiye'de Irkçı Sağ", *Geçiş Sürecinde Türkiye*, derleyenler: İ.C. Shick, E.A. Tonak, Belge Yayınları, İstanbul 1998 s.210-12

⁴⁹ Emre ARSLAN, s.411 "Türkiye'de Irkçılık", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi*, Milliyetçilik C. 4, editör: Tanı Bora, İletişim Yayınları, İstanbul 2003

grupların “kanı bozuklar” olarak tanımlanmasını ve bunun neticesinde milliyetçi ideolojilerin önemli bir ideolojik bileşeni olan yabancı düşmanlığının güçlenmesini sağlamaktadır. Irkçılık uluslararası siyaseti de milletler arasındaki şiddetli bir rekabet olarak görür. Güçlünün zayıf olanı ezdiği bu anarşi ortamında varolmanın tek yolu oyunu kurallarınca oynamaktır. Bu realist yaklaşımın ifadesini Türkeş’in şu cümlelerinde bulmak mümkün. “Milletler arasında ezeli ve ebedi bir rekabet, mücadele hüküm sürmektedir. Barışçılıktan, insan severlikten bahsedilmesine rağmen milli menfaatler uğruna zaman zaman büyük harplere girişilmekten ve büyük facialar meydana getirilmesinden çeşitli milletler asla çekinmemişlerdir.”⁵⁰ Irkçılık Türkçü ideolojinin bir diğer unsuru olan anti- komünizmin de zeminini oluşturmaktadır.

3. Anti-komünizm: Uluslararası ilişkilerin temel aktörü olarak ırk üzerinde tanımlanmış milletler görüldüğünden komünizm Türkçüler tarafından Slav ırkının emperyalizminin bir aracı olarak anlaşıldı. Anti-komünizm her milliyetçi ideoloji için kurucu değeri olan düşman ve tehdit ihtiyacını karşılayarak Türkçü çevrelerde sürekli bir teyakkuz halini besledi. Çok partili hayata geçişle görünürlük kazanan geleneksel değerlerin taşıyıcısı olan taşra kökenli muhafazakar çevrelerin kozmopolit kültüre karşı duydukları tepki ile birleşen anti –komünizm aslında 1950’li yılların Türk sağının hakim rengi olan milliyetçi muhafazakarlığın başat unsurunu oluşturuyordu. Demokrat Parti iktidarı ile birlikte siyasal anlamda kendine ifade imkanları bulan İslami tepkisellik komünizm karşısı mücadeleye dinden ve gelenekten devşirilen kavramlarla önemli bir malzeme sağlıyordu.

Aslında çok partili hayata geçişle birlikte devletin tek parti döneminin katı laik uygulamalarının esnetilmesini ve Türk sağının içinde 1950’li yıllarda milliyetçi muhafazakar ve mukaddesatçı çevreleri bir araya getiren terkibi anti-komünizm söylemi üzerinden anlamak mümkündür. 1950’li yıllarda anti komünizm üzerinden kurulan bu birlikteliği Bora şu şekilde ifade etmektedir.

“Aynı yıllarda anti-komünizm, İslamcı muhafazakarlık (veya daha doğrusu muhafazakarlık olarak İslamcılık) ile devlet muhafazakarlığının potansiyel ortak paydası olarak belirdi. İslamcılık, modernizme ve laisizme dönük tepkileri anti-komünizme yansıttı; böylelikle soğuk savaşın anti-komünist teyakkuz bilinci içindeki devlet politikasıyla uyumlu bir zemine oturdu. Baskıcı Tek Parti dönemi ve yoksunluklarla geçen Dünya Savaşı yıllarının biriktirdiği tepki karşısında devletin büyüyen siyasal ve manevi meşruiyet sıkıntısı, bu ortak paydaya ek bir açılım sağladı. Statükocu bir doğrultuda geliştiği müddetçe, muhafazakarlık olarak İslamcılık, devlet muhafazakarlığının simbiyotik ilişki kurabileceği bir oluşumdur. Bu vadede, devlet muhafazakarlığıyla İslamcılığı birbirine yaklaştıran ve İslamcılığın muhafazakarlık

⁵⁰ A.TÜRKEŞ, a.g.e. , s. 22

olarak kurulmasını pekiştiren ideolojik sıva, milliyetçi-muhafazakar söylem oldu. Türkiye’de sol-sağ ekseninin belirmesine ve merkez sağın teşekkülüne koşut olarak biçimlenen bu söylem, merkez sağ bir popülizme olanak sağlayarak yerleşikleşti. milliyetçi- muhafazakarlık, dini milletin asli veya eşitler arasında birinci bir unsuru olarak rehabilite etmeye ve meşrulaştırmaya yaradı. Bunu yaparken onu esas itibarıyla ritüel, gelenek ve cemaat yapılarına indirgedi ve dilini söyleme dönüştürdü.”⁵¹

Boranın kullandığı terminoloji içinde Tek parti yılları boyunca ancak bir dip akıntı olarak varlığını sürdürebilen İslamcılığın kendine mahsus bir siyaset geleneği olarak varlığını ancak 1970 sonrası dönemde kazanabildiğini göreceğiz.

4. Militarizm: Militarizm en çok da Türklerin ordu millet oldukları söylemi içinde ortaya çıkıyordu. Bu tarz bir vurgunun köklerini bireyden çok cemaatin birlik ve beraberliğinin vurgulandığı organizmacı toplum görüşlerinde aramak gerekir. Milleti bir ordu gibi değerlendiren ve Türk ırkının birliğini ve yüceltilmesini en ulvi amaç olarak gören bu ideolojinin böylesi bir savaş yanlılığına varacağını düşünmek yanlış olmayacaktır. Üstün şahsiyet özelliklerinin belirlediği, toplumların doğal olarak kendilerini temizlediği ve diri tuttukları bir seleksiyon-ayıklanma durumu olan savaş, milliyetçiler tarafından yüceltilir. Savaşa karşı bu iştiaklı tavır en çok II. Dünya Savaşı yıllarında ve Kıbrıs olaylarının alevlendiği dönemlerde Türkçü basında gözlemlenebilir. Bu dönemlerde savaş yanlısı yazarların yanı sıra barış yanlılarının vatan haini ve komünist olarak itham edildiği görülür.⁵²

Bu noktada muhalif Türkçülük ideolojisinin Türk sağının diğer halleri ile arasındaki geçişliliği vurgulamak konunun anlaşılması açısından gereklidir. Ankara ve İstanbul gibi büyük şehirlerde daha çok dar bir eğitimli kesim etrafında kümelenen Türkçülük taşraya, Anadolu’ya çıktığı anda bir halk İslam’ının kimi unsurları ile birleşerek muhafazakar bir renge bürünüyordu. Demokrat Parti dönemi ile girilen yeni dönemde açılan yeni imkanlarla eğitim imkanı bulan taşra kökenli gençlerin büyük şehrin kozmopolit atmosferinde anti-komünist bir reaksiyonerlik ile önemli oranda Türk sağının insan malzemesini oluşturduğunun altı çizilmelidir.

Kökleri 1950’lere uzanan Türk sağındaki ittifakın önemli bir zemini anti- komünist cephe ise bir diğeri de kültürel restorasyon talebidir. Muhafazakar, milliyetçi ve henüz tam anlamı ile ayrışmamış ideolojik çerçevesi ile İslamcılığın bu dönem itibarı ile bir araya geldikleri önemli bir vasat Cumhuriyet ile girilen yeni istikamete dair eleştirel bir tavır olmaktadır. Yeni rejimin icat ettiği gelenek “eski”yi ötekileştirerek yükselmektedir. Bu

⁵¹ Tanıl BORA, *Türk Sağının Üç Hali*, İletişim Yayınları, İstanbul 1995

anlamda modernist ulusçuluk olarak vasıflandırdığımız Kemalist ulusçuluk geçmişten köklü bir kopuşu temsil eder. Selçuklu ve Osmanlı geçmişini paranteze alan yeni bir tarih kurgusu ile Kemalist milliyetçilik “Anadolucu” dediğimiz muhafazakar milliyetçi çevrelerden ayrılmaktadır. İslamcılığın muhafazakar milliyetçi çevre ile birleştiği bir diğer önemli zeminde bu geçmişin kurgulanma, yorumlanma biçimi ile alakalıdır. Tanpınar’ın “eski medeniyetimiz dini bir medeniyetti”⁵³ cümlesinde ifade edildiği gibi İslamcı kesim muhafazakar çevrelerin geçmişle süreklilikten neşet eden yaratıcı bir tekamülü içeren ve Kemalist milliyetçiliğin geçmişle kopuşuna içerleyen tavrına karşın “eskinin” bu dini anlamına meftundur. Anlaşmazlık geçmişe yüklenen anlamlar üzerinden sürmektedir. Çünkü geçmiş şimdiki zamandan uzatılan anlam ağları içinden yeniden kurulmaktadır. Yine Tanpınar’ın ifadesiyle “kainatımızı nasıl kendi akislerimizle yaratırsak; maziye de düşüncelerimizle, duygularımızla ve değer hükümlerimize göre yaratır, değiştiririz.”⁵⁴

Çarpışan geçmişler ve gelenekler arasından her bir ideoloji kendine yol bulmaktadır. Osmanlı’yı yüceltmek dolaylı olarak mevcut iktidarı eleştirmenin yoludur. Aktay “Cumhuriyet döneminde yasal zemini tamamen ilga edilen İslamcılığın kendini ifade edebildiği en geçerli ve meşru kanal muhafazakarlık olmuştur”⁵⁵ derken Cumhuriyetin çizdiği istikamete dair muhalefetin Türk sağında husule getirdiği birlikteliğe işaret eder. Bu anlamda İstanbul’un 500. yıl kutlamaları bir anlamda Cumhuriyetin rövanşı olarak görülmüştür. Daha sonra MTTB’nin faaliyetleri içinde önemli bir yer tutan ve bir nevi gelenek halini alan “Fetih kutlamaları” bu tarz bir heyecanın sürdürülmesi işlevini görecektir. Kemalist iktidarı doğrudan eleştiremeyenler Osmanlı-Türk medeniyetini ve bu medeniyetin yarattığı Pax-Ottomana’yı övmektedir. Bu övgü en çok da İstanbul üzerinden yapılır. İstanbul bu bakımdan bir simgedir. Üstelik bu tavır resmi ideolojiyle de çatışmaz. İstanbul’un fethi kutlamalarının bu manada bütün kesimleri birleştiren bir vesile olduğu söylenebilir.⁵⁶

Tek Parti döneminin radikal batıcılığı “milli şef” dönemi ile birlikte yeni açılımlar kazanarak devam etmektedir. 1930’lu yıllarda yeni “milli kimliğin” içeriğini oluşturacak yeni bir tarih tasavvurunun üretilceği bir kurum olarak kurulan Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi daha sonra siyasi ve kültürel yaşamda etkili olacak bir milliyetçi kuşağın yetişmesinde etkili

⁵² M. A. AĞAOĞULLARI, a.g.m. , s. 211

⁵³ Ahmet Hamdi TANPINAR, *Beş Şehir* , Dergah Yayınları, İstanbul 1999 s.45

⁵⁴ A. H. TANPINAR, a.g.e. , s.94

⁵⁵ Yasin AKTAY, “ İslamcılıktaki Muhafazakar Bakiye”, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi* , C.4, Muhafazakarlık, editör: Ahmet Çiğdem, İletişim Yayınları, İstanbul 2003, s. 349

olmuştur. “Milli Şef” dönemi olarak adlandırılan 1939- 1946 yılları arasındaki dönem cılız bir ses olarak varolan “Batının kültürel köklerine” nüfuz etmeye yönelik bir hümanist arayış, dönemin Maarif Vekili Hasan Ali Yücel’in zamanında Batı klasiklerinden yapılan tercümeler ile batıya hatta Greko-Latin kültürüne yönelik bir ilgiye dönüşürken muhafazakar ve milliyetçi çevrelerin tepkileri yoğunlaşmaktadır. Komünizm bu istikametteki kültür politikalarının mahsulü olarak da görülür. Daha önce söz ettiğimiz Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi içindeki kimi gelişmelerden dolayı milliyetçi çevrelerin duyduğu rahatsızlık da bu nokta ile ilgilidir.

Necip Fazıl Kısakürek 1940’lı yıllardan itibaren milliyetçi-muhafazakar-İslamcı çevrelerde bir sembol isimdir. Aslında onun uzlaşmaz, şaşmaz, ve sarsılmaz CHP, İsmet İnönü, Batılılaşma ve komünizm karşıtlığı şahsında Türk sağının üç halini de belirgin kılar.⁵⁷

2.4. MİLLİ TÜRK TALEBE BİRLİĞİ’NİN YENİDEN KURULUŞU

1936 yılında hükümetçe gereğinden fazla hareketli bulunan ve denetlemekte güçlük çekildiği için kapatılan Milli Türk Talebe Birliği⁵⁸ 23 Kasım 1946 yılında Edebiyat Derneği Başkanı Reha Köseoğlu, Hukuk Derneği Başkanı Tahsin Atakan, Tıp Derneği Başkanı Reha İslam tarafından merkezi İstanbul olmak üzere Genel Kurul Toplantısı yapılarak tekrar kuruldu. Yeni dönemde ilk olarak Türk Talebe Birliği adı ile kurulan MTTB 24 Aralık 1946 tarihinde valilik makamına müracaat ederek isimlerinin başına “Milli” kelimesinin getirilmesini talep etmiştir.⁵⁹

Milli Türk Talebe Birliği’nin bu ikinci dönemdeki başkanları 1965 yılına kadar Reha İslam, Suphi Baykam, Kamuran Evliyaoğlu, Nejat Cerman, Orhan Sakarya, Vehbi Ünal, Yaşar Özdemir, Faruk Narin ve Yüksel Çengel’dir. 1950’li yıllarda milliyetçi kuruluşların çeşitliliği MTTB’nin etkinliğini azaltmışsa da Birlik öğrenci hareketlerinde etkili olmaya devam etmiştir. 27 Mayıs ihtilalinin ardından MTTB’de etkinliği sınırlandırılan kuruluşlar arasındadır. İhtilalin ardından Faruk Narin ve özellikle ‘solculuğu’ ile maruf Yüksel

⁵⁶ Gökhan ÇETİNSAYA “Cumhuriyet Türkiye’sinde Osmanlıcılık”, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi*, C. 5 Muhafazakarlık, editör: Ahmet Çiğdem, İletişim Yayınları, İstanbul 2003, s. 373

⁵⁷ Murat GÜZEL, “Necip Fazıl Kısakürek”, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi*, C.5 Muhafazakarlık, editör: Ahmet Çiğdem, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003, s. 335

⁵⁸ M. A. AĞAOĞULLARI, *a.g.e.*, s.204

⁵⁹ T. ŞENSOY, *a.g.e.*, s. 119

Çengel'in MTTB'nin kendi resmi tarihlerinde bir sapma olarak görülen dönemleri hariç MTTB milliyetçi ve mukaddesatçı gençliğe ait bir kurum olarak değerlendirilmiştir.

Her ne kadar MTTB resmi dokümanlarında kendini siyaset üstü özellikle siyasi iktidara mesafeli olarak konumlandırırsa da eylemlerinin niteliği ve döneme ait kimi bilgiler farklı siyasi grupların Birlik içinde etkili olmaya çalıştığını göstermektedir. 27 Mayıs İhtilali öncesinde keskinleşen ve anti-demokratik bir nitelik kazanan DP-CHP çekişmesinin toplumsal tabanda yansıması derin yarılmalar şeklinde olmuştur. Bu “cepheleşmenin” Birlik içinde de tesirleri olduğu görülmektedir. 17.1.1959 tarihli olaylı kongrede başkanlığa seçilen Vehbi Ünal'ın Demokrat Parti'den 30 bin lira aldığı bu parayı başkan seçilebilmek için kongre delegelerine dağıttığı şeklindeki şayialar ve buna mukabil Vehbi Ünal yanlılarının da rakip aday Yaşar Özdemir'i CHP ile işbirliği içinde olmakla suçlaması yaşanan örneklerden sadece biridir. Vehbi Ünal'ın ilk beyanatlarından biri hiçbir siyasi temayüle taraf olunmayacağına yöneliktir.⁶⁰ Vehbi Ünal 21.8.1959 tarihli bir başka beyanatında ise “DP gençlik bürosunun başında bulunan ve iktidarın gençlik konularını düzenlemekle görevlendirdiği Antalya milletvekili Sadık Erdem'in Birliğe telefon ederek, müşterek çalışma teklif ettiğini ve teklifine uyulmadığı zaman derhal MTTB'yi kapattırabileceği tehdidinde bulunduğunu” açıklıyordu.⁶¹ 19.1.1960'da MTTB'nin Ankara'daki binalarından çıkarılması üzerine yaşanan olaylar MTTB'nin siyasi iktidarla ilişkileri açısından ilginç veriler sunmaktadır. Bu olay üzerine Birlik başkan vekili Mehmet Reşat Ayhan'ın bu sıfatını da kullanarak DP gençlik teşkilatına, radyoya telgraf çekmesi Birlik içinde huzursuzluk yaratmış ve Birlik üyeleri Ayhan'ı mahkemeye vereceklerini bildirmişlerdir. Birlik mensupları, bu arada kendilerinin CHP'den direktif almadıklarını ve sosyal teşekküllere ayrılan 3.5 milyon liralık fonun DP gençlik bürosuna verildiğini de açıklamışlardır.⁶²

MTTB'nin bu dönemdeki faaliyetleri kurulduğu dönemden başlamak üzere “komünizmle mücadele” etrafında yoğunlaşmaktadır. Bu konuda oldukça gayret sarf eden Birlik bu doğrultuda toplantılar tertip edip kampanyalar başlatmıştır. MTTB Hukuk Derneği'nin 10.12.1947 tarihli “Komünizmle Mücadele Beyannamesi”ni, 12.12.1947 tarihinde Eminönü Halkevi'nde ve 24.12.1947 Marmara lokalinde komünizmle mücadele toplantıları takip etmiştir. Bu toplantılardan birinde söz alan sonradan milliyetçi- muhafazakar

⁶⁰ M. TAYLAK, a.g.e. , s.261

⁶¹ M. TAYLAK, a.g.e. , s.267

⁶² M. TAYLAK, a.g.e. , s.271

çizginin önemli popüler kalemlerinden ve Aydınlar Ocağı'nın kuruluş safhasında aktif isimlerden biri olan Ahmet Kabaklı⁶³ endişeli ve tahrik edici üslubu ile şunları söylüyordu.

“Gençlik münferit de olsa üniversite içinde ve dışında komünizmin münferit hezimetlerini hazırladı, onların şimale bakan yüzlerini kararttı, fakat iş bununla bitmiyor. Biz Türk halkının yarısını teşkil eden gençler, millet ümidinin yegane geleceği olan bizler, namuslu adamdan çok daha fazla bir şey olmak; idealist olmak mecburiyetindeyiz. Bu memleketin mukaddesatı üzerinde geniş rahneler açan Kızıl Sırtlan 30 senelik tarihimiz içinde polisten başka bir rakip görmedi. Aheste revan ta milletin harimine kadar sokuldu, Bütün dünyada olduğu gibi bizde de daha evvel sokulmuş olan bin bir cereyan komünizmin işini kolaylaştırmıştır. Onları yola getirmeğe çalışalım, fikrimizin propagandasını yapalım, elimizdeki silah daha keskindir, çünkü fazilet damgasını taşır.”⁶⁴

Bu ifadelerde Türk sağının komünizmi algılayışının içerik ve üslup olarak tüm özelliklerini bulmak mümkündür. Söz alan MTTB Edebiyat Fakültesi Derneği Başkanı Reha Köseoğlu bu mücadelede gençliğin yerini şu cümleyle belirliyordu. “Komünizm denilen menfur hastalıkla mücadeleye katılmak biz Türk gençleri için bir zarurettir.”⁶⁵ MTTB Tıp Derneğinden Şarik Öbüt de şunları söylemiştir.

“Bu mevzuda ilk olarak düşünülmesi icab eden bir husus ‘Milli Birlik’ fikrini sağlam unsurlara dayayarak kökleştirmektir. Müşterek maziye bağlılık, ondan ibret ve örnek alabilmek, geleneklere yer vermesini öğrenmek ve öğretmek, temiz Türk dilinin hakiki değeriyle asil Türk milletine verebilmek, Türk münevverinin benimsemesi icabeden ana dava olmalıdır. İnançları temiz ve sağlam tutmağa yarayacak bu hazırlıktan sonra da komünizmin gelişmesine müsait muhit ve imkanları yok edeceğiz.”⁶⁶

Birlik 24. 12.1947 tarihinde de komünizmle mücadele nasıl yapılır konulu bir toplantı düzenliyordu. Açılış konuşmasını Birlik başkanı Rehai İslam'ın yaptığı toplantıda söz alan Bahadır Dülger, “Komünistler, komünizmi bir içtimai adalet davası, cennete ulaştıracak bir iktisadi sistem olarak göstermek sureti ile memleketleri aldatmışlardır. Her fikre hürmetkarız fakat hıyanete müsamahamız yok. Bir din olan komünizme bir din haline getireceğimiz Türk milliyetçiliği şuuru ile karşı koyacağız”⁶⁷ derken İkinci Dünya Savaşı sonrası Türk milliyetçiliğine biçilen “meşru” rolü oldukça açık bir biçimde ifade ediyordu. Milli Türk Talebe Birliği'nin komünizmle mücadele doğrultusunda aldığı bu karar Anadolu'da da etki yaratıyordu. Milliyetçi ve anti-komünist fikirleri Anadolu sathına yaymak amacıyla MTTB

⁶³ Hasan Sami VURAL, “Ahmet Kabaklı”, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi*, C..5, Muhafazakarlık, editör: Ahmet Çiğdem, İletişim Yayınları, İstanbul 2003, s 390-7

⁶⁴ Osman BURAK, “Tarihi Boyunca MTTB”, *Milli Gençlik*, Aralık 1968, ayrıca farklı bir üslupla konunun ele alınışı için Tanzer Sülker YILMAZ, *Türkiye’de Gençlik Hareketleri*, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul 1997, s.47

⁶⁵ O. BURAK, *a.g.m.*, s.32

⁶⁶ M. TAYLAK, *a.g.e.*, s. 206

⁶⁷ M. TAYLAK, *a.g.e.*, s. 208

yurt gezileri düzenliyor ve bu doğrultuda Bursa gezisinde “Milliyetçi mevzularda” konferanslar vermeğe ve “Milli Birlik” isimli bir gazete yayımlanmasına karar veriliyordu. ⁶⁸

Komünizmle mücadeledeki ısrar ve hassasiyeti göstermesi açısından komünist fikirlere kapı araladığı için Meclis’te tartışma konusu olan bir kitap iyi bir örnektir. Mecliste komünizmle mücadele amacı ile kurulan komisyonda Fahri Kurtuluş dönemin Milli Eğitim Bakanı Tahsin Banguoğlu’na Hasan Ali Yücel zamanında klasikler arasında tercüme edilen “Vadim” adlı kitabın Türklüğe hakaret içeren cümleler ile dolu olduğu konusunda soru talebinde bulundu. Bakan cevap olarak hakaret içeren cümleleri çıkartacağını ve tercümeyi gözden geçirteceğini söylüyordu. Ertesi gün Cumhuriyet gazetesi “Münevverlerimizi şaşırtan bir sual takriri” başlıklı bir yazı ile Fahri Kurtuluş’a hücum etti. Bunun üzerine Milli Türk Talebe Birliği’ne mensup gençler, milleti milli hassasiyete davet eden böyle bir beyan karşısında Cumhuriyet gazetesinin bu tutumunu protesto etmek maksadı ile Kurtuluş’u bir konferans vermek üzere davet etti. Kurtuluş ise bu konuşmasında “İmanlı olunuz, inançlarınızı kaptırmayınız, çaldırmayınız”⁶⁹ diyerek gençliğe hitap ediyordu.

Birlik her döneminde siyasi çevrelerden kişileri konuşmacı olarak davet etmektedir. 4.12.1948 tarihli MTTB’nin ikinci kuruluş yıl dönümü münasebeti ile tertip edilen toplantıda kimi zaman iktidar çevrelerinden dışlansa da Cumhuriyetin kurucu kuşağı ile seküler milliyetçilik ortak paydasında buluşan Hüseyin Cahit Yalçın⁷⁰ kısa bir konuşma yapmıştır. Bu konuşmasında Yalçın “hürriyet bir nimet ve hak ise bunun da vazifeleri vardır. Bu vazife kanun ve disiplin içinde hürriyeti tanımaktır.” diyerek özgürlüklerin sınırını çizer . ⁷¹

Nazım Hikmet’in affına yönelik kampanya milliyetçi çevreler arasında büyük tepkiler uyandırırken komünizmle etkin mücadele yolunda bir çatı altında birleşmeye yönelik çabalar 1 Nisan 1951 tarihinde Türk Milliyetçiler Derneği’nin kurulması ile sonuçlanmıştır.⁷² Bu olaylarda MTTB’nin etkin bir biçimde yer aldığına şahit olmaktayız. 1938 yılında Harp Okulu Askeri Mahkemesi’nde bakılan bir davada yargılananlar arasında yer alan Nazım Hikmet “Ordu içinde Sosyalizm esaslarının yayılması ve memleketin komünist devlet şekline

⁶⁸M. TAYLAK, a.g.e. , s. 203

⁶⁹Osman BURAK, a.g.m. , s.30

⁷⁰Yüksel TAŞKIN, “Antikomünizm ve Türk Milliyetçiliği”, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi*, C.5, Muhafazakarlık, editör: Ahmet Çiğdem, İletişim Yayınları, İstanbul 2003, s.619

⁷¹M. TAYLAK, a.g.e. , s. 214

⁷²Beşir AYVAZOĞLU, “Tanrıdağı’ndan Hıra Dağı’na Uzun İnce Yollar Milliyetçilik”, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi*, İletişim Yayınları, C.5, Muhafazakarlık, editör: Ahmet Çiğdem, İletişim Yayınları, İstanbul 2003, s. 569

dönüşmesi için ordu dahilinde komünizmin ne surette yayılacağı konusunda direktifler verdiği” ve “Askeri isyana teşvik ettiği” gerekçesi ile 15 yıl ağır hapis cezasına çarptırıldı. Ardından Donanma Komutanlığı Askeri Mahkemesi tarafından verilen “donanmayı isyana teşvik suçu ile” 20 yıl ağır hapis cezasıyla 35 yıla çıkan Nazım Hikmet’in cezaları suçların birleştirilmesi nedeniyle TCK 77 ve 69. maddelere dayanılarak 28 yıl 4 ay ağır hapse çevriliyordu.⁷³ “Yüksek Tahsil Gençliği” önderliğinde on iki yıldır tutuklu bulunan Nazım Hikmet’in affı için başlatılan kampanya karşısında Milli Türk Talebe Birliği 8 Nisan 1950 tarihli bir beyanname yayınlayarak başta Nazım Hikmet olmak üzere komünistlerin affedilmemesini istemiştir. Bu konudaki tartışmalar devam ederken “Yüksek Tahsil Gençliği” Çiçek Palas salonlarında bir toplantı düzenlemiştir. 15 Mayıs 1950 günü yapılan toplantıda Nazım Hikmet’in yakınları, bir çok tanınmış ve mahkumiyeti bulunan komünist ve aynı görüşteki üniversite öğrencileri hazır bulunuyordu. Toplantıda İlhan Berktaş “12 yıldan beri haksız yere zindanlarda çürütülmek istenilen büyük şair Nazım Hikmet’in affı için bu toplantının düzenlendiğini” belirtiyor ve “Türkiye’de koyu bir istibdadın hüküm sürdüğünü, ağızlara ve vicdanlara kilit vurulduğunu, dünyanın hiçbir yerinde Türkiye’deki gibi bir rejim mevcut olmadığını” söylüyordu. Bunun üzerine salonda bulunan milliyetçilerin müdahalesi milliyetçi kesimin önemli isimlerinden Türkiye’de Milliyetçilik Hareketleri adlı kitabın da yazarı olan İlhan Darendeliğolu’dan geliyordu. Darendeliğolu konuşmacılara “Siz Moskova ağzı ile konuşuyorsunuz. Yeriniz burası değil. Moskova’dır” diye bağırıyordu. Ve “sizin yeriniz İspanya’dır” şeklinde bir cevap alıyordu.⁷⁴

MTTB hükümetin komünizmle mücadele doğrultusunda attığı adımları memnuniyetle karşılıyordu. DP iktidarının başbakanı Adnan Menderes 29.5.1950 tarihinde TBMM’de okuduğu hükümet programında şunları söylüyordu. “Bilhassa üzerinde duracağımız mesele memleketi içinden yıkıcı aşırı sol cereyanları kökünden temizlemek için icabeden kanuni tedbirleri almaktır. İrticai ve ırkçılık gibi ayırıcı cereyanları vasıta olarak kullanan ve çok defa kendisini bu maskeler altında gizleyen aşırı solcu hareketlere karşı gereken bütün kanuni tedbirleri almakta asla tereddüt etmeyeceğiz.”⁷⁵ Başbakanının bu sözlerinden büyük bir memnuniyet ve rahatlık duyan MTTB başkanı Suphi Baykam Menderes’e Birlik adına şu telgrafi çekiyordu. “Türk Milletinin yıllarda beri özlediği komünizmle kesin mücadeleye karar veren hükümetimize milliyetçi Türk gençliğinin şükran ve minnetlerini arz ederiz.”⁷⁶

⁷³T. S: YILMAZ, a.g.e. , s.50

⁷⁴M. TAYLAK, a.g.e. , s.226

⁷⁵M. TAYLAK, a.g.e. , s.227

⁷⁶M. TAYLAK, a.g.e. , s.228

Soğuk savaş koşullarının iç politikayı nasıl şekillendirdiğinden yukarıda bahsedilmişti. Bu anlamda komünist blok içinde yaşanan hareketlilik de MTTB’de yankı bulmaktadır. 1956 yılında Macaristan’da kamu hayatının demokratikleştirilmesini ve sosyalizmin inşasında Macar milli karakterinin göz önünde tutulmasını isteyen Macar Milli ayaklanması⁷⁷ sırasında MTTB Hukuk Derneği kongresinde bir delegenin Macaristan’daki hürriyet hareketleri karşısında Türk gençliğinin tarafsız kalmasını tenkit ederek Macar gençliğine bir sempati mesajı gönderilmesini teklif etmesi üzerine bu teklif oy birliği ile kabul ediliyordu. Fakat toplantıda bulunan hükümet komiserinin itirazı üzerine kararın tatbikinden vazgeçiliyordu.⁷⁸

MTTB’nin gençliğin ahlakının korunmasına dair endişelerini kimi beyanatlarda görmek mümkündür. 7.1.1957 tarihli bir beyanatta Birlik başkanı Orhan Sakarya “bugün gençliğin ahlakını ifsat eden ve bünyemize asla uymayan cereyanlarla mücadeleye azimliyiz. Rock and Roll ve striptease yasak edilmelidir”⁷⁹ diyordu.

MTTB’nin bu dönem içinde ön ayak olduğu bir diğer faaliyette milliyetçi-muhafazakar kesimin sembol isimlerinden Mareşal Fevzi Çakmak’ın ölümü dolayısı ile Türk radyolarının normal yayınlarına devam etmek şeklindeki ilgisiz tavrı “bu büyük Türk askerinin ölümüne karşı yapılan büyük bir saygısızlık olarak” nitelendirilerek MTTB tarafından protesto ediliyordu ve üniversite gençliği Mareşalin cenaze töreninde hazır bulunmaya çağrılıyordu.⁸⁰

1950’li yıllarda Müslüman kitleler Demokrat Parti’nin açtığı kanallarda siyasete dahil oluyor ve rejimle uzlaşıyordu. DP hareketi ve sağ muhafazakar söylem Cumhuriyete karşı tepkileri sistemin içine çekerek meşrulaştırmaktadır.⁸¹ Fakat tüm bunlar mevcut sistem içinde olmaktadır. Sistem dışına kayması/yönlenmesi mümkün bir tepki sistemin gelişmesinde destekleyici bir faktöre dönüşmüştür.⁸² Giderek,özellikle “anti komünizm” ile özdeşleştirilmiş İslamcı çevreler, komünizmle mücadeledeki samimiyetleriyle iktidara yarar sağladılar.

⁷⁷Fahir ARMAOĞLU, *Siyasi Tarih*, Alkım Yayınları, İstanbul 1999, s. 477

⁷⁸M. TAYLAK, a.g.e. , s. 246

⁷⁹M. TAYLAK, a.g.e. , s.249

⁸⁰M. TAYLAK, a.g.e. , s. 223

⁸¹Nuray MERT, “Muhafazakarlık ve Laiklik”, *Modern Türkiye’de Düşünce Ansiklopedisi*, C.5, Muhafazakarlık, editör: Ahmet Çiğdem, İletişim Yayınları, İstanbul 2003, s.315

⁸²Ali BULAÇ, *İslam Dünyasında Düşünce Sorunları*, İz Yayınları, İstanbul 1995, s.72-73

Kısacası 1950’li yıllarda İslami kesimin tepkisi sistem içinde sınırlanarak anti komünizm tehlikesine karşı yönlendirilmiştir.⁸³

. Kıbrıs’a dair bir ilgi milliyetçi çevrelerde sürekli bir biçimde varolmuştur. Bu ilgi dönemin karakteristikleri içinde hem soğuk savaşın çizdiği hatlarla ilgili olarak, hem de oradaki “Dış Türkler”e duyulan derin bir alakadan kaynaklanmaktadır. Kıbrıs Türk milliyetçiliği ile Türkiye’deki Türkçü çevrelerin gerek ideolojik gerekse stratejik anlamdaki ilişkileri 1940’lı yılların başına kadar gitmektedir. Bu yıllarda Kıbrıs’ta Dr. Fazlı Küçük önderliğinde daha sonra içinden Rauf Denктаş’ın yetişeceği laik bir Türk milliyetçiliği köklenmektedir.⁸⁴ 16.1.1950 tarihinden başlamak üzere MTTB Kıbrıs meselesi uluslararası düzlemde gündeme geldikçe mitingler tertip etmektedir. Mitinglerde “Kıbrıs’a bir bayrak lazımsa o da Türk bayrağıdır”, “Elini uzatma Kıbrıs Türküdür” yazılı dövizler taşınıyordu.

İkinci Dünya Savaşını ardından oluşan uluslararası yapılanma içinde Yunanistan ve Grivas tarafından kurulan Kıbrıs Mücadelesi Ulusal Örgütü(EOKA)’nın 1 Nisan 1955 yılında ilk sabotaj ve İngiliz subay, polis ve hükümet görevlilerine karşı ilk silahlı eylemlerine başlaması ile birlikte İngiltere’de muhalefet ve kamuoyunun artan tepkisi İngiltere’yi yeni bir politika saptamaya götürüyordu. Böylece İngiltere’nin daveti ile Türkiye ve Yunanistan’ın katılımıyla 29 Ağustos 1955 tarihinde Londra’da “Doğu Akdeniz’de siyasal ve savunmaya ilişkin” sorunların görüşüleceği bir konferans toplanıyordu. Türkiye’nin Yunanistan’ın ada halkına self determinasyon hakkı tanınmasına yönelik isteği karşısında Türkiye’nin görüşlerini dile getiren Fatin Rüştü Zorlu, Türkiye’nin statükonun devamında yana olduğunu fakat eğer bir değişikliğe gidilecekse bunun adanın eski sahibi olan Türkiye’ye verilmesi şeklinde olması gerektiğini belirtiyordu. Türk heyeti Londra Konferansı’na gitmeden önce kamuoyu Kıbrıs konusunda harekete geçiriliyordu.

Milli Türk Talebe Derneği üyelerinden bir grup Hikmet Bil başkanlığında “Kıbrıs Türktür Derneği”ni kurmuşlardı. Menderes’in 24 Ağustos 1955 tarihinde Yunanistan’a verdiği sert demeç ve gazetelerin konuya yakın ilgisi ile gerginleşen ortam 6 Eylül tarihinde gazetelerde Selanik’te Atatürk’ün evine bomba konduğu şeklindeki haberle zirve noktasına ulaştı. Kıbrıs Türktür Derneği İstanbul’da bir miting düzenledi. Miting kısa bir süre içinde lümpen bir ayaklanma niteliği kazandı ve polisin tamamen seyirci kaldığı bir ortamda

⁸³Doğan DUMAN, *Demokrasi Sürecine Türkiye’de İslamcılık*, Dokuz Eylül Yayınları, İzmir1999, s.51

⁸⁴Niyazi KIZILYÜREK, “Rauf Denктаş ve Kıbrıs Türk Milliyetçiliği”, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi*, C. 4, Milliyetçilik, editör: Tanıl Bora, İletişim Yayınları, İstanbul 2002, s. 334

çoğunluğu Rumlara ait azınlık mallarının, kiliselerinin ve okullarının hedef alındığı yıkma, yakma ve yağmalama eylemlerine dönüştü. Yakın tarihimize 6-7 Eylül olayları olarak geçen bu olaylar sonucunda 1930'lu yıllardan beri genel itibariyle dostane olan Türk- Yunan ilişkileri bir daha tamiri mümkün olmayacak biçimde bozuldu. 1957 yılına gelindiğinde Kıbrıs üzerine ihtilaflar devam ederken Birleşmiş Milletler Siyasi komisyonunda Yunanistan'ın tezi doğrultusunda bir karar çıkması üzerine MTTB Genel Sekreteri bir basın toplantısı düzenleyerek "Kıbrıs Türktür, Türk kalacaktır. Türk gençliği bu konuda canı ve kanı pahasına olsa dahi en ufak bir fedakarlık ve taviz tanımayacağına bayrak üzerine yemin etmiştir"⁸⁵ diyordu.

MTTB'nin "Dış Türklere" dair ilgisi Kerkük Türklerine yönelik bir ilgi ile somutlaşır. Yaşanan olaylar üzerine MTTB genel yönetim kurulu toplanarak Irak'ta Türklere yapılan baskı olayını müzakere etmiştir. Toplantıdan sonra Birlik başkanı bir basın toplantısı düzenleyerek Irak'ın bu olaydaki tavrını telin ediyor ve ayrıca Birliğin Kerkük hareketlerini tespit etmek üzere bir ihtisas ve araştırma komisyonu kuracağını açıklıyordu.⁸⁶ 26.7.1959 tarihinde General Kasım'a hitaben bir telgraf çeken MTTB "Rusya'da Türklere senelerdir yapıla gelen katliamların benzerini komünistlerin Kerkük'teki ırkdaşlarımıza karşı aynı ideolojik gayelerle yaptıklarını büyük bir teessürle öğrenmiş bulunuyoruz." diyordu.⁸⁷

Kore'de Haziran 1950 tarihinden itibaren yaşanan savaş Kuzey Kore ve Güney Kore kuvvetleri arasında olmaktan öte soğuk savaş döneminin birçok askeri çatışması gibi Doğu ve Batı bloklarını karşı karşıya getiren bir hadiseydi. Türkiye bu iki kutuplu dünyada tayin ettiği yer doğrultusunda ahitlerine sadık kalarak öncülüğünü ABD'nin yaptığı BM kuvvetlerine asker göndererek katkıda bulunuyordu ve böylece Batı bloğu içindeki yerini sağlamlaştırmış oluyordu. 9 Aralık 1950 tarihinde MTTB'nin düzenlediği Kore mitinginde söz alan başkan Suphi Baykam'ın sözleri dikkat çekicidir. "Sen ey ruhu şad olacak Kore şehidi, sen ne için öldürüldüğünü biliyorsun. Sen insanlığın mesut geleceği uğrunda öldün. Akıttığın kan benim kanımdır. Cihan tarihi seni mukaddes sayfaları içine gömecek, insanlık ebediyen seni minnetle şükranla anacaktır."⁸⁸

⁸⁵M. TAYLAK, a.g.e. ,s.252

⁸⁶M. TAYLAK, a.g.e. ,s.263

⁸⁷M. TAYLAK, a.g.e. ,s.266

⁸⁸M. TAYLAK, a.g.e. ,s.229

1960 İhtilalinden sonra MTTB'nin faaliyetlerinin Faruk Narin döneminde azaldığını Yüksel Çengel döneminde ise başka bir mecrada aktığı görülür. MTTB'ye ait salon TİP'e kongre düzenlenmesi amacı ile kiralanmıştır. Bu olay MTTB tarihinde istisnai bir durum teşkil eder. Nitekim 18 Mart 1965 tarihli 47. Genel Kurul toplantısında Yüksel Çengel yönetimi seçimi kaybetmiştir ve Rasim Cinisli genel başkan seçilmiştir. Cinisli dönemi Birliğin bir anlamda resmi tarihinde MTTB'nin yeniden “milli ruh ve şuura bağlı bir müessese” durumuna gelerek tarihi gidişine uygun bir tutuma kavuştuğu tarih olarak anılmaktadır.⁸⁹

2.5. 1965 SONRASI TÜRK SAĞI VE MİLLÎ TÜRK TALEBE BİRLİĞİ

Giriş bölümünde de ifade edildiği gibi Türkiye’de iki siyaset geleneği olarak İslamcılığın ve Türkçülüğün Osmanlı köklerine kadar uzanan birbiri ile çoğu zaman iç içe olan ortak bir tarihi vardır. Özellikle 1945’ten başlayarak 1960’ların sonuna kadar kimin İslamcı kimin milliyetçi olduğunu keskin çizgilerle belirlemek oldukça zordur.⁹⁰ Bu durum biraz da Türk milliyetçiliğinin girift doğasından kaynaklanmaktadır. Çeşitli damarlardan beslenen, ortak bir dil edinemeyen, bir çırpıda onlarcası sayılabilecek Türk milliyetçilikleri konu üzerinde konuşabilmeyi zorlaştırmaktadır.

Türk milliyetçiliği ve İslamcılığın arasındaki bu geçişken ilişkiyi en iyi Osman Yüksel Serdengeçti’nin milliyetçilik anlayışında görebiliriz. 1969 yılından sonra Milliyetçi Hareket Partisi’nin adeta sloganı haline gelecek ifadeleri ile aynı zamanda popülist milliyetçiliğin de etkileri görülen konuşmasında Serdengeçti şöyle demektedir:

“Allah’tan başka kimseden korkmuyoruz. Bizler münkir değiliz. Tanrıdaki kadar Türk, Hira dağı kadar Müslümanız. Bütün gayemiz, Küçük Asya insanının o bilinmez, o görünmez, bir avuç kadar mütevazı, fakat o kadar manalı ruhunu anlamak. Bu topraklar için toprağa düşenlerin çocuklarını bu topraklar üzerinde mesut ve bahtiyar görmek.”⁹¹

1970’li yıllarda MTTB’nin düzenlediği konferanslarla gençlik kitlesine ulaşan Necip Fazıl aynı zamanda ülkücü gençlik için de sembol isimdir. Türkü Müslüman olduğu için sevdiğini söyleyen Necip Fazıl’ın İslamcılığı da Türklükle mukayyettir. Bundan dolayıdır ki

⁸⁹O. BURAK, a.g.m. , s.32

⁹⁰Biol AKGÜN,-Şaban ÇALIŞ, “Türk Milliyetçiliğinin Terkinde İslamcı Doz”,Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi , C.4, Milliyetçilik,editör: Ahmet Çiğdem, İletişim Yayınları,İstanbul 2002, s.597

⁹¹B. AYVAZOĞLU, a.g.m. ,s.567

Türkiye’de Türkçülüğün de İslamcılığın da lider isimleri hem toplumsal ve ekonomik köken itibarı ile hem de örgütçülük anlamında neredeyse aynı geçmişi paylaşmaktadırlar. Çoğu ya değişik adlarla kurulan fikir kulüplerinden, ya da komünizmle mücadele derneklerinden ya da Milli Türk Talebe Birliklerinden gelmektedirler.⁹²

1960’lı yılların sonu ve 1970’li yıllar genel anlamda Türk sağının terkinde İslamcı dozun arttığı yıllardır. 1970’lerin sonuna dek anti-komünist seferberliğin hizmetinde milliyetçi, muhafazakar çizgiye tahkimat sağlayan İslamcılık bu dönemde yaşanan tercüme faaliyetlerinin etkisi ile dönüşmeye başlamıştır. Milliyetçi-muhafazakar yazının önemli isimlerinden Beşir Ayvazoğlu otobiyografik nitelikli bir makalesinde 1950’lerden 1970’lere Türkçü ve İslamcı çevrelerin zihinlerinin entelektüel ve siyasi anlamda nasıl şekillendiğini sorar. Necip Fazıl Kısakürek, Nurettin Topçu, Yahya Kemal, Ahmet Hamdi Tanpınar, Peyami Safa, Mümtaz Turhan ve Erol Güngör gibi isimler dönemin sağcı gençliğinin zihinsel anlamda şekillenmesinde etkili olmuşlardır.⁹³ Ancak 1960’ların sonu ve 1970’li yıllarla birlikte ise Cumhuriyet öncesi İslamcılığı ile olan bağların zayıflığı alttan alta devam eden tarikatlar ve Nurculuk gibi daha geleneksel dip akıntılardan farklı olarak özellikle yeni, eğitilmiş, genç kuşağı Arap ve İslam dünyasındaki İslami hareketlerin etkisine açık hale getiriyordu..⁹⁴ Mısır’daki İhvan-ı Müslimin’in ve bir ölçüde Pakistan’daki Cemaat-i İslami’nin fikirleri etkili olmaya başlamıştır.⁹⁵ Fakat İslamcılık 1970’lerde milliyetçi muhafazakar nebula’nın hala bir parçasıdır. Ancak 1970’lerin sonuna gelindiğinde “İslamcılığın milliyetçi muhafazakar çizgi içine fevkalade hürmete layık bir rükün olmaktan öte ayrı bir dünya görüşü”⁹⁶ olarak inşası süreci yaşanmıştır. Bu süreçte yaşanan ise ikinci Meşrutiyet dönemi İslamcılık-milliyetçilik ilişkisinin tersten bir biçimde işlemesidir. Bu kez rüşdünü ispata çalışan ve arınma ihtiyacında olan İslamcılıktır. 1980 sonrasında da yoğunlaşarak hep varola gelen bu ilişkinin tesirlerini hep “yerli”, “kökleri içerde” olan İslamcılık arayışlarında ve Şia kökenli İran devrimine karşı kimi İslamcılar arasındaki mesafeli tavırda görmek mümkündür.

Bir siyasi ideoloji olarak İslamcılığın çok partili hayata geçişle birlikte Türk sağına sağladığı tahkimattan bahsedilmişti. 1970’li yıllara kadar siyasi alanda İslamcı muhalefetin

⁹²B.AKGÜN, Ş. ÇALIŞ, a.g.m. , s.597

⁹³Beşir AYVAZOĞLU, “Türkiye’de Sağcı Olmak”, *Türkiye Günlüğü* ,16 (Güz, 1991) 32-43

⁹⁴Gökhan ÇETİNSAYA, “Rethinking Nationalism and İslam: Some Preliminary Notes On The Roots Of ‘Turkish- İslamic Synthesis’ In Modern Turkish Political Thought” *The Muslim World*, Vol LXXXIX, No. 3-4, July – October, 1999, s.371

⁹⁵İsmail KARA, “ Müslüman Kardeşler Türkçe’ye Tercüme Edildi mi?”*Dergah* ,21(kasım 1991) s 14-15

yelpazenin sağında olarak nitelenebilecek partilere destek verdiği görülür. Kendine ait bir program ortaya koymak yerine sola karşı olan ve laiklik ilkesini esnek yorumlayan partilerin yanında olmayı tercih eden İslamcılar, Demokrat Parti ve ardılı olan Adalet Partisi'ni desteklediler. 26 Ocak 1970 yılına gelindiğinde İslamcı kesim İslami referansları çok daha belirgin bir siyasi partiye kavuşuyordu. Milli Nizam Partisi (MNP) sosyo-ekonomik anlamda Anadolu'nun küçük ve orta boy girişimcisini temsil etmekle beraber basın ve kamuoyu yeni parti ve kurucularını yasal yollarla Türkiye'de İslamiyet'in destekleyicisi olarak nitelemektedir. Geleneksel kültür ve tasavvufi bir dünya görüşü ile kalkınmacı bir ideolojinin ilginç bir sentezini⁹⁷ ortaya koyan MNP, milli kimliğin temel unsuru olarak etnisiteyi, dini ve geleneği ön plana çıkarmasına karşın ülkenin modern bilim ve teknoloji, rasyonel kurumlaşma ve sanayileşmesini destekleyerek modernleştirici bir işlev görmektedir. MNP'nin kurucular toplantısında genel başkan Necmettin Erbakan partinin manevi kurucuları arasında "Sultan Fatih Hazretleri, Sultan Yıldırım Hazretleri, Sultan Murat, Ulubatlı Hasan, Nizamül mülk, Sultan Yavuz, Orhan Gazi, Kılıç Arslan, Sultan Hamid" gibi Türk İslam tarihinin büyük kahraman ve devlet adamlarını saymaktadır. Cumhuriyet tarihinde özerk anlamda dini bir muhalefetin temsil edildiği ilk parti olan MNP Anayasa Mahkemesi'nin 20 Mayıs 1971 tarihinde verdiği bir kararla kapatılmıştır.

Milli Görüş çizgisi üzerinde ikinci siyasal parti –Milli Selamet Partisi- 11 Ekim 1972 tarihinde kuruluyordu. Milli Selamet Partisinin –MNP'de olduğu gibi - üzerinde durduğu ideolojik izleği 19. yy sonu ve 20. yy'ın başında İslamcılar ile Batıcılar arasında İmparatorluğun mukadderatına dair tartışmanın öncüllerine götürmek mümkündür. Milliyetçi ideolojinin temel sorunsalı olarak ortaya koyduğumuz modernleşmenin kapsamı meselesi bu iki kesim arasında iki farklı cevap buluyordu. Batıcı kesimin söyledikleri Osmanlı İmparatorluğu eğer çağdaşlaşacaksa bu Batı'nın teknolojisinin ve uygarlığının aynı anda temellük edilmesi ile mümkün olacağı tezini içeriyordu. Öte yandan milliyetçi ve İslamcı kesim "milli" olanın muhtevasını farklı biçimlerde doldursalar da Batı karşısında muhafaza edilecek bir özgül alanı tanımlıyordu. İslamcılar Batının yalnız teknolojisini benimseyerek İslami gelenekleri korumaktan yanadırlar.⁹⁸ Kendinden önce gelenler gibi Milli Selamet Partisi de Osmanlı İmparatorluğu'nun gerileyişinin nedeninin din esaslarından sapma olduğunu söylerken Türkiye'nin büyük bir devlet haline gelebilmesinin yolunu İslamiyet ve

⁹⁶T. BORA, a.g.e. , s.131

⁹⁷S. AHMET ERTÜRK, "Türkiye'de İslami Hareketin Gelişim Süreci 60 ve 70'li Yıllar", *Dünya ve İslam* ,Güz 1990, s 123.

⁹⁸Binnaz TOPRAK, "Dinci Sağ" *Geçiş Sürecinde Türkiye*, Belge Yayınları, İstanbul 1999, s. 250

onun yarattığı medeniyete dönüş olarak görüyordu. MSP’de bir yandan geleneklerin ve dini değerlerin muhafazasına ve ihyasına dönük bir ilgi varken öte yandan hızla sanayileşme yolundaki vaatler parti liderlerinin sıklıkla tekrarladıkları sözlerdi. MNP ve MSP müslümanların siyasi tercihleri ile İslami kimlikleri arasında bir özdeşlik kurma noktasında önemli bir fonksiyon üstlendi. Bir başka deyişle MNP ve daha sonra MSP hareketi 1970’lerin başında İslamcı düşüncenin genel sağcı çizgiden ayrışmasını sağlamış ve Türkiye’deki İslami hareket içinde önemli bir yer edinmiştir.⁹⁹

CKMP’nin 1965 programında ve Türkeş’in bütün yazılarında, konuşmalarında laiklik özenle savunulmuştur. 1960’lı yılların sonuna doğru milliyetçi cenah içinde de İslami vurgunun arttığı görülür. Türkeş ve CKMP sözcüleri Müslümanlığı “Türk tarihinin ayrılmaz bir parçası” olarak tanımlarken ilk kez Osman Yüksel Serdengeçti tarafında telaffuz edilen ‘Tanrı dağı kadar Türk, Hira dağı kadar Müslümansız’ sözü partideki değişime işaret ederek sloganlaşmıştır. CKMP’deki bu ‘değişim’ Müslüman kitlelerin anti-komünist tahrik ve sloganlarla seferber olduğu konjonktürün verdiği esinden ve uzun vadeli büyüme hesapları yapılırken bu potansiyelin vaadettiği kiteselleşme imkanının gözetilmesinden kaynaklanmıştı. Asıl olanın ‘Türklük’ olduğu dinin talileştirilerek araçsallaştırıldığı bu değişime dahi ‘ümmetçiliğe prim verildiği’ gerekçesi ile karşı çıkan Nihal Atsız çevresinin etkisi altındaki soy Türkçü çevrenin tasfiyesi 1970’lerin ortalarına dek yayılıyordu.¹⁰⁰

1965 Rasim Cinisli ile başlayan evre MTTB’nin 1969 sonrası kurumun kendi resmi tarih yazımında bir sapma döneminin sonu olarak nitelenmektedir. Yüksek Çengel’in Genel Başkan olduğu 46. dönemin ardından başlayan yeni dönem “Milli Türk Talebe Birliği’nin tarihine uygun bir çizgiye oturduğu”, “müspet faaliyetlere hız verildiği” bir dönemdir. Bu tarihten sonra “milliyetçi mukaddesatçı bir Anadolu genci” İsmail Kahraman’ın Genel Başkan olduğu 48. dönem MTTB’nin Cinisli ile başlayan bu yönelimin netleştiği dönem olmaktadır. 48. dönem Birliğin eylemlerine anti-komünizmin damgasını vurduğu ve Milli Türk Talebe Birliği’nin sol öğrenci olaylarına karşı ortak bir zemin oluşturduğu, milliyetçi cephenin ana bileşeni konumuna geldiği dönemdir.

1960’ların sonuna doğru yaşanan ve 1970’li yıllarda netleşen milliyetçi cephedeki ümmetçi-Türkçü ayrışmasının Milli Türk Talebe Birliği üzerindeki yansımaları belirgindir. 1969 yılında Kayseri’de düzenlenen 49. Genel Kurul bu iki kesim tarafından desteklenen

⁹⁹D. DUMAN, a.g.e., s.80

adaylar arasında çekişmeli bir genel başkan seçimine sahne olmuştur. Nitekim İsmail Kahraman'ın da desteklediği “ümmeçî” olarak nitelenen Burhanettin Kayhan ve “”Türkçü” kesimin desteklediği “komando” lakaplı Mustafa Ok arasında geçen seçimin sonucu 1970’li yıllara boyunca Milli Türk Talebe Birliği’nin alacağı temel yönelimi de belirleyecektir. 1970’li yıllar MTTB’nin İslamcı karakterinin gittikçe açıklık kazandığı fakat buna paralel olarak Türk sağının tüm farklı kesimlerinin anti-komünizm paydasında bir araya geldiği bir ortak zemin olma özelliğini yitirdiği ve daraldığı bir sürece başlangıçlık edecektir. Nitekim 1975 yılına gelindiğinde MTTB 1916 yılından beri kullandığı Bozkurt amblemini değiştirecek ve yerine açık duran bir kitabı amblem olarak benimseyecektir.

“Artık iyice süt beyaz bir renge kavuşan, saflaşan, Alpaslan’ın Malazgirt’te kazandığı büyük cihadın ruhunu kavrayan, Türk gençliğinin yegane temsilcisi MTTB yine Alpaslan gibi “Bozkurt” u atıyor, yerine “KİTAB”ı koyuyordu. Böylece 1965’ten bu yana tekamülünü daha ileriye götürmüş oluyordu. Mukaddesatçı gençlik nezdinde büyük bir memnuniyet ve ferahlık uyandırırken, öbür taraftan bazı çevrelerde lüzumsuz bir telaş havası doğuruyordu.”¹⁰¹

Değişimi ifade eden bu cümleler MTTB’deki amblem değişiminin aslında ideolojik düzeydeki bir değişimi sembolize ettiğini göstermektedir.¹⁰² Öte yandan bu İslamileşme süreci hala içinde Türklük unsurunun fazlasıyla bulunduğu bir terkibe yaslanmaktadır. Nitekim MTBB’nin milli kimlik tasavvurunda İslam ne kadar başat duruma gelmiş olursa olsun Türklüğü dışlamamaktadır.

Kurulduğu yıllardan 1965 tarihine kadar MTTB’nin Türkçü bir ideolojik hat üzerinde konumlandığını tespit etmek mümkündür. Bir dönem sol eğilimli kadrolar iktidar olmuş olsalar da hakim çizgi etnik vurgusu ağır basan bir milliyetçiliktir. 1965 yılından 1975 yılına kadar MTTB’nin milliyetçiliğinde din unsurunun dozu gittikçe artmaktadır. Türk sağının genelinde yaşanan bu İslamileşme sürecinin MTTB üzerindeki izdüşümünü yakından görebilmek amacıyla dönemin MTTB faaliyet raporları ve MTTB’nin yayın organı olan Milli Gençlik dergileri incelenmiştir. MTTB’nin kurumsal tarihi açısından önemli olan bu ayrışma sürecini derinlemesine analiz edebilmek için 1965 sonrası Genel Başkanlık dönemleri ekseninde incelenecektir.

¹⁰⁰ Tanıl BORA, Kemal CAN, **Devlet, Ocak, Dergah**, İletişim Yayınları, İstanbul 2000, s.55

¹⁰¹ **MTTB 53. Dönem Faaliyet Raporu**, Fatih Gençlik Matbaası, İstanbul:1976 s. 169

¹⁰² MTTB 48. döneminde başkanlık yapan ve sonra Birlik üzerindeki etkisini sürdüren İsmail Kahraman yaptığımız görüşmede amblem değişiminin bir İslamileşme olarak yorumlanmasının zor olacağını, neden kitabın eğitimin sembolü olarak anlaşılmadığını söylemiştir. Fakat bizim incelemelerimiz ve birinci el kaynaklardan takip edebildiğimiz kadarıyla bu amblem değişimi ideolojik bir değişimin işaretidir.

2.5.1. MTTB’de Rasim Cinisli Dönemi (16 Mart 1965- 11 Mart 1967)

MTTB’yi oluşturan insan malzemesini 1960’lı yıllarda Türk sağında yaşanan tüm bu olayların tarihsel bağlamı içinde değerlendirmek gerekir. Rasim Cinisli¹⁰³ 18 Mart 1965’den itibaren 1 yıl 8 aylık bir süre boyunca MTTB başkanlığını yürütmüştür.

MTTB’nin ana tüzüğüne göre genel başkan üçte iki oyla, bir dönem için seçilmektedir. Bu çerçevede 12 mart 1965 tarihinde Bursa’da yapılan olaylı kongre eski başkan ve ‘solcu’ olarak nitelenen Yüksel Çengel ile milliyetçi mukaddesatçı gençliğin temsilcisi Rasim Cinisli arasında bir rekabete sahne oldu. Namık Kemal Zeybek, Atilla Özer, Adem Şahin gibi genç milliyetçilerin de iştirak ettiği kongrede MTTB yönetimi tarihi gidişatına uygun olarak tekrar milliyetçi kesimin eline geçiyordu.¹⁰⁴

Bu tarihten sonra MTTB’yi yine anti- komünist eylemlerin aktif bir unsuru olarak görüyoruz. 20 Mart 1966 tarihli “Komünizmi kınama ve halkı dalgınlıktan kurtarma” eylemi MTTB öncülüğünde Taksim meydanında düzenleniyordu. Mitingde taşınan pankartlar ve iştirak eden dernek ve şahıslar hakim zihniyeti anlamamız açısından önemlidir. Dinin komünizm karşısında tahkim edici bir unsur olarak kullanıldığı ve Türk sağının farklı kesimlerinden katılımcıların bulunduğu miting 1960’lı yıllarda Türk sağında hakim dili göstermesi açısından dikkat çekicidir.

“Komünizm sefalettir” “Hürriyetin olmadığı yerde insan sevgisi yoktur” “Komünizmi yok eden tek kuvvet İslamiyet’tir” “Komünizmin maskesi sosyalizmdir” “Türk köylüsü tarlan her şeyin alınacak bir ırgat olacaksınız” “Türkiye’de kızılar yaşayamaz” “Kızıl köpekleri havlatmayacağız” “Komünizmle mücadele etmek Allah’a ibadet etmek kadar sevaptır” “Su uyur komünizm uyumaz” “Her komünist vatan hainidir” “Komünizm insanları hayvanlaştırır” “Türk oğlu benliğine dön” “Domuzdan post, moskoftan dost olmaz” “Anneniz Katerina mı?” “Komünistlere ölüm”¹⁰⁵

Karl Marks’ın kitaplarının ve Akşam gazetesinin yakıldığı mitingde Konya Komünizmle Mücadele Derneği adına Mevlüt Özay, İkinci Kuvva-i Milliye Derneği başkanı Mehmet Özdemir, Karabük Tekniker Talebe Cemiyeti adına Kemal Yalçın, Konya Esnaf ve

¹⁰³ Rasim Cinisli daha sonra ilk genel seçimlerde Adalet Partisi’nden milletvekili olacak, kırkbirler hareketi içinde yer alacak, Ferruh Bozbeyli ile birlikte Demokratik Parti’ni kurucuları arasına katılacaktır. Bkz.A. KABACALI a.g.e. ,s. 177

¹⁰⁴H. ÖZNUR, a.g.e. ,s.56

¹⁰⁵ Yeni İstanbul ,21 Mart 1966

Sanatkarları Dernekleri Birliği adına Şükrü Kozak, Eskişehir Komünizmle Mücadele Derneği Başkanı Cevdet Salga, MTTB'den Rasim Cinisli, Nevzat Kösoğlu, Avit Akarçay, Ahmet Fidan, Türk-İş'den Fuat Alan, Hilmi Gürbüz, Kadri Topuz, üniversite adına Doç. Dr. Nevzat Yalçıntaş birer konuşma yaparak mitinge katılmıştır.¹⁰⁶

1960 yıllar uluslararası sistemde yeni gelişmelere sahne olmaktadır. Soğuk savaşta bir yumuşama döneminin yaşanması ile birlikte iki kutupta da tek başlı liderliğin yanı sıra merkez kaç güçler oluşmaktadır. Bloklara dahil olan ülkeler için göreceli anlamda özerk bir dış politikayı sürdürmenin maliyeti azalmaktadır. Bu yıllarda iki olay Türkiye'nin dış politikasında çok yönlülüğe geçişi hızlandırmaktadır. 1962 yılında SSCB'nin Küba'ya ABD'nin Türkiye'ye yerleştirdiği Jüpiter füzelerine benzer orta menzilli füzeler yerleştirmeye başlaması ile yaşanan Küba Bunalımı sırasında ABD'nin Türkiye'ye danışmaksızın Jüpiter füzelerini kaldırması ve 1964 tarihli Kıbrıs Bunalımı sırasında ABD Başkanı Johnson'un mektup ile Kıbrıs'a herhangi bir müdahale sonrasında Türkiye'nin bir Sovyet saldırısına karşı korunmayacağını ve böylesi bir müdahalede Türkiye'nin ABD'nin kendisine vermiş olduğu silahları kullanamayacağını belirterek menfi yönde tavır alması, Türkiye'yi her zaman Batı bloğuyla dolayısı ile Amerikan politikalarıyla uyum içinde olma tarzındaki tek yönlü dış politika anlayışını gözden geçirmesine neden oldu.¹⁰⁷

Uluslararası sistemde yaşanan gelişmelere paralel olarak Türkiye-SSCB ilişkileri 1965'den başlayarak 1979'da SSCB'nin Afganistan'a müdahale etmesine kadar karşılıklı üst düzey ziyaretler, imzalanan iki önemli anlaşma ve SSCB'den sağlanan ekonomik yardımlarla tam anlamıyla işbirliği içinde devam etmektedir. Bu olumlu ilişki atmosferinde Sovyet Başbakanı Kosigin 20- 27 Aralık 1966 tarihleri arasında Türkiye'yi ziyaret etmiştir ki bu bir Sovyet başbakanının Türkiye'ye yaptığı ilk ziyaret niteliğindedir. Ancak iki devlet arasında yaşanan bu yakınlaşma sağ kesimde bir rahatsızlığa sebep olmuş ve Sovyet başbakanının ziyaretini protesto etmek isteyen MTTB 'Esir Türkler kurtarılacaktır, mazimiz istikbale aynadır' yazılı bir pankartı MTTB binasına asmıştır.

Her yıl bir gelenek olarak MTTB öncülüğünde kutlanan ve kimi zaman akamete de uğrasa Ayasofya'da namaz kılma arzusu ile birleşen Fetih mitingleri iki türlü işlev görmektedir. Dini ve milliyetçi öğelerin bir araya geldiği milliyetçi bir temelde algılanan

¹⁰⁶H. ÖZNUR, a.g.e., s. 57

¹⁰⁷ Çağrı ERHAN, "1960-80 Göreceli Özerklik-3:ABD ve NATO ile İlişkiler", **Türk Dış Politikası**,İletişim Yayınları, editör: Baskı Oran, İstanbul 2003, s.690

Osmanlı geçmişi üzerinden milli gurur beslenmekte ve mağlup edilen düşman dolayımı ile zamanın düşmanı olan “Moskof uşağı komünistlere” karşı sürekli bir infial duygusu sıcak tutulmaktadır. Öte yandan “imanlı ve şuurlu Türk” gencine genç yaşına rağmen muzaffer bir kumandan olan Fatih imgesi üzerinden kendini özdeşleştirebileceği bir sembol sunulmaktadır. Cinisli’nin başkan olduğu dönemde de 29 Mayıs 1965 tarihinde Fetih Mitingi düzenlenmiştir.

Bu dönemde MTTB öncülüğünde düzenlenen mitinglerden bir diğeri de Pakistan Mitingidir. Pakistan ve Hindistan arasındaki Keşmir ihtilafında Hindistan’ın Pakistan’a saldırması üzerine Birlik kaynaklarındaki ifadelerle “CENTO müttefikimiz dost ve kardeş Pakistan milletine bağlılık hislerini ifade etmek için”¹⁰⁸ 9 Eylül 1965 tarihinde Sultan Ahmet meydanında büyük bir miting düzenlenmiştir. Mitingde MTTB Başkanı Rasim Cinisli şunları söylüyordu.

“Bugün din, dil ve ırk ayrımı yapmadan dünya sulhu için beynelmilel anlaşmalara imza koyan devletlerin kahredici sükutu karşısında ve her fırsatta kendi inanç ve menfaatlerini ön plana almaları üzerine düzenlenen bu mitingin manası derindir. Bir buçuk asırdan beri cihadın ışıklı yolunu kaybetmiş olan İslam alemi, dağınıklığın, iman zayıflığının ve kendine güvensizliğin cezasını düşman ihtirasları karşısında parçalanarak ödemiştir.”¹⁰⁹

Bu dönemde de MTTB gerek ülke meselelerine gerekse öğrenci sorunlarına dair açık oturumlar düzenlemektedir. 15 Mayıs 1966 tarihinde düzenlenen “Yüksek Öğrenim müesseseleri ve problemleri” konulu bir açık oturum da öğrencinin ana sorunları tartışılmaktadır. MTTB bünyesinde öğrenci sorunlarının ele alınış tarzının özellikle daha sonraki yıllarda dünyadaki öğrenci hareketlerinin de etkisi ile sol kesimde oluşan “Üniversitede reform” arayışlarına yönelik radikal ve yapısal dönüşümü amaçlayan tavırdan farklı olarak daha çok pratik amaçlı olduğu görülür.

MTTB’nin bu dönemde düzenlediği bir diğer açık oturum da “Köy Meseleleri Açık Oturumu”dur. 2 Ekim 1965 tarihinde Prof .Dr. Mümtaz Turhan başkanlığında yürütülen oturuma Adalet Partisi adına İstanbul milletvekili Muhittin Güven, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi adına Kamil Turan, Millet Partisi adına Tahsin Kitapçı ve Cumhuriyet Halk Partisi adına Lebit Yurtoğlu katılıyordu. Oturum sonunda müşterek görüşü açıklayan Turhan, “Toprak reformunu zirai reformdan ayırmanın imkanı olmadığını toprak reformunun ancak zirai reform içinde bir anlam kazanacağını dile getiriyordu.”¹¹⁰

¹⁰⁸ MTTB, 50. Genel Kurul Faaliyet Raporu, Yüksel Matbaası, İstanbul 1973, s. 44

¹⁰⁹ a.g.e. , s. 45

¹¹⁰ a.g.e. , s. 46

Her döneminde olduğu gibi bu dönemde de milliyetçi muhafazakar edebiyatın ve siyasetin önemli isimlerini anmak amacı ile düzenlenen anma törenleri MTTB faaliyetleri içinde önemli bir yer tutar. Yahya Kemal Beyatlı, Mehmet Akif Ersoy, Peyami Safa ve Fevzi Çakmak adına anma törenleri düzenlenen, kabirleri ziyaret edilen kişiler arasındaydı.

2.5.2. MTTB’de İsmail Kahraman Dönemi(11 Mart 1967- 19 Ağustos 1969)

28 Kasım 1966 tarihinde Kütahya’da başlayan Genel Kurul toplantısında çekişmeli seçimlerin ardından 28. turun sonunda İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden İsmail Kahraman 11 Mart 1966 tarihinde MTTB Genel Başkanlığı’na seçiliyordu. 19 Ağustos 1969 tarihine kadar başkanlık yapan İsmail Kahraman’ın en bariz vasfı olarak MTTB kaynaklarında “milliyetçi ve muhafazakar bir Anadolu çocuğu”¹¹¹ oluşu belirtilmektedir.

Bu dönemde de MTTB önderliğinde 518 kişni katılımı ile Çanakkale şehitlerini anma töreni gerçekleştirilmiş, 18 Mart 1967 günü tekbirler ve ilahiler arasında konuşmasını yapan MTTB başkanı İsmail Kahraman “Dün Çanakkale’yi geçemeyen düşman bugün içimizdedir. Fakat manada ikinci bir Çanakkale Zaferi bekliyoruz. O ruh ve şuura hamileyiz, bu muhakkak olacaktır”¹¹² demiştir. Kahraman’ın konuşması milliyetçi ideolojilerin bir çoğunda olduğu gibi bir iç düşmana işaret ediyordu. Bir süre sonra bu iç düşmanın kimliği “komünistler” olarak netlik kazanacaktır. Bu dönemde yine gelenek halini almış olan Fetih Mitingi 29 Mayıs 1967 tarihinde düzenleniyordu. Rasim Cinisli döneminde başlatılan Fatih Anıtı kampanyası yeniden açılarak halktan bağış toplandı ve bütçe 15.000 TL:’ye ulaştı.

27 Temmuz 1967 tarihinde MTTB’nin “mukaddesatçı” gençliğin temsilcisi olarak önderlik ettiği eylem dikkat çekicidir. Katolik dünyasının dini lideri Papa 6. Paul havaalanında Cumhurbaşkanı, Başbakan ve bazı bakanlar tarafında karşılanıyor ve Papa Ayasofya’yı ziyareti esnasında dua ediyordu. Tüm bunları tenkit etmek amacıyla düzenlenen basın toplantısında Kahraman “Fetih sembolü, Fatih’in emaneti öksüz minareli Ayasofya camiinin ziyareti ve diz çöküp dua yapılması manidardır. Yaralayıcıdır.” diyordu. Ardından başta MTTB 2. Başkanı Atilla Özer olmak üzere bir grup MTTB’li topluca Ayasofya’da namaz kılıyordu.¹¹³ MTTB’nin eylemleri içinde her yıl tekrar edilerek bir gelenek niteliği

¹¹¹ a.g.e. ,s.49

¹¹² a.g.e. ,s.49

¹¹³ a.g.e. ,s.52

kazanacak olan Ayasofya ziyaretleri, Ayasofya’da adeta tekrar fethedercesine namaz kılma arzusu ve “öksüz Ayasofya” söylemi Fetih günleri ve Fatih imgesi ile birleşerek Türk sağında bir süre sonra özellikle İslamcı kesim içinde İstanbul’un İslamlaşmasının ve belki de Kemalist inkılabın ardından bir “geçmiş”e dönüşün sembolü olarak işlevsel bir değer kazanacaktır.

Dünyada ve Türkiye’de gençlik hareketlerinin yoğunluk kazandığı 1968 yılına gelirken¹¹⁴ MTTB önderliğinde “Şahlanış mitingleri” düzenleniyordu. Sol siyasal örgüt ve grupların etkinliğini arttırdığı bu dönemde ülkenin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik durumdan dolayı AP hükümeti sert eleştirilere maruz kalıyordu. Mecliste TİP’li milletvekillerinin eleştirileri ise Çetin Altan, Yunus Koçak başta olmak üzere bir grup TİP’li milletvekiline, AP’li milletvekilleri tarafından uygulanan şiddetle karşılık buluyordu. Bu olayları protesto etmek maksadı ile 24 Şubat’ta Ankara’da Uyanış mitingi gerçekleştiriliyordu. AP’li gençler ve MTTB İkinci başkanı Atilla Özer idaresindeki bir grup genç mitinge müdahale ediyor ve çok sayıda kişi yaralanıyordu.¹¹⁵ Ardından Uyanış mitingini protesto etmek maksadıyla MTTB tarafından TİP binasına siyah çelenk konuyordu. 12 Kasım 1967 tarihinde Erzurum’da yapılan Anadolu Şahlanış Mitingi’ni daha sonra 1968 yılı içinde İstanbul, Ankara ve İzmir’de yapılanlar takip ediyordu. Erzurum’daki mitingde konuşan MTTB başkanı İsmail Kahraman “Türkiye bir şahlanış, bir silkiniş, bir aksiyona geçiş hareketi içindedir. Bu gün çeşitli maskeler altında suret-i haktan görünüp çeşitli maskeler altında milli ve manevi değerleri tahrip etmek isteyenler belirmiştir.”, “Anadolu dinine ve manevi inançlarına bağlıdır. Türklüğü ve İslamiyetin faziletini reddeden *bir görüşe* karşı mutlak muzaffer olunacaktır”¹¹⁶ derken sola karşı Türk sağında husule gelen cepheleşmenin işaretlerini ve bu cepheye yönelik tahkimatın hangi kaynaklardan sağlandığına dair ipuçlarını veriyordu.

1968 yılı içerisinde üniversitelerde yoğunlaşan boykot ve işgal hareketlerinde MTTB “milliyetçi mukaddesatçı gençliğin” temsilcisi olarak etkin bir rol üstleniyordu. Bu yıllarda görece olarak etkili bir pozisyonda bulunan ve içinde hala milliyetçi-İslamcı ayrışmasını yaşamamış olan MTTB üniversitelerde 70’li yıllarda ülkücü komandoların dolduracağı bir yerde duruyordu.

¹¹⁴A. KABACALI a.g.e. ,s. 188

¹¹⁵T. S. YILMAZ, a.g.e. ,s. 114

¹¹⁶MTTB, 49. Genel Kurul Faaliyet Raporu, Tan Matbaası, İstanbul 1969, s.112

Kasım 1968 tarihinde İstanbul Üniversitesi'nin açılış töreninde meydana gelen hadiseleri MTTB'nin yayın organı Milli Gençlik'in ele alışı "Üniversite gençliği solcuları püskürttü" şeklindedir. MTTB üniversitede oluşan hadiselerde kendini meşru hakların savunucusu ve üniversite gençliğinin tek temsilcisi olarak görmektedir.¹¹⁷ Bu olaylarının ardında bir basın toplantısı yapan MTTB dönem başkanı İsmail Kahraman "faaliyetleriyle kanun dışı olan ve dış kuvvetlerin emri üzerine gençliği bölmek isteyen Fikir Kulüpleri Federasyonu kapatılmalıdır"¹¹⁸ derken üniversite gençliğinin tek meşru temsilcisinin MTTB olduğunu vurguluyor ve birliğin yasal zeminine işaret ediyordu.

MTTB tarafından 27 Haziran 1968 tarihinde düzenlenen "İkinci Kahramanlık Günü"nde adeta bir seferberlik havası estirilmektedir. Fakat bu kez düşman bir işgal kuvveti değil "Moskof uşağı" olarak nitelenen sol gruplardır. Bu cepheleşmede MTTB'nin konumu ve işlevini MTTB mikrofonlarından okunan şu bildiri çok iyi özetlemektedir.

"Büyük Türk milleti, Büyük Türk ordusu, imanlı Türk gençliği, cefakar Türk polisi! Memleketimizin anarşiye sürüklenmek istendiği şu günlerde, Türk yüksek tahsil gençliğini temsilcisi MTTB memleketinin milli menfaatlerini müdrik, milletin milli ve manevi değerlerinin şuurlu bekçisi olarak sizlere hitap ediyor. Hedefimiz her çeşit anarşiye hayır, meşru hukuk ve devlet otoritesine saygıdır. Aziz milletim, muhakkak ki fikren tasvip etmediğin halde merak saikiyle gövde olarak iştirak ettiğin çatışmalarda Moskof uşakları tarafından tahrik edilip elin kana bulaştırılabilir. Türk ordusu, Türk polisi, ve milliyetçi bütün teşekküllerin saflarından ayrılmamanı ve onların karşısındaki hareketlerde seyirci dahi olmamanı yüce milletimizin selameti, huzuru için zaruri görüyoruz. MTTB olarak hadiseleri yakından takip ettiğimizi, milli bütünlüğümüze kastedecek komünistlere gerektiği anda en büyük darbenin indirileceğini bilmenizi isteriz."¹¹⁹

MTTB bu tehditkar üslubunu 3 Ağustos 1968 tarihinde düzenlediği Komünizmle Savaş Mitinginde de sürdürüyordu. Esnaf Birliğine dahil bütün teşekküllerin, milliyetçi sendikaların, Malul Gaziler ve Komünizmle Mücadele derneklerinin katıldığı mitingde adli mekanizmaların aşırı sol faaliyetleri önleyecek biçimde çalıştırılması, özel olarak komünizmi hedef alan bir kanun çıkarılması, çalışmalarını kanun dışı olan siyasi teşekküllerin kapatılması, Müslümanlara karşı girişilen saygısız hareketlerin durdurulması talep ediliyordu. "Nush ile uslanmayanın hakkı tekdir. Tekdirden anlamayanın hakkı kötektir" denerek artık kötü aşamasına geldiği belirtiliyordu.¹²⁰

¹¹⁷ Milli Gençlik , Kasım 1968, s.45

¹¹⁸ MTTB 49. Genel Kurul Faaliyet Raporu, Tan Matbaası, İstanbul 1969, s.57

¹¹⁹ Milli Gençlik, Kasım 1968 s. 22

¹²⁰ a.g.y. , s. 22

Bu dönemde MTTB Kültür Müdürlüğü çeşitli konularda açık oturumlar, konferanslar düzenlemiştir. 29 Nisan 1967 tarihinde Prof. Dr. Faruk K. Timurtaş yönetimindeki “Kültür Emperyalizmi Karşısında Türk Kültürü” konulu açık oturuma Prof. Tahsin Banguoğlu, Prof. Enver Esenkova, Prof. Sabahattin Zaim, Doç. Nurettin Topçu ve MTTB Başkanı İsmail Kahraman katılıyordu. 29 Nisan 1968 tarihinde Adnan Ötüken’in konuşmacı olarak katıldığı “Türk Dilini Tahrip Edenler” konulu bir konferans düzenleniyordu.

2.5.3. MTTB’de Burhanettin Kayhan Dönemi (12 Ağustos 1969- 25 Mart 1971)

Milli Türk Talebe Birliği’nin tarihçesi içinde 49. genel kurul bir kırılma noktasını oluşturur. İki siyasetin MTTB içinde karşı karşıya gelmesi aslında daha genel anlam da Türk sa ı içinde yaşanan gelişmeleri yansıtması açısından önemlidir. Soğuk savaşın belirlediği uluslararası koşullar ve iç siyasette Kemalist milliyetçiliğin çizdiği hatlar üzerinden Türk sa ında milliyetçi ve İslamcı çevreler arasındaki birliktelik 1969 yılına gelindiğinde Milliyetçi Hareket Partisi ve Milli Nizam Partisi adları altında siyasal partiler düzeyinde ayrı ayrı temsil olanaklarına kavu ulması ile bozuluyordu. Söylem ve partilerin Anadolu’da hitap ettikleri taban düzlemindeki kesi me noktaları gittikçe güçlenecek olan ve daha çok vurgulanan farklılıklar tarafından gölgelenmektedir. MTTB 49. genel kurulu bu anlamda MTTB’nin bundan sonra kapanana kadar geçen süreç içindeki yönelimini, konumunu belirleyecek olmasından dolayı önemlidir. 28 Nisan 1969 tarihli genel kurul İsmail Kahraman’ın konuşması ile açılıyor. MHP taraftarlarının desteği ile Fethi Erhan divan başkanlığına getirilirken kongre ba kan yardımcılıklarını ve katipliklerini ise mukaddesat i kesimin adayı Burhanettin Kayhan’ı destekleyen İsmail Kahraman yanlıları kazanıyorlardı. MTTB kongresinde olanlar  zerine Ahmet Kabaklı’nın Tercüman sayfalarındaki yorumu durumu şöyle açıklamaktadır; “MTTB partilerin kuluçka yeri sayılmamalıdır. Gençler, Türkiye’deki herhangi bir siyasi partiye yatkın hatta kayıtlı olabilirler. Fakat bir ba kan ve ya idare heyeti seçiminde onları iten kuvvet parti ve politika olmamalıdır.”¹²¹ Sol karşısında husule gelen milliyetçi cephenin bölünmesi istenmemektedir. Bu tarz temenniler ve bölünmeden duyulan kaygılar dönemin faaliyet raporunda “cephe beraberliği fikri daima muhafaza edilmelidir. Cephe bölünmemelidir, aynı cephenin adamları, nüanslara rağmen omuz omuza olmalıdır.” şeklinde ifade edilmektedir.¹²² İki aday etrafında kümelenen delegeler Rus Büyükelçisi Gubyakov’un istenmeyen adam ilan edilmesi noktasında birle iyorlardı. Mukaddesat i

¹²¹Terc man, 19. 8. 1969

¹²² MTTB 50. Genel Kurul Faaliyet Raporu, Tan Matbaası, İstanbul 1971, s. 58

kesimin temsilcisi Burhanettin Kayhan ve Komando lakaplı Mustafa Ok oylamalar sonucu gerekli olan 2/3 çoğunluğu elde edemiyordu. Fakat kongrede üzerinde uzlaşılan prensip kararları delege kitlesinin ne kadar benzer dünya görüşlerine sahip olduklarını göstermesi açısından önemlidir. Kongrede alınan prensip kararları şunlardır.

1. Memleketimizde bulunan azınlık okulları parçalayıcı faaliyette bulunduklarından dolayı kapatılmalıdır.
2. Eski kiliselerin onarılması Bizansın ihyası haline gelmektedir. Bu yüzden tamir çalışmalarına son verilmelidir.
3. Doğum kontrolünün derhal durdurulmalı,
4. SSCB elçisinin istenmeyen adam ilan edilmeli,
5. İmam hatip mezunları devlet lise bitirme imtihanlarına girmeden üniversiteye kabul edilmeli.
6. Yüksek İslam Enstitüleri akademi haline getirilmeli,
7. Polis Enstitüsü Polis Akademisi olma,
8. Ankara İlahiyat Fakültesi İlahiyat Üniversitesi olmalı,
9. Komünist ve kapitalist emperyalizmin protesto edilmelidir.
10. İsrail'in gelecekte Türk Devleti için tehlike olacağını göz önüne alarak işgal edilen İslam topraklarından bir an önce çekilmeleri için gerekli teşebbüste bulunulmalıdır.¹²³

Oylamalardan bir sonuç alınamayınca kongre ileri bir tarihe erteleniyor ve üç aylık süre içinde MTTB Başkan, İkinci Başkan katip ve diğer katipten oluşan dördü divan heyeti tarafından idare ediliyordu. Bu süreç içinde geleneksel Fetih Mitingi 29 Mayıs 1969 tarihinde MTTB tarafından düzenleniyor, 30 Mayıs 1969 tarihinde Necip Fazıl Kısakürek'in katılımıyla "İslam önünde ideolojiler muhasebesi" adlı konferans ve aynı gün İlahiyat Fakültesini kapatılmak istenmesini kınamak amacıyla basın toplantısı yapılıyordu.

14 Ağustos 1969 tarihinde 49. Genel Kurul İstanbul'da tekrar çalışmalarına başlıyordu. Seçim esnasında yaşanan olaylar 16 Ağustos 1969 tarihli Günaydın gazetesinde şöyle anlatılmaktadır: "komandolar ile ümmetçiler MTTB kongresinde birbirine girdi, yaralananlar oldu. Orman Fakültesi delegelerinden İlker Acar'ın yerine oy kullanmak isteyen arkadaşlarına mani olunmak istenmesi üzerine kongre salonu birbirine karışmıştır. Olay

¹²³ a.g.e. ,s.59

sırasında bazı gençler çeşitli yerlerinden yaralanmışlardır.”¹²⁴ Divan başkanının güven yokluğu nedeniyle düşürülmesinin ardından Asistan Oktay Demirsöz başkanlığa seçildi. Dokuzuncu tur oylama sonucunda Burhanettin Kayhan 80 oy alarak MTTB Genel Başkanlığına getirildi.¹²⁵

Burhanettin Kayhan dönemi Birliğin İslamcı yöneliminin netleşmeye başladığı zamana işaret eder. Kayhan Genel Başkan seçildikten sonra eğitim meseleleri, ülke ve dünya siyasetine dair söyledikleri bunun ipuçlarını fazlasıyla vermektedir. Kayhan’a göre eğitim sisteminin hatta tüm sosyal yapının temel meselesinin “milli ve dini harsa sahip” bütün dünyanın gıpta edeceği bir gaye ve iman adamı yetiştirilmesine yönelik “milli olan bir milli eğitim sisteminin” eksikliğidir. MTTB’nin siyaset üstü bir talebe teşkilatı olması yolundaki temennilerin yanında üst bir siyaset dilinin üzerinden komünistlere bu topraklarda müsamaha edilmeyeceği, “cebi rubleli, Moskova kibleli, cebi dolarlı, Amerikan yularlı” hainlerin karşısında MTTB’nin bulunduğu, “lanetli Yahudi’nin” ajanlarının deşifre edilmesinin istendiği, iktisadi entegrasyon açısından Türkiye’nin liderliğini yapacağı İslam Ortak Pazarı görüşünün desteklendiği konuşmasını Kayhan “Zafer Allah’a inanlarındır.” cümlesiyle bitiriyordu.¹²⁶

Burhanettin Kayhan dönemi İsmail Kahraman dönemi ile benzerlikler gösterir. Kayhan’ın kongrede İsmail Kahraman tarafından desteklendiği unutulmamalıdır. Birliğin İslamcı karakterinin belirginleştiği bu dönemde MTTB hala sol karşısında milliyetçi cephenin öncülüğünü yapabilecek durumdadır. Daha sonraki dönemlerde MTTB’nin giderek kan kaybettiği ve sola karşı mücadelede liderliği ülkü ocaklarına bıraktığı ve aktif anlamda mücadelenin dışına kaydığı söylenebilir. Bu dönem de sağ ve sol gruplar arasında üniversitelerde hakimiyet kurmaya yönelik kimi silahlı mücadeleler yaşanmıştır. Işık Mühendislik Mimarlık Özel Yüksek Okulu Talebe Cemiyeti seçimleri de sağ ve sol arasında böylesi bir mücadeleye sahne olmuştur. Seçimi “milliyetçi- mukaddesatçı” olarak nitelenen grubun kazanmasının ardından çıkan olaylarda sol gruptan Mehmet Cantekin vurularak öldürülür. MTTB kaynaklarında olayın faillerine dair yaklaşım “muhtemelen komünist ahlakın neticesi kendi arkadaşları tarafından vurularak öldürülmüştür.” şeklindedir.¹²⁷ Yıldız Devlet Mimarlık Mühendislik Akademisi de yine iki kesimin karşı karşıya geldiği ve Mehmet

¹²⁴ Günaydın, 14.08.1969

¹²⁵ a.g.e., s.61

¹²⁶ a.g.e., s.63

¹²⁷ a.g.e., s.111

Büyüksevinç adlı gencin öldüğü olaylara sahne olmuştur. MTTB'nin bu dönem içinde okullarda yaşanan olayların bir tarafı olduğunu ve aktif anlamda mücadelelerin içinde yer aldığını söyleyebiliriz.

Milliyetçi ideolojinin içeriğinin dönem koşullarına göre nasıl şekil aldığını ve nasıl yeni semboller ve mitler ürettiğini göstermek açısından “şehit Mustafa Bilgi” hadisesi güzel bir örnektir. Kitleleri seferber etmek için sembollerin kullanılması diğer siyasi nitelikli hareketlerde de görülebilir. Böylece hem hareketin iç bütünlüğü sağlanılmakta hem de harekete aksiyoner bir ivme kazandırılmaktadır.

Mustafa Bilgi MTTB’de orta öğrenimden sorumlu 19 yaşında bir gençtir. Bilgi sağ kesime göre MTTB’nin İstanbul’daki genel merkez binası havaya uçurulmak istenirken, sol kesime göre bina içinde bomba imal etmeye çalışırken bombanın elinde patlaması sonucu ölmüştü. Hatta bazı kaynaklar olayın MTTB’nin “şeriatçı” grubun eline geçmesini hazmedemeyen komandolar tarafından gerçekleştirildiğini öne sürmektedir.¹²⁸ MTTB kaynaklarında olayın arkasında bir komplo aranmaktadır. Bir haftadır sürmekte olan “Yahudiye lanet” haftasının ve sol gruplarla girilen ufak çatışmaların hemen ardından böylesi bir saldırının düzenlenmesi manidar karşılanmaktadır.¹²⁹ MTTB’nin olayın failleriyle ilgili olarak işaret ettiği düşmanlar dönemin ideolojik kamplaşması içinde MTTB’nin kendini konumlandığı yeri göstermektedir. Hadiseyi “Siyonist ve komünist ajanların cirit attığı Türkiye’imizde mübarek camilerden sonra nihayet Türk Yüksek Tahsil gençliğinin merkezi ve göz bebeği olan teşkilatımızın bahçesine korkak ve ahmak eller bomba attılar” şeklinde yorumlayan ve “MTTB binasına bomba koyarak aziz kardeşimizi şehit eden zihniyet, Mescidi Aksa’yı, camileri kundaklayan, Müslümanları Sibiryaya süren zihniyetten hiç de farklı değildir.” açıklamasını yapan MTTB dönem başkanı Burhanettin Kayhan daha sonra Müslüman Türk milletine hitaben yaptığı çağrı ile bütün halkı toplu gösteriye dönüşecek olan cenaze törenine davet ediyordu.¹³⁰ “Şehit Mustafa Bilgi” hadisesi “Siyonist ve komünist düşman” karşısında kitlelerin seferber edildiği bir sembole dönüşmüş oluyordu. Nitekim 5 Ekim 1969 tarihinde Burhanettin Kayhan tarafından “Şehit Mustafa Bilgi ve Cihat” konulu bir konferans veriliyordu. Dönemin siyasi kutuplaşmaları içinde, İslami bir kavram olan ve fiziki bir savaşın yanı sıra içsel bir mücadeleyi de anlatan cihat kavramının sola karşı verilen mücadeleyi anlatacak bir biçimde kullanılması İslami kavramların dönemin siyasi koşulları

¹²⁸ A. KABACALI, a.g.e., s.229

¹²⁹ MTTB 50. Genel Kurul Faaliyet Raporu, s.114

¹³⁰ a.g.e., s.120

içinde nasıl bağlamlarından kopararak yeni bir yorumla kullanıldığının iyi bir örneğini oluşturmaktadır.

Bu dönemde düzenlenen konferanslar arasında Dr. Asaf Ataseven tarafından verilen ve MTTB'ye bağlı Türk Kızları İlim ve Kültür kolunun düzenlediği “Alkol Hakkında Bilmediklerimiz” konulu konferans, “Batıda İslami Hareket” başlıklı Dr. Hamit Algar tarafından verilen konferans, İstanbul Üniversitesi Anayasa Profesörü Selçu Özçelik tarafından verilen “Hukuk Nizamı ve Anarşi” konulu konferans, Ahmet Kabaklı tarafından verilen ve batılılaşma çabası ile solcu gençlik arasında ilişki kuran “Çağdaş Medeniyet ve Milliyetçilik”, İlhan Egemen Darendelioglu tarafından verilen “Üniversitelerimizde Sol faaliyetler”, Prof. Dr. Osman Turan tarafından verilen “Türkiye’de Siyasi Buhran ve İnkılaplar” ve son olarak “Kerkük Türkleri Meselesi” konulu konferans sayılabilir.

9 –18 Temmuz 1970 tarihleri arasında New York’ta düzenlenen 1. Dünya Gençlik Kurultayı’na Türk gençliğini temsil etmek için MTTB Genel Muhasibi Ömer Öztürk katılıyordu. Birleşmiş Milletler bünyesinde gerçekleştirilen konferans ülkedeki mücadelenin bir uzantısı olarak ele alınmış ve komünist ülkelerin delegelerine karşı hareket edilmeye çalışılmıştır. Öztürk’ün Türkistan’da ezilen “soydaşların” haklarının aranması ve Çek işgalinin kınanmasına dair komisyon raporuna madde ekletmek için verdiği çabalar sonuçsuz kalıyordu. Öztürk konferansta ortak hareket edebilmek amacıyla Müslüman milletlerin temsilcilerinin bir araya toplanmasına çabılıyor ve neticede bu konuda prensip kararlarına varılıyordu. “İslamcı Gençliğin” sesini bütün dünyaya duyurmak yolunda Öztürk en büyük yardımın “Endonezya’da komünistleri temizleme hareketini idare edenlerin başında yer alan Muhammedi Talebe Teşkilatı Reisi Lokman Harun ve Muhammed Sıddık”¹³¹ tarafından verildiğini belirtiyordu. Bu dönemde Endonezya’da İslami gruplar ve komünistler arasındaki çatışmalar ile Türkiye’deki siyasal kutuplaşmalar arasında bilinçli olarak bir paralellik kurulmaya çalışılması dikkat çekicidir. 16 Şubat 1969 tarihli Kanlı Pazar olarak bilinen hadiselerin öncesinde Bugün gazetesi Mehmet Şevket Eygi tarafından “topyekün bir savaşın yaklaşmakta olduğu ve silahlanmanın gerekli olduğu”¹³² tarzındaki telkinler Endonezya örneği ile birlikte sunulmaktaydı.

¹³¹ a.g.e. ,s.204

2.5.4. MTTB’de Ömer Öztürk Dönemi (26 Mart 1971- 27 Mayıs 1973)

50. Genel Kurul bir öncekinden farklı olarak sakin ve çekişmesiz geçiyordu. 25 Mart 1971 tarihinde İstanbul Üniversitesi Asistanlarından Erman Tuncer’in divan başkanlığına, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencilerinden Hikmet Özdemir’in II. Başkanlığa getirildiği divan, çalışmalarına Umumi Meseleler hakkında uzlaşılan görüşleri bildirerek başlıyordu. 12 Mart Muhtırası’nın siyasi atmosferdeki yoğunluğu henüz dağılmamışken yapılan kongrede Muhtırayı destekler nitelikteki tavır dikkat çekicidir. “Siyasi iktidarların anlaşılmaz şaşkın tavırları içerisinde bir azınlık diktatoryası kurulurken, üç beş uyanık kişi koca bir milleti uçurumun kenarında durdurmuştur. Aslında bu üç beş yüksek rütbeli komutan şahsi dirayetleri yanında milletin tarihi misyonunun da ifadecisi olmuşlardır.”¹³³ tarzındaki ifadelerle askeri müdahale, MTTB’nin bir süredir başını çektiği anti-komünist mücadelenin bir uzantısı olarak değerlendirilmektedir. Bu açık desteğin sonucudur ki 12 Mart muhtırası ardından daraltılan siyasal alan ve demokratik özgürlükler ortamında bir çok öğrenci derneği kapatılırken MTTB faaliyetlerini devam ettirebilmiştir.¹³⁴

Divanın ele aldığı meselelerin başında dönemin siyasal yaşamında önemli yer tutan öğrenci hareketleri gelmektedir. Sağ ve sol gruplar arasındaki kutuplaşmanın iyiden iyiye sertleştiği böylesi bir ortamda MTTB’nin meseleyi ele alış tarzı yaşanan öğrenci olaylarını sağ- sol kavgası olarak ele almanın, iki kesimi eşit bir biçimde değerlendirmenin yanlışlığına işaret etmektedir. MTTB öğrenci olaylarının milli bir eğitim tatbik edilememesi neticesi olarak gayri milli ideolojilere saplanmış anarşist gençlikle, ilme, fikre, düşünceye inanan, tahsil yapmak isteyen, milli ve manevi değerlere bağlı vatansever gençlerin mücadelesi olarak tanımlanması gerektiğini öne sürülmektedir.¹³⁵

Sol hareketin üniversitelerde reforma yönelik bir talep ile ortaya çıktığı bir dönemde Genel Kurul üniversitelerde reforma yönelik taleplerin yersiz olduğunu mevcut yasal çerçevenin yeterli olduğunu, suçların cezasız kalmasının ise ceza ve disiplin müeyyideleri ile ilgili bir boşluktan değil bunların yeterince etkin kullanılamamasından kaynaklandığını öne sürmektedir. “Bütün bu meselelerin hal çaresi, komünist öğretim üyeleri ve talebelerinin

¹³² A. KABACALI, a.g.e. , s. 225

¹³³ MTTB 51.Genel Kurul Faaliyet Raporu, Özdemir Matbaası, İstanbul 1973, s. 36

¹³⁴ T. S. YILMAZ, a.g.e. ,s.182, 12 Mart 1971 muhtırasının ardından ilan edilen sıkı yönetim koşulları içinde 3 Mayıs 1971 kararı ile bütün talebe dernekleri kapatılırken Ankara’da bulunan MTTB II.Başkanlığı da kapatılıyordu. a.g.e. ,s.331

¹³⁵ MTTB Genel Merkez Faaliyet Raporu, a.g.e. ,s.59

üniversitelerde köklü ıslahatlarla temizlenmesidir. Yoksa, üç beş anarşistin attığı bir bomba koskoca bir üniversitenin sık sık kapatılması ve binlerce Anadolu gençliğinin perişan edilmesinin manası nedir?”¹³⁶ Sol hareketten bahsedilirken onları küçümseyen ve sol ile tek ilişki tarzı olarak “temizlemek” ifadesinin kullanılması oldukça yaygın bir anlayıştır. Bu ifadelerin içerdiği totaliter çağrışımlar açıktır. Sol karşısında sağcı gençlik ülkenin asli sahipleri, Anadolu gençliği olarak nitelenmektedir. Siyasal alanda MTTB’nin bu dönemde de sahip olduğu konum açıkça şu şekilde tespit ediliyordu. “Anti- komünist ordunun ve vatansever idarecilerin komünist haydutlara karşı icraatlarında en büyük destekçisi olduğumuzu bildiririz.”¹³⁷

Genel Kurul bildirilerin ardından seçime geçiliyordu. Bir önceki dönem MTTB Genel Muhasibi ve Dünya Gençlik Kurultayı’ndaki temsilci Ömer Öztürk tek başına aday oluyordu. İstanbul İktisadi Ticari İlimler Akademisi öğrencisi Ömer Öztürk’ün Genel Başkanlığa getirildiği seçimlerde Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi’nden Mehmet Erol ikinci Başkanlığa, Fehmi Kuru İzmir İcra Konseyi Başkanlığına, Mustafa Sarıçiçek ise Erzurum İcra Konseyi başkanlığına getiriliyordu.¹³⁸

Bu dönemde Halkevleri ile MTTB’nin bina sorunu nedeniyle karşı karşıya geldiğini görüyoruz. Bab-ı ali caddesi No:37 de bulunan MTTB genel merkez binası 12.2.1951 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile Birliğe tahsis edilmişti. İstanbul’un oldukça merkezi bir yerinde bulunan bu bina Halkevleri genel başkanı Kadri Kaplan tarafından Milli Emlak Genel Müdürlüğü nezdinde yapılan başvurular aracılığıyla talep edilir. Bakanlar Kurulu kararı ile MTTB’ye tahsis edilen bu binanın Milli Eğitim Bakanlığının tahsisi kaldırmaya izin vermeye yetkili olmadığına anlaşılmaması üzerine bu teşebbüs sonuçsuz kalır. MTTB’nin Kadri Kaplan’a hitaben söyledikleri dikkat çekicidir. “MTTB talebe teşkilatı olarak talebeye hizmet vazifesine devam edecektir. Ve hiç şüphesiz açıkça söyleyebiliriz ki MTTB komünizmin baş düşmanıdır. Sinesinde vatan ve millete ihanet etmiş tek bir insan yoktur.”¹³⁹

MTTB’nin “millî” olan bir eğitim sistemine dair talepleri ve bu taleplerin MTTB bünyesinde somutlaştığı MTTB Sosyal İlimler Enstitüsü daha sonraki bölümlerde etraflıca ele alınacaktır. MTTB içinde “Milletin değişmez değerlerine sahip çıkacak, istikbalin münevver

¹³⁶ a.g.e. , s.60

¹³⁷ a.g.e. , s. 61

¹³⁸ a.g.e. , s. 63

¹³⁹ a.g.e. ,s.330

kadrosunu teşkil edecek olan gençliği muhtelif sistemler, çeşitli fikir akımları içinde doğruyu seçebilecek bir seviyeye ulaştırmak için”¹⁴⁰ alternatif bir eğitim kurumu oluşturma çabaları 1969 yılında İsmail Kahraman döneminde başlamıştı. 29 Kasım 1971 günü saat 18.00’de sıkıyönetim komutanlığının müsaade ve temsilcileri huzurunda MTTB konferans salonunda yapılan bir merasimle Hukuk Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Orhan Aldıkaçtı Enstitü’nün öğretim üyeleri ve talebeleri, halk kitlesinin katılımıyla Enstitü eğitime başladı.

Rasim Cinisli döneminde başlatılan Fatih Anıtı kampanyası bünyesinde toplanan ve bankada tutulan yardımlar 1971 yılına gelindiğinde 140.000 TL.’ye ulaşıyordu. Fakat bu miktarla bir heykel ya da anıt yapımından vazgeçiliyor ve “Heykel veya anıtın Fatih’in ruhuna yabancılaşan bir nesle bir şey vermeyeceği” düşüncesiyle eğitim amaçlı, Fatih Gençlik Vakfı’nın kurulmasına karar veriliyordu. “İlmi sahada adam yetiştirmek, maddi imkanları dar, milliyetçi öğrencilere çalışma imkanları tanımak, burs vermek, lisan problemlerini halletmek için lisan mektepleri kurmak, araştırmacıları desteklemek, ucuz kitap temini için matbaa kurmak”¹⁴¹ vakfın kuruluş amaçları arasındadır. Vakıf 29 Nisan 1969 tarihinde kurulmuştur. 18 Haziran 1971 tarihinde hukuken başvurusu yapılan vakfın resmen tescili 21 Haziran 1971 tarihinde yapıldı. Vakfın mütevelli heyeti MTTB 48. dönem başkanı İsmail Kahraman, MTTB 49. dönem genel sekreteri Hüseyin Coşkun, MTTB 50. dönem genel başkanı Ömer Öztürk, MTTB 48. dönem genel sekreteri Erman Tuncer ve MTTB 49. dönem Basın Yayın Müdürü Ahmet Semiz’den oluşuyordu. Fatih Gençlik Vakfı ve matbaası halen faaliyetlerini sürdürmektedir.

Yürürlükte bulunan Cemiyetler Kanunu’ndan kaynaklanan boşlukları doldurmak amacıyla yeni bir Dernekler Kanunu 22 Kasım 1972 tarihinde TBMM’de kabul ediliyor ve 2 Aralık 1972 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanıyordu. 12 Mart rejiminin siyasal alanı daraltıcı ve demokratik girişimleri kısıtlayıcı atmosferinin etkisinin belirgin olduğu bu yeni kanunun temel amacı “anarşi ve huzursuzluğun” baş müsebbibi olarak görülen üniversite teşkilatlarının kapatılmasıydı. Nitekim yeni Dernekler Kanunun geçici üçüncü maddesinde açık bir şekilde ifade edildiği gibi üniversite, fakülte, akademi ve bunlara bağlı enstitüler veya yüksek okullarla sair her türlü resmi veya özel eğitim ve öğretim müesseselerinde kurulmuş olan dernek, federasyon ve öğrenci birlikleri münfesi (dağıtılmış) sayılacaktır. Cumhuriyet gazetesi, MTTB’nin de bu kapsamda değerlendirilmesi ve kapatılması amacıyla yayın yapmaktadır. Fakat yapılan incelemeler sonucunda ve bilirkişi raporlarının da belirttiği gibi

¹⁴⁰ MTTB, 49. Genel Kurul Faaliyet Raporu, Tan Matbaası, İstanbul 1969, s.218

MTTB'nin kanunda sayılan eğitim ve öğretim müesseselerinde kurulmuş olmadığına, tamamen müstakil olarak faaliyette bulunduğuna karar veriliyordu.¹⁴²

Bu dönemde düzenlenen konferanslar ve anma toplantılarını şu şekilde sıralayabiliriz; 24 Nisan 1971'de Pakistanlı şair ve düşünür Muhammet İkbal'i, 17 Nisan 1971'de Prof. Dr. Ali Fuat Başgil'i, 30 Ocak 1972'de Mehmet Akif'i anma günü; 29 Mayıs 1972'de Fetih gecesi ve Aralık 1972'de Ali Nihat Tarlan'ın Türk edebiyatına 54 yıllık hizmetinin Türk gençliği adına kutlanması.

MTTB'nin sahip olduğu milliyetçilik anlayışı içinde “milli bir kültür ve dil” arayışı önemli bir yer tutar. Daha sonra MTTB'nin ideolojik konumunu geniş bir biçimde ele alacağız fakat burada 1972 yılında MTTB bünyesinde gerçekleştirilen sinema açık oturumlarının önemine değinmek gerekir. MTTB Sinema Kulübü'nün “milli bir sinema” arayışı ve bu doğrultudaki faaliyetleri 70'li yıllar boyunca devam edecektir. Sinemanın gerek popüler kültürün şekillendirilmesi gerekse de politik temaların görsel anlamda işlenerek kitlelere aktarımına olanak sağlaması anlamında önem kazanması ve ticari yönden genişleyen sinema sektörü bu süreci hızlandıran etmenler arasındadır. Metin Erksan ve Halit Refiğ gibi dönemin ünlü sinema yönetmenlerinin katılımıyla gerçekleştirilen açık oturumlar geniş bir dinleyici kitlesine hitap ediyordu.

15.9.1971 tarihinde MTTB Spor Kulübü dönemin Gençlik ve Spor Bakanı Sezai Ergun ve Bakanlık müsteşarı Ulvi Yenil'in katılımıyla bir güreş kurultayı düzenliyordu. Güreş sporunun problemleri birer milli mesele olarak ele alınıyordu.

2.5.5. MTTB'de Raşit Ürper Dönemi (27 Mayıs 1973- 7 Temmuz 1974)

51. Genel Kurul 27 Mayıs 1973 Pazar günü MTTB genel merkezinde toplanarak çalışmalarına başladı ve Erman Tuncer ittifakla kongre divan başkanlığına getirildi. Yeni seçilen yönetim kurulu İÜ Fen Fakültesi öğrencisi Raşit Ürper'i ittifakla MTTB Genel Başkanlığına getiriyordu.

4 Aralık 1973 tarihinde MTTB 57. Kuruluş Gecesi'ni düzenliyordu. Gecede söz alan MTTB dönem başkanı Raşit Ürper “MTTB'nin milletin iç ve dış tesirlerle yıprandığı her

¹⁴¹ a.g.e. ,s.383

devirde bir denge unsuru olduğunu” belirtirken daha sonra söz alan Erman Tuncer’in söyledikleri dönemin İslamcılığının genel karakterini göstermesi açısından önemlidir. “ Selam sana garbın örf, adet ve inançlarına karşı kapılarını ardına kadar kapatmış tekniğine ise kapılarını ardına kadar açmış, halktan kopmamış, imanı sarsılmamış gayrı milli düşüncelere kapılmamış tarih boyunca Türkün ruh köküne bağlı kalmış soylu gençlik soylu nesil...”¹⁴³ Bu sözlerde Batıya karşı içerdiği tavır daha sonra ele alacağımız gibi kategorik anlamda Batıyı ve onun temsil ettiği modernliği ret yoktur. Ziya Gökalp’ten beri Türk sağının Batı medeniyeti ile olan ilişki biçiminin hatlarını belirleyen Batının bilim ve tekniğini alıp onun kültürüne karşı mesafeli durmak tavrının tekrarı niteliğindedir. 1980 sonrası İslamcılığı bunun daha da ötesine giderek modernliği bir bütün olarak eleştiriye tabi tutacaktır. İslam’ı bütüncül bir dünya görüşü olarak Batı medeniyetine alternatif olarak gören anlayış 1970’li yılların sonuna doğru kimi yazarlar tarafından savunulsa da hakim anlamda İslamcılık Gökalp’in kavramları içinde kalmaktadır.

Bu sözlerde dikkati çeken bir diğer nokta ise Türk sağında entelektüel-aydın kavramlarının olumsuz anlamlarına dair vurgudur. Aydınlar halkın irfanına ve geleneklerine yabancılaşmış olmakla suçlanır. MTTB içinde milletin harsından kopmamış bir “okumuş” zümrenin özlemi sıklıkla dile getirilmektedir.

MTTB ilk döneminden beri bir gelenek haline getirmiş olduğu Çanakkale gezisi ve Çanakkale şehitlerini anma törenine bu dönem de farklı bir üslubun hakim olduğu görülür. Dönem başkanı Raşit Ürper’in Çanakkale töreni ile ilgili olarak söyledikleri dikkat çekicidir. Kalabalığa seslenen Ürper “Arkadaşlar *sahte kahramanların* oynacağı olarak savaşa sokulmuş ve şehit olmuş binlerce şühedamızı yad etmek için bu akşam Çanakkale’ye müteveccihen yola çıkıyoruz” diyordu.¹⁴⁴

Necip Fazıl Kısakürek karizmatik kişiliği ve üstün hitabet gücü ile dönemin sağcı gençliği üzerinde en etkili olan İslamcı yazarlardan biridir. 1970’li yıllar boyunca MTTB salonlarında dinleyici kitlesine seslenen Kısakürek’in sonradan kitaplaştırılacak olan konferans dizilerinden biri de “Sahte Kahramanlar”dır. Sahte Kahramanlar aslında bir nevi Kemalist tarih yazıcılığı ile İslamcı cepheden hesaplaşmadır. Tanzimat devri siyaset adamlarından Mustafa Reşit Paşa’dan başlamak üzere “Batılılaşma” tarihinin “milletin ruh

¹⁴² a.g.e. ,s.392

¹⁴³ MTTB 52. Genel kurul Faaliyet Raporu, Fatih Gençlik Vakfı Matbaası, İstanbul 1974 ,s.191

¹⁴⁴ a.g.e. ,s.171

kökünden uzaklaşmasının tarihi” olarak ele alındığı konferanslarda Namık Kemal, Tevfik Fikret ve Ziya Gökalp gibi yazar ve edebiyatçıların sahip olduğu “haksız önem”in üzerinde durulmaktadır. Eleştirilerden İttihat ve Terakki yönetimi de “mason kuklası ve komitacı kılıklı don kişotlar” ifadeleriyle nasibini almaktadır. Enver Paşa gibi dönemin siyasi liderleri İmparatorluğu yıkıma götürmekle suçlanmaktadır.¹⁴⁵ Kemalist tarih yazımında sürekli gerici bir kalkışma olarak nitelenen 31 Mart vakasının gerçek sorumluları olarak Kısakürek İttihatçılara işaret etmektedir. II. Abdülhamit’in aklandığı cümlelerde “Yahudi, dönme ve mason telkinleriyle hadiseyi tertipleyen İttihatçılar” 31 Mart vakasını tertipleyen ekip olarak gösterilmektedir.¹⁴⁶ Burada dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta 1967 Arap- İsrail savaşı sonrasında sağcı edebiyata yerleşen dünya hakimiyetine yönelen Yahudi-masonik güçler ve onların yerli işbirlikçileri söylemidir. İttihatçılar ve onların uzantısı olarak görülen masonik güçler söylemi sağ hareketlere iç ve uluslararası siyaseti birlikte açıklayan tutarlı bir argüman sağlamaktadır.

Ürper’in sözlerinde Kısakürek’in etkilerini doğrudan görmek mümkündür. Sahte kahramanlar olarak nitelenen İttihat ve Terakki yönetimi sorumsuzca davranarak Osmanlı devletini Birinci Dünya Savaşı’na sokmakla suçlanmaktadır. Çanakkale savunması bu savaşın en kilit anlarından biridir ve binlerce kişinin ölmesinin sorumluları da “Sahte Kahramanlar” yani İttihatçılardır. II. Abdülhamit’in yüceltilmesi ve bunun karşılığı olarak İttihatçıların ve II. Meşrutiyet devriminin devleti yıkıma götüren sürecin başlangıcı olarak eleştirilmesi sağ edebiyat içinde yaygın bir yaklaşımdır. Sahip oldukları pozitivist ve Türkçü ideolojileriyle “Jöntürklük”, tepeden inme ve komitacılıklarıyla halkın iradesini hiçe saymalarıyla “İttihatçılık” bir anlamda Kemalist kuşağın öncülü olarak görülmekte ve doğrudan Kemalizmi, Atatürk devrimlerini eleştirmenin mümkün olmadığı noktalarda İttihatçılar yerilmekte ve Atatürk sembolünün karşısına Abdülhamit sembolü dikilmektedir. Nitekim Kısakürek “Sahte Kahramanlar” konferansını, dolaylı olarak da olsa Cumhuriyeti eleştirerek noktalamaktadır. “Ondan (İttihat ve Terakki) sonraki devir malum, madde de kurtarılan neslin ruhta batırılışı.”¹⁴⁷ 30 Mart 1974 tarihinde başlayan Kısakürek’le birlikteliği olduğu bilinen Mustafa Müftüoğlu’nun seri konferanslarının konusu da yine bu çerçevede değerlendirilebilir. “Tarih şuuru ve yakın tarihimiz” başlıklı konferanslarda Müftüoğlu “31 Mart ayaklanmasını İslam alemini tek bayrak altında idare etmeyi başarıyla temin eden II. Abdülhamit Han’ı halletmek için İngiliz Alman menfaat çarkına takılanları teker teker ele alıyordu.”

¹⁴⁵ Necip Fazıl KISAKÜREK, *Sahte Kahramanlar*, Büyük Doğu, İstanbul 1976, s.73

¹⁴⁶ N.F. KISAKÜREK, *Son Devrin Din Mazlumları*, Büyükdoğu, İstanbul:1995 s.15

¹⁴⁷ MTTB 52. Genel Kurul Faaliyet Raporu, a.g.e. s.57

Müftüoğlu'da Kısakürek'in söylediklerine benzer bir biçimde “Bir gün gerçek tarih hükmünü verdiği zaman bu kahramanlaşan cücelerin bütün yaptıkları kimlikleri ile gözler önüne serileceğini” öne sürüyordu.¹⁴⁸

Bu dönemde de MTTB Kültür Müdürlüğü bünyesinde çok sayıda konferans düzenleniyordu. 1 Aralık 1973 tarihinde Tercüman gazetesi yazarı sağ kesimde “şeyhül muharririn” yani yazarların piri unvanıyla ünlü Ahmet Kabaklı “Gençlik ve Hedefleri” konulu bir konferans veriyordu. Kabaklı milli olmayan bir eğitim sistemi içinde hedefsiz, vasıfsız aynı zamanda zararlı bir tipte insanın imal edildiğinden bahsediyor ve bu müessesenin bir an evvel düzeltilmesi gerektiğini söylüyordu. 15 Aralık 1973 tarihindeki konferansta As. Dr. Erman Tuncer Kabaklı ile benzer bir konu üzerinde durmaktadır. Tuncer “Gençliğimiz ve Buhranları” adlı konuşmasında idealsizliğin, ruhsuzluğun ve fikirsizliğin Türk ve dünya gençliğinin ortak buhranı olduğunu ifade ediyordu. 18 Mayıs 1974 tarihinde ise Mustafa Yazgan “ Milliyetçiliğimizin Esasları” başlıklı bir konferans veriyordu. Kabaklı ve Tuncer'in gençliğin kültürel ve manevi durumuyla ilgili tespitlerinin üzerinde Yazgan meselenin çözüm yolunu göstermektedir. Türkiye'deki milliyetçi gençliğin beraberce ve kıymet ölçülerini çok iyi tespit etmiş olarak devlete sahip çıkması gereği üzerinde duran Yazgan, milliyetçiliği tarif ederken milli ve dini ideallerin bir birini tamamlar nitelikte olduğunu belirtiyordu. Çözümün “yarının karakter sahibi hamleci gençliğini hazırlayacak milli bir politika”da olduğunu söyleyen Yazgan “devlet ve halkın düşmanlarına” rağmen gelecekte ümitli olduğunu belirtiyordu.¹⁴⁹

Bu dönemde de bilim evrensel olarak ele alınmakta ve tartışmasız sahiplenilmesi gerektiği üzerinde durulmaktadır. İslam Peygamberine atfedilen ve Müslümanların modern gelişmelere batılı bilim ve tekniğe sonuna kadar açık olmaları tarzındaki anlayışı meşrulaştırmak amacıyla sıklıkla kullanılan “İlim Müslümanın yitik malıdır. Çin'de dahi olsa alır” sözünde kastedilen ilim, farklı bir epistemolojiden kaynaklanan modern bilim ile eş tutulmakta ve bilgi evrensel olarak anlaşılmaktadır. Daha sonraki yıllarda postmodern kuramdaki gelişmeler ve modern bilimin eleştiriye tabi tutulmasına paralel olarak bilimin evrenselliği de İslamcı aydınlar arasında tartışılan konular arasına girmiştir. 8 Aralık 1973 tarihinde Prof. Dr. Ayhan Songar “ Hız Duvarı” başlıklı konferansında uzay çalışmalarında yaşanan bilimsel gelişmeler üzerinde durmuştur. Songar'ın bu gelişmelerden çıkardığı sonuç 19. yy sonu modernist İslamcı düşünürleri hatırlatır niteliktedir. “20. asrın modern teknolojisi

¹⁴⁸ a.g.e. s.58

ve onun sunduğu imkanlar ve bu gelişmelerdeki akıl almaz müşahedeler bu hadiselerdeki insan üstü gücün varlığına işaret ediyor”¹⁵⁰ diyerek modern bilimin aslında dini hakikatleri destekler nitelikte olduğunu ifade etmektedir.

Seksenli yıllarda İslami yapılanmaların yürütülen faaliyetlerini ifade etmek için kullandıkları dil değişime uğramaktadır.¹⁵¹ İçki, kumar ve fuhuş gibi ahlaki konuların yanı sıra “gayri islami rejim ve fikir akımları” toplumun temel problemi olarak ele alınmakta ve İslam tüm bu felaketlere ve çağın bütün meselelerine çözüm olacak bir dünya görüşü olarak sunulmaktadır. Kapitalizm, komünizm gibi ideolojilere bir alternatif olarak ve onlarla aynı düzeyde ele alınan bu İslam’dan yoksun olarak görülen toplum *İslam öncesi cahiliyye toplumu* ile özdeşleştirilirken *İslam toplumunu* kurmanın metodu *Davet Fıkhı* ve *cihat* olarak adlandırılmaktadır. Mısır, Pakistan ve İran’daki İslami hareketlerin hazırlayıcısı ve lideri konumundaki yazarların etkisi ile şekillenen bu dilin ve algılama tarzının MTTB bünyesindeki faaliyet ve yayınlarda kullanılmasının bu dönemden itibaren oluştuğu görülür. Bu yaklaşımın Milli Türk Talebe Birliği bünyesindeki ilk örneklerinden biri de Yük. Mühendis Bahri Zengin’in 6 Nisan 1974 günü verdiği “Hareketimizin Stratejisi” başlıklı konferanstır. “Hareketimizin tespit edilebilmesi için toplumumuzun sosyal ve ekonomik bünyesinin açıklanması gerekir” diyen hatip, konuşmasını *İslam öncesi cahiliyye toplumu* ve *İslam toplumu* diye iki bölümde topluyordu. Bu çerçevede sosyal, ahlaki ve ekonomik bünyeler itibariyle toplum yapısını analiz eden konuşmacı faiz, içki, kumar ve fuhuş gibi felaketlerden kurtulabilmenin yollarını açıklıyordu.¹⁵²

29 Aralık 1974 tarihinde doğumunun 100. yıl dönümünde Mehmet Akif Ersoy MTTB konferans salonunda anılıyordu. Yapılan konuşmalarda sıklıkla Ersoy’un şiirleri okunmakta ve Ersoy’a ait “Asım’ın nesli” ifadesi adeta MTTB gençliği için bir ilke olarak değerlendirilmektedir. Asım’ın nesli sözleri vatana millete ve kutsal değerlere karşı duyarlı bir gençliğe işaret etmektedir. MTTB dönem başkanı Raşit Ürper “Bu vatanın asli evlatları olan bizler yaşadıkça, Akif yaşayacak, onun davası kuvvet kazanacaktır” diyordu. Ürper’den sonra Doç. Dr. Nurettin Topçu ve Prof. Dr. Ali Nihat Tarlan sırasıyla söz alarak M. Akif Ersoy’un ahlak ve mücadele adamı niteliklerine dikkat çeken konuşmalar yaptılar.

¹⁴⁹ a.g.e., s.67

¹⁵⁰ a.g.e., s.56

¹⁵¹ Bu söylemin temsil yeteneği yüksek iki İslami dergi üzerinde bir analizi için bkz. Ayşe Güneş Ayata “Çoğulculuk karşısında Otoriterlik: İki İslami Yayında Siyasal Düşünceler”, *Çağdaş Türkiye’de İslam*, Yayıma Hazırlayan Richard Tapper, Sarmal Yayınları, İstanbul:1991

¹⁵² MTTB 52., Genel Kurul Faaliyet Raporu , a.g.e. , s. 68

Bu dönemde yapılan bir açık oturum Milli Türk Talebe Birliği'nin temsilcisi olduğu kitlenin sosyo-ekonomik kökeniyle ilgili ipuçları içermektedir. Üniversite eğitiminin paralı olmasına dair MTTB Kültür Müdürlüğü'nün düzenlediği açık oturuma MTTB Genel Başkanı Raşit Ürper, Prof. Dr. Demir Demirgil, Devlet Planlama Teşkilatı Müşaviri Hasan Celal Güzel, Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş ve Prof. Dr. Erol Zeytinoğlu katılıyordu. Paralı eğitimin karşısında olan Ürper, Anadolu'dan gelen yoksul aile çocuklarının durumuyla ilgili olarak "Anadolu'nun kifayetsiz liselerinden yetersiz bilgileriyle mezun olan ve böylelikle büyük şehirde okumuş talebeyle seviye farkı bulunurken, maddi yönden de ikinci bir menfi durumu vardır. Bu hal sadece zengin çocuğuna okuma imkanı tanımaktadır." tezini öne sürüyordu. "Anadolu'dan gelen yoksul aile çocukları" tarzındaki ibareler MTTB'nin hitap ettiği kitleyi nitilemek için kullandığı ifadelerdendir. Aslında MTTB'ye göre sol hareket üyeleri savundukları dava ile tezat teşkil edecek bir biçim de kentli, zengin aile çocuklarıdır. Anadolu'nun asli değerlerine yabancılaşmış bu kitle maddi sorunları olmayan bu yüzden sorumsuz ve şımarık bir topluluktur.

2.5.6. MTTB'de Abit Özmen Dönemi (7 Temmuz 1974- 3 Ağustos 1975)

7 Temmuz 1974 tarihinde yapılan 52. Genel Kurul Milli Türk Talebe Birliği'nin genel siyasetine hakim olacak olan İslamcı çizginin ilk işaretlerini vermektedir. 51. Dönem Genel Başkanı Ürper kongre açılışında yaptığı konuşmada MTTB'nin işlevini "Asırlardır yükselme mücadelesi verilen vahdet davasının mücahitleri olarak bizlere verilen hadimlik vazifesi"¹⁵³ olarak tarif ediyordu. Ortadoğu'nun en büyük, Türkiye'nin en eski ve en güçlü talebe teşkilatı olduğu belirtilen MTTB'nin bu genel kurulunda Divan başkanlığına 48. dönem başkanı Av. İsmail Kahraman getiriliyordu. CHP- MSP koalisyon hükümetinin İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk protokol konuşmasını yapıyordu. "Milli ahlaka inançlarına bağlı gençlerin bir araya gelmiş olduğu MTTB camiasının, tarih ve mefkuresine bağlı, şuurlu, imanlı MTTB gençliğinin her türlü tahrikin üstünde kalarak yarının teminatı olacağını" belirten Asiltürk'ün ardından 47. dönem MTTB Genel Başkanı milletvekili Rasim Cinisli bir konuşma yapıyordu. İÜ Talebe Derneğinden Salih Diriklik verdiği takrir ile Abdullah Gül, Rüşti Ecevit , Galip Boztoprak'ı hesap tetkik komisyonu için aday gösterdi. Oylama sonucunda takrir oybirliği ile kabul edildi. Komisyon başkanı Abdullah Gül hesapların birbirini tuttuğunu belirtti. A. İhsan

¹⁵³ 52. Döneminde Milli Türk Talebe Birliği, Fatih Gençlik Vakfı Matbaası, İstanbul 1975,s.60

Mutlu'nun teklif ettiği Yönetim Kurulu listesi Genel Kurul oylaması sonucunda oy birliği ile kabul edildi. En yaşlı üyenin başkanlığında toplanan Yönetim Kurulu kendi arasında yaptığı oylama sonucunda İÜ Tıp Fakültesi Derneğinden Abit Özmen 52. Dönem MTTB Genel Başkanlığına, iştirak eden üyelerin ittifakıyla seçildi.

MTTB Kültür Müdürlüğü çok sayıda seminer, konferans ve açık oturum düzenliyordu. Doç. Dr. Mazhar Özman, Dr. Erman Tuncer, Av. Hüseyin Coşkun, Abdurrahman Şeref Güzelyazıcı, İsmail Kahraman'ın dar bir dinleyici kitlesine hitaben verdikleri seminerlerin yanı sıra Kadir Mısıroğlu, Mustafa Müftüoğlu ve Necip Fazıl Kısakürek daha geniş katılımlı umuma açık konferanslar veriyorlardı. Ele alınan meseleler çoğunlukla gençliğin içinde bulunduğu ahlaki ve manevi buhran üzerine olmaktadır.

Necip Fazıl Kısakürek 1940'lı yıllardan itibaren sağ kesim içinde etkili olmuş yazarlardan biridir. İdeolojisinin hizmetine verdiği şiirlerinin yanı sıra sanatsal anlamda değerli şiirleri ile Cumhuriyet dönemi Türk şiirinde önemli bir yere sahip Kısakürek kendisi ile özdeşleşmiş Büyükdoğu dergisi ile Türkiye genelinde milliyetçi-muhafazakar kitleye ulaşmayı başarmıştır. Kısakürek 1970'li yıllarda MTTB ile daha doğrudan bir ilişki içindedir. Gece ve Konferanslarda MTTB'li gençliğe seslenen Kısakürek adeta bir ideolog olarak görölmektedir. Çoğu zaman kalabalığın heyecanını arttırıcı şiirleri dillerden düşmemektedir. Oldukça münbit bir yazar olan Kısakürek'in nesirleri defalarca basılmakta ve çokça okunmaktadır. MTTB gecelerinde ve konferanslarında konuşan genç hatiplerin konuşmalarında Kısakürek'in sadece fikirlerinin değil dilinin ve üslubunun etkilerini de görmek mümkündür. 30 Kasım 1974 tarihinde MTTB konferansa salonunda gençliğe seslenen Kısakürek "Hesaplaşma" adlı konuşmasında o güne kadar olan icraatlarının bir bilançosunu veriyor ve bu çerçevede yakın tarihle bir hesaplaşma içine giriyordu. Yaptığı çalışmaları üstü kapalı bir ifade ile de olsa Kemalist batıcı çizginin karşısına yerleştiren Kısakürek meseleyi nesillerin karşılıklı bir mücadelesi olarak ortaya koyuyordu. MTTB'nin ait olduğu gençlik kitlesinin 1947 yılındaki durumunu "terbiyeli rejim gramofonu" olarak niteleyen Kısakürek, MTTB içinde 1965'te bir köprü başı elde edildiğini belirtiyor ve MTTB'nin tiyatrodan sinemaya bir çok alanla ilgili olmasını övgüye değer bulduğunu söylüyordu. Aralık 1974 tarihinde MTTB'nin 59. Kuruluş yıl dönümü dolayısı ile yapılan geceye katılan Necip Fazıl Kısakürek MTTB'yi ve gençlik kitlesini şu sözlerle değerlendiriyordu.

"MTTB bir beyindir ve beyinlik noktasında kalmalıdır. Gençlik cemiyet içinde, bir sinir krizidir. Cemiyeti zikzaklı bir çizgi olarak kabul edersek gençlik bu çizginin

maksimum noktasıdır. Öfkesiz fikir, fikirsiz öfke olmaz. Sizler bu iki mefhumu sahipsiniz. Sizlere bir şair bir mütefekkir gerektir. Bu şair ve mütefekkir sizler arasından çıkacaktır.”¹⁵⁴

Daha sonra söz alan Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş'ın söyledikleri Kısakürek'in söylediklerine atıfla Kısakürek'in MTTB ile olan ilişkisini göstermektedir. “Senelerden beri aranan gençliğin şairi buradadır. Yine senelerden beri beklenen mütefekkir de burada aramızdadır. Bu nesil onun mayasının eseridir.”¹⁵⁵

MTTB'nin siyasal sahnede ifadesini Milli Nizam Partisi ve halefi Milli Selamet Partisi ile bulan Milli Görüş ile olan ideolojik benzerlikleri daha sonraki bölümde tartışılacaktır. MTTB ve MSP arasında ideolojik boyuttan ayrı düşünölemeyecek olan fiili anlamdaki etkileşimin bu dönemde örneklerine rastlamak mümkündür. Yeni İslamcı bir parti olarak siyaset sahnesine çıkan Milli Selamet Partisi oylarını ilk kurulduğu tarihten itibaren arttırmaktadır.¹⁵⁶ 1973'deki seçimlerin ardından oyların % 11.8'ini alarak üçüncü parti olan MSP, 26 Ocak 1974 ile 17 Kasım 1974 arasında CHP liderliğinde kurulan koalisyonun ortağı konumundadır. 25 Nisan 1974 tarihinde Milli Türk Talebe Birliği tarafından düzenlenen Milli Gençlik Gecesi'ne MSP Genel başkanı ve dönemin Başbakan yardımcısı Necmettin Erbakan, Devlet Bakanı Hasan Aksay, İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk, Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu, İçel Milletvekili Nazım Baş katılmıştır.¹⁵⁷ Ayrıca Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Necmettin Erbakan Milli Türk Talebe Birliği'ni ziyaret etmektedir. Çalışmalar hakkında bilgi alan Erbakan yaptığı kısa konuşmada Türkiye'nin içinde bulunduğu siyasi durumu anlatıyor, İmanlı Türkiye'nin kurulması için gençliğe büyük görevler düştüğünü, bu gençliğin de yabancı ve zararlı ideolojilere yataklık yapan, taklitçi gençlerin değil Milli Türk Talebe Birliği çatısı altında toplanan yapıcı, milliyetçi ve mukaddesatçı gençler olduğunu belirtiyordu.¹⁵⁸

Uzun bir süredir yayınlanmayan Milli Gençlik dergisi Aralık 1974 tarihinden itibaren yeniden yayınlanmaya başladı.¹⁵⁹ Dergi bu yeni dönemde çıkış amacını ve takip edeceği üslubu “ bin yıllık mazinin kültür mirasından uzak bir nesle bir şeyler vermek”, düşünceden çok sloganların hakim olduğu bir ortamda “gençliği düşünmeye sevk etmek”, her şeyi dostça

¹⁵⁴ a.g.e. , s.161

¹⁵⁵ a.g.e. ,s.159

¹⁵⁶B. TOPRAK, a.g.e. , s.249

¹⁵⁷ a.g.e. ,s.250

¹⁵⁸ 52. Döneminde MTTB, a.g.e., s.308

bir tartışma ortamına çekebilmek”, “insanoğlunun ulaşabileceği en yüksek medeniyet doruklarından geçmiş bir milletin çocukları olarak, kendi misyonumuz hakkında bir şeyler verebilmek” ifadeleriyle açıklıyordu. 1979 yılının sonlarına kadar yayın hayatını sürdüren dergi MTTB’nin ideolojik içerikli tartışmalarını sürdürmenin zemini olduğu gibi 1980 sonrası İslami kesim içinde etkin olacak bir çok edebiyat ve siyaset yazarının yetişmesi içinde uygun bir vasat oluşturdu. Abdullah Gül, Ali Bulaç, Ömer Lütfi Mete, Şahin Uçar, Mustafa İsen, Şükrü Karatepe gibi henüz öğrenciliğin çeşitli evrelerinde olan yazarların yanı sıra Necip Fazıl Kısakürek, Cemil Meriç, Mustafa Müftüoğlu da Milli Gençlik’te yazılarına sıklıkla rastlanan yazarlardır.

2.5.7. MTTB’de Rüştü Ecevit Dönemi (3 Ağustos 1975 – 16 Ekim 1976)

53. Genel Kurul Genel Başkan Abit Özmen’in konuşmasıyla açılıyordu. Özmen ideolojilerin sonunun geldiğine işaret eden konuşmasında çeşitli izm’lerin devrinin bittiğini artık yeni bir sistemin devrinin geldiğini belirtiyordu. Dönemin İç İşleri Bakanı MSP’li Oğuzhan Asiltürk’ün konuşmasının ardından söz alan Necip Fazıl Kısakürek MTTB’yi Türkiye çapında bir hareketin öncüsü ilan ediyordu. “Sizi Anadolu’nun 60 noktasına ateş kulelerini dikmiş Birlik komutanları olarak selamlıyorum. MTTB son derece karanlıktan alacaya ve son beş başkanın devresinde de alacadan süt beyaza bürünmüştür. MTTB hangi yakıtla işleyeceğini bilen bir lokomotifir, asla vagon olamaz.” diyen Kısakürek hem MTTB’nin geçirdiği dönüşüme hem de mevcut siyasal ortamda üstlenmesi gereken misyona işaret ediyordu.¹⁶⁰

Genel Kurul’da Çorum Milletvekili Yasin Hatipoğlu, Prof. Dr. Ayhan Songar, Prof. Dr. Sabahattin Zaim, Kültür Bakanlığı Müsteşarı Prof. Dr. Emin Bilgiç, Doç Dr. Mazhar Özman, Milli Eğitim Bakanlığı Halk Eğitim Genel Müdürü Nahit Dinçer, İstanbul Milletvekili İhsan Toksarı sırasıyla birer konuşma yapıyorlardı. Ardından geçilen oylamalar sonucunda 52. Dönem Genel Muhasibi Rüştü Ecevit başkanlığındaki liste Mustafa Öztürk başkanlığındaki liste karşısında 101’e karşı 26 oyla seçiliyordu. Yeni seçilen Genel Kurul oy birliği ile Rüştü Ecevit’i başkanlığa seçiyordu.

¹⁵⁹ 1971 yılında yayınına ara veren Milli Gençlik dergisi 1. Aralık 1975 tarihinden itibaren yeniden çıkmaya başlamıştır.

¹⁶⁰ 53. Dönem Genel Kurul Faaliyet Raporu, Fatih Gençlik Matbaası, İstanbul 1976, s.61

MTTB'nin kurulduğu yıldan beri amblemi olan hilal içinde Bozkurt remzi bu dönemde “Kitap” ile değiştirilmiştir. MTTB'nin 3. Genel Kongresinde ev sahipliğini yaptığı (IIFSO) Dünya İslam Talebe Teşkilatlarının ambleminde de dikkati çeken Kitap remzi Kuran merkezli bir dünya görüşünün anlatısı olmaktadır. Amblemdaki bu değişim MTTB'nin bir süredir yaşamakta olduğu değişimin somut bir anlatısıdır bunun ötesinde milliyetçi cephe içindeki ümmetçi (İslamcı) – Türkçü (ülküci) ayrışmasına da ışık tutmaktadır. Türk sağı içinde ideolojik düzeyde iki ayrı tarih kavrayışı ortaya çıkmaktadır. Bozkurt İslam öncesi Türk dinine ait bir totemdi ve İslam dinini kabul etmekle birlikte yeni bir dünya görüşüne dahil olan Türkler Bozkurt remzini de inançlarından tamamen çıkarıyorlardı.

“Fakat Tanzimat’tan sonra aynı inanç, aynı kuvvetiyle devam edememiş, Laisizm, Batıcılık, Türkçülük ve daha sonraları bilhassa batılı Türk dili, edebiyatı ve tarihiyle meşgul olan alimlerin telkiniyle Turancılık gibi cereyanlara kapılmışlardır. Hele 1908’den sonra kurtuluşu İslam öncesi Türk tarihine sarılmakla bulunabileceği görüşü ağırlık kazanıyordu. Bozkurt remzi bu şartlar altında tekrar sahneye çıkıyordu. Artık batıcısına kadar çeşitli görüşte her insanı içine alan – birleştikleri tek nokta komünizm düşmanlığı olan- muğlak ve tarif edilmemiş Türkçülük ve Milliyetçilik Bozkurta çok önem veriyordu.”¹⁶¹

Aralık 1975’te 60. yıl dönümünde “Kısakürek’in ifadesiyle iyice sütbeyaz renge kavuşan saflaşan ve Alpaslan’ın Malazgirt’te kazandığı büyük cihadın ruhunu kavrayan Türk gençliğinin yegane temsilcisi Milli Türk Talebe Birliği yine Alpaslan gibi Bozkurtu atıyor yerine KİTAB’ı koyuyordu. Böylece MTTB 1965’den bu yana tekamülünü daha ileriye götürmüş oluyordu.”¹⁶²

Milliyetçilik anlayışını böylece netleştiren ve milli kimliğin asli unsuru olarak İslam dinini benimseyen Milli Türk Talebe Birliği kendini hem resmi ve seküler milliyetçilikten hem de siyaset sahnesinde Milliyetçi Hareket Partisi’nce temsil edilen etnik vurgusu ağır basan milliyetçilik anlayışından farklılaştırıyordu. Milliyetçiliğin tanımlanmasında yine tarihsel referanslar önem kazanmaktadır. Bu referansta köken olarak dinin, milliyetin ve toprağın aynı anda ifadesine imkan veren Malazgirt savaşının verilmesi de dikkat çekicidir. Çünkü bu savaş Anadolu’nun Türkleşmesi aynı zamanda İslamlaşmasının başlangıcı olarak görülmektedir. Türkçülük akımı “kökü dışarıda” olarak nitelenen batıcılık, laiklik akımları ile birlikte anılmakta, İkinci Meşrutiyet dönemi ise Cumhuriyet dönemini de içerecek dolaylı bir anlatımla sapmanın başlangıcı olarak görülmektedir. Türk sağındaki anti- komünizm eksenli birliktelik artık açık bir biçimde sorgulanmaktadır. Türklüğün İslamlaşmasına benzer bir

¹⁶¹ a.g.e. ,s.169

¹⁶² a.g.e. ,s.169

dönüşümle Milli Türk Talebe Birliği‘de kendini saflaştırmaktadır. Artık MTTB yayınlarında sıklıkla iman davasının etrafında kenetlenen “tevhid gençliği” şeklinde ifadeler rastlamak mümkündür. Milli Türk Talebe Birliği çağdaş totemler olarak algılanan ideolojilerin içinden birliğe ulaşarak faaliyetlerinin zeminini netleştiriyordu.¹⁶³ “Milli Türk Talebe Birliği şekilcilikten kurtularak öz benliğin, asıl mihrakına oturuyor. Amblem olarak Mürşid olan Kitap benimseniyordu.”¹⁶⁴

MTTB milliyetçilik anlayışını bir tanıma kavuşturma çabası içine girerken hitap ettiği kitle daralmaktadır. Artan sağ sol çatışmalarında artık MTTB bir taraf olmak kabiliyetini yitirmekte yerini daha çok Ülkücü gençlik doldurmaktadır. Bu gelişmelere paralel olarak MTTB’nin öğrenci olaylarına dair söylemindeki hamaset de azalmaktadır. Sürekli olarak bu kanlı olayların dışında olduğu, böylesi bir kavganın metot olarak yanlışlığı dile getirilmektedir. Kavganın taraflarının bağlandığı ideolojilerin insan uydurması olduğu MTTB’nin ise bir iman medeniyetinin savunucusu olduğu belirtilmektedir.

Medreselerin kaldırılmasından yirmi beş yıl sonra, 1946 ile 1949 arasındaki çok partili döneme geçiş atmosferinde, Cumhuriyet Halk Partisi imamlarla hatiplerin eğitimi konusunda bir tartışma başlattı. İmam- Hatip okullarının mı, yoksa kısa süreli kursların mı açılacağı ve bunların Diyanet İşleri Başkanlığı’na mı, Milli Eğitim Bakanlığı’na mı bağlı olacağı konusu bir süre tartışıldıktan sonra, Ankara’da bir İlahiyat Fakültesi’yle birlikte çeşitli il merkezlerinde on İmam- Hatip kursu açıldı. Demokrat Parti’nin iktidara gelmesinden bir yıl sonra, 1951-1952 öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde ortaokul ve lise düzeyinde yedi İmam- Hatip okulu kuruldu. 1958’de bunların sayısı 18’e yükselmişti ve 2476 öğrencileri vardı; 1961’de de bir Yüksek İslam Enstitüsü ve ortaokul düzeyinde 40 İmam- Hatip Okulu daha açıldı. 1969-70 öğretim yılında toplam kayıtlı öğrenci sayısı 42.443 olan 71 orta öğrenim, 30 lise düzeyli İmam- Hatip Okulu vardı. CHP-MSP koalisyon hükümeti döneminde, 1974-75 yıllarında, İmam-Hatip okullarının sayısı ortaöğrenim düzeyinde 101’e, lise düzeyinde 73’e yükselmişti ve 49.000 öğrencisi vardı.¹⁶⁵ Daha sonraki yıllarda da sayıları ve öğrenci kapasiteleri hızla artacak olan İmam-Hatip liseleri dini içerikli müfredatları ile çoğunlukla çiftçi ve tarım işçilerinin çocuklarının¹⁶⁶ eğitim almasına ve muhafazakar dindar

¹⁶³ a.g.e., s. 5 Milli Türk Talebe Birliği faaliyetleri İslam peygamberinin 23 yıllık dini mücadelesi ile özdeşleştirilmektedir.

¹⁶⁴ a.g.e., s. 6

¹⁶⁵ Bahaattin AKŞİT, “Türkiye’de İslami Eğitim”, Yayına Hazırlayan: R. TAPPER, Sarmal Yayınları, a.g.e., s.101

¹⁶⁶ a.g.e., s.105

kitlelerin modern eğitim kurumlarına katılımına imkan vermektedir. İmam- Hatip liselerinden gelen öğrenciler aldıkları eğitimin de etkisi ile 1980 sonrası İslamcı dergilerin hem üreticisi hem de okuyucusu konumundadır. Ayrıca bu öğrenciler İslamcı siyasal partilerin mesajlarına da açık bir kitleyi oluşturmaktadır.

Meslek liseleri dolayısıyla İmam- Hatip Okullarından mezun olanların üniversiteye girişlerini mümkün kılan kanun 1976 yılında Cumhurbaşkanınca veto edilince Milli Türk Talebe Birliği bir protesto mitingi düzenliyordu. MTTB Genel Başkanı Rüştü Ecevit bir bildiri ile “Eğitimde fırsat eşitliğine taraftar olduklarını, Meslek okullarının yanında yer aldıklarını belirterek 95 teşkilatıyla MTTB olarak harekete geçeceklerini açıklıyordu.” Ecevit ayrıca meslek okullarının üniversiteye alınmamasının suni olarak sınıf farkı meydana getirmekten başka bir şey olmayacağını çoğunlukla fakir halk tabakalarına mensup gençlerin okuduğu meslek okullarına üniversite kapılarını kapamanın, büyük halk kitlesinin menfaatlerine sırt çevirmek olacağını belirtiyordu.¹⁶⁷ 3 Ocak 1976 günü Beyazıt’tan Taksim’e kadar devam eden bir “vetoyu veto” yürüyüşü gerçekleştirildi. Bu yürüyüşler 10 Ocak’ta Ankara, Sakarya, Erzurum, İzmir, Trabzon, Elazığ, Konya, Adana, Diyarbakır, Bursa, Malatya, Edirne, Balıkesir, Şanlıurfa, Kahramanmaraş, Tokat, Sivas, Kayseri ve Kastamonu illerinde de yapıldı.¹⁶⁸

Bu dönemde de Çanakkale şehitlerini anma günü, Milli Gençlik gecesi, Fetih mitingi, Ayasofya’da namaz gibi geleneksel faaliyetlere devam ediliyordu. Recep Tayyip Erdoğan’ın sorumlu olduğu Kültür Müdürlüğünce çok sayıda konferans ve seminer düzenleniyordu. Mustafa Müftüoğlu “Yalan Söyleyen Tarih Utansın” başlıklı konferanslarına devam ediyordu. Yakın tarihle İslamcı cepheden hesaplaşma olarak nitelediğimiz geçen dönemlerde de rastladığımız tarih konferanslarının bir devamı niteliğinde olan bu konferansta Müftüoğlu, Kısakürek’in izinden giderek, tarihimizde gerçek büyüklerin unutturulduğunu, hıyanet içinde olanların büyük kişiler olarak tanıtıldığını belirtiyordu. MTTB’deki saflaşmaya paralel olarak Türkçü sağ çevrelerde oldukça önemsenen Ziya Gökalp’i eleştiren sözler sarfeden Müftüoğlu, Gökalp’in İttihat ve Terakki yönetimi ile işbirliği yaptığını ve II. Abdülhamit’in siyasi dehasını anlayamadığını, Durkheim tatpikçisi, gayesi milliyetçilik olan biri olduğunu söylüyordu.¹⁶⁹ Hasan Celal Güzel “İçtimai ve İktisadi Tarihimize Umumi Bakış”, “Tarihte Yobaz ve Yobazlık” konulu konferanslar düzenleniyor “Üstad” olarak nitelenen Kısakürek’in

¹⁶⁷ 53. Dönem Faaliyet Raporu, a.g.e. , s. 175

¹⁶⁸ a.g.e. ,s.180

¹⁶⁹ a.g.e. ,s.101

50. sanat yılını kutlamak adına bir jübile yapıyordu. Dr. Osman Öztürk'ün katılımıyla “Türk Hukukunda Garplılaşma ve Mecelle” konulu seminer ve kadınlar yılı sebebiyle Dr. Bekir Topaloğlu, Selahattin Eş, Ali Bulaç ve Salih Diriklik'in katılımıyla “Dört Ayrı Hatipten Kadınlar Yılı ve Müstehcenlik” adlı panel düzenleniyordu. Ayrıca Mehmet Akif Ersoy ve Muhammet İkbāl'i anma toplantıları da bu dönemde Kültür Müdürlüğünün faaliyetleri arasındadır.

Milli Türk Talebe Birliği her yıl Bilecik ilinin Söğüt kazasında 5 Eylül günü kutlanan Osmanlı Devletinin Kuruluş yıldönümüne katılıyordu. “Merasim niteliğini kaybetmeye yüz tutan ve İmparatorluğa yakışmayacak bir ciddiyet arz etmeye başlayan bu kutlamalara”¹⁷⁰ MTTB sahip çıkmak adına İcra Konseyi Başkanı Yaşar Karayel başkanlığında bir ekip ile katılıyordu.

Bu dönemde Milli Türk Talebe Birliği, CHP'ye mensup 11 parlamenter, Devlet Bakanı Hasan Aksay, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal, İslam Birliği Genel Sekreteri Salih el Gazza ve İslam Kongresi başkanı Maruf ed- Devalibi ve Pakistan Talebe Cemiyeti Genel Başkanı Abdülmelik Mücahit tarafından ziyaret ediliyordu.

2.5.8. MTTB’de Cemalettin Tayla Dönemi (16 Ekim 1976- 4 Aralık 1977)

54. Genel Kurul 53. dönem Genel Başkanı Rüştü Ecevit ve ardından Necip Fazıl Kısakürek'in konuşmaları ile başlıyordu. Rüştü Ecevit, 53. dönem Genel Sekreteri Kasım Yapıcı, ve Genel Muhasibi Ahmet Sarıkaya'nın sunduğu ortak liste oylamaya sunuldu ve ittifakla seçildi. 53. Dönem Merkez Koordinatörü Cemalettin Tayla Genel Başkan seçildi.

Bu dönemde 15 Ocak 1977 tarihinde Necip Fazıl Kısakürek'in konuşmacı olduğu “Dünya bir inkılap bekliyor”, Mustafa Müftüoğlu'nun konuşmacı olduğu 12 Şubat 1977 tarihli II. Abdülhamit'in ölüm yıl dönümü münasebetiyle “Vefat yıl dönümünde Sultan Abdülhamit”, 23 Ağustos 1977 tarihli Muhammet Kutup'un konuşmacı olduğu konferanslar MTTB Kültür Müdürlüğünce düzenleniyordu.

¹⁷⁰ a.g.e. ,s.165

Milli Türk Talebe Birliği Orta öğrenim komitesi Türkiye çapında okullarda mescit istiyoruz kampanyası başlatıyordu. Bu kampanyanın bir uzantısı olarak Galatasaray Lisesi önünde bir de gösteri düzenleniyordu.

Ölüm yıl dönümünde II Abdülhamit mezarı başında anılıyordu. “Hakiki ruh köküne bağlı gençler tarafından” II. Abdülhamit “türbesi”nin duvarları temizleniyor, duvarlara yazı yazılmaması için uyarıcı bir de levha asılıyordu.

Anadolu’nun fethinin 900. yıl dönümünde Milli Türk Talebe Birliği bütün Anadolu’yu adeta tekrar fethedercesine “Şahlanış mitingleri” düzenliyordu. İçinde bulunulan zamanda savaşlar “milli kültürleri” öldürmek suretiyle yapılmaktadır düşüncesinden hareket eden Milli Türk Talebe Birliği “Anadolu’yu yabancı kültürlerin işgalinden kurtarmak için işe 8 Ocak 1977 tarihinde Batman’dan başlıyordu.”¹⁷¹

Çanakkale şehitlerini anma günü yaklaşırken Milli Türk Talebe Birliği Ulaştırma Bakanlığı bünyesinde bir feribot tahsis edilmesi için başvurularda bulunuyordu. Başvurunun Bakanlık tarafından reddedilmesi tepkilere neden oluyordu. Milli Türk Talebe Birliği Anakara teşkilatı protesto amacıyla Bakanlık binasının önüne dövizler bırakıyordu. İktidar olan milliyetçi cephe hükümetinin Ulaştırma Bakanlığının bu hareketi üzerine MTTB tarafından yayımlanan bir bildiri ile “Çanakkale’nin bir ruh olduğu ve bu ruh için fedakarlıkta bulunamayanların gerçek milliyetçi sayılamayacağı” ifade ediliyordu.¹⁷²

17 Mart’ta Çanakkale’ye giden “İslam Gençliği” Cuma namazı için şehre dağılmak istediklerinde asker ve polis tarafından durdurulmuştur. Bu eylemle ilgili kullanılan ifadeler dikkat çekicidir. Oluşturulan konvoy liderlerince din ve vicdan hürriyeti olduğu, kendilerinin engellenemeyeceği dile getirilmesine karşın hareket etmelerine izin verilmemesi “düzenlerinin kanunlarını bile çiğnemekten kaçınmadılar”¹⁷³ şeklinde yorumlanmıştır. Polis ve asker “düzenin emir kulları” olarak nitelenmektedir. Bir grup MTTB’li gencin gösteri yapma isteğinin devletin güvenlik güçlerince engellenmesi düzen karşıtı bir eylem olarak algılanmaktadır. Bu tarihten itibaren MTTB’nin devlete yönelik tavrının muhafazakar milliyetçi bir üslubun dışın kaydığını esas olarak 1980 sonrası Türkiye’de etkili olacak olan siyasal İslami söylemin devletin meşruluğunu İslami bir zemin üzerinde sorunsallaştıran

¹⁷¹ MTTB, 54. Dönem Faaliyet Raporu, Fatih Gençlik Vakfı Matbaası, İstanbul 1977, s. 221

¹⁷² a.g.e. ,s. 231

¹⁷³ a.g.e. ,s. 233

söylemine yaklaştığını gözlemekteyiz. Kendini devletin güçlerinin doğal müttefiki olarak gören ve her eyleminde bir yasallık arayışında olan MTTB’de bu tutum aşınmaya başlamaktadır.¹⁷⁴

2.5.9. MTTB’de Kasım Yapıcı Dönemi (4 Aralık 1977- 28 Temmuz 1979)

4 Aralık 1977 tarihinde yapılan genel kurul sonucunda Kasım Yapıcı başkanlığındaki liste seçimi kazandı. MTTB’nin faaliyetlerinin kapsamının bir daralma sürecine girdiğini gözlemlediğimiz bu dönemde de çeşitli konferanslar ve seminerler düzenlenmektedir. 2.03. 1978’de Ali Rıza Demircan günün meselelerini İslami açıdan ele alan bir konferans verirken 10.03.1978 tarihinde Mustafa Yazgan “Hitabe” başlıklı bir konferans, 12. 05.1979 tarihinde de Nevzat Yalçıntaş içinde bulunulan siyasi ortamı değerlendiren “Son Gelişmeler” başlıklı bir konferans veriyordu. Bu dönemdeki konferanslar ve MTTB yayınlarının içerikleri incelendiğinde MTTB’nin büyük oranda ideolojik olarak İslamcı bir çizgi üzerine gelmiş olduğunu görülür. Kendisini müslüman gençliğin karargahı olara niteleyen MTTB artık “Kuran’ı rehber” olarak alma iddiasındadır¹⁷⁵.

I.I.F.S.O. tarafından düzenlenen Kıbrıs kampına, davet üzerine, MTTB bünyesinden bir grupta katılıyordu. “Dünya müslüman gençliği tanışmak, kaynaşmak, dünyadaki İslami hareket hakkında bilgi sahibi olmak”¹⁷⁶ açısından yaralı olduğu belirtilen kamp ekibinde Hasan Angı, Alaaatin Engin, Ekrem Kızıltaş adındaki öğrenciler yer alıyordu.

Siyasal çatışmaların silahlı mücadeleye dönüştüğü ve şiddet olaylarına dönüştüğü bu dönemde MTTB her ne kadar olayların dışında kalma iddiasında olsa da bu dönemde MTTB üyesi öğrenciler öldürülüyordu. 1969 sonrasında ayrılmaya başlayan Ülkücü - İslamcı çizgi günlük siyasal çatışma düzleminde keskinleşmekte ve kimi zaman işlenen cinayetlerin faileri olarak ülkücüler suçlanmaktadır.¹⁷⁷

¹⁷⁴ Siyasal İslami literatürde düzen kavramı ve daha sonraları laik düzen nitelemesi bir sapma olarak tanımlanmaktadır. Bunun karşısında Kuran’ın adeta bir anayasa olarak kavrandığı bir ideal devlet anlayışı yerleşmektedir. Oliver ROY, *Siyasal İslamın İflası*, Metis Yayınları, İstanbul 1995, s. 63-66

¹⁷⁵ 55. Döneminde MTTB, Fatih Gençlik Matbaası, İstanbul 1979, s.9

¹⁷⁶ a.g.e. , s.126

¹⁷⁷ a.g.e. ,s.133

Bu dönemde artık bir gelenek haline gelmiş olan Fetih mitingi Konya’da yapılmaktadır. Mitinge katılan kalabalık İslam gençliği olarak nitelenmekte ve miting esnasında atılan sloganlar değişmektedir. Bu sloganlardan bazıları “Tek Yol İslam, Müslüman Türkiye, Hak Yol İslam, Çağımız Buhranda Kurtuluş İslamda, Tek Önder Peygamber, Mücahitler Geliyor...”¹⁷⁸ biçimindedir.

MTTB 1970’lerin sonuna gelindiğinde artık Türk milliyetçisi çevreler ile sınırlarını belirginleştirmiş ve genel sağ kitleden ayrılma eğilimindedir. Fakat bu ideolojik netleşmeye paralel bir biçimde 1960’ların sonundaki sağ cephede birliğin adresi olma ve sola karşı mücadelenin merkezi olma konumunu yitirmiş ve bir daralma süreci içine girmiştir. Ülkenin girdiği siyasal çatışma ortamında MTTB her fırsatta şiddet olaylarının dışında olduğunu vurgulamaktadır. Fakat MTTB’nin civarında ya da ondan koparak özellikle de taşrada kimi yapılanmaların mücadele biçimi olarak şiddet eylemlerini seçtiği bilinmektedir. Akıncılar denilen kimi gurupların MTTB ile olan ilişkisinden söz edilmektedir. Ayrıca 1990’lı yıllarda düzenlediği şiddet eylemleri ile Türkiye’nin gündemine oturan Hizbullah örgütünün bir çok kurucu üyesi 1970’li yıllarda bir şekilde MTTB’li kitle içinde yer almıştı.¹⁷⁹ Fakat bu konular daha farklı bir düzeyde ve çerçevede araştırmayı gerekli kıldığından konuya sadece işaret edilecektir.

MTTB 12 Eylül 1980 askeri darbesi ile dernek ve siyasi partilerin faaliyetlerine son verilmesi ile birlikte kapanıyordu. Fakat MTTB kökeninden gelen İsmail Kahraman başkanlığındaki kırk kişilik bir grup 1986 yılında Birlik vakfını kuruyorlardı. Bir öğrenci birliği olmayan Birlik vakfı çoğunlukla MTTB’den yetişen orta yaşlı bir kuşağın vakfı konumundadır. Sağ muhafazakar kesimin faaliyet alanında yer alan Birlik vakfı siyaset çevreleri üzerinde de etkili olmaktadır.

MTTB’nin kalbinin 1980 sonrası dönemde işleyiş biçimi ve ideoloji olarak, kısa bir süre önce kapatılan ve Milli Görüş’e yakınlığı ile bilinen Milli Gençlik Vakıflarında attığını söylemek mümkündür.

¹⁷⁸ a.g.e. ,s.139

¹⁷⁹ Hizbullah’ın Menzil kanadı lider, daha sonra esrarlı bir biçimde ortadan kaybolan Fidan Güngör, İlim kolu lideri vurucu güç olarak bilinen Hüseyin Velidedeoğlu MTTB’nin taşra şubelerinde bulundular.; Mehmet FARAC, Cumhuriyet, 19.01.2000

3. MİLLİ TÜRK TALEBE BİRLİĞİ'NİN İDEOLOJİSİ

Türk sağının farklı kesimlerinin bir araya geldiği ortak bir zemin olma niteliğine sahip Milli Türk Talebe Birliği'nin milliyetçilik anlayışını değişmez kavramlarla belirlemek oldukça güçtür. Milli Türk Talebe Birliği'nin ilk dönemine karşılık gelen Tek Parti döneminde Türkçü çerçeve içinde anlayabileceğimiz Milli Türk Talebe Birliği'nin milliyetçilik anlayışı Soğuk Savaş dönemi süresince komünist tehlikeye karşı milli cephe hattı boyunca muhafazakar ve İslamcı motiflerle birleşti. 1965 yılından kapanana kadar olan dönemde Milli Türk Talebe Birliği'nin milliyetçilik anlayışında din unsurunun etnik köken merkezli bir tanımlamaya galebe çaldığını söyleyebiliriz. Fakat bu ifadeler birbirini dışlayan yeknesak bir anlayışa yol açmamalıdır. Türkçü akım da, İslamcı akım da Osmanlı İmparatorluğunun dağılma evresindeki ilk oluşum aşamalarından hareketle zaman içinde değişime uğramıştır. Bu değişim sürecinde Türkçülüğün bazı soy Türkçü biçimleri hariç tutulursa din Türklüğün ayrılmaz bir parçası etnik kökene eşdeğer bir uzvu olarak ele alınmıştır. 1970'li yıllarda sağ çevrelerde üretilen Türk- İslam sentezi, Türk –İslam ülküsü gibi ideolojik anlatıların daha sonra resmi düzeyde de etkinlik kazanacak olması Türkçülüğün yaşadığı bu dönüşümün hakim bir trend olduğunu söyleyebilmeyi mümkün kılar. İslamcılık ise İslam'ı alternatif bir dünya görüşü, bir muhalif sistemin, düzenin dayanağı olarak ideolojileştirdikçe Türk milliyetçiliği ile de sınırlarını belirginleştirmektedir.

Tanıl Bora'ya göre milliyetçilik, muhafazakarlık, İslamcılık aynı sağ maddenin halleridir. Buna karşın muhafazakarlığı Türkiye'de milliyetçilik ile İslam arasında bir koridor olarak ele almak yani muhafazakarlığı, milliyetçiliği ve İslamcılığı bağlayan ve meşruluk kaygısı taşıyan dindar kimliğin bir sığınağı olarak anlamak da mümkündür.¹⁸⁰ Bu anlamda Soğuk Savaş dönemi boyunca Milli Türk Talebe Birliği'nin milliyetçilik anlayışında muhafazakarlığın baskın unsur olduğunu söyleyebiliriz. Bunu Kemalizme dini ve geleneği dışlamayan muhafazakar bir modernleşme anlamını katmak çabalarında görmek mümkündür. Kendini devletin asli sahibi, koruyucusu, devlet güçlerinin doğal müttefiki olarak gören bu anlayış laikliği de muhafazakar bir yorumla din ve vicdan hürriyetine saygı olarak anlamayı tercih etmektedir. Anti- komünist milli cephe içinde MTTB'yi hareketli merkezi bir unsur haline getiren bu muhafazakar milliyetçiliğin 1970'li yılların ortalarından itibaren İslamcı bir siyasete kaydığı görülmektedir. “Batılılaşma ihaneti” nin içinde görülen Tanzimat idarecileri

¹⁸⁰ Mücahit BİLİCİ, “Milliyetçilik ve Cemaatlerin Din Söylemleri Fethullah Gülen Cemaati Örneği”, *İslamiyat* Ekim-Aralık: 2001 s. 61

ve örtük olarak Kemalist kadro bu “milletin öz değerlerine yabancılaştırıcı”¹⁸¹ yanlış batılılaşma çabalarından dolayı daha açık bir biçimde hesaba çekilmektedir. Bu hesaplaşmanın yanı sıra II. Meşrutiyet dönemine ait yarım kalan bir hesap da işlem görmektedir. Yine Kemalist milliyetçiliğe dair imalar taşıyacak biçimde II. Meşrutiyet dönemi Türkçüleri özellikle Ziya Gökalp eleştirilere maruz kalmaktadır. 1912 sonrası Türkçülerle yollarını ayıran İslamcıların tezlerini hatırlatır bir biçimde Gökalp kavmiyetçilik ile suçlanır. Fakat şu hatırd tutulmalıdır ki 1975 sonrası MTTB’de belirgin hale gelen bu İslamcılığın hala milliyetçilik dozu yüksektir. Nitekim İslam dünyasının lideri olmak hedefi MTTB kaynaklarında sıklıkla dile getirilmektedir.

Aşağıda Milli Türk Talebe Birliği’nin milliyetçilik anlayışı tarihi süreç içindeki değişimleri gösterecek bir biçimde ele alınacaktır. Osmanlı İmparatorluğu’ndan Türkiye Cumhuriyeti’ne geçiş sürecinde milliyetçiliğin kökenleri ve gelişimi ve bu sürecin fikri tartışmalarında merkezi rol oynayan kimlik problemi ana eksen olarak alınacaktır. MTTB milliyetçiliğinin farklı düzeylerdeki görünüşleri ayrıntılı bir biçimde değerlendirilecektir.

3.1. TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİNİN BİR BİÇİMİ OLARAK KEMALİST MİLLİYETÇİLİK

Kemalist milliyetçik tarihi ve düşünsel anlamda bir boşluğa doğmamıştır. Cumhuriyet döneminde gerçekleştirilen radikal değişimler de bir tarihi sürekliliğin ürünüdürler. Milliyetçiliğin Avrupalılaşma olarak kavranan Türk modernleşmesinin mazrufu olduğunu hatırd tutarak, Kemalist milliyetçiliğe yakından eğilebilmek için son dönem Osmanlı tarihi ve düşünce hareketleri ile irtibat noktalarına dikkat çekmek gerekmektedir. Bu aynı zamanda MTTB’nin milliyetçilik anlayışındaki farklılıkların tarihsel kökenlerine eğilebilmeyi de mümkün kılacaktır.

İmparatorluğun 17. yüzyılın sonlarından beri Avrupalı devletler karşısındaki gerileyişi “savunmacı modernleşme” diyebileceğimiz bir dizi reformun uygulamaya konulmasına neden olmuştur. Modernleşme her zaman bir bakıma Batılılaşma anlamını taşımıştır, zira güçlünün karşısında durabilmek için ona benzemek yolu seçilmiştir. Kökenleri 1718’e kadar götürülebilen modernleşme girişimleri ilk aşamada askeri alandaki reformları içermekteydi. 1839 ile başlatılan Tanzimat dönemi adının da işaret ettiği gibi devletin idari aygıtından

¹⁸¹ D. Mehmet DOĞAN, *Batılılaşma İhaneti*, İz Yayıncılık, İstanbul 1998

eğitime ve hukuka kadar kapsamlı bir düzenlemeyi öngörüyordu. 1876-1878 yılları arasında kısa süren bir anayasal monarşi döneminin ardından siyasal anlamda kesintiye uğrasa dahi eğitim ve hukuk alanındaki modernleşme çabaları II. Abdülhamit yönetimi altında da sürdürülmüştür. 1908 yılında II. Meşrutiyet dönemi ve İttihat ve Terakki yönetimi altında yapılan reformlar ile Cumhuriyete önemli bir tarihi miras bırakılmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu'nda 19. yüzyılın son çeyreğinde ortaya çıkan Türk milliyetçiliğini Avrupa'daki hanedanlıkların milli devletlere dönüşme yöneliminin geç bir örneği olarak saymak mümkündür.¹⁸² Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemi devleti kurtarmak merkezli fikri çabalara sahne olmuştur. Avrupa'daki fikir akımlarının tesiri ile oluşan milliyetçilik akımları İmparatorluğun millet sitemine dayanan yönetim yapısının çatırdamasına neden oldu. Batılı devletlerin desteğiyle bağımsızlıklarını kazanan milletler devleti korumak amacıyla ortaya atılmış ortak bir Osmanlı vatandaşlığına dayalı Osmanlıcılık politikasının iflasını haber veriyordu.

Batı karşısındaki gerilemenin aşılması meselesinden ortaya çıkan entelektüel problem Batı dışı dünyada Batılı etkiyle doğrudan ya da dolaylı olarak karşı karşıya kalmış yerli aydınların cevap aradığı bir problemdir. Geri kalmışlığının farkına varan ve modernliğe yetişmenin gereğini anlayan aydınlar bu ikilemin içinde kalmaktadırlar.¹⁸³ Bu ilerlemenin gereklerine uydurulmuş ama aynı zamanda kendi farklılığını da koruyan bir ulusal kültürün inşası ikilemidir.¹⁸⁴ Kadioğlu bu ikilemi Türk milliyetçiliğinin paradoksu olarak ortaya koymakta ve Türk modernleşme tecrübesi ile ilişkisine dikkat çekerek şöyle ifade etmektedir: “Doğu milliyetçiliğinin amacı, milleti kültürel olarak dönüştürürken, ayırt edici özelliklerini de korumaktır. Bu çelişkili arayış, Türk modernleşmesiyle yan yana evrilen Türk milliyetçiliğinin tekrar tekrar beliren süreklilik gösteren bir motifidir.”¹⁸⁵ Tanzimat'tan beri süre gelen reform hareketleri ile Kemalist milliyetçiliğin üzerinde bulunduğu nokta yegane medeniyet olarak görülen Avrupalı muasır medeniyetler seviyesine ulaşmak hedefidir. Bu hedefe ulaşabilmenin formülü hakkında ihtilaflar olsa da Osmanlı'dan Türkiye Cumhuriyeti'ne Türk milliyetçiliğinin gerek resmi gerek muhalif bütün biçimlerinde zikredilen paradoks temel öneme sahiptir.

¹⁸² Benedict ANDERSON, *Hayali Cemaatler*, Metis yayınları, İstanbul 2000, s.100

¹⁸³ Çağlar KEYDER, *Ulusal Kalkınmacılığın İflası*, Metis Yayınları, İstanbul, s. 57

¹⁸⁴ Partha CHATTERJEE, *Milliyetçi Düşünce ve Sömürge Dünyası*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1996, s. 15

¹⁸⁵ Ayşe KADIOĞLU, *Cumhuriyet İradesi Demokrasi Muhakemesi*, Metis Yayınları, İstanbul, s..37

Hobsbawm'ın ifadesiyle ön milliyetçi aşama olarak niteleyeceğimiz Osmanlı dönemi Türkçülüğünün sentez arayışları ve bir anlamda İslam milliyetçiliği olarak adlandırabileceğimiz İslamcılık akımı mensuplarının sıklıkla sordukları “İslam terakkiye mani midir?” sorusuna verilen uzlaşmacı cevaplar bu paradoksun yani yerli kültür ile Batılı “modern” medeniyetin uyumlulaştırılması çabalarının ürünüdür. Batı karşısında yenilginin faturası bir şekilde dine çıkarılmaktadır. Kara, Osmanlı devletinin Batı karşısındaki yenilgisinin sadece siyasi yapının ve devletin değil zihni olarak devletle zaruri bağları olan İslam'ın da yenilgisi olarak algılandığını belirtmektedir.¹⁸⁶ Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminden Cumhuriyete miras kalan üç düşünce akımı Türkçülük, Batıcılık ve İslamcılık akımların tümünün üzerinde birleştiği temel hissiyat İslamiyet'e şüphe ile yaklaşmaktır. Bu ortak hissiyat İslam milliyetçileri arasında geriliğin nedeninin İslam olmadığı, çok kısa bir dönem istisna tutulursa, İslam'ın Müslümanlarca yanlış algılanmasından kaynaklandığı tezinde ifade bulmuştur. Türkçü kesim dinin, zamanın görmezden gelinemeyecek kadar açık bir gerçeği olan milliyet mefhumu ile uyumlu bir hale getirilmesi taraftarıydı. Batıcılar ise bu konuda belki de en tutarlı olanlardı ve dinin artık telif kabul etmez bir biçimde köhnemiş olduğunu ve Batılılaşma yönünde uzlaşmasız bir iradenin gösterilmesi gerektiğini savunuyorlardı.

Gökalp'in meşhur teslisinde ifadesini bulan Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak formülü bunun en iyi anlatısıdır. Türk milletindenim, İslam ümmetindenim, Garp medeniyetindenim formülüyle Gökalp ulusal, dinsel ve Batılı düşünsel geleneklerini tek bir sentezde bir araya getirme arayışındadır.¹⁸⁷ Gökalp, Batılı bilim ve tekniği onu üreten düşünsel kaynaklarından ayrıştırarak milli harsa ait olan kıymet hükümleri ile birleştirir. Çağdaşlaşma, Batı'nın bilimsel, teknolojik ve sınai uygarlığını izleme anlamını taşıyordu, Avrupa'nın hayat tarzını ve ahlaki değerlerini uygulamayı gerektirmiyordu.¹⁸⁸ Milletlerin sadece kendilerine has olan milli değerleri ile farklı milletler için müşterek olan beynelmilel değerler arasında bir ayrıma giden Gökalp¹⁸⁹, milliyetçilik anlayışını dolayısı ile “milli” bir modernleşmenin esaslarını belirliyordu. Gökalp'e göre bu milli bir kimliği muhafaza ederek ilerleyebilmenin yoludur. Gökalp'in bu formülü 1970'li yılların sonuna kadar Türk sağında esas olan Batı'nın tekniğini alıp ahlak ve maneviyatta milli kalmak şiarının kaynağı olmuştur.

¹⁸⁶ İsmail KARA, “İslamcı Söylemin Kaynakları ve Gerçeklik Değeri Üzerine Birkaç Not”, *İslamiyat*, S. 4 Ekim-Aralık 2001, s.41

¹⁸⁷ Taha PARLA, *Ziya Gökalp ve Korporatizm*, İletişim Yayınları, İstanbul, s. 35

¹⁸⁸ T. PARLA, *a.g.e.*, s.37

¹⁸⁹ Uriel HEYD, *Türk Milliyetçiliğinin Kökleri*, Pınar Yayınları, İstanbul 2001, s. 71

Osmanlı son dönem İslamcıları da Balkan savaşlarının yol açtığı toprak kaybına rağmen İslam'ı “milli” kimliğin esası şeklinde ele alarak İmparatorluğun selameti için bir çözüm arayışı içindedirler. Özellikle modernist İslamcıların¹⁹⁰ temel çabalarını yine İslam ile yerli olanı uyumlulaştırma çabası olarak okumak mümkündür. Batının galibiyetleri ve teknik ilerlemesi önünde durulması mümkün olmayan bir seldi, var kalmak için onun ahengine uyulmalıydı. İslam modernistlerinin ısrarla açmak istedikleri içtihat kapısı özünde “çağdaş ilmin verilerine” doğru açılmaktadır. İslamın temel ilkelerini yeni ilmin verileri ile telif etmek, hukuk sistemini çağın ihtiyaçlarına göre şekillendirmek bu tarz arayışların sonucudur. Pan-İslamik bir birlik üzerinde ısrarcı olan İslamcıların modernleşmeci kanadı İslamlığın modern uygarlığa bir engel olmadığı görüşündedirler. İslamın bu tarz yorumu tarihi hukuk ve gelenek İslamlığını değil bizzat kendilerinin yeniden keşfedip yorumladıkları “eski ve gerçek İslamlığı” kastediyorlardı. Bu yüzdendir ki Akif’de “İslamı asrın idrakine söyletme” taraftarıydı. Modernleşmeci İslamcıların formülüne göre “bilim ve teknoloji Batıdan alınabilirdi; bunların benimsenmesine ve ilerlemesine İslamlık hiçbir engel göstermezdi. Fakat devlet, hukuk, toplumsal gelenek, eğitim, temel bağlılıkta İslamlık egemen kalmalıydı.”¹⁹¹ II. Meşrutiyet dönemi İslamcılarının sıklıkla dile getirdikleri model Japonya idi. Bu görüşe göre Avrupa’nın iyi ve kötü yanlarını ayırabilen Japonya, yıllardır Osmanlı devletine “kök söktüren” Rusya’ya karşı tartışılmaz bir başarı kazanmıştı ve meselenin bir din meselesi olmadığını tüm dünyaya göstermişti.¹⁹²

II.Meşrutiyet Dönemi düşünce akımlarından bir diğeri de Batıcılıktı. Batıcılar İmparatorluğun kurtuluşu için çareyi daha çok batılılaşmakta görüyorlardı. Onların nazarında batılılaşma bir tercih meselesi olmayacak kadar kaçınılmazdı. Batıcılık akımının en ısrarlı savunucularından biri olan Abdullah Cevdet’e göre Avrupa medeniyetinden başka bir ikinci medeniyet yoktu. Bunu gülü ile diken ile kabul etmek gerekiyordu. Alıntılar yapmak anlamsız, kopya etmek sathi ve tehlikeli idi. Avrupa uygarlığı kayıtsız şartsız kabul edilmeli ve Türkiye uygar Avrupa’nın bir parçası haline gelmeliydi.¹⁹³ Batıcıların önde gelen isimlerinden Celal Nuri ise medenileşme kavramının aynı zamanda bir ulusallaşma sürecini içerdiğinin farkındaydı. Fakat medenileşme tasarısını, net bir şekilde Batıcılık ile

¹⁹⁰ Hilmi Ziya ÜLKEN, *Türkiye’de Çağdaş Düşünce Tarihi*, Ülken yayınları, İstanbul 2001, s.276

¹⁹¹ Bernard LEWIS, *Modern Türkiye’nin Doğuşu*, TTK Yayınları, İstanbul 2000, s.234

¹⁹² Niyazi BERKES, *Türkiye’de Çağdaşlaşma*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2002, s. 419

¹⁹³ Bernard LEWIS, *a.g.e.*, s. 235

milliyetçiliği uzlaştıran seküler bir ulus devlet yaratma tasarısına dönüştüren Kemalist milliyetçilik oluyordu.¹⁹⁴

İslam milliyetçileri için oldukça merkezi bir yere sahip olan “din” Osmanlı dönemi Türk milliyetçileri için de çok önemlidir.¹⁹⁵ Gökalp “yabancı” unsurlardan arınmış da olsa bir milli din olarak¹⁹⁶ İslam’a Türk milli kimliğinin kurucu unsuru olarak önemli bir yer vermektedir. Gökalp’e göre din olarak İslam ulus ülkülerinin toplamı olan ulusal kültürde yaşayan bir unsur olabildiği takdirde yaşayabilirdi.¹⁹⁷ Gaspıralı İsmail’in Usulü Cedidinin de etkisi ile Akçura da reforma uğramış bir “milli din” olarak İslamiyet’i kabul edebilirdi.¹⁹⁸

Kemalist milliyetçilik anlayışının Osmanlı düşünce hayatında belirleyici öneme sahip üç düşünce akımından İslamcılığı dışlayarak Türkçü ve Batıcı akımdan etkilendiğini söylemek mümkündür. Batının maddi ve manevi yanları tarzında ayrımlar Gökalp’te de hars ve medeniyet arasında yapılan ayrıma içkin bir biçimde sürdürülmektedir. Kemalist milliyetçilik anlayışı her şeyden önce Batılılaşma konusundaki bu parçacı yaklaşımlara sentez arayışlarına bir son vermiştir. Osmanlı dönemi Batıcı düşünürlere benzer bir biçimde Batı medeniyetini bir bütün olarak kabul etme yoluna gidilmiştir. Atatürk konuşmalarında sürekli olarak savaşın sonuçlandığını fakat esas savaşın henüz başlamış olduğunu ifade etmektedir. Bu savaş ise toptan çağdaş uygarlığa katılma savaşıdır.¹⁹⁹

Kemalist devrim eski düzenden köklü bir kopuş iddiasındadır. Ulusal kurtuluş mücadelesinden galip çıkan Kemalist seçkinler zaferi sadece işgalci güçlere karşı değil eski düzenin müdafilerine karşı da kazanmış oluyorlardı. Siyasal iktidarın meşruiyetini daha önce olmayan muhayyel bir ulusa dayandırma ihtiyacı böylesi bir topluluğu inşa etmeyi gerekli kılıyordu. Siyasal iktidar düzleminde yaşanan böylesi bir değişim eski düzenin bağlanma noktaları olan dini referansları etkisiz kılmayı ve topluluğu dini bir kimlik etrafında değil ortak siyasal aidiyetlerin esas olduğu seküler bir zeminde tanımlamaya yol açıyordu. Uygar uluslar arasına dahil olabilmenin yegane yolu devleti kuran kurum ve kuruluşların geleneğinin yükünden arındırılması idi. Devlet eliyle toplumsal dönüşümü benimseyen Kemalist seçkinler

¹⁹⁴ Nuray MERT, “Cumhuriyet Türkiye’sinde Laiklik ve Karşı Laikliğin Düşünsel Boyutu”, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi**, C.5 Muhafazakarlık, İletişim Yayınları, s. 198

¹⁹⁵ E. J. ZÜRCHER, “Kemalist Düşüncenin Osmanlı Kaynakları”, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi**, Kemalizm, C.2, İletişim Yayınları, İstanbul 2000, s.49

¹⁹⁶ Uriel HEYD, a.g.e., s. 114

¹⁹⁷ Niyazi BERKES, a.g.e., s.423

¹⁹⁸ Francis GEORGEON, **Türk Milliyetçiliğinin Kökenleri**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, s. 106

¹⁹⁹ N. BERKES, a.g.e., s. 524

çağdaş bir toplum olmanın imkanını kurumsal ve yapısal değişikliklerde görüyorlardı böylelikle devleti ve siyasi işleri dini kurumlar ve sembollerden ayırmaya başlıyorlardı. Bu nesnel düzeydeki sekülerleşmenin öznel sekülerleşmeyi beraberinde getireceğine inanıyorlardı. Kemalist seçkinler için sekülerizm çağdaş uygarlığın temel gerekliliği olarak algılanıyordu.²⁰⁰ Bu algılayış doğrultusunda 1 Kasım 1922’de Saltanat kaldırılıyor, 29 Ekim 1923’te Cumhuriyet ilan ediliyor, 3 Mart 1924’te eğitimde birlik sağlanıyor ve medreseler tarihe karışıyor. Ayrıca Hilafet ilga ediliyor, bunları dini mahkemelerin kaldırılması, tekke ve zaviyelerin kapatılması, İsviçre Medeni Kanunun kabul edilmesi, ceza kanunundan İslam hukuku hükümlerinin çıkarılması gibi uygulamalar takip ediyordu. İslam dininin devletin resmi dini olduğu ilkesi Anayasadan çıkarılıyor, laiklik ise cumhuriyetin altıncı umdesi olarak diğer beşi ile birlikte 1937 yılında Anayasaya giriyordu. Laik bir millî kimlik İslam’ın Arap medeniyetinin bir unsuru, bir kültür olarak algılanmasını sağlarken Batı medeniyetini ise kültürel çerçevesinin üzerinde evrensel olarak kavrayabilmeye de imkan vermektedir.

Osmanlı dönemi Türk milliyetçiliğinin Pan-Türkizmi Cumhuriyet döneminde Türkçü çevrelerde elverişli uluslararası koşulların oluşması halinde canlanan bir mirastır. 1908-1909 sonrası Rusya’dan gelen Türk kökenli aydınların etkisi ile başlayan ve Birinci Dünya Savaşı’nın ve Rusya’da Bolşevik devrimin ardından siyasal anlamda gerçekleşme imkanını yitiren Turancılık özellikle Yusuf Akçura’da ifade buluyordu. Akçura’nın devletin kurtuluşu için önerdiği temel tez Osmanlı İmparatorluğu’nun kendisini Türk milliyetçiliği ile tanımlaması ve Türk dünyasının başı olması şeklinde özetlenebilir. Gökalp’te “Vatan ne Türkiye’dir Türklere Ne Türkistan / Vatan büyük ve müebbet bir ülkedir: Turan” dizlerinde ifadesini bulan Turacılık “komünist zulüm altında inleyen esir Türkler” söylemiyle Soğuk Savaş dönemi anti- komünizmiyle de birleşerek Türk milliyetçiliğinde önemli bir damar olmayı sürdürmüştür.

Misakı milli olarak bilinen millî sınırlar Kemalist milliyetçiliğin kendini hem Pantürkizm’den hem de İslamcılık akımından ayırdığı sınırlardır. Bu sınırların ötesinde yayılcı bir dış politika izlenmezken hilafet ve saltanat kaldırılarak kurumsal anlamda Osmanlı geçmişi ve İslami bağlılıklarda artık kabul görmüyordu. Devlet batılılaşma yönündeki politikalarına paralel olarak batılı devletler sitemine dahil olmaya özel bir önem veriyordu. Bu yöndeki tercihler hem Türkçü çevrelerin hem de İslamcı çevrelerin Kemalist milliyetçilik anlayışına yönelttiği eleştirilerin kaynağı oldu. Özellikle II. Dünya Savaşı

²⁰⁰ E. Fuat KEYMAN, “Türkiye’de Laiklik Sorununu Düşünmek: Modernite, Sekülerleşme, Demokratikleşme”,

sırasında Almanya'nın da teşvikleri ile Türkçü çevrelerde Sovyetler Birliği sınırları içinde bulunan Türklere karşı heveskar ilgi resmi çevreleri dahi etkisi altına alabiliyordu. Aynı şekilde zaman içinde tamamen ideolojik tercihlerin sonucu ve bir menfaat temininden uzak olarak algılanan Türkiye'nin Ortak Pazar'a dahil olma girişimleri İslamcı çevrelerde tepkiye neden olmakta buna karşın neden Türkiye'nin önderliğinde bir İslam Ortak Pazarının imkanlarının aranmadığı eleştirilerini öne çıkarmaktadır.²⁰¹

Osmanlı İmparatorluğu'ndan cumhuriyetçi ulusal Türk devletine geçiş süreci boyunca yanıt aranan yerli olanın yani "Türklüğün" ne olduğu sorusu Kemalist milliyetçiliğin bir açmazı olarak durmaktaydı. Bu kimlik sorununa yanıt arayışı 1930'lu yıllar boyunca da devam etti.²⁰² 1919'dan 1938'e kadar olan dönemde Türk ulusal kimliğinin muhtevasını inceleyen Yıldız üç safhaya işaret eder. 1919-23 arasındaki ulusal kurtuluş savaşı yıllarında reel politığın bir getirisi olarak ulusal kimlik güçlü bir dini bileşene sahiptir. 1924-29 arasındaki dönem dini tanımdan radikal bir kopuşu beraberinde getirmiştir. Bu dönemde Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan ve Türkçe konuşan, Türk kültürüyle yetişmiş ve Cumhuriyet ülküsüne sadık herkes, Türk olarak kabul edilmekteydi. 1929-38 arası dönem ise cumhuriyetçi tanıma etniklik ekseninde tanımlanan ortak köken duygusunu temel alan soya dayalı motiflerin eklenmesine sahne olmaktadır. Yıldız, Kemalist dönemde oluşan Türklüğün nihai tanımının "Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşı olup Cumhuriyet ülküsünü benimsemiş, Batılılaştırılmış Türk kültürüne bağlı, Türkçe konuşan ve köken itibarıyla Türk olan herkes" Türk'tür şeklinde olduğunu belirtmektedir.²⁰³

Bu çerçevede MTTB'nin hangi noktalarda Türk milliyetçiliğinin diğer biçimleri ile örtüşmekte ve ayrışmakta olduğu MTTB'nin Türkiye siyasi yaşamında konumunun anlaşılması açısından son derece önemlidir.

3.2. MTTB ve TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ

MTTB II. Meşrutiyet döneminden Cumhuriyete miras kalan bir örgütlenme olarak Cumhuriyet tarihi boyunca varlığını sürdürmüştür. II. Meşrutiyet döneminde gelişen Türkçü

Doğu Batı, Temmuz 2003, s. 123

²⁰¹ MTTB'nin Türkiye'nin Ortak Pazar'a üyeliğine dair görüşleri Dış Politika başlığı altında ele alınacaktır.

²⁰² Günay Göksu ÖZDOĞAN, "Turan"dan "Bozkurt"a Tek parti Döneminde Türkçülük, İletişim Yayınları, İstanbul 2001, s. 81

²⁰³ Ahmet YILDIZ, Ne Mutlu Türküm Diyebilene, Türk Ulusal Kimliğinin Etno-seküler Sınırları, İletişim Yayınları, İstanbul 2001, s. 18-9

akım üzerinde yer alan MTTB milliyetçiliği, Cumhuriyet döneminde resmi milliyetçilikten farklı bir yerde durmaktadır. Özellikle 1965 sonrası MTTB'nin milliyetçiliği içinde İslamın dozunun artmasında paralel biçimde MTTB artık İslamcı bir çizgiye yerleşmektedir. Milliyetçi muhafazakar düşüncenin İslamcılığa açıldığı bir koridor olarak değerlendirebileceğimiz MTTB'nin milliyetçilik anlayışını devlet, batılılaşma, din, dil ve kültür, milli iktisat, dış politika, ve komünizm ve kapitalizm eleştirileri üzerinden analiz etmeye çalışacağız.

3.2.1. Devlet

Devletin kutsallığı milliyetçi ideolojilerin temel noktalarından birini oluşturmaktadır. Tarihin hakim özneleri olan devletler tek tek bireylerin üzerinde bir varlığa ve öneme sahiptirler. Çoğu zaman bireyler devletleri için vardırırlar ve yeri geldiğinde süfli varlıklarını devletleri uğrunda feda etmekten kaçınmamalıdır. Öte yanda geleneksel İslam düşüncesinde özellikle Sünni ekol içinde de düzen ve istikrara büyük bir önem atfedilmektedir. Hükümdara neredeyse kayıtsız şartsız bir itaat öngörülmektedir. Karmaşa ve düzensizliktense zalim ya da iktidarının kökeni tartışmalı olan devlet başkanına dahi itaat edilmelidir.

MTTB kaynaklarında devlet, bir milletin teşkilatı olarak algılanmaktadır. Bu algılamada devlet milletin mukaddesleri üzerine bina edilen müesseselerden oluşur. İçtimai bünyeye ters düşen, yani milletiyle bütünleşemeyen bir devlet düşünülemez. Aksi halde ortaya bir çatışma çıkar. 1960'lı yıllarda MTTB kaynaklarına bakıldığında devletin kendisinin değil uygulamalarının eleştiriye tabi tutulduğu görülecektir. Devletin toplumsal ve siyasal alanın dışında bir yerde konumlandırılarak onun kendisinin değil de ondan sadır olan eylemlerin sorgulanması paradoksal bir durum yaratsa da bunu milliyetçi reflekslerin yanısıra dönemin İslami hassasiyet sahibi çevrelerinin muhafazakarlık şeklinde meşru bir siyaset kanalı arayışları ile açıklamak mümkün gözükmemektedir.

MTTB'ye göre milli irfanın beslediği milli hayattan milli devletler çıkacaktır. Devlet milletin öz değerlerinin bir yansıması olmalıdır ve bu fikirlerin, ideallerin üzerinde kurulmalıdır. MTTB için ideal devlet Osmanlı İmparatorluğu'dur. Hatta her fırsatta eleştirilen Tanzimat sonrası döneminde bile “dünyanın dört büyük devletinden biri”²⁰⁴ olan Osmanlı

²⁰⁴“Hangi Devlet”, *Milli Gençlik*, Mart 1977, Fatih Gençlik Matbaası, .s.3

devleti her şeyiyle milli bir devlettir. Demokratik devlet, hukuk devleti, laik devlet gibi göz boyayıcı değil “Kerim devlet” ve “devlet-i hamiye” gibi niteliklere sahip olan Osmanlı devleti “ehil ellerde kurulan, idare edilen; karşılıklı itimada dayanan ve neticede tam bir içtimai ahenkle doruklaşan Müslüman Türk devletlerinin en güzel örneğidir”.²⁰⁵ Osmanlı kanunları kitaplardan değil halkın imanından, halkın yüreğinden fışkırdığı için tebaasının nazarında devlet her şeyin üzerindedir. MTTB için devlet kavram olarak üstün bir yere sahiptir. O her ne kadar ehliyetli ellerde de olsa bu devir ve kadro işidir. Onu ehil ellere, ona gerçekten sahip çıkacak ellerle vermek gereklidir. MTTB’nin bir anlamda varlık sebebi de bu “nesl-i necibe”yi yetiştirmektir.²⁰⁶ MTTB’nin bu muhafazakar devlet anlayışında liberal fikirlere de aralanabilecek bir çizgi göze çarpmaktadır. Hali hazırda devletin ehliyetli ve halkına yabancılaşmış bir kadronun elinde olması MTTB’yi daha çok devlet karşısında milleti önceleyen bir anlayışa götürmektedir.

Ortak Pazarı dair eleştirinin sebeplerinden biri de Ortak Pazar’ın devlet egemenliğinin dış bir otoriteye devri anlamına geleceğidir. Türkiye Cumhuriyeti devleti egemenlik hakkını Avrupa Birleşik Devletleri siyasi ve hukuki kurumlarına devrettiği zaman Avrupa Birleşik Devletlerinin bir vilayeti konumuna gelecektir diyerek egemenliğin bu şekilde devrinin bir felaket olacağını öne sürülmektedir.²⁰⁷

MTTB’nin 1960’lı yılların sonlarında sol ile mücadelede sağ kesimin birleşme zemini olduğunu belirttik. Bu mücadele içerisinde 12 Eylül öncesi Ülkücü hareketin algılamasına benzer bir biçimde yaşanan olaylarda MTTB kendisini devletin kolluk kuvveti gibi algılamaktadır. Hadiselerde her zaman bir meşruluk arayışı göze çarpmaktadır. Solcular öğrencilere saldırdı şeklinde özetlenebilecek ifadelerle saldırgan solcular ve meşru bir kimliği olan MTTB’li öğrenciler arasındaki mücadele şeklinde formüle edilen hadiselerde MTTB kendini düzenin ve istikrarın üniversitedeki sağlayıcısı olarak algılamaktadır. Nitekim 12 Mart muhtırasının ardından bu müdahaleyi solculara karşı yapılan bir girişim olarak algılayan

²⁰⁵ a.g.e. s.4

²⁰⁶ “Yahya Kemal şöyle bir tespitte bulunur; bu milleti ayakta tutan iki şey olduğuna inandım: Birisi Ayasofya minarelerinden günde beş vakit okunan ezan sesi, diğeri ise Hırka-i Şerif’de hiç durmadan tilavet olunan Kur’an’dır.” Tarih budur! Ecdat budur! Mazi budur! Biz bunlardan iğrenmiyoruz. Her adımda bu maziye ters düşen zihniyeti yok etmek için mücadele ediyoruz. Bu mücadeleyi yapacak bir neslin yetişmesi için mücadele ediyoruz.” 53. Dönem MTTB Genel Başkanı Rüştü Ecevit’in Sabah Gazetesi ile yaptığı mülakat, 53. Döneminde MTTB, Zafer Matbaası, İstanbul 1976, s.256.

²⁰⁷ MTTB Basın Yayın Müdürlüğü Neşriyat Bürosu, “Ortak Pazar Dedikleri” Fatih Matbaası İstanbul:1970

MTTB destekleyici bir tavır içerisinde girmiştir. 12 Mart Muhtırası sonrasında MTTB'nin aldığı tavır düzen ve sükunetin önceleyen oldukça muhafazakar bir tavidir.²⁰⁸

3.2.2. Batılılaşma

Muhafazakar milliyetçilik ile İslamcılık ve Kemalist milliyetçilik arasındaki farkın en belirginleştiği hat Batılılaşma hattı olmaktadır. Cumhuriyet devrimi bir anlamda Osmanlı son döneminde düşünce hayatını belirleyen üç akımdan İslamcılığın yenilgiye uğrayıp, diğer iki akımın, Türkçülük ve Batıcılığın iktidar olmasıdır. Batılılaşma eleştirisinin Cumhuriyet idaresinin batıcı yönelimine İslamcı cepheden gelen bir muhalefet olduğunu söylemek mümkündür. Batılılaşma eleştirisi kültür, iç ve dış siyaset alanlarındaki eleştirel duruşların arasındaki iç mantığı da oluşturmaktadır. Bu başlık altında Batılılaşmayı daha çok tarihsel ve felsefi boyutuyla tartışacağız fakat diğer tüm başlıkların bir şekilde irtibatlandığı Batılılaşma ilgili yerlerde tekrar ele alınacaktır.

Batılılaşma eleştirisi aslında farklı bir tarih okumasıdır. Kemalist tarih anlayışının ön plana çıkardığı ve gölgelediği tarihi, farklı bir yerden okuma gayretidir. Necip Fazıl Kısakürek 1970'li yıllardan başlamak üzere MTTB salonlarında gençlere tarihin içinde haksız yere yüceltildiğini düşündüğü kahramanların sahteliğini açıklıyordu. Buna karşılık o tarihte zulme ve haksızlığa uğrayan “son devrin din mazlumlari”na kaybettikleri itibarı yeniden kazandırmaya çalışıyordu. Yine o dönemde yazılan ve çokça okunan kitaplardan birinin başlığı ise “Yalan Söyleyen Tarih Utansın”dı. Denilebilir ki o dönemin geleneksel olmayan eğitim kurumlarında yetişen sağcı aydın tipinin en çok eser verdiği alanlardan biri şiir ve edebiyat ise diğeri de hesaplaşmayı içeren tarih kitaplarıdır. Eleştirilerden genç Cumhuriyetin kurucu anlaşması olan Lozan anlaşması da nasibini almaktadır. Kadir Mısıroğlu'nun kitabı ile özellikle gençlik kitlesi “Lozan'ın zafer mi yoksa hezimet mi olduğunu” sorguluyordu. Bu dönemde kaleme alınan “Batılılaşma İhaneti”²⁰⁹ sağ kesimde cari olan bakış açısını en iyi yansıtan eserlerden biridir. Milliyetçi muhafazakar bir bakış açısıyla kaleme alınan kitap

²⁰⁸ “Örfi İdarenin Getirdikleri” başlıklı yazıda şu cümleler dikkat çekicidir. “Anarşiden, devlet otoritesizliğinden bıkan halk kitlelerine getirdiği rahatlığın yanında bütün üniversitelerde öğretim başlamış dersler muntazaman yapılmaktadır... Önemli şehirlerde bulunan devlet tesislerini havaya uçurma, banka soyuma Türkiye'yi parçalama gibi faaliyetlerin hemen akabinde gelen örfi idare devletin bütünlüğüne kasteden hainlere karşı gayet müteyakız davranmaktadır. Şehir gerillasından Kır gerillasına geçme arzusunda görülen Komünist faaliyetler şiddetle takip edilmektedir.” 50. Döneminde Milli Türk Talebe Birliği Genel Merkez Faaliyet Raporu, Özdemir Matbaası, İstanbul, 1973, s. 361

²⁰⁹ D. Mehmet Doğan, *Batılılaşma İhaneti*, İz Yayıncılık İstanbul:1998, (ilk baskısı 1975 tarihli dir.)

sürekli olarak ilgi odağı olmuş, geniş bir okur yazar kitlenin düşünce ve tavırlarının oluşumunda ve yakın tarihi farklı bir biçimde algılamasında etkili olmuştur.

MTTB kaynaklarında Batılılaşma milliyetçi muhafazakar kesimin yaklaşımına benzer bir biçimde yabancılaşma kavramı ile birlikte ele alınmaktadır. Otantik, değişmez ve neredeyse kutsallık mertebesine çıkarılan bir millilikten (ki bu kimi zaman saf ve temiz Anadolu halkının değerleri, kimi zaman milli ve manevi değerler vs. gibi amorf bir içeriğe sahip bir semboller dizgesini içermektedir) uzaklaşma anlamına gelmektedir. Batılılaşma kavramının yanında, onun anlamına içkin bir biçimde kozmopolitleşme, bozulma ve dejenerasyon gibi ifadeler sıklıkla kullanılır. Bu anlamda Cumhuriyet idaresinin tarihi algılayışına muhalif bir biçimde Osmanlı geçmişi son derece üstün, rafine bir medeniyetin yaratıcısı olarak yüceltilirken Cumhuriyet'in güdük tarihselliği ve köksüzlüğü sürekli olarak bununla bir karşılaştırma konusu yapılır. MTTB, kaynaklarında 1916 yılında kurulduğu için Cumhuriyetten daha köklü bir Osmanlı kurumu olduğunu sürekli vurgulanır. D. Mehmet Doğan'ın Tarih ve Toplum adlı kitabı bu bağlamda açıklayıcı olmaktadır. Kitap Milli Gençlik sayfalarında uzun bir tahlile konu olmuştur. "Tarih: İnsanların binlerce yıllık kılavuzu, seneler var ki, bizim için sadece övünme ve dövünme kaynağı olabildi. Köksüz, soysuz asalet meraklıları gibi binlerce yıl öncesinden şecere getirmek için çaba harcarken, soy kütüğümüzün altın yapraklara yazılmış dönemini milletimizin çağlar boyu en büyük verimi olan bir devletin varlığını inkar ettik."²¹⁰ alıntısı MTTB'nin bünyesinde bulunan kuşağın tarihe dair bakış açısını gözler önüne sermektedir. Osmanlı tarihi Kemalist tarih anlatısının tam tersine ön plana çıkarılmakta ve Türk milletinin tarihinde oldukça yüksek bir kültür ve medeniyet seviyesinin kaynağı olarak düşünülmektedir.

Batılılaşma eleştirisi MTTB'nin sağcılığında muhafazakar duruş ve duyuşun en belirgin olduğu alanı oluşturmaktadır. Bu dini içeriği de yoğun bir muhafazakarlıktır. Uzaklaşılana, bize ait üstün bir medeniyetin sesidir; "Sessiz ama vakur bir biçimde kendisine geri dönülecek günü beklemektedir. Evlatlarının 150 yıllık kaçışını affetmeye hazır bir baba tavrıyla beklemektedir."²¹¹ Rafine üstün bir medeniyet birikiminin sahibi olarak "şanlı Osmanlı" geçmişinin "İslami" referanslarla sorguya çekilmesi ise daha sonraki yıllarda İslamcı söylem ile genel anlamda sağ kitle arasındaki mesafeyi genişletecek bir işlev görecektir.

²¹⁰ "Bir Kitap Bir Tahlil", Milli Gençlik, s. 59

MTTB yayın organı olan Milli Gençlik dergisinde 1975 yılında artarda yayımlanan iki sayısının baş yazısı “Bir İman Medeniyetinden Batılılaşmaya” başlığını taşımaktadır ve bu yazılar Batılılaşma konusunun ele alındığı iki özgün örneği oluşturmaktadır. Dönemin sosyal, ekonomik, siyasi bütün sorunlarının kaynağı olarak görülen batılılaşma etrafıca tartışılmadan bunlara çözüm bulmanın imkansız olduğu öne sürülmektedir. Bu sorunların tarihine inip 150-200 yıllık mazisi sorgulanmalıdır. Burada dikkat çeken nokta sürekli olarak batılaşmanın 150 –200 gibi tarihi dönemlendirmelerle birlikte ele alınıyor olunmasıdır. Bu tarihlerden öncesi neredeyse her şeyin yolunda gittiği bir altın çağ olarak algılanmaktadır. Bu anlamda Osmanlı tarihi üzerinden tarih dışı bir alan yaratılmaktadır. Osmanlı bir fikir üzerine kurulu yüksek bir medeniyettir. İslam vahyinin tarihi açılımı, somutlaşması olan Osmanlı kurumları mükemmel bir işlerliğe sahiptirler. İslam dini ile Türklük aynı kap içinde meczolurlar. “Türkler İman Medeniyetine dahil olduktan sonra ona Selçuklu Medeniyeti denilen bir safha eklediler. Bu medeniyet bir süre sonra sosyal buhranlara ve dış istilalara yakalandı, müesseseleri bozuldu, milli birliği çözüldü. Fakat millet ruhu bir süre sonra aynı iman dairesi içinde kendini bir başka isimle yeniledi. Küçük bir aşiretin önderliğinde, milli birlik yeniden kuruldu ve dünyaya Osmanlı Devleti denilen, tarih ve coğrafyayı 600 yıl kendi kaderi etrafında döndüren bir devlet, muhteşem bir medeniyet hediye edildi. Bir milletin bir iman çizgisi istikametinde 1000 yılda birbirini tekamül ettirerek tamamlayan iki devlet ortaya koyması dünya tarihi önünde, apaçık bir vasıf, ruhi kuvvetleri için de esaslı bir ölçüdür. Böylesine vasıflara sahip bir milletin çocukları olduğumuzu unutmuyarak, yaşadığımız buhranların tarihi temellerine inmek ve 150- 200 yılın hesaplaşmasını yapmak zorundayız.”²¹²

Bu anlamda Batılılaşma tarihi içerisinde aydınlar ve bürokrasi yabancılaşmanın taşıyıcısı olma sıfatıyla büyük bir ihanetin içinde bulunmakla suçlanırlar. Siyasetçilerin batının ajanı olmaları, aydınların ise kültürel anlamda batılı değerlerin taşıyıcıları olmaları halk ve onun değerleriyle aralarına bir uçurum koymaktadır. “Tanzimat ve sonrası Batılılaşma cereyanının temel gayesi ne idi? Milletçe yeni bir imana mı susuzduk? Hayır! Sadece Batı karşısında aşağılık kompleksine kapılan ve ruhunu kaybeden bir avuç münevver, halkının imanını değiştirmek istiyordu. Burada milletçe istenen bir değişim değil tepeden inme zorlamalar vardı. Yazara göre münevver (Aydın) kendi milletine, medeniyetine savaş açmıştı. Hepsi o kadar.”²¹³

²¹¹ “Bir İman Medeniyetinden Batılılaşmaya” , **Milli Gençlik**, Aralık 1974, s.5

²¹² **a.g.m.** ,s.6

²¹³“Bir İman Medeniyetinden Batılılaşmaya” **Milli Gençlik**, Ocak 1975 Sayı 2 s.5

Bu anlayışa göre kurumlar ebedi değildir mutlaka eskiyecektir, bozulmaya maruz kalacaktır fakat bu durumda yapılacak iş bu kurumları kesip atmak, devrimler yapmak değil bir değerlendirmeye tabi tutup “dayandığı ruhun istikametini bozmadan ıslahatlar yapmaktır.”²¹⁴ Muhafazakar siyaset felsefesinin esasını oluşturan kurumların tarihi sürekliliği ve ihtilaller yerine istikrarlı dönüşümlere yönelik tercihi bu cümlelerin satır aralarında yakalamak mümkündür.

Milli Gençlik dergisinin 1976 tarihli bir sayısının baş yazısı “Vahiy Medeniyetine Doğru” başlığını taşımaktadır. Yazıda Türkiye’de yaşanan bütün aksaklıkların ve karmaşa ortamının yegane sebebi olarak batılılaşma gösterilmektedir. Büyük yanılmanın baş sorumlusu Batı ise “insanlığı şaşkırtan zehirli ağına düşüren tarihi bir şeytandır.”²¹⁵ “Batı medeniyetine dahil olunan günden beri Türk milletinin yüzü gülmemiştir. Milli sağlığımız bozuldu. Osmanlının güneş ışıklı dünyasına giden yol tıkanıp için çıkmazlar gittikçe büyüdü.”²¹⁶

Saf dini bir geçmiş olarak özlenen Osmanlı geçmişi ile onun bir ötekisi olarak görülen Batı arasındaki ikilik MTTB’nin ideolojisinin merkezini oluşturur Batının işbirlikçisi halkına yabancı aydın ve bürokrat sınıf söylemi de bu merkezin yerli hattını oluşturmaktadır. Aynı yazıda teknik ve medeniyet konularında öne sürülenlerin, Topçu’da izlediğimiz kuşatıcı yaklaşımdan farklı olarak, daha sentezci bir yaklaşım olduğu da görülür. “Biz asla maddi ilerlemenin, teknolojik gelişmelerin karşısında değiliz. Temelinde mutlak hakikat yatmayan bir refahın olamayacağını savunuyoruz. Her şeyin mukaddes vahiy ışığında değerlendirilmesi gerektiğine inanıyoruz.”²¹⁷

MTTB’nin hitap ettiği kitle ile kurduğu iletişim kanallarından biri de tarihi şahsiyetlerin kabirlerini ziyaret etmektir. Bu anlamda 1976 yılına gelindiğinde MTTB’li gençlerin ilk kez II. Abdülhamit’in mezarını ziyaret etmeleri oldukça anlamlıdır. Despot bir padişah olarak bilinen Abdülhamit artık bir ikinci Fatih gibi yüceltilen, örnek gösterilen bir şahsiyettir. Sağ kesimde, İmparatorluğun son döneminde stratejik dehasıyla yıkılmayı geciktiren Sultan Abdülhamit kimi zaman bir evliya mertebesinde çıkarılmaktadır. Türk sağına II. Abdülhamit “cennet mekan Abdülhamit handır”. Aslında kendinden önceki

²¹⁴ a.g.m. s. 6

²¹⁵ Milli Gençlik, 4. Dönem Sayı:13 Haziran 1976 s.3

²¹⁶ a.g.e. s.5

²¹⁷ a.g.e. s.3

modernleştirmeci padişahların izinden giden II. Abdülhamit'in dönemin uluslararası siyasal konjonktüründe İmparatorluğun yıkılmasını geciktirici bir unsur olarak gördüğü İslamcılığı tedavüle sokarken izlediği son derece realist bir siyasettir. Mustafa Kemal Atatürk'ün ulu önder mertebesine benzer bir biçimde ve onun karşısında bir konuma yerleştirilen II. Abdülhamit'te "ulu hakan"dır. Bu iki sembol üzerinden her defasında II. Abdülhamit yüceltilirken Kemalist devrim hesaba çekilmiş oluyordu.

3.2.3. Din

Türk sağında din yani İslam milli kimliğin imtiyazlı bir rüknü olarak karşımıza çıkmaktadır. İslamcılığı milliyetçi muhafazakar çizgiden farklılaştıran en önemli unsurlardan biri de dine biçilen farklı konum olmaktadır. Bu fark detaya değil esasa ilişkin bir farktır. İslamcılıkta dini belli bir bütünselliği olan bir dünya görüşü ve ahlak sistemi olarak algılama eğilimi ağır basarken, milliyetçi muhafazakar kesim dini milli kültürün bir unsuru manevi dünyasının öğelerinden biri olarak kavramaktadır.²¹⁸ Milliyetçi-muhafazakar kavrayış içinde daha çok kültürel bir zenginlik olarak değerli olan bu İslam, İslamcı bakış açısından otorite ve statükoyu sorgulayan ve siyasal talepleri olan bir dini kavrayışa dönüşmektedir. Soğuk Savaşın belirlediği mücadele ortamında sağ cepheye tahkimatta bulunan İslami motifler anti-komünist mücadele içinde devletin din ile olan ilişkisini Cumhuriyetin seküler milliyetçiliğinden uzaklaştırır ve muhafazakar bir milliyetçiğe dönüştürür. Bu milliyetçi muhafazakar yapı içinde eriyik halde bulunan İslamcılığın bu sınırların dışına taşması ancak 1980'li yıllarda olduysa da bu ayrışmanın kökenleri 1970'li yılların başlarına kadar götürülebilir.

İslamcılık ve milliyetçi-muhafazakarlığın dine verdikleri anlam ve konumun bu şekilde farklılaşmasını MTTB'nin din ile olan ilişkisinde de izlemek mümkündür. Nitekim 1970'li yıllara gelene kadar MTTB yayınlarında dinin Türklerin dini olarak ve de resmi tanımlamalar içinde kullanıldığını görmekteyiz. Özellikle 1950'li yıllarda MTTB dine seküler milliyetçiliğin penceresinden bakmaktadır. 15.8.1957 tarihli bir beyanatla MTTB başkanı Bursa Ulu camiinde halifeliği ihya hususundaki faaliyetleri kınıyor "bu olayı nefret ve intikam hisleri ile öğrendiklerini ve bu gibilerin karşılarında daima kendilerini bulacağını" belirtiyordu. 1950'li yıllarda Atatürk heykellerini kırmakta tanınan Ticiani tarikatının bu

²¹⁸ Nuray MERT, "Cami Gölgelelerinden Gölge İnsanlara", *Tezkire*, Yaz-Güz 1998, s.45

faaliyetleri kamuoyunda yankı buluyordu.²¹⁹ 30.10.1957 tarihinde Çanakkale'nin Çad ilçesinde Atatürk portresine yapılan saldırı Milli Türk Talebe Birliği tarafından tel'in ediliyordu.²²⁰ Said Nursi'nin önderliğindeki Nurcu hareket bir dip akıntı olarak tek parti döneminde devam etmekteydi. İkinci meşrutiyet döneminin ittihatçılara yakınlığı ile bilinen ve aktif anlamda siyasetin içinde olan Said Nursi tek parti dönemi boyunca fiili siyasetten uzak durmuş ve çoğu yıllarını sürgün ve hapislerde geçirdiği bu zaman zarfında Risale-i Nur adlı külliyyatını yazmıştır. DP iktidarı ile birlikte Said Nursi'nin hayatında yeni bir dönem daha başlamıştır. 1950'den bu yana iktidarda olan ve İslamiyet'e bir ölçüde hayırhah bakan bir hükümetin yönetiminde 1956 yılına gelindiğinde Said Nursi, takipçilerinin yeni Demokrat Parti'yi desteklemekle yükümlü olduklarını ilan etti.²²¹ İktidarla olan bu muvazaalı ilişki içinde faaliyetlerine serbestçe devam etme imkanı bulan Said Nursi ve yandaşlarının yurt içi gezileri ve faaliyetleri irticai faaliyet olarak nitelenerek özellikle CHP içinde hoşnutsuzluk yaratıyordu. 5.1.1960 tarihinde Said Nursi müritlerine II. Abdulhamid'e sunduğu Zehra Medresesi projesini hatırlatır bir biçimde Medrese-i Nur'un açılacağını söylüyordu. Aynı gün MTTB "30 bin gencin nur aldığı İstanbul üniversitesine Medrese-i Nur diyen Said-i Kürdi bu cesareti nereden buluyor" diye Said-i Nursi'nin etnik kökenini de vurgulayan bir tarzda sorguluyordu. Ardından 8.1.1960'da MTTB, irticai faaliyetleri telin amacı ile Beyazıt'ta bir miting düzenlemeye karar veriyordu.²²² 1950'li yıllarda MTTB'nin din ile olan ilişkisinin henüz Kemalist laiklik sınırlarının içinde olduğu görülmektedir.

Cumhuriyetin laiklik ilkesi İslami kesimin devletle her zaman problemli olduğu bir alanı oluşturmaktadır. Batıcılar ve İslamcılar arasındaki laiklik tartışmalarının kökenini II. Meşrutiyet dönemine kadar götürmek mümkündür. Fakat 1950'lere gelindiğinde İslamcıların laiklik eleştirisi artık II. Meşrutiyet dönemi İslamcılarından farklıdır. Ve daha çok demokrasi ve din hürriyeti çerçevesinde olmaktadır. DP'nin ideologlarından biri olan Ali Fuat Başgil'in "Din ve Devlet" isimli kitabında formüle ettiği şekliyle laiklik artık muhafazakar bir form içerisindedir ve devletle muhafazakar tepkileri mümkün olduğunca uzlaştırma arayışının bir ürünüdür. Başgil'den başlayarak laikliğin kendisini değil Türkiye'deki uygulamasını mesele edinen muhafazakar bir muhalefet söylemi gelişmeye başlamıştır.²²³ MTTB'nin 1965 sonrası düzenlediği açık oturumlar ve bu konuda MTTB yayın organlarında yazılan yazıları

²¹⁹ Şerif MARDİN, *Türkiye'de Din ve Siyaset*, İletişim Yayınları, İstanbul 1996, s.100-101

²²⁰ M. TAYLAK, a.g.e. , s.251

²²¹ Şerif MARDİN , *Bediüzzaman Said Nursi Olayı* , İletişim Yayınları, İstanbul 1996, s 159

²²² M. TAYLAK, a.g.e. , s. 270

incelediğimizde laiklik ilkesi karşısındaki tavrın laikliği din ve vicdan hürriyetine saygı biçiminde muhafazakar bir biçimde algılama yönünde olduğu görülür. Türkiye’deki laiklik uygulamasının sosyal gerçekliğimizle uyuşmadığı şeklinde temellendirilen bir eleştiri yerini 1970’lerin ortalarıyla birlikte demokrasi ve laiklik gibi kavramların üstü kapalı olarak reddedildiği bir anlayışa bırakır.

1970’li yıllarda genel anlamda sağ kesim içinde yaşanan değişimlerin MTTB üzerinde yansımaları izlenebilmektedir. Nitekim tarihi arka planı anlatırken değinildiği gibi 1969 genel kurul seçimlerinin galibi ümmetçi olarak sunulan Burhanettin Kayhan iken seçimleri kaybedende milliyetçiliği ile maruf “komando Mustafa” lakaplı Mustafa Ok’tur. Unutulmamalıdır ki bu iki isimde MTTB çatısı altında faaliyetlerde bulunmakta ve MTTB her döneminde sağ kesimden farklı insanları bir araya getirmeyi hedeflemektedir. Ancak bu tarihten sonraki süreçte İslam’ın MTTB içindeki ağırlığının değiştiğini söylemek mümkündür. Fakat İslam’a verilen anlam hala geleneksel dini kavrayıştan tam anlamıyla farklılaşmamıştır. 1974-5 sonrası dönemde ise İslam artık sosyal, ekonomik ve siyasi talepleri olan bir dini kavrayışa dönüşmektedir. Gelenek içinde kavranan ahlaki vurgusu yüksek dinin yerini daha politize olmuş bir dini anlayışın aldığı görülmektedir. Dönemin ideolojik çatışmaları içinde sol ile mücadele verilirken dinin de siyasi anlamlar ile yüklenmeye başladığı görülür. Milli bir İslam artık dünya üzerindeki ezilen halkların sömürgeci kapitalist ve komünist blok karşısındaki mazlumluklarını dillendirdikleri ve zalime karşı direnirken güç aldıkları bir ideoloji haline gelmektedir.

Siyasal anlamda cepheleşmeler derinleştikçe ve şiddetin mücadele araçlarından biri haline gelmesi ile birlikte İslami kavramların bu mücadele içinde siyasallaşması ve bir din ve ahlaki değerler bütünü olarak anlamının zayıflaması MTTB saflarında rahatsızlıklara da sebep olmaktadır. “İslam her ne kadar tekemmül etmiş metodu ve nizamı ile cihanşumül bir anlayış ve yaşayış nizamı olarak kavransa da”²²⁴ “İslami devlet kurulacak elbet diye sabah namazlarını kılmadan yatanlar gerçek mücahit olamayacaklardır.”²²⁵

²²³ Nuray MERT, “Cumhuriyet Türkiye’sinde Laiklik ve Karşı Laikliğin Düşünsel Boyutu”, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi**, Cilt 5, Muhafazakarlık, editör: Ahmet Çiğdem, İletişim Yayınları, İstanbul:2003 s. 208

²²⁴ Kasım YAPICI, “Milli Gençlik Gecesi Konuşması”, **Milli Gençlik**, s.55

²²⁵ K. YAPICI, a.g.m. , s.56

3.2.4. Dil ve Kültür Anlayışı

Kemalist milliyetçilik yeni T rkl    kimi zaman etnik bir öz etrafında tanımlasa da esas olan dile dayalı kültürel bir milliyetçiliktir. Dildeki değişimler kimi zaman geçmişle köklü bir kopuşu ifade edecek bir biçimde dil devrimi olarak anılmaktadır. Dildeki bu değişimler toplumun zihniyet ve anlam dünyasındaki köklü bir dönüşümü ifade etmektedir. Yakın döneme kadar Türkiye’de siyasi ayrışmaların dil üzerinden işleyen boyutu hatırlandığında dilin kimlik oluşumundaki rolü açıktır. Aslında bu tartışmaların kökeni Cumhuriyet devrimlerine uzanmaktadır.

Diğer pek çok ülkede ulus-devlet sürecinde g r ld   gibi Türkiye’de de Türklerin kullandığı sözcük da arcı ının Arap ve Fars etkisinden temizlenmesi adeta kültürel anlamda bir arınma iştiyakı ile gerçekleştirilmiştir. Yeni kurulan Cumhuriyete ve Türklere yeni bir ulus tarihi yazmakla mükellef Türk Tarih Kurumunun yanı sıra Türk Dil Kurumu da köken olarak  z Türkçe olan o safi dilin peşine d şm ştir. Cumhuriyetin kurucu kuşağının kullandığı dilin dahi aradan geçen seksen yıl sonrasında günümüz nesillerinin anlamakta zorlandığı g z önüne alınırsa dil devriminin sonuçlarının ne kadar geniş kapsamlı olduğu anlaşılabilir.

Dil devrimi Cumhuriyet’in getirdiği köklü değişimler içinde merkezi bir yere sahiptir. Harf devrimi ve dildeki tasfiye hareketini de içeren bu değişimler daha kapsamlı Kemalist kültür devriminin diğer unsurlarının başarıya ulaşmasında etkili olmuştur. 1 Kasım 1928’de Latin alfabesi Türklerin yeni alfabesi olarak kabul edilmiş ve ardından ülke sathında kapsamlı bir kampanya ile yeni alfabe   retilmeye başlanmıştır. Dildeki tasfiye hareketini yürütmek için 12 Temmuz 1932 tarihinde Türk Dilini Tetkik Cemiyeti kurulmuş ve 26 Eylül 1932’de, 18-23 Ağustos 1934’te dil meselelerinin ele alındığı iki kurultay yapılmıştır. 24-31 Ağustos 1936 tarihleri arasında yapılan    nc  Dil Kurultayı’nda ele alınan temel mesele ise Güneş Dil Teorisi’dir. Güneş Dil Teorisi Türk dilinin eskili i ve başka dillere de kaynaklık ettiği görüşü üzerine kuruludur. Bilimsel değerinden çok o dönemin siyasi koşullarında hangi ihtiyaçlara cevap verdiği teorinin içeriğinin anlaşılmasında önemlidir. Buna göre Anadolu’da vaki olan Yunan işgalinin ve Sevres projesinin ideolojik mesnedi olarak kullanılan Rumların ve Ermenilerin “otoktonlu u” tezi karşısında Türk Tarih Tezi²²⁶ ile birlikte kadim

²²⁶ Uluslaşma süreci ve tarih yazımındaki paralel gelişmelerin Osmanlı köklerinden ve Avrupa’daki ulusçuluk akımları ve historiografi alanındaki gelişmeler ile etkileşimli bir biçimde ele alındığı bir çalışma için bkz. B. ERSANLI, * ktidar ve Tarih*, İletişim Yayınları, İstanbul 2003

dönemlerden beri Anadolu'nun Türklerin anavatanı olduğu eski Anadolu uygarlıklarından Hititlerin de dillerinin Türkçe'den kaynaklandığı savunularak ispatlanmakta ve ulusal bir hedef olarak belirlenen çağdaş uygarlık seviyesine ulaşmak düsturunun yarattığı iç gerilimi Avrupa uluslarının konuştuğu dillerin kökeninin de aslında Türkçe'den başka bir dil olmadığı söylenerek aşılmaya çalışılmaktadır.²²⁷ Üçüncü kurultayda Türk Dili Tetkik Cemiyetinin ismi Türk Dil Kurumu olarak değiştirilmiştir.²²⁸

MTTB kaynaklarında dil konusu üzerine yazılanların çok fazla olmadığını söylemek gerekir. 1930'lu yıllarda MTTB'li öğrencilerin başlattığı Vatandaş Türkçe konuş kampanyası ve Vagon-li hadisesinde MTTB'nin tavrı dönemin hakim milliyetçiliği ile örtüşür. Yabancı dil konuşanları cezalandırma tehdidini de içeren bu kampanya I. Dünya Savaşı sonrasında yaşanan işgalin yarattığı psikoloji ile de ilgilidir. MTTB tarihi içerisinde ayrıntıları ile anlattığımız Vagon-li hadisesinde Türkçe konuştuğu için şirketin yabancı müdürü tarafından hakarete uğrayan Türk çalışanın hakkını arayan MTTB'li gençler Türkçe'yi Türk milli kimliğinin asli bir unsuru olarak kavramaktadırlar.

1966 tarihinde Milli Gençlik Dergisinin bir sayısı “Türk Dili Özel Sayısı” başlığını taşımaktadır. Unutulmamalıdır ki bu dönem MTTB içinde henüz fikri anlamda dönüşümün yaşanmadığı milliyetçi görüşlerin ağır bastığı bir dönemdir. Dil üzerine yazılan yazılar incelendiğinde MTTB'nin dil anlayışı ile Kemalist milliyetçiliğin dil ile ilgili olarak savundukları arasındaki farkın sadece bir derece farkı olduğunu açıktır. MTTB kaynaklarında savunulan görüş daha muhafazakar ve evrimci bir dönüşümü savunmaktadır. Ortak nokta ise dilin yabancı etkilerden arındırılması görüşüdür. Faruk Kadri Timurtaş, İbrahim Kafesoğlu ve Nihat Sami Banarlı gibi milliyetçilik anlayışlarında dinin Türklüğün yanında talileştiği yazarların dil konusunu ele aldığı görülür.

Milli Gençlik imzasını taşıyan makale daha doğrudan MTTB kadrolarının “dil meselesini²²⁹” ele almasını yansıtır. Siyasi tartışmalar içinde bilimsel metotlarla tartışılmayan

²²⁷ Suavi AYDIN, “30'ların Tezlerine Geri Dönüş: Anadolu'da proto-Türkler” *Toplum ve Bilim*, S. 96, Bahar 2003

²²⁸ Bugün Türk Dil Kurumu, 20'si Yüksek Öğretim Kurumu; 20'si Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yüksek Kurulu tarafından seçilen 40 asıl üyeye sahiptir. Üyelerin büyük çoğunluğu Türk üniversitelerinde çalışan Türkologlardır. Başbakanın önerisiyle Cumhurbaşkanınca tayin edilen Kurum Başkanı ve 40 asıl üye Bilim Kurulunu oluşturur. Kurumun bilimsel çalışmaları bu kurul tarafından plânlandığı gibi yönetim işlerini üstlenen Yürütme Kurulu ile bilimsel çalışmaları yürüten Kol ve Komisyonların üyeleri de bu kurul tarafından seçilir. www.tdk.gov.tr/kur.html

²²⁹ MTTB eleştiri getirdiği ve bir çözüm önerisi sahibi olduğu konuları “mesele” olarak ele almakta ve bir süreklilik içinde o konu üzerinde durmaktadır.

dildeki değişim konusunda, MTTB'nin yaşıyan dili esas almayı savunduğu vurgulanmaktadır. MTTB'li kadrolara göre geçmiş kuşakların yaşam tecrübelerinden oluşan kültürel birikim gelecek nesillere ancak dil vasıtası ile aktarılabilecekken dildeki tasfiyecilik ve aşırı sadeleştirme bu aktarım imkanlarını baltalayacak ve kuşaklar arasında bir rabıtasızlığı doğuracaktır. Bu konuda halka mal olmuş, halkın Türkçe olarak benimsediği dil kabul edilmelidir çünkü “kökü **Ergenekon**’a dayanan kültür bugünün gençliğine ancak bu şekilde aktarılabilirdi.”²³⁰

Bir diğer nokta da 1960’lı yılların ikinci yarısının siyasi ortamında dil meselesinin üzerinde yaşanan ideolojik tartışmaları göstermek açısından önemlidir. MTTB kaynaklarındaki ifadelere göre dilde tasfiyeciliği ve aşırı sadeleştirmeyi savunanlar kuşaklar arası kültürel kopuştan fayda uman “menfaatiler ve komünistler”dir. MTTB’ye göre gün gibi açıktır ki “ztrkecilik cereyanının altında menfaat hesapları ve komünist parmağı yatmaktadır.”²³¹ MTTB’ye göre özellikle komünistler bilerek ve isteyerek dili bozmakta, dili millettten milleti kültüründen ve benliğinden ayırmakta ve devamlı anarşi yaratmaktadırlar. Böylece geçmiş kuşaklar ile bağlantısı olmayan, hiçbir şeyi farkında olmayan bir nesil ortaya çıkmaktadır. Ne ahlak ne de vicdan bu gençliğin nezdinde barınamamaktadır. MTTB gençliği adına kaleme alınan yazı şöyle devam etmektedir. “Bugünün niversite gençliği bırakınız binlerce yıllık bir kültür ve sanat eserlerini -Fuzuli’yi, Nedim’i, şeyh Galib’i- daha yarım asır önce yazılmış sanat eserlerini anlayamamaktadır. Eğer bu durum hep böyle gidecekse, eğer milletimiz bizden hakikaten bir şeyler bekliyorsa artık beklememelidir. Çünkü biz köksüz yetişiyoruz. Çünkü biz eksik ve noksan yetişiyoruz. Çünkü biz geçmişimizden bihaber yetişiyoruz. Bu durumda gelecek için gençlerden bir şeyler beklemek insafsızlıktır.”²³²

1967-68 yılları MTTB’nin en faal olduğu dönemlerden biridir. Bunun nedeni önemli ölçüde o yıllarda hareketlenen ve g kazanan sol hareketler karşısında MTTB’nin sağda birleşmenin adresi olmasıdır. Sağ kesim içindeki uyarıcı ve reaksiyoner tavrın etkisini MTTB’de de izlemek mümkündür. Ele alınan tüm konular bir yönden dönemin siyasi çatışma alanı içinde pratik sonuçlarına varmaktadır ve sol ile olan mücadelede hizmet görmektedir. 1967 yılında MTTB Kültür Müdürlüğü tarafından düzenlenen bir açık oturum

²³⁰ **Milli Gençlik**, Türk Dili zel Sayısı, Fatih Matbaası, İstanbul:1966 s.5. Bu yazıda Türklerin kökeni olarak Ergenekon’un vurgulanması ilgi çekicidir. MTTB’nin ait olduğu siyasi çizginin Türkçü akım olduğunun ancak daha sonra İslamcı çizgiye doğru bir evrilme yaşandığının en açık göstergesidir. 1970’lerde Türklüğün kökeni İslamlaşmış ve Trkleşmış bir Anadolu’ya işaret eden 1071 ve Malazgirt zaferi Ergenekon anlatısının yerini almıştır.

²³¹ **a.g.m.**, s.5

“Kültür emperyalizmi karşısında Türk Kültürü” başlığını taşımaktadır.²³³ Prof. Dr. Faruk Kadri Timurtaş, Zeki Velidi Togan, Tahsin Banguoğlu, Muharrem Ergin, Sabahattin Zaim, Nurettin Topçu ve Muharrem Ergin’in katıldığı açık oturumda kültürel emperyalizminin esas kaynağı olarak Sovyetler Birliği gösterilmektedir. Tanzimat’tan sonraki dönemde Batı dillerinden kaynaklanan etkinin yaptığı tahribata dikkat çeken Timurtaş, medeniyetlerin dile tesirlerinin her türlü cereyandan tehlikeli olduğunu belirterek bir kısım okullarda yabancı dille eğitim yapılmasının yıkıcı etkilerde bulunduğunu ifade etmektedir. Rusların orta Asya’daki soydaşların bilhassa dil birliğini yok etmek için onlar arasındaki dil birliğini yok etmeye çalıştıklarını iddia eden Timurtaş’ın Türkiye’de Türkçenin durumu ile ilgili söyledikleri dönem içindeki siyasi kutuplaşmayı yansıtmaktadır. “Biz uydurma kelimeleri Türkçe saymayız, asaletin düşmanı olmak demek bizde uydur demektir. En çok uydurma kelimeleri kullananlar da solcular olmaktadır. Solcu yazarlar kelime uyduruyorlar. Dili sadeleştirmek isteyen millileştirmek isteyenler milliyetçilerdir. Sosyalistlerin dili esperantodur. Türk dili büyük dildir. Türkçe yakın tarihte dünya dili olacaktır. Dilimizin asaletini muhafaza etmeliyiz.”²³⁴ Timurtaş’ın sözlerinde dil adeta ırki saflığı koruma isteğine benzer bir biçimde korunmak istenmektedir ve paradoksal bir biçimde kültür emperyalizminin tartışıldığı bir ortamda Türk dilinin de bir dünya dili olacağı ileri sürülerek yayılcı bir milliyetçilik savunulmaktadır.

Bu açık oturumda en ilginç düşünceler ise Nurettin Topçuya aittir. Topçu “kaynak olarak örflerin, adetlerin ve İslam kültürünün alınması gerektiğini söylerken sanayiden ithal edilen her türlü eşyadan kültüre bir parça girdiğini bununla beraber yabancı bir ahlakında nüfuz ettiğini söylemektedir.”²³⁵ Topçu kültür meselesini oldukça geniş bir bakış açısından ele alırken sanattan kılık kıyafete, davranışlara, ticari ahlaka ve hukuka kadar çok geniş bir alanı kültürel anlamda tehdit altında görmektedir.

MTTB içinde 1965 sonrası mayalanan ve 1975 tarihinden itibaren hakim konuma gelen İslamcılışmanın MTTB yayınlarında dil üzerinden incelenmesi mümkündür. Bilindiği gibi Ziya Gökalp’in dildeki Türkçülük açısından üzerinde durduğu temel konulardan biri dini metinlerin ve ibadetlerin Türkçeleştirilmesi konusudur. Gökalp’e ait meşhur şiir ve Türkçüler ile İslamcılar arasındaki tartışmalarda sıklıkla birer argümana dönüştürülerek istihdam edilen

²³² a.g.m. ,s.5

²³³ “Kültür Emperyalizmi Karşısında Türk Kültürü”, Milli Gençlik, Aralık 1967, s.26

²³⁴ a.g.m. ,s. 27

²³⁵ a.g.m. ,s. 27

Kuran'ın Fussilet Suresi'nin ilk beş ayeti Milli Gençlik sayfalarında bir arada verilmektedir. Gökalp;

“Bir ülke ki camiinde Türkçe ezan okunur,
Köylü anlar manasını namazdaki duanın...
Bir ülke ki mektebinde Türkçe Kur'an okunur
Küçük büyük herkes bilir buyruğunu Hüda'nın
Ey Türkoğlu, işte senin orasıdır vatanın.”

dizelerinde dildeki Türkçülüğün bir uzantısı olarak din dilinin de Türkçeleştirilmesini savunmaktaydı. Diğer yandan Fussilet Suresi'nin ayetlerinden alınan “bir kitaptır ki, ayetleri, **Arapça** bir Kur'an olmak üzere anlayacak olan bir kavme açıklanmıştır....” ifadesi vurgulanmaktaydı. Daha da önemlisi bu iki alıntı aynı sayfada ve “İsteyen istediği gibi anlasın”²³⁶ başlığıyla verilmektedir. Dil üzerindeki bu tartışma aslında iki kesim arasındaki ayrışmanın bir uzantısıdır. MTTB'nin dünya görüşünün İslamileşmesi sürecinde Kuran'ın asli dili olan Arapça'dan her hangi bir rahatsızlık duyulmamakta, II. Meşrutiyet dönemi İslamcılığına benzer bir biçimde kavmiyetçilik olarak, Türklüğü ön plana çıkaran milliyetçilik eleştiri konusu yapılmakta, din esaslı bir milliyetçilik benimsenmektedir. Unutulmamalıdır ki 1970'li yılların sonuna doğru MTTB kaynaklarında Kur'an değişmez doğruları ve hareket tarzını içeren bir referans kaynağı olarak algılanmaktadır.

Sanatın bütün alanlarında “idealist, milli, yerli ve soylu” bir sanatın savunucusu olan²³⁷ MTTB bünyesinde tiyatrodan şiire ve sinemaya kadar bir çok alanda sanatsal faaliyetler yürütülmektedir. Milli Gençlik sayfalarında her sayıda daha çok Birliğin üyesi olan üniversite öğrencilerinin şiirlerine rastlanmaktadır. Kısakürek şiirlerinin etkisini gözlemeyebildiğimiz bu şiirlerde üslup olarak modern bir tarzın öne çıkması dikkat çekicidir.

Tiyatro alanında yapılan çalışmalar ise MTTB Tiyatro Müdürlüğü bünyesinde yürütülmektedir. Milli Sinema başlığı altında ele aldığımız sinema alanındakilere benzer bir anlayışla yürütülen tiyatro faaliyetlerinde ideolojik anlamda kitleleri etkileyebilme ve seyirciye mesaj verme kaygısı belirgindir.²³⁸ Tiyatroyu kimi zaman orta oyunu gibi geleneksel seyirlik sanatlarla ilişkilendirerek içselleştirme tutumu ilgi çekicidir.

²³⁶ Milli Gençlik, Sayı:11, Fatih Matbaası, İstanbul:1976, s.56

²³⁷ Yılmaz DURALI, “Yerli ve Soylu Sanat”, Milli Gençlik, Milli Sanayi Özel Sayısı, Kasım 1968, s. 37

²³⁸ Osman BURAK, “Türk Tiyatrosunun Durumu”, Milli Gençlik, Milli Sanayi Özel Sayısı, Kasım 1968, s. 36

3.2.4.1 Milli Sinema

MTTB'nin kültür alanındaki faaliyetlerinde en geniş etki yaratanlardan biri şüphesiz sinema ve tiyatro alanındaki çalışmalardır. Milli sinema akımı içerisinde Orta Asya'dan göçtüğünden beri Türk insanının İslam Türk kültürü içindeki kişiliğini ve Batılılaşmanın toplumumu yozlaştırdığını vurgulayan bir sinema anlayışı getirilmek istenmektedir.²³⁹ Milli Sinema akımının en iyi temsilcisi olan Yücel Çakmaklı, MTTB Sinema Kulübü'nün bir dönem yöneticiliğini yapmıştır.

MTTB çatısı altında gösterilen sinema faaliyetlerine hakim olan anlayışı ifade etmek için "Milli Sinema", "Yerli Sinema", "Mücadele Sineması" ve "İslam Sineması" gibi kavramlar kullanılmaktadır. Milli Gençlik dergilerinde Salih Gökmen²⁴⁰ imzasıyla yayımlanan sinema üzerine yazılan teorik ve pratik içerikli yazılar bir seri halinde sinema meselesini etraflıca tartışmak gayretindedir. Ayrıca 10 Mart 1973 tarihinde MTTB Sinema Kulübü tarafından "Milli Sinema" konulu bir açık oturum düzenlenmiştir. Metin Erksan, Halit Refiğ, Duygu Sağıroğlu gibi farklı kesimlerden sinema alanında faaliyet gösteren kişilerin katıldığı açık oturumun metni ve daha sonra bu konuda çıkan yorum ve eleştirileri içeren bir kitap MTTB Sinema Kulübü tarafından yayımlanmıştır. Tüm bu kaynaklardan hareketle MTTB bünyesinde yapılan sinema faaliyetinin amaç ve ilkeleri hakkında şunları söyleyebiliriz.

1. Düzen sinemasından ayrı bir üretim yapılacak, işleyen film piyasasının iktisadi anlamda dışında kalınacaktır.
2. Amaç tüm sinema seyircisine seslenmek değil belli bir grup seyirciye etki edebilmektir. MTTB saflarında üretilen "mücadele sineması"nın amacı sinemanın anlamını kavramaya hazır olan bilinçli bir topluluğu aktif halde yani her an mücadeleye hazır bir biçimde tutabilmektir.
3. Bu sinemanın örnekleri ticari yollardan dağıtılamayacağı için özel bir dağıtım sistemine ihtiyaç duymaktadır. Filmlerin halka ulaşmasında aracı vazifesi görecek olan bu dağıtım ünitesinin halkalarını da milliyetçi gençlik ve halk grupları, milliyetçi dernekler, milliyetçi kişiler elinde teşkilatlanmış her türlü

²³⁹ Alim Şerif ONARAN, *Türk Sinema Tarihi*, Cilt 2, Kitle Yayınları, Ankara:1995, s. 104

²⁴⁰ Sinema ile ilgili yazıların üslubu bu yazıların dönemin Milli Sinema akımı içinde önemli bir yeri olan ve MTTB içinde de faaliyette bulunan Salih Diriklik tarafından farklı bir isimle kaleme alındığını düşündürmektedir.

kurum, kuruluş ve sendikalar, dini teşekküller, dernekler ve gerektiğinde din adamları vs. gibi alternatif yollar teşkil edecektir.

4. Bu filmlerde gaye sanat gösterisi ve sinema zevkini tatmin değil, seyircinin doğrudan bir saf oluşturmalarının sağlanmasıdır.
5. Sinemadaki star müessesine karşı çıkılmalıdır.
6. Sadece yorum açısından değil biçim yönünden de ahlakçılık ilkesine bağlı olunmalıdır.²⁴¹

Sinemanın kitlelerin bilinçleri ve kültürleri üzerindeki etkisi dikkate alınarak sık sık Batı kaynaklı sinema filmleri bir eleştiriye tabi tutulmaktadır. “Cumhuriyet idaresinin batıya dönük politikaları yüzünden Türkiye batıdan gelen her türlü filme kapılarını açmıştır.”²⁴² denilmekte ve özellikle 1950’li yıllardan sonra sinemalarda gösterilen yabancı filmlerin Amerikan tarzı bir yaşam biçimine karşı halk arasında hayranlık uyandırdığı öne sürülmektedir. Böylece müzikten, insan ilişkilerine ve giyim kuşama kadar bir çok şey filmlerdeki görsel etkinin sonucunda değişmektedir. Sinema bu kapitalist kültürün yanısıra ideolojik propaganda aracı olarak sol kesim tarafından da kullanılmaktadır.²⁴³ MTTB tarafından bu yabancı kültür ve ideolojilerin taşıyıcısı olan sinema anlayışının karşısına “köylüsü ve şehirlisi ile, manevi kıymetleri maddeden üstün tutan Müslüman Türk halkının inançları, milli karakterleri, gelenekleri ile yoğrulmuş Anadolu gerçeğini yansıtan Milli Sinema”²⁴⁴ anlayışı koyulmaya çalışılmaktadır.

Milli Sinema kavramının yanı sıra İslam Sineması gibi eklektik bir kavram da kullanılmaktadır. Burada kastedilen bir İslam sanatı olarak sinemanın teşekkülüdür. Tıpkı Allah’ın birliğini merkeze alan Hat sanatı ve diğer İslam sanatları gibi İslam sineması da bu temel ve değişmez ilke etrafında odaklanmalıdır.

1970’li yıllarda çoğu kez ticari amaçlı olarak piyasaya sürülen ve sanat alanında ciddi anlamda “ahlaki ve estetik kalite kaybına neden olan müstehcen film”ler karşısında MTTB gerekli denetimin sıkı bir biçimde yapılması için resmi makamları uyarmaktadır. MTTB’ye göre gençlerin ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyen bu filmlerin seslendiği kitlenin yaş ortalaması gittikçe düşmektedir. Bu tarz filmlere karşı MTTB bünyesinde “Müstehcen

²⁴¹ Salih GÖKMEN, Mucadele Sineması, **Milli Gençlik**, S.11, Fatih Matbaası, 1976, s.64-65

²⁴² Salih GÖKMEN, Teorik ve Stratejik yönden Milli Sinema, **Milli Gençlik**, Fatih Matbaası, Şubat 1976 s. 46-47

²⁴³ a.g.m. s.47

²⁴⁴ Salih Gökmen, “Milli Sinemanın Muhasebesi”, **Milli Gençlik**, Mart 1975, S.4 s.42

Filmlere Hayır” kampanyası başlatılmış ve bu konuda hazırlanan raporlar ilgili kurumlara sunulmuştur.²⁴⁵

3.2.5. Milli İktisat ve Sanayi

1838 tarihli Balta Limanı Ticaret Anlaşması ile birlikte iktisadi olarak Batılı devletlerin etkisine açılan Osmanlı pazarı dünya kapitalist sistemine eklemleniyordu. Geleneksel Osmanlı iktisadi yapısı ve kurumları bu tarihten sonra hızlı bir dönüşüm içine girmektedir. Batılı devletlerin lehine eşitsiz olarak işlemeye başlayan kapitülasyonlar ve etkin bir biçimde kullanılamayan dış borçlar sonucunda Osmanlı Devletinin iktisadi kaynakları Batılı devletlerin kontrolü altına girmeye başlamıştır. II. Meşrutiyet dönemi çoğunlukla gayrimüslim tebaanın hakim olduğu iktisadi alanı Türkleştirme-Müslümanlaştırma gayretlerine sahne olmuştur. Jöntürk dönemi Türk milliyetçiliği milli sanayi ve iktisat gibi kavramların tedavülde olduğu bir tarih dilimidir. Kemalist milliyetçiliğin önemli bir bileşeni de askeri alanda verilen savaşın mutlaka iktisadi zaferle de tamamlanması gereğidir. Milliyetçi ideolojilerin içerdiği ulusal kalkınmacı iktisadi anlayış ulus devletin oluşum sürecinin maddi zeminini oluşturmaktadır. 1930’lu yıllarda Türkiye’de bir yandan siyasal ve sosyal alanda reformlar Kemalizm’in ideolojik tercihleri içinde gerçekleştirilmeye çalışılırken öte yandan da ulusal bir burjuvazi yaratma doğrultusundaki kalkınma programı uygulamaya konuluyordu.

Bir çok konuda olduğu gibi ekonomi alanındaki tercihlerde de Cumhuriyetin kurucu kuşağı ile Osmanlı İmparatorluğu’nun son yıllarında İttihat ve Terakki Partisi ile iktidara yükselen Jön Türk kuşağı arasındaki ilişki çarpıcıdır. Ulusal bir burjuvazi yaratma ve bu yolla iktisadi alanı Türkleştirme-Müslümanlaştırma şeklindeki politikaların kökeni Toprak’ın da araştırmasında belirttiği gibi bu döneme uzanmaktadır.²⁴⁶ Ekonomide liberal mi yoksa korumacı mı bir tercih yapılması, nasıl bir kalkınma modelinin tercih edileceği Osmanlı aydınlarının en çok üzerinde tartıştıkları konulardan biridir. “Milli bir iktisat” yönündeki dönemin Türkleştirme politikaları ile de örtüşen tercih İttihat ve Terakki hükümetlerinin siyasi alana tam anlamıyla nüfuz etmeleri ile belirginlik kazanmıştır. İttihat ve Terakki hükümeti ile birlikte bir Müslüman-Türk burjuvazisi yaratarak iktisadi- sosyal gelişmeyi gerçekleştirme deneyimi başlamış ve Cumhuriyetin ilk yıllarında da Lozan Anlaşması’nın getirdiği 5 yıl

²⁴⁵ “Müstehcen Neşriyat Hakkında MTTB Sinema Kulübünün Bildirisi”, *Milli Gençlik*, Ocak-1976 S.10, s. 47

²⁴⁶ Zafer TOPRAK, *Türkiye’de Milli İktisat*, Yurt Yayınları, Ankara 1982

gümrükleri devam ettirme zorunluluğu gibi yükümlülüklerden kurtulduktan sonra 1929 ekonomik buhranının uluslararası konjonktürde yarattığı imkanlarla Türkiye görece bir özerklik imkanına kavuşmuş ve bu sayede ithal ikameci sanayileşme yönünde politikalara yönelebilmiştir.²⁴⁷ Ulusal bir ekonomi yaratma çabaları ile milliyetçi ideolojiler arasındaki ilişkinin dünyada da bir çok örneğine rastlamak mümkündür. Prusya ile başlayan Alman birliği kültürel ve felsefi anlamda Alman dili ve tarihinin kökenlerine inerek Alman ulusuna tarihte özerk bir yer aralarken²⁴⁸, 19 yy. boyunca İngiliz iktisadi menfaatleri ile örtüşen liberal iktisadın karşısında List'in temsil ettiği korumacı bir iktisat politikası ile iktisadi alanda da bir özerkliğe kavuşuyordu.²⁴⁹

Cumhuriyetin ulusal burjuvazi yaratma yolundaki ekonomi politikaları İstanbul'da ticareti elinde tutan gayrimüslimler, özellikle de Rumlar üzerindeki baskıyı arttırmış, 18 Mart 1926 tarihli ve 788 sayılı Memurin Kanununda, memuriyete giriş koşullarına 'Türk olmak' koşulu eklenerek gayrimüslimlere²⁵⁰ devlet görevliliği kapısı kapatılırken, bu kanuna paralel biçimde avukatlık, doktorluk vs. mesleklere sahip olan Rumların çalışma koşulları ağırlaştırılmış, meslek odalarında yer almaları zorlaştırılmıştır. Ayrıca ticaret hayatında da verilen kredilerle Türk şirketleri ayrıcalıklı olarak teşvik edilirken, Rumlara ait şirketler bürokratik engellerle ticaretten uzaklaştırılmaya çalışılmıştır. Ortaklarının çoğu Rum olan yabancı şirketlere Müslüman eleman çalıştırma zorunluluğu getirilmiş, 22 Nisan 1926 tarih ve 805 sayılı iktisadi müesseselerde mecburi Türkçe kullanılması hakkındaki kanunla, bütün şirketler "Türkiye dahilindeki her nevi muamele, mukavele, muhabere, hesap ve defterlerini Türkçe tutmağa" mecbur edilmiştir.²⁵¹ Türkleştirme yolundaki politikalar "Türkiye'de Türk vatandaşlarına tahsis edilen sanat ve hizmetler hakkında kanun"un çıkarılmasıyla doruğa ulaşmıştır. Söz konusu kanun, ayak satıcılığından baytarlığa kadar bir çok mesleğin yabancılara tarafında yapılmasını yasaklamıştır. Bu dönemde ayrıca Rum okulları, dernekleri, kütüphaneleri sıkı denetime tabi tutularak, üzerlerindeki baskı arttırılmıştır.²⁵²

²⁴⁷ Çağlar KEYDER, *Dünya Ekonomisi İçinde Türkiye (1923-1929)*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1993

²⁴⁸ B. ERSANLI, a.g.e. ,s.41

²⁴⁹ Osmanlı son dönemi iktisadi düşünce alanında batılı iktisadi düşünce akımları eşliğinde yaşanan tartışmalar için; Ahmet Güner SAYAR, *Osmanlı İktisat Düşüncesinin Çağdaşlaşması*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2000

²⁵⁰ Osmanlı'dan Cumhuriyet'e miras kalan algılamalardan biri de hala Türk olmanın Müslüman olmayı da içeriyor olmasıdır.

²⁵¹ MTTB'nin çalışmalarının dönemin genel politikaları ile uyumlu oluşunun güzel bir örneği olarak Vagon- Li hadisesinde MTTB'nin tavrı hatırlanmalıdır.

²⁵² Melek FIRAT, "Yunanistan'la İlişkiler", *Türk Dış Politikası*, C.1, editör: Baskın Oran, İletişim Yayınları, İstanbul 2003, s.337; ayrıca bkz: Rıfat N. BALI, *Cumhuriyet Yıllarında Türkiye Yahudileri- Bir Türkleştirme Serüveni*, İletişim Yayınları, İstanbul 2003

Milli Türk Talebe Birliği'nin ilk dönemindeki faaliyetlerinin iktisadi anlamını sorguladığımızda, dönemin genel atmosferi ile uyum içinde olduğu söylenebilir. MTTB'nin iktisadi alanda değerlendirebileceğimiz eylemlerinin başında 4.4.1929 tarihli yerli malı kullanma mitingi gelir. Birliğin düzenlediği bir konferansta bundan böyle her türlü ihtiyacın yerli mallarından karşılanacağı konusunda sözler verilmiş, Birlik başkanının ardından kürsüye çıkan Dr. Nizamettin Ali Bey'de "Türk'ü zaferden zafere koşturan büyük dahi başta oldukça, iktisat yolunda da zafer, yine Türk'ün olacaktır." demiş ve ardından yerli mallarını kullanmak için sermayesi 5000 lira olan bir kooperatif kurulmasına karar verilmiştir. MTTB ayrıca 1934 yılı içinde köylere eğitim götürebilmek köylünün ihtiyaçlarını, yokluk ve ıstıraplarını dosdoğru anlayabilmek amaçlı bir köycülük kampanyası başlatmıştır.²⁵³

Milli Türk Talebe Birliği Birlik gazetesi aracılığıyla Türkiye'de eğitim veren yabancı okullar ile de mücadele etmiştir. "Türkiye'de karın doyurmak ve rahat yaşamak evvela Türk'ün hakkıdır" sloganıyla Birlik dergisinin ikinci sayısında yabancı okullar ile birlikte çocuklarını bu okula gönderenler de eleştirilmektedir.²⁵⁴

Milli Türk Talebe Birliği'nin tramvay şirketi ile olan mücadelesi de yabancı sermayeye karşı milliyetçi tavrı göstermesi açısından önemlidir. Birlik dergisinde ikinci sayıdan itibaren başlatılan mücadelenin eksenini tramvay şirketinin öğrenci ve halka karşı yaptığı yolsuzluklara yöneltmiştir. Büyük Millet Meclisine yazılan mektubun cevapsız kalması neticesinde şirket aleyhinde yazılara devam edilmiştir. Yazılarda kullanılan sert üslupla şirketin yabancı sermayeye ait oluşunun altı çizilmiştir. "Tramvay şirketi garbın şarka hululü muslihane siyasetini takip eden ve şimdi bu arzularına set çekilmiş olan bir müessesedir... o müessese, Osmanlı İmparatorluğu'nun yıktığımız kapitülasyonlar devrinin mahut yadigarlarından biridir. O müessese kolumuzun kuvvetini ve milli servetimizi istismar ederek senede binlerce liramızın harice çıkmasına sebep olan bir ecnebi müessesedir"²⁵⁵ şeklindeki ifadelerle yabancı sermaye milli menfaatlerle uyumsuz olduğu için eleştirilmektedir.

1934 yılı içerisinde MTTB yayın organı Birlik gazetesinde Cihat Hikmet imzalı "Memleket Davasında Vazifemiz: II. Ve Kanuni Vatandaşlık Meselesi" başlıklı yazı dönem içinde iktisadi alanda azınlıklara karşı hakim olan tavrı göstermesi açısından önemlidir.

²⁵³ T. ŞENSOY, a.g.e. , s.131

²⁵⁴ M. TAYLAK, a.g.e. , s.143

²⁵⁵ T. ŞENSOY, a.g.e. , s.120

“Bugün Türk milletini kuruyoruz. Malzememiz, milli iktisat, milli mefküredir. Milli iktisadı yabancı ellerde bulunan bir millete biz ancak açık panayı diyebiliriz. Lozan muahedesinin beynelmilel mahiyeti, kanunlarımız üzerine de tesir yaparak bize kanuni vatandaşları kazandırdı. Bugün onların mevcudiyetlerinden rahatsız olmuyoruz. Yalnız aynı mefküreye, aynı hisle sarılmış insanlara değiliz. Keder duyduğumuz bir çok hadise onları sevindirebilir. Gayelerimiz ayrıdır.... biz ağladığımız zaman onlar gülerler. .. ve biz güldüğümüz zaman da onlar ağlarlar.kanunlarımızın ve altına imza koyduğumuz muahedelerimizin kararlarını memnuniyetle tatbik ederiz. Ancak ondan evvel milletimizin iktisadi temelini kuracak olan halis Türk unsurunu terfih etmek isteriz. İtiraf etmek lazımdır ki, iktisadi bir zihniyete henüz yeni yeni alışmaktayız. İlk zamanlardaki acemiliklerimiz telkin ile yetineceğiz. Memleketimiz için evvela kalben merbut bulunduğumuz hakiki vatandaşları yükselttikten ve yabancı unsurlara ihtiyaç bırakmadıktan sonra, nüfus kağıdından başka müşterek bir rabıtamız olmayan kanuni vatandaşların parmakla gösterilecek kadar kendiliğinden eksildiğini gururla seyredeceğiz.”²⁵⁶

Ulus devlete geçiş sürecinde vatandaşlık ortak bir ulusal aidiyet sağlamaktadır. Vatandaşlığın kazanılması toprağa bağlılık esaslı bir ülkesel ortaklık ilişkisi ve kanbağı esaslı bir soy ortaklığı şekillerinde ortaya çıkmaktadır.²⁵⁷ Yazıdaki ifadelerden anlaşılacağı gibi Türklük ve buna içkin olarak Müslümanlık asli anlamda vatandaş olabilmenin de şartı olarak konulmaktadır. Ve bunun üzerinden ikinci sınıf vatandaşlar olarak görülen azınlık mensuplarının iktisadi alandaki faaliyetleri adeta tehlikeli olarak görülmektedir. Türkiye’de sağlam bir ekonominin ancak halis Türk vatandaşları eliyle kurulacağı anlayışı dikkat çekicidir ve MTTB’nin tüm dönemlerinde kendini hissettirmiştir.

1960’lı yıllara gelindiğinde Birliğin faaliyetleri ve yayımlarından inceleyebildiğimiz kadarıyla iktisadi milliyetçiliğin sürdüğünü görmekteyiz. Her ne zaman Yunanistan ile uluslararası alanda bir problem yaşansa bunun MTTB saflarında ulusal sınırlar içinde yaşayan Rum asıllı Türk vatandaşlarına yönelik bir tepkiye dönüştüğü görülmektedir. “Rumlarla alışveriş yapma” tarzındaki sloganlar üzerinden yürütülen kampanyalar içindeki azınlık gruplarını sürekli tehdit algılanan bir dış düşmanın iç uzantıları olarak görme eğiliminin bir sonucu olmaktadır.

1969 yılında Milli Nizam Partisi ile siyasal alanda ifadesini bulan Milli Görüş daha sonra Milli Selamet Partisi’nin kurulması ile varlığını 1970’li yıllar boyunca sürdürdü. Aslında milli iktisat anlayışının sınırları içinde değerlendirebileceğimiz Milli Görüş’ün iktisadi boyuttaki ifadesi “manevi kalkınma ile birlikte yürüyen maddi kalkınmaydı”. Buna göre ahlak ve maneviyatı canlandırmayla “milletimizi medeniyet yarışında müreffeh ve

²⁵⁶ Rıfat N. BALI, a.g.e. ,s.536

²⁵⁷ Ozan ERÖZDEN, *Ulus Devlet*, Dost Kitabevi, Ankara 1997, s.119

gelişmiş ülkeler seviyesini aşacak bir hamleye kavuşturacak” maddi kalkınma bir arada olmalıydı.²⁵⁸

Milli Görüş anlayışının etkilerini de MTTB üzerinde görmek mümkündür. Milli Görüş’ün lideri konumundaki Necmettin Erbakan imzalı yazıların Milli Gençlik sayfalarında yer bulması bu ilişkinin niteliğini göstermesi açısından önemlidir. Erbakan’a göre

“her davada olduğu gibi sanayileşme davasında da en iyi kanunlar ve en büyük imkanlar seferber edilse, istenilen mesut neticelere asla erişilemez. Bunun yolu ahlak seferberliğini gerçekleştirmekten geçer. Bu ahlakın temeli İslamiyet’tir. Kur’anı Kerim ve Hadis-i şerifler bizi çalışmaya, sanayileşmeye ve diğer milletlerin önüne geçmeye teşvik ediyor. Dileğimiz, Türkiye’nin kısa bir zamanda kudretli bir sanayi memleketi olmasıdır.”²⁵⁹

Sanayileşme, bir tarihte geç kalınmışlık kaygısıyla birlikte bir an evvel gerçekleştirilmesi ve yeniden Türk milletinin tarihte hak ettiği yeri alması için kaçınılmaz olarak görülmektedir. Bu konu ile ilgili bir yazı da dönemin Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarı Turgut Özal’a aittir. “Türkiye süratle sanayileşmektedir. Bu hızın arttırılması gereklidir” diyen Özal, Erbakan’a nazaran daha esnek bir şekilde sanayileşmeyi yabancı sermayenin Türkiye’de yatırımlarda bulunması pahasına istemektedir ve “Yabancı sermaye ve teknolojiye istifa etmek zorundayız. Bu bakımdan bu konuda katı prensiplerle hareket etmek doğru değildir” demektedir.²⁶⁰

Pakistan ve Mısır’da da örneklerine rastlanabilecek İslam’ı bir yaşam biçimi, ekonomik ve siyasi projesi olan bir öğreti olarak ele almaya yönelik anlayış 1975 yılı ile birlikte MTTB yayınlarında dikkat çekmektedir. Ali Bulaç imzalı yazı “Mevlana Sınıfsız Bir Toplum Adamıdır” başlığını taşımaktadır. Yunus, Mevlana gibi din büyüklerinin “kapitalist-laik aydınlarca ele alınmasından ve hümanist devrimci, laik, reformist olarak nitelenmesinden, ya da bir kısım “batıcı- solcularca” Mevlana’nın Selçuklu burjuvasından olduğunun iddia edilmesinden duyduğu rahatsızlığı dile getiren Bulaç, Kuran, Hadis ve tasavvuf sistemini kaynağından okunması gerektiğini öne sürmektedir.²⁶¹ Yılmaz Şener imzalı bir başka yazı ise faiz ve iktisadi hayata etkilerini ele almakta ve gayri ahlaki olan kapitalist sistemin bir ürünü

²⁵⁸ Ali Yaşar SARIBAY, *Türkiye’de Modernleşme Din ve Parti Politikası, MSP Örnek Olayı*, Alan Yayıncılık, İstanbul. 1985, s.113

²⁵⁹ Necmettin ERBAKAN, “Türkiye’de Sınai ve İktisadi Kalkınma”, *Milli Gençlik*, Tan ve Fatih Matbaası, İstanbul, Aralık 1967, s.5

²⁶⁰ Turgut ÖZAL, “Sanayileşen Türkiye”, *Milli Gençlik*, Gençlik Özel Sayısı, s.13

²⁶¹ Ali BULAÇ, “Mevlana Sınıfsız Bir Toplum Adamıdır”, *Milli Gençlik*, S.3, Şubat 1975, s.35

olarak ele alınan faiz, İslami bir zeminde tartışılmakta, Türkiye ekonomisine olan zararları ele alınmaktadır.²⁶²

1975 yılı İslam'ın ekonomik ve siyasi boyutlarının sıklıkla tartışılmaya başlandığı bir dönem olmaktadır. MTTB'de faiz ve buna bağlı olarak faizsiz bankacılığı ele almak amacıyla konferanslar düzenlenmektedir.²⁶³ Örneğin 11.1.1975 tarihinde Vakıflar Bankası Genel Müdür Yardımcısı Zeki Sayın "Faizsiz Bankacılık ve Ekonomi" üzerine bir konferans vermiştir. Konuşmasında toplumsal bir çok huzursuzluğun kaynağının faiz olduğunu öne süren Sayın, ayrıcalıklı bir zümrenin değil, toplumun tamamının huzura kavuşması için faizsiz bir ekonominin kurulması gerektiğini iddia etmiştir.²⁶⁴ Dr. Agah Oktay Güner'in konuşmacı olarak katıldığı 5.4.1975 tarihli "İsraf Ekonomisi" başlıklı konferansta Güner, Osmanlı'dan içinde bulunulan tarihe ekonominin nasıl yabancı sermayeye açıldığını ve bu durumun yıkıcı etkilerinden kurtulmanın ancak israfa dayalı ekonomi yerine üretime dayalı ekonomiye geçmek ile mümkün olduğunu belirtmiş ve bunun için öz ruhumuz olan mukaddes değerlere inmek gerektiğini iddia etmiştir.²⁶⁵

3.2.6. Dış Politika

I.Dünya Savaşı'na kadar uzanan süreçte Osmanlı İmparatorluğu sürekli bir daralma içerisindeydi. Yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ve Lozan anlaşması aslında ulusal sınırların içerisine bir büzülme, çekilme anlamına gelmektedir. Türk sağıının iki damarı olan Türkçülük ve İslamcılıkta bu sınırlara karşı bir memnuniyetsizlik göze çarpar. Sağ cemahta farklı içeriklerde ve uluslararası konjonktürün sunduğu imkanlar çerçevesinde hep bu sınırların dışına taşma isteği vardır; "yeniden büyük Türkiye", "lider Ülke", "merkez ülke", "ağabey" tarzı söylemleri bu İmparatorluk günlerine duyulan özlem ile açıklamak mümkündür.

İki siyasal akım da ideolojik olarak oturdukları zeminden hareketle iki farklı uluslararası hayali cemaat tasavvuru ortaya koyar. Kimi zaman bu iki tasavvur kesişir. İçerideki milli kimlik tanımlaması ile ulusal sınırlar dışına dair ilgi arasında karşılıklı ve belirleyici bir ilişki vardır. Türkçü çevreler ilk kuşak Türkçülerden beslenen büyük Turan

²⁶² Yılmaz ŞENER, "Faiz Nedir ve İktisadi Hayata Etkileri Nelerdir", *Milli Gençlik*, S.3, Şubat 1975, s.44

²⁶³ İslami köktencilüğün ekonomik alandaki etkileri için: Timur KURAN, *İslam'ın Ekonomik Yüzleri*, İletişim Yayınları, İstanbul 2002

²⁶⁴ 52. Dönem Faaliyet Raporu, s. 154

²⁶⁵ a.g.e. ,s.156

ideali doğrultusunda hareket ederken bu ilgi reel politik anlamında “Sovyet esaretinde yaşayan kardeşlerimize” karşı bir ilgiye dönüşür. Bu ilgi Soğuk Savaş koşullarının anti-komünizmi ile de örtüşür. Öte yandan milli kimlik tanımlamasında İslami unsurun baskın konuma yükselmesi ile birlikte artık bu ilgi aynı zamanda Türk de olan “din kardeşlerimize” karşı bir ilgidir ve Oradoğu’nun diğer müslüman halklarını himaye etmeyi de içerir. İslamcı akım Türkçülük ile yolunu ayırmaya başladıktan ve soğuk savaşın anti-komünizminin sınırlarının dışına taşarak kapitalizme karşı olmayı ve emperyalizmi eleştirmek gibi üçüncü dünyacı bir söylemi de saflarına ekledikçe artık “Ortadoğu ve Afrika’nın ezilen halkları”, “dünyanın her yerinde zulme karşı savaşılan İslami Hareketler” gibi bir ilgi ile dış politika algılamasını biçimlendirir.

1960’lı yıllar boyunca MTTB Müdürlükleri arasında ismine rastladığımız Dış Türkler Müdürlüğü’nün 1975 sonrası Teşkilat şemalarında ismine rastlanmamaktadır. Türk ırkının anavatanı olan Türkiye ve onun dışında kalan ve esaret altında inleyen soydaşlarımız, Batı Trakya, Kerkük Türkleri²⁶⁶, Orta Asya’da ve Doğu Türkistan’da komünist rejimler altında ezilen Türkler²⁶⁷ bu Müdürlüğün ilgi alanındadır. MTTB’nin bu konularda etkinlikler içerisinde olduğu da görülmektedir. 20 Haziran 1968 günü MTTB tarafından “Esir Türkler Günü” ilan edilmiş ve çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir. Esir Türkler günü adı altında bir günün düzenlenmesi Soğuk Savaş döneminin temel yönelimleri ile gösterdiği paralellik açısından kayda değerdir. 1950’li yılların ortalarına doğru Soğu Savaşın psikolojik savaş cephesine bir tahkimatta “Esir halklar” kavramı etrafında Başkan Eisenhower döneminde ABD Dışişleri başkanı olan Dulles tarafından yapılmıştır. Dulles’a göre dünyada, uluslararası komünizmin fiili ve ideolojik işgalinde, esaret altında yaşayan sekiz yüz milyon insan vardır. Bunların kurtarılması için ABD üzerine düşeni yapacaktır. Turancı çevrelerce de esir halklar kavramına paralel olarak gündeme getirilen ve SSCB yıkılana değin gündemde tutulan Esir

²⁶⁶13.05.1959 tarihinde Irak’ta Türklere yapılan baskıyı tel’in eden bir basın toplantısı düzenlenir. Ardından Kerkük’teki durumu tespit etmek için bir araştırma komisyonu oluşturur. Bu hareket iktidar çevrelerince hoş karşılanmamış ve 2.06.1959 tarihinde Zafer Gazetesinde fıkra imzasıyla bir makale yayımlanarak MTTB’nin bu hareketleri “yersiz, ölçsüz, zamansız, manasız ve Türk dış politikasına tehlikeli müdahale olarak değerlendirilmiştir. M. TAYLAK, a.g.e. , s.263 Kerkükteki şiddet olaylarının altıncı yıl dönümünde Bizim Kerkük adıyla yayınlanan bir broşürde Kerkük Türklerine yaklaşım tarzı dış Türkler söylemini somutlaştırmaktadır. “Kerkük bugün yalnız bir şehir adı değil, bir milyon Türkün de timsali ve parolasıdır. Dünyanın bir çok yerinde olduğu gibi Osmanlı İmparatorluğunun Musul, Bağdat, Basra asındaki üç vilayetinde kurulan Irak devletinde de mazinin, tarihin ve ataların yadigarı olan bir milyon Türk yaşıyor. Bir milyon şuurlu, canlı, ve cesur Türk...”, yine aynı broşürdeki “...Artık iyice öğrenip bilelim ki yalnızız. Dostumuz, müttefikimiz, din kardeşimiz falan yok. Zayıf iradeliler için korkulu, fakat kuvvetliler için yetiştirici olan yalnızlık içinde irademizi bileyerek kutlu yarınları hazırlanalım. Nerde Türk varsa orası Türkiye’dir. Nerede tarihi hakkımız varsa orası bizden bir parçadır.” ifadeleri MTTB’de Türkçü algılamaların baskın olduğu bir dönemde kaleme alınmış ve dış politikadaki genel bir algılamayı yansıtmaktadır. **Bizim Kerkük**, MTTB Bülteni Temmuz 1965

Türkler kavramı²⁶⁸ Soğuk Savaşın dönemin siyasetindeki etkisini göstermesi açısından manidardır. MTTB Esir Türkler günü dolayısı ile yurtdışında seksen milyon ırkdaşı bulunan bir millete böylesi bir anma gününün az oluşunu dile getiriliyordu.²⁶⁹

Öte yandan Türkçü ve İslamcı akımı birleştiren bir husus da dış ve iç düşman algılamasıdır. Milliyetçi ideolojilerin belirgin özelliği sürekli olarak bir dış düşman hattı ve onun ulusal sınırlar içerisine kıvrılan yerli işbirlikçileri tarzında bir söylem üzerinden milli birlik ve beraberliğin tahkim edilmesidir. Sürekli bir tehdit ve milli güvenlik sendromu “Türk’ün Türk’ten başka dostu yok” gibi klişelerde ifadesini bulur. Milli kimliği kimi zaman yabancı düşmanlığına varan bir ötekileştirme ile tanımlama, sağlama alma eğilimi Türkiye’deki sağ akımlarda da ön plana çıkar. Osmanlı İmparatorluğunda millet tanımlaması dini cemaatler üzerinden olmaktadır. Türkiye Cumhuriyetine geçerken gayrimüslim olmakla Türk olmamak neredeyse aynı anlamlara gelmektedir.

MTTB yayınlarında da kimi zaman bir kampanya şeklini alan “Rumlarla alış veriş etme” tarzında faaliyetler ve yayınlar göze çarpmaktadır. Gerek Kıbrıs meselesi ile ilgili olarak gerekse de Ege denizinde yaşanan problemlerle bağlantılı olarak Yunanistan ile Türkiye arasında yaşanan her gerilimde bu durum içerdeki Rum asıllı Türk vatandaşlarına karşı bir tepki doğurmaktadır.

Bir diğer nokta ise 1960’ların sonlarından itibaren oluşan ve İslamcı söyleme dahil olan Siyonizm eleştirisidir.²⁷⁰ Buna göre aslında dünya üzerindeki kapitalist düzenin oluşması hep Yahudi çıkarlarına hizmet edecek şekilde dizayn edilmiştir. 100 yıllık bir planla kademe kademe büyük İsrail devletini kurmayı hedefleyen Yahudilerin bu yayılcı ideolojisine Siyonizm adı verilmektedir. Milliyetçilik akımını ortaya çıkaranlar ve bununla İslam coğrafyasını ve tabi ki Osmanlı İmparatorluğunu parçalayanlar Siyonistlerdir. Tarihi ideallerinin önünde büyük bir engel olarak gördükleri II. Abdülhamit’i tahtından edenler yine Siyonistlerdir. Jöntürkler ve onların ardılı olan Kemalistler hep Siyonistlerin oyununa gelen kimselerdir. Komünizm de aslında kapitalizm gibi insanlığı köleleştirerek kendi hükümlerliklerini ve dünya hakimiyetlerini tesis eden Siyonistlerin ve Masonların işidir.²⁷¹ Bu tarz senaryolar özellikle içerde bu dünya sisteminin esiri olan bürokrasi söylemi ile

²⁶⁷ İ. Ethem KÖSE, “Dış Türkler ve Biz”, *Milli Gençlik*, S.1, Yıl 2 Ağustos 1965 s.19

²⁶⁸ Çağrı ERHAN “ABD ve Nato ile ilişkiler” *Türk Dış Politikası*, editör: Baskın Oran, İletişim Yayınları, İstanbul 2003,s.563

²⁶⁹ *Milli Gençlik*, Kasım 1968, s.21

²⁷⁰ İslami Söylemde Siyonizm ve Yahudilik için bkz.Rıfat N. BALI, *Musa’nın Evlatları Cumhuriyet’in Yurttaşları*, İletişim Yayınları, İstanbul 2003, s.279-305

birleşerek kendi içinde tutarlı bir çerçeve oluşturmaktadır. Açıklama gücü ne kadar az da olsa ve içinde bir çok komplocu imalar barındırsa da özellikle İslami kesimde hala cari olan bu tarz bir uluslararası ilişkiler algısı 1970’li yıllarda ilk olarak sağ çevrelerde dolaşıma girmiştir.

8 Haziran 1968 tarihli “Yahudi Zulmü ve Kaybedilen Vatan Filistin” konulu konferans MTTB’deki hakim dış politika anlayışına dair ipuçları vermektedir. Özellikle 1980 sonrasında netlik kazanacak olan İsrail ve Amerikan karşıtlığı üzerine kurulu dünya sistemini, Yahudi ve Masonik şer güçler üzerinden anlamaya ve eleştirmeye dayalı dış politika anlayışının bu yıllarda belirmeye başladığı görülmektedir. Böylesi bir dış politika anlayışı üstü kapalı bir biçimde içerde rejimin eleştirisini taşımaktadır. Siyonist, Masonik ilişkiler ağı içinde yer alan ve topluma yabancılaşan batıcı çevreler ve bürokrasi bu güçlerin yerli uzantıları olarak değerlendirilmektedir. Aslında Tanzimat dönemine dair eleştiriler yüzeysel şekilci bir batılılaşmanın ve bunun zirve ve en radikal noktası olarak görülen Cumhuriyetin, İslamcı cepheden eleştirisidir.

MTTB’de 1970’li yılların ortalarına doğru hakim anlayış haline gelecek olan İslamcı ideolojinin erken örneklerinden birini yansıtan bu cümleler sonradan MTTB yetkililerince sıklıkla tekrar edilecektir. MTTB adına konuşan Merkez İcra Konseyi Başkanı Hüseyin Coşkun Arap-İsrail savaşı için şöyle diyordu “bu mel’unane savaş beynelmilel Siyonizmin, Amerikanın, Rusya’nın ve İslam ülkelerinde lider olarak geçinen bir takım dinsiz hainlerin halk kitleleri ve onların uyanışları aleyhine tertipledikleri bir tecavüzdür”. İsrail’in batılı milletlerce desteklendiğini belirten Coşkun “İsrail bize uzaktır diyemeyiz, Fırat ve Nil vadileri vaadedilmiş İsrail sınırları içinde gösterilmektedir. Tanzimat’tan bu yana olduğu gibi günümüz Türkiye’sinde de Siyonizm bütün şiddetiyle hüküm sürmekte ve Türkiye’yi içten içe sömürmektedir.”²⁷²

Burhanettin Kayhan’ın MTTB Genel Başkanı olduğu dönemde İsrail Başkonsolosunun MTTB’yi ziyaret talebine verilen cevap bu tarz bir algılamayı yansıtmaktadır. “Müslüman Türk’ün ana düşmanlarından biri olan Siyonist-masonik düşüncenin temsilcisi İsrail’in İstanbul Başkonsolosluğu’nun Birliğimizi ziyaret etmek istemesi üzerine Türk gençliğinin, Türk milletinin his ve görüşlerine tercüman olarak verdiğimiz cevap, sanırız Yahudi ve Onun zihniyetindekilerin yüzüne, manevi bir şamar

²⁷¹ Kadri KESKİN, “İşgal ve Boykot Hareketleri”, Milli Gençlik, Milli Sanayi Özel Sayısı, Kasım 1968, s.10

²⁷² a.g.m. ,s. 21

olarak inmiştir. Seni kabul etmiyoruz. Çünkü yeryüzünde İsrail diye bir devlet tanımıyoruz. Defol...!”²⁷³

Avrupa Ekonomik Topluluğu’na Türkiye’nin üyelik sürecine dair MTTB’nin görüşleri MTTB’nin milliyetçilik anlayışı ile yakından ilgilidir. MTTB’nin Batılılaşma ile ilgili eleştirilerinin bir uzantısı olarak okuyabileceğimiz Ortak Pazara üyeliğine muhalefet, Tanzimat döneminden beri yüzünü Batı’ya dönen ve Cumhuriyet ile birlikte asıl ait olduğu İslam coğrafyasına yabancılaşan Türkiye için yanlış bir tercih olarak değerlendirmektedir. Türkiye’nin yerine getirmesi gereken rol Ortadoğu coğrafyasında lider bir ülke olarak İslam ülkeleri arasındaki birlik ve beraberliği sağlamak bir anlamda ikinci bir Osmanlı devleti olmaktır. Bu yüzden Ortak Pazara üyelik şiddetle eleştirilirken bunun yerine Türkiye’nin önderliğinde bir İslam Ortak Pazarı’nın kurulması tavsiye edilmektedir. Bu amaç doğrultusunda Soğuk Savaş koşullarında Batı bloğuna yakınlıkları ile bilinen İran, Irak ve Pakistan’ın birleşerek oluşturdukları Bölgesel Kalkındırma Teşkilatı (RCD) İslam Ortak Pazarına bir geçiş olarak desteklenmekteydi.²⁷⁴ Ortak Pazar’a üyeliğe şiddetle karşı çıkan MTTB “Ortak Pazar Dedikleri” başlıklı dönemin Genel Başkanı Burhanettin Kayhan’ın önsöz yazdığı ve Prof. Dr. Sabahattin Zaim’in kaleme aldığı bir kitapçık yayımlamıştır. Bu kitapçıkta Ortak Pazar “Üçüncü Blok olarak ortaya çıkması kuvvetle muhtemel olan İslam devletleri ittifakından endişe duymaya başlayan, Müslüman Türk milletini Hristiyan alemi içinde eritmeye çalışan beynelmilel mason teşkilatlarının bir tuzağı”²⁷⁵ olarak ele alınmaktadır. MTTB’nin Avrupa Ortak Pazarı ile ilgili görüşleri ana hatları ile şu şekilde özetlenebilir:

- Avrupa Ortak Pazarı çok ince ve geniş hesaplarla materyalist Avrupa medeniyetini devam ettirebilme gayesine yönelik Katolik Birleşik Avrupa Devletlerinin temelini teşkil etmek için Almanya, Fransa, İtalya, Hollanda, Belçika ve Lüksemburg arasında kurulmuş sosyal, iktisadi ve siyasi bir birliktir.
- Avrupa Ortak Pazarı Yahudilerin ve onun maşası olan masonların din, milliyet ve milli menfaatlerden hümanist ve maddeci bir dünya devleti ideale uygun

²⁷³ **Milli Gençlik**, “Gençlik Özel Sayısı” Haziran 1970, s.30

²⁷⁴ İsmet Conkar, İslam Ortak Pazarı, **Milli Gençlik**, Nisan 1969, 49. Genel Kurul Özel Sayısı, s.35 , MTTB üzerinde her dönemde etkili olan Prof. Dr. Sabahattin Zaim tarafından aynı yaklaşımla kaleme alınan bir diğer makale için bkz. “Türkiye-İran ve Pakistan Sosyal Kültürel ve İktisadi İşbirliği” **Milli Gençlik**, Milli Sanayi Özel Sayısı, Kasım 1968, s. 5

²⁷⁵ Prof. Dr. Sabahattin Zaim; Burhanettin Kayhan , **Ortak Pazar Dedikleri**, MTTB Basın- Yayın Müdürlüğü Neşriyat Bürosu, Fatih Matbaası, İstanbul 1970, s.3

yerli ve yabancı gayri milli unsurlar vasıtasıyla Yahudiliğin hakim olacağı bir dünya devleti kurma hedefinin bir basamağıdır.

- Tarihi otoritesi ve misyonu içinde Müslüman memleketleri iktisadi, içtimai, askeri ve siyasi birlikler içinde birleştirip ona lider olarak büyük bir dünya gücünü meydana getirebilecek tek devlet olan Türkiye bu büyük fırsatı da kaçırmış olacak, dolayısıyla İslam aleminin az gelişmişlikten ve dünya üzerinde parça parça devletler olmasından doğan güçsüzlüğünü büyük bir birliğe giderek iktisadi, sınai, askeri, siyasi alanda yeniden büyük bir medeniyet kurmasına mani olacaktır.²⁷⁶

Türkiye'nin komşularıyla ilişkileri açısından bakıldığında MTTB'nin çoğu zaman daha önce belirttiğimiz gibi Osmanlı mirası idealinden beslenerek yayılmacı, savaş yanlısı bir eğilim içinde olduğu görülür. Yunanistan ile 1950'lerden 1970'li yıllara kadar yaşanan gerilimlerin hepsinde MTTB savaş yanlısı bir tutuma almıştır. Açıkçası gençlik kitleleri resmi politikalar doğrultusunda kamuoyu oluşturma, heyecanı ve sürekli bir teyakkuz halini elde bulundurma aracılığı olarak kullanılırken MTTB de dış politikaya yönelik olarak bu tarz bir tutum içindedir.²⁷⁷ Kuruluş yıllarından beri MTTB eylemleri içinde özellikle I. Dünya Savaşı'nın ardından kaybedilen topraklara ve Türkiye Cumhuriyeti sınırları dışında kalan Türklere karşı bir ilginin bulunduğunu açıklar. Çoğu zaman bir savaşçı hamasetle birleşen bu ilgi kimi zaman devletin dış politikası ile de örtüşmekte ve bu durumlarda gizli bir onayla müsaade görmek veya desteklenmektedir. Hatay meselesinde olduğu gibi MTTB'nin eylemleri zamansız bulunuyor ama "eğer tezahürata ihtiyaç olursa" kaydı ile de gençliğin bu tarz eylemlerine açık kapı bırakılıyordu. Nitekim Türk dış politikasının en sıkıntılı ve hassas konularından biri olan Kıbrıs ile ilgili olarak ne zaman içerde bir kamuoyu oluşturulmasına ihtiyaç duyulsa MTTB gönüllü olarak Kıbrıs Mitingleri düzenlemekten geri durmamıştır.

"Haysiyetli Dış Politika" söylemi ile dış politikada her mesele bir milli onur meselesi olarak ele alınmakta ve bu da uzlaşmaz, rövanşist bir tutumu beslemektedir. Bu anlamda Kıbrıs sorunu MTTB'nin dış politika söylemini oluşturan bütün unsurları bir arada görebileceğimiz bir alandır. 16 Aralık 1965 tarihinde Kıbrıs ile ilgili olarak Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda alınan karar BM'nin aldığı kararlar içinde Türkiye ve Kıbrıslı

²⁷⁶ Sabahattin Zaim Burhanettin Kayhan, a.g.e. s. 4

²⁷⁷ Necip Fazıl Kısakürek MTTB için "1965'lere kadar bir nevi rejim borazanıydı" derken bu durumu kastetmektedir.

Türkler açısından en olumsuz karardır.²⁷⁸ BM Genel Kurulu Kıbrıs'ın tam egemen bir devlet olduğunu belirterek müdahaleye karşı çıkmış, bir anlamda 1959 Londra anlaşmasının varlığını reddetmiştir. Bu aleyhte karar üzerine MTTB 20 Aralık 1965 tarihinde Beyazıt meydanında bir protesto mitingi düzenlemiştir. Mitingde konuşma yapan MTTB dönem Başkanı Rasim Cinisli'nin sözleri içerdiği geri almacı temalar ve Kıbrıs meselesini algılama biçimi ile dikkat çekicidir. Cinisli "Kıbrıs tarihi ve geçmişi ile Türk'tür. Türk kalacaktır. Kıbrıs bizim için milli haysiyet ve namus meselesidir. Bu gün yalnız Kıbrıs'ın ateşi ile değil Oniki Adanın, Batı Trakya'nın ve Selanik'in ateşi ile yanıyoruz. Girit, Oniki Ada ve Batı Trakya'nın gerçek, beynelmilel hukuk düzenine saygı gösterilmiyor. Dünya barışı boş bir kadere terk edilmiştir. Türk milleti ve gençliği de Zürih ve Londra anlaşmalarına saygı gösterilmediği takdirde Lozan'ın tekrar gözden geçirilmesini istemektedir." Kalabalık bir dinleyici topluluğu ellerinde "hedef Selanik", " Oniki Ada", "Kıbrıslı Mehmet ananın bacının namusunu koru" dövizleri taşımaktadır.²⁷⁹

Aynı şekilde 11 kasım 1968 tarihinde Rauf Denktaş'ın tevkif edilmesi ile başlayan olayların ardından başta MTTB olmak üzere TMTE, İYOTB ve TYİEF ve diğer öğrenci örgütlerinin katılımıyla Taksim'de bir miting düzenlenmiştir. Mitingde atılan sloganlar savaş yanlısı ve Kıbrıs'ı da aşan bir irredantizm içerir; " Ordu Kıbrıs", "Tural Paşa hazırız", "çizmesi olmayanın aklı yoktur" tarzı orduyu göreve çağıran tezahüratların yanı sıra "Zafer inananlarındır", Zafer Türk'ün gıdasıdır", "Türkler Müslüman kaldıkça Kıbrıs bizimdir", "Hedef: Kıbrıs, 12 Ada, Selanik", "Kıbrıs'a giden yol Ayasofya'dan geçer"²⁸⁰ şeklinde milliyetçi hamaseti körükleyen sloganlar mitingin karakterini ve kitlenin duygularını ifade etmektedir. İslam'ı Türklüğün ayrılmaz bir cüzü ve milli kimliğin asli unsuru olarak gören bir milliyetçilik bu yıllarda MTTB'nin milliyetçilik anlayışını oldukça iyi özetlemektedir. İsmail Kahraman'ın ve İlhan Egemen Darendelioğlu'nun konuştuğu mitingde söylenenler de kayda değerdir. Ordu'nun derhal duruma müdahale etmesinin, "yurtta sulh, cihanda sulh" parolasıyla oyalanmanın zamanı olmadığı belirtiltiği konuşmalarda Patrikhane, Ruhban okulu ve Rumların yurt dışına atılmasının ve Ayasofya'nın cami olarak ibadete açılmasının Yunan'a iyi bir cevap olacağı ifade edilerek hükümet aktif bir politikaya davet edilmiştir.²⁸¹ MTTB Kıbrıs meselesini bir dava olarak benimsiyor ve artan savaş ihtimalleri üzerine bir

²⁷⁸Melek FIRAT," Yuanistan'la İlişkiler 1960-1980" *Türk Dış Politikası*, C.1,İletişim Yayınları, İstanbul 2003, s. 734, Kıbrıs Sorununun ele alındığı bir başka kaynak için bkz. Fuat AKSU,Kıbrıs Sorunu, . www.turkishgreek.org/trkgr.htm

²⁷⁹ a.g.e. ,s. 46

²⁸⁰ a.g.e. ,s.53

²⁸¹ a.g.e. ,s. 54

“Kıbrıs Gönüllüler Ordusu” kurulması için faaliyetlerine başlıyordu. MTTB bürolarında 14 bin kişi bu gönüllü orduya kayıt oluyordu. Kıbrıs gönüllülerinden üç otobüs kadar genç Fatih Camii’nde Cuma namazı kıldıktan sonra Fatih Sultan Mehmet’in türbesini ziyaret ediyor ve daha sonra Trakya sınırına harekete geçiliyordu. Keşan’daki Yunanistan sınırından alınan toprak Türk Bayrağı, Kuran-ı Kerim ve bir kılıç ile birlikte Orgeneral Cemal Tural’a sunuluyordu.²⁸²

İki kutuplu dünyada aynı blok içinde yer almanın bir sonucu olarak 1950’li yılların ortalarına kadar Türk –Yunan ilişkilerinde ulusal çıkarlar blok çıkarlarının gölgesinde kalmıştır. 1950’li yıllar boyunca Türkiye’dekine benzer toplumsal ve ekonomik süreçleri yaşayan Yunanistan’da 21 Nisan 1967’de Albaylar Cuntası yönetime el koydu. CIA tarafından desteklenen Papadopoulos, Makarezos ve Pattakos üçlüsünün gerçekleştirdiği darbe sonucunda Yunanistan 1974’e kadar askeri diktatörlük ile yönetildi. 1974 yılına kadar olan süreçte Türkiye-Yunanistan ilişkilerinde Kıbrıs meselesi merkezi rol oynadı. 1974 sonrası dönemde ise Türkiye ve Yunanistan ilişkilerinde Ege sorununun belirleyici olduğu görülmektedir. 1970’li yıllardan itibaren Ege’de deniz alanlarının paylaşımı, yani karasuları ve kıta sahanlığı sorunları yaşanmaya başlandı. Uluslararası hukuktaki gelişmelere bağlı olarak karasularının 12 mile çıkarılması ve kıta sahanlığı üzerinde petrol arama hakkı ile ilgili problemler iki ülke arasında yaşanan sorunun temelini oluşturmaktadır. Yunanistan 1959 tarihli bir kanunla Ege kıta sahanlığı üzerinde petrol arama eylemlerine yönelik araştırma ruhsatı dağıtmaya başlamış ve 1972 tarihinde kuzey Ege’deki Taşoz adası yakınlarında petrol bulunma olasılığının yüksek olduğunun Yunan Hükümetince açıklanması üzerine Türkiye harekete geçerek 18 Ekim 1973 tarihinde TPAO’ya Ege’de kıta sahanlığı üzerinde petrol araştırma ruhsatı vermiştir. Bunun üzerine başlayan karşılıklı protestolaşmalar devam etmiş ve kıta sahanlığı bu dönemde iki ülke arasındaki sorunun özünü oluşturmuştur.²⁸³

Türk-Yunan ilişkilerinde yaşanan gerginlik üzerine MTTB 13 Nisan 1974 tarihinde “Yunan’a ihtar mitingi” adında bir gösteri düzenlemiştir. Bu yıllarda MTTB’ye bağlı yayınlarda Türk-Yunan ilişkilerini Osmanlı geçmişinden 1970’lere kadar ele alan, çoğu zaman Yunanistan’ın Osmanlıya bağlılığını hatırlatan (uzun yıllar bayrağımız altında yaşayan Yunanistan) hakaret dolu ifadeler içeren yazılara sıklıkla rastlanmaktadır. MTTB öncelikle Yunanistan Konsolosluğu’nun önüne üzerinde “9 Eylül’ü unuttunuz mu?” yazılı bir çelenk konuymuş mitingin hazırlık safhasında da MTTB’nin daveti ile bir araya gelen Talebe

²⁸² MTTB 49. Genel Kurul Faaliyet Raporu, Tan Matbaası, İstanbul, 1969, s.107

Teşkilatları Federasyonu, Talebe Dernekleri Federasyonu, Batı Trakya Göçmenleri Yardımlaşma Derneği, Türkiye Milliyetçi İşçi Sendikaları Federasyonu, Fetih Cemiyeti, Türk Aydınlar Ocağı, Türk Göçmen ve Mülteci Dernekleri Federasyonu, Rodop Türkleri Yardım ve yardımlaşma Derneği, Doğu Türkistan Göçmenler Derneği, Milliyetçiler Derneği, Türk Basın Birliği, Türkiye İstiklal Gazileri Derneği, Kıbrıs Türk Kültür Derneği, Muallimler Birliği, Birleşik Gıda İşçileri Sendikası, Esnaf Dernekleri Federasyonu, Türkiye Sağlık İşçileri Sendikası gibi kuruluşlar aşağıdaki kararları almıştır.

1. Batı Trakya’da zulüm altında yaşayan vatandaşlarımızla, Kıbrıslı soydaşlarımızın anlaşmalarla teminat altına alınmış insani ve medeni hakları tahakkuk ettirilmelidir.
2. Ülkemizdeki Rumların statüsü yeniden gözden geçirilmeli, dükkan ve mamullerinin üstüne isimlerini yazma mecburiyeti konulmalıdır.
3. Yunanistan’ın içimizdeki ajanı patrikhane ve patrik yurtdışına atılmalı, ruhban okulları kapatılmalıdır.
4. Milli şeref ve haysiyetimiz savaşa girme pahasına korunmalıdır.
5. Ülkemizde yayınlanan Rum gazetelerinin devletten aldıkları resmi ilanlar kesilmelidir.
6. Ege denizinin statüsü en sağlam şekilde tespit edilmeli, 12 Adalar meselesi ele alınmalıdır.
7. Yunanistan’ın tahriklerine en sert şekilde, gerekirse misilleme yapılarak cevap verilmelidir.²⁸⁴

“Yunan’a ihtar mitingi”nde ise “Atina’ya Mareşal Sancar”, “On iki Ada Bizim”, “Kahpe Yunan” pankartları taşınmıştır.

Hükümet politikaları “aşırı sulhçu ve müsamahakar” bulunarak eleştirilmiş ve Türkiye’nin dışında da milli bir politika uygulanması talebinde bulunulmuştur. Böylesi savaş yanlısı ve yayılmacı bir dış politika talebi MTTB’nin tüm dönemlerinde görülmektedir. Fakat Yunanistan ile ilgili olarak ilk kez açık bir dille ABD’nin tavrı eleştirilmiş ve ABD’de kimi siyasetçilerin Rum kökenli olması, ortak çıkarlar sebebiyle yaşanan ABD-Yunanistan yakınlaşmasının Yunanistan’ın NATO’da Türkiye’den daha önemli bir yere sahip olduğunu

²⁸³ F. AKSU, Kıta Sahanlığının Saptanması Sorunu, www.turkishgreek.org/trkgr.htm

²⁸⁴ MTTB 51. Dönem Faaliyet Raporu, s.147

gösterdiğini ve NATO'ya bir alternatif olarak Türkiye'nin daha karlı çıkacağı bazı doğu ve İslam ülkelerini içeren bir paktın kurulması önerilmiştir.²⁸⁵

1974 yılında tekrar gündeme gelen Kıbrıs meselesinde MTTB bildik tavrını sürdürmektedir. Bir süredir Yunanistan'da yönetimi elinde bulunduran Albaylar cuntasının 15 Temmuz 1974 tarihinde Kıbrıs'ta Makarios'a yönelik olarak Afrodit planının uygulamaya koyulmasının ardından Kıbrıs Helen Cumhuriyetinin kurulduğunun açıklanması ve EOKA üyesi, Mahi yayımcısı Nikos Samson'un devlet başkanlığını ilan etmesi Kıbrıslı Türkleri ve Türkiye'yi alarma geçirmiştir. Kore'den beri ilk kez sınırları dışında bir askeri harekate girişen Türkiye için 1974 Kıbrıs Harekatinin uzun dönemli sonuçları olacaktır. ABD ve Avrupa ülkeleriyle bugüne kadar sürecek bir Kıbrıs sorunu yaşanırken Türk-Yunan ilişkilerinde de Kıbrıs odak haline gelmiştir. İki ülke arasındaki ulusal çıkarlar açısından temel sorun Ege'ye ilişkin konularda yoğunlaşırken Yunanistan Kıbrıs'ı bu yolda atılacak adımların önündeki engel olarak göstermiştir. Doğrudan tehdit edildiğini öne süren Yunanistan Ege adalarını silahlandırmaya hız vermiştir. Artık Türkiye'de esas tehdidin kuzeyden değil batıdan geldiğini öne sürmektedir.²⁸⁶ 19 Temmuz 1974 günü yani askeri müdahalenin bir gün öncesinde MTTB 52. Dönem başkanı Abit Özmen bir basın bildirisi yayınlarak Kıbrıs'a derhal müdahalede bulunulması gereğine dikkat çekmiştir. MTTB Basın Müdürlüğü "Kıbrıs Meselemiz" adlı bir broşür yayınlamış ve Aralık 1974 tarihli Milli Gençlik dergisi Kıbrıs meselesini kapak konusu yapmıştır. Necip Fazıl Kısakürek ve Mustafa Müftüoğlu ile yapılan röportajların yanı sıra İbrahim Mete Beğöğlu imzalı Kıbrıs'ın sosyo-ekonomik yapısına analiz eden bir yazı da Milli Gençlik sayfalarında yer almıştır.

Sömürge ülkelerinin bağımsızlıklarını kazanmalarıyla başlayan süreçte blokların karşılıklı durumlarından yararlanan bir Bağlantısızlık Hareketi iki blok arasında bir alt sistem oluşturmaktaydı. Bağlantısızlık hareketi uluslararası ortamda o güne kadar görülmemiş bir eşitlik ve demokrasi atmosferi getirmekteydi. 1950'li yıllar boyunca Ortadoğu'da Amerikan politikalarının bir uygulayıcısı olarak görünen ve BM Genel Kurulu'nda Cezayir'in Fransa'ya karşı verdiği bağımsızlık mücadelesine dair oylamalarda dahi Batı bloğunun çıkarlarını önceleyen Türkiye'nin bağlantısızlar hareketi içindeki imajı oldukça kötüydü. Türkiye bu siyasetinin olumsuz sonuçlarını Kıbrıs meselesine dair BM Genel Kurulunda yapılan oylamalarda gördü. Her üyenin bir oy hakkına sahip olduğu BM Genel Kurul'unda çoğunluğu

²⁸⁵ a.g.e. , s.144

²⁸⁶ M.FIRAT,a.g.m. ,s.749

ellerinde bulunduran bağlantısız ülkeler Türkiye karşısında Ortadoğu'nun Castro'su olarak görülen Makarios'u destekledi.

Uluslararası alanda bu yalnızlaşmanın etkisi ile 1965 yılından sonra Türk dış politikası yön değiştirmektedir. 1967 Arap- İsrail savaşında Türkiye'nin tavrı bu değişimin işaretlerini vermektedir. İsrail'e yardım etmek isteyen ABD kuvvetlerine İncirlik üssünü kullanabilmeleri izni verilmiyordu buna karşılık Türkiye aynı tavrını 1973 Arap- İsrail savaşında da gösteriyordu. Üstelik bu kez Arap ülkelerine malzeme taşıyan SSCB uçaklarına Türk hava sahasını kullanma izni veriliyordu. 21 Ağustos 1969'da İsrail'in işgali altında bulunan Kudüs'te bulunan Müslümanlarca kutsal sayılan Mescid-i Aksa'da yangın çıkması ile başlayan sürecin çok önemli sonuçları olacaktır. 22-25 Eylül tarihlerinde 25 İslam ülkesi yangın konusunu görüşmek üzere Rabat'ta toplanan İslam Zirvesinde bir araya geliyordu. Kıbrıs konusunda destek bulabilmek umuduyla Dış İşleri İhsan Sabri Çağlayangil Türkiye'yi temsilen bu toplantıya çağrılıyordu. 1970'li yıllarda da (12 Mart dönemi bir istisnadır.) Türkiye'nin İslam Konferansı Örgütü ile olan yakınlaşma süreci devam etmektedir. 1965 yılında AP'nin tabanı olan dindar kitleyi etkilemek için başlattığı süreç CHP hükümetlerince de devam ettirilmiştir. Arap- İsrail anlaşmazlığının kilit noktasını oluşturan ve Türk kamuoyunun da hassas olduğu Filistin meselesi ile ilgili en önemli hukuki adım Ecevit tarafından atılmaktadır. Başbakan Bülent Ecevit'in davetlisi olarak Türkiye'ye gelen Yaser Arafat 5 Ekim 1979 tarihinde , Ankara'da FKÖ temsilciliğini açıyordu. İslam ülkeleri ile ilişkilerin gelişiminde uluslar arası sistem yaşanan yumuşama döneminin eksen ülkelerin bloklar dışında dış politika üretebilmelerine fırsat verdiğini ifade etmek gerekir. 1973 savaşının ardından OPEC ülkeleri, ülkeleri savaş sırasında aldıkları tavra göre dost, tarafsız ve düşman ülkeler olarak sınıflandırmaktadır ve İsrail'i destekleyen tüm ülkelere petrol ambargosu uygulama kararı almaktadır. İsrail ile ilişkilerini hiçbir zaman kopma noktasında getirmeyen Türkiye'nin İslam ülkeleri ile olan ilişkilerinde ülkesini ambargo kararı ile yol açacağı küresel ekonomik bunalımın dışında tutmak istemesi de etkili olmaktadır.²⁸⁷

Arap- İsrail savaşının Türkiye'nin dış politikasına etkileri bu doğrultuda olurken Türk sağına da ideolojik değişimler doğuruyordu. Özellikle 1967 savaşı, Kudüs'ün işgali, bu olaylarda ABD'nin İsrail'in yanında yer alması ve Müslümanlarca kutsal sayılan Mescidi Aksanın yakılması olayları İslamcı dış politika söyleminde Siyonist kavramının belirmesi ve o tarihe kadar sıklıkla SSCB'yi ima etmek için kullanılan emperyalizm kavramının

Amerika'ya da kapsayacak şekilde genişlemesi sonuçlarını doğurmaktadır. Daha önceki dönemlerle ilgili açıklamalarımızda örneklerine rastladığımız bu dış politika anlayışı MTTB faaliyetlerinde ve yayınlarında ilk olarak 1969'da görülmekle beraber 1970'li yılların ortalarından itibaren yaygınlık kazanmaktadır. Ev sahipliğini MTTB'nin yaptığı IIFSO'nun 3. kongresinde de bu anlayış hakimdir. Resmi makamların izni ile yapılan konferans kısmen resmi politika ile de uyumludur. MTTB konferansı İslam kardeşliğinin gelişimi yönünde önemli bir adım olarak ele almaktadır. Devlet yetkilileri meseleyi realist bir biçimde ele almakta ve konferansı Kıbrıs davasının anlatılabileceği bir zemin olarak görmektedirler. Nitekim Konferansın ikinci gününde Dış İşleri Bakanlığı Kıbrıs-Yunanistan Dairesi Müdürü Tugay Uluç delegelere Kıbrıs'ın tarihi gelişimi ve o günkü sosyal ve siyasal durumu hakkında bilgi vermektedir.²⁸⁸ Ardından Milletlerarası Talebe Federasyonu Sekreteri Dr. Ahmet Tütüncü Kıbrıs meselesinin bütün İslam aleminin meselesi olduğunu ve her gittikleri yerde ve kendi memleketlerinde bu meseleyi anlatacaklarını belirtmektedir.

Libya Başbakan'ı Abdusselam Ahmed Callud'un Türkiye'yi ziyareti yukarıda açıklanan çerçeve içinde düşünülmelidir. Milli Türk Talebe Birliği yetkilileri Callud ile temasa geçiyorlar ve bir konuşma yapması için talepte bulunuyorlardı.²⁸⁹ 11.1. 1975 tarihinde MTTB Genel Merkezi salonunda gerçekleşen konferansta Callud'un yaptığı konuşmanın tam metni Şubat ayında "Kaynağımız Kur'an'dır" başlığıyla Milli Gençlik dergisinde yayınlanıyordu.²⁹⁰ Libya'da Albay Muammer Kaddafi yönetimindeki iktidarın hakim ideolojisi olan İslam sosyalizminin etkilerini taşıyan konuşmada sıklıkla İslam'da sosyal adaletin önemine dair atıflar dikkat çekmektedir. Türk ve Arap milletlerinin birbirlerine İslam bağı ile bağlı olduğunu belirten Callud, Anayasanın Kur'an olduğunu komünizm, Siyonizm ve emperyalizmin Müslümanları ekonomik yönden sömürüp, kültürel yönden ise yok etmek istediklerini söylüyordu. Kutsalları ecnebi ülkelerce ayaklar altına alınmış İslam ülkelerinin gençlerinin bir araya gelmesinin önemine değinen Callud, mukallitlik değil kendi öz varlığımıza yani Kuran'a dönmeyi çözüm olarak öneriyordu. İslam'ın kapitalizmin ve komünizmin dışında üçüncü yol vazeden bir din olduğunu söyleyen Callud bunun zamanın ihtiyaçlarına cevap verecek bir nazariye biçiminde ele alınması gerektiğini belirtiyordu.

²⁸⁷ Atay AKDEVELİOĞLU, Ömer KÜRKÇÜOĞLU, "Ortadoğu'yla İlişkiler 1960-1980", *Türk Dış Politikası*, İletişim Yayınları, İstanbul 2003, s.799

²⁸⁸ MTTB 51. Dönem Faaliyet Raporu, a.g.e. ,s.269

²⁸⁹ a.g.e. s. 311

²⁹⁰ *Milli Gençlik*, Şubat 1975, s.12-18

3.2.7. Kapitalizm ve Komünizm Karşısında MTTB Milliyetçiliği

1971-73 yılları arasında MTTB Genel Başkanlığı yapan Ömer Öztürk'ün başkan seçildikten sonra genel kurulda yaptığı konuşma MTTB'nin komünizm ve kapitalizm karşısındaki konumunu özetlemektedir.

“MTTB temel felsefesini kendi milli ve manevi değerlerinden almaktadır. Türkiye'nin bütün meselelerine temas ederken eldeki bu hassas nizamı asla terketmemektedir. Türkiye'mizin ekonomik, kültürel, ahlaki dertleri, davaları vardır. Birçok kurtuluş formülleri ileri sürülüyor. Dün batıcılık diye topyekün batıya kapaklananlar, kapitalizm merhalesinden sonra marksizm merhalesindeler, yerli düşüncüyü boğmaya çalışan komünizm ve sosyalizm aslında materyalist batı düşüncesinin bir uzantısıdır. İslam ülkelerinde komünizm, emperyalist batıya duyulan hıncı istismar etmektedir. Batı emperyalizminden kaçarken Kızıl emperyalizmin ağına düşmektedir. MTTB olarak bütün ithal malı düşüncelerin karşındayız. Türk'ün kendine has milli, mukaddes düşüncelerinin müdafaacısı olduk olacağız. Biz anti komünist ve anti kapitalist bir hareketin gençliğiyiz.”²⁹¹

MTTB, yayınlarında izlediğimiz kadarıyla, Soğuk Savaş döneminde insanlığın zihin sınırlarını, kavramsal dünyalarını, iç ve dış politikayı algılama biçimlerini belirleyen iki ekonomik sistem olan kapitalizm ve komünizm karşısında eleştirel bir tutum takınmaktadır. Kapitalizm ve komünizm sağ kesimde ekonomik sistem olmaktan çok ideoloji olarak ele alınmaktadır. Bu anlayışa göre materyalist felsefenin ürünü olarak kavranması gereken kapitalizm ve komünizm Batı toplumlarının tarihi süreçlerinin bir ürünüdür. Fakat şu açıktır ki 1970'li yıllara kadar olan süreçte özellikle zararlı olarak görülen ve savaş açılan komünizmdir. Komünizmle mücadele neredeyse bütün faaliyetlere yön veren bir etken haline gelmiştir.

Üzerinde fikir yürütülen her konuda bir millilik vasfı arayışını gözlemlediğimiz (milli eğitim, milli iktisat ve sanayi, milli kültür, milli sinema vs.) MTTB'de ideolojilerin kendisi de bir millilik referans çerçevesinin içinde ele alınmaktadır. İdeoloji “milletin mazisinden gelen nüve fikirler ve ideallerin dinamik hale gelmesi”²⁹² şeklinde tanımlanmaktadır. İdeoloji “tarihi ve milli kaynağımızdan ilham almalıdır, İslami temele dayalı müşterek ve cihanşümul bir ideoloji etrafında el ve gönül birliği etmek mecburiyetindedir. Bu mahiyette bir ideoloji hem

²⁹¹ MTTB 51. Genel Kurul Faaliyet Raporu, Özdemir Matbaası, İstanbul 1973, s.66

²⁹² İsmail KAHRAMAN, “İdeolojiler Önünde Türk Gençliği”, Milli Gençlik, Milli Sanayi Özel Sayısı, Kasım 1968, s.1

Türkiye'nin kurtuluşunu sağlayacak hem de Türkiye'yi Ortadoğu'nun boş olan liderlik mevkiine oturtacaktır.”²⁹³

Materyalist dünya görüşünden beslenen komünizm MTTB'nin uzun süre her cephede mücadele ettiği bir ideolojidir. Üniversitedeki sol hareketlere paralel bir biçimde MTTB sağ kesimin birleştirici zemini olmak iddiasındadır. Milliyetçi cephe kimdir sorusuna verilen cevap ilginçtir;

“Devletimizin istikbaline, milli bütünlüğüne göz koymuş olanlar, muzır ve mahut cereyanlar milliyetçi cepheyi daima bir bölünme halinde tutmak için faaliyet halindedir. Türkçü, hilafetçi, saltanatçı, şeriatçı, ırkçı, kafatasçı, yobaz, gerici, Turancı, Süleymancı, mürteci tüm bu isimler bu faaliyetin bir yansımasıdır. Bu isimler altında çeşitli gruplara ayrılan vatandaşlar, temelde aynı inancın sahibi, aynı yolun yolcusudur....”²⁹⁴

1967-69 yılları yoğun anlamda komünizme karşı sağ cephe olarak birlik çağrısının yapıldığı bir dönemdir.²⁹⁵ Komünizm Türkçü çevrelerdeki Slav ırkının yayılmacılığının bir aracı olarak algılanmasına benzer bir biçimde Sovyet Rusya'nın bir tahakküm aracı olarak algılanmaktadır. Kapitalizmin bu doğrultuda Amerikan emperyalizmi olarak algılanması ise bundan çok daha sonra olacaktır.

Kapitalizm ve komünizm tarihsel olarak Batı tarihinin birer ürünüdür. Bu anlamda “bize” ait değildir. Ali Bulaç'ın daha sonra kitap olarak yayımlayacağı ve İslami kesimde çokça okunan “Çağdaş Kavramlar ve Düzenler” adlı kitabında savunduğu bu düşüncelerin MTTB yayın organı Milli Gençlik'teki makalelerinde olgunlaştığını görüyoruz. Yine Cemil Meriç'in ideolojiler hakkındaki görüşleri Milli Gençlik sayfalarında yer alıyor ve fikri anlamda bir derinliği beraberinde getiriyordu. Meriç, sağ- sol kavramlarının ve buna bağlı olarak kapitalizm ve komünizm gibi ideolojilerin toplumsal bir gerçekliği yansıtmadığını çünkü bu kavramların neşet ettiği toplumsal sınıfların Türkiye'de bulunmadığını öne sürüyordu. Aynı şekilde Meriç, ideolojilerin insan idrakine giydirilmiş deli gömlekleri olduğunu söylerken ideolojilerin özgür düşünmenin önünde büyük bir engel olduğunu belirtmektedir.²⁹⁶ İslam ülkelerinde önce kafaları batı kültürüyle yoğrulmuş, batı taklitçileri yönetici sınıf oldular ardından, Batılı ideolojiler ile birlikte Batıya tam anlamıyla teslimiyet

²⁹³ a.g.e. ,. s.2

²⁹⁴ Van Hadiseleri ve Milliyetçi Cephe hakkındaki MTTB Basın Bildirisi, Milli Gençlik Aralık 1967 S.8

²⁹⁵ Mücahit Eğilmez ,Devletleri Uyarın Bir Kitap Hükümet Darbesi Tekniği, Milli Gençlik, Nisan 1969

²⁹⁶ Cemil Meriç'le Konuşma, Milli Gençlik, Mart 1975, S. 4, s.18

gerçekleşmiş oldu. “Aslında Türk milletinin özünde ne kapitalist sistemin dayandığı sömürü, ne de komünist sistemin dayandığı, zulüm ve her ikisinin de dayandığı materyalizm vardı.”²⁹⁷

Dikkat edilirse komünizm ile birlikte kapitalizm de eleştiriye tabi tutulması 1975 ve sonrasında olmaktadır. Aynı tarihler MTTB sayfalarında anti emperyalist bir söylemin oluşmaya başladığı yıllardır.

“Vietnam’da, Ortadoğu’da, Afrika’da Etiyopya’da, Filipinler’de en çetin kavgalara şahit oluyoruz. Kendi dışındaki toplumları sömürmek ve ezmekten başka amaçları olmayan, kapitalist ve komünist düzenler dünyayı bölüşmüş, yer altı ve yer üstü kaynaklarını sömürmekte teknolojik imkanları ile yoksul toplumları ezmekte, sindirmekte, emperyalist amaçlarını gerçekleştirmekte, çeşitli toplumları kendi çıkarları için çatıştırmaktadırlar. Dünyada ezilen insanlar hep bu iki başlı zulüm düzeninin kurbanlarıdır.”²⁹⁸

Dünyayı çıkarları doğrultusunda paylaşan kapitalistler ve komünistler bir zulüm düzeni kurmuşlarsa MTTB’li gençler “hiçbir yanılsa ve zulme tahammülü olmayan biz Müslümanlar mutlak doğru adına eksiksiz ve pürüzsüz gerçek ilk ve son çözüm vahyi düşünce ve düzen adına bütün ezilen ve zulme uğrayan dünya insanların savunucuları” olacaklardır.²⁹⁹

3.GENEL DEĞERLENDİRME

Bu bölümün temel amacı MTTB ideolojisini ele almak ve 1965-80 arası yaşanan İslamileşme sürecinin MTTB ideolojisine yansımalarını ortaya koyabilmektir. Şu unutulmamalıdır ki MTTB yaşadığı İslamileşme sürecine rağmen ideolojisi içinde milliyetçi bir tortu hep varolmuştur. Dolayısıyla bu süreç içinde değişimler kadar süreklilikleri de barındırmaktadır.

Batılılaşma eleştirisi milliyetçi –muhafazakar ve İslamcı çevrelerin birleştiği ortak bir noktadır. Milli özden uzaklaşma, yabancılaşma olarak nitelenen Batılılaşma adeta bütün kötülüklerin anası ülkenin bütün problemlerinin temeli olarak görülmektedir. Kozmopolitleşme karşısında yerli, milli bir kültürün muhafazası Türk sağının bütün hallerinde öncelenirken bu milli olanın tanımlanması milliyetçi ve İslamcı çevreler arasındaki farkı oluşturmaktadır. “Habis Batı” tarzındaki söylemin barındırdığı paradoks bu söyleme rağmen Batının bütüncül bir eleştiriye uğratılmamasıdır. Kimi zaman Batının iyi yönleri ile

²⁹⁷ Abit Özmen, Anarşi Oyunları, Milli Gençlik, Mart 1975 sayı 4 dönem:3 s.5

²⁹⁸ Abdulaziz Kemal, “Dünyanın Her Yerinde Müslüman Mütahhitler Emperyalizme Baş Kaldırıyor” Milli Gençlik, Mart 1975, Sayı 4, Dönem 3, s.7

kötü yönleri kimi zaman da Batının bilim- tekniği ile kültürü arasında bir ayrıma gidilmekte ve Batılı teknik onu üreten epistemolojik zemininden koparılmakta ve Batı gibi olmak değil onu geride bırakmak adına istihdam edilmek istenmektedir. Türk milliyetçiliğinin en önemli ideologu Ziya Gökalp ile İslam modernistlerini birbirine yaklaştıran bu paradoks milliyetçi kesim ile İslamcı kesimin ortak noktası olmaktadır ve MTTB’de izlenebilmektedir.

Milli İktisat ve sanayi başlığı altında incelediğimiz MTTB’nin ekonomik görüşleri de aslında sürekliliklerin izlenebildiği alanlardan biri olmaktadır. 1930’lu yıllar Türkiye’de iktisadi alanın ve faaliyetlerin Türkleştirilmesi yönündeki faaliyetlere sahne olurken MTTB’nin de bu yönde faaliyetlerin içinde olduğu görülmektedir. Türkiye’de kazanç elde etmek sadece Türklerin hakkıdır anlayışının hakim olduğu MTTB’de her döneminde “Rumlarla alışveriş etme” tarzındaki kampanyaların yürütüldüğü gözlenmektedir.

Hızla sanayileşme bir an önce Batıyı geride bırakma milli bir dava kutsal bir savaş iştiağıyla ele alınmaktadır. MTTB yayın organı Milli Gençlik dergisinde Prof. Necmettin Erbakan’ın ve dönemin DPT müsteşarı Turgut Özal’ın sanayileşme ile ilgili görüşlerini içeren makalelerin yer alması MTTB’nin bu konudaki görüşlerinin genel anlamda sağ ve bu çerçevede İslami çevrelerle ilişkisini ortaya koymaktadır.

1975 sonrasında MTTB yayınlarında artık İslam ekonomisi gibi kavramların yanı sıra faiz kurumunu eleştiren yazılara rastlanmaktadır. İçeriği henüz netleşmemiş olan bu söylem MTTB’deki İslamileşmenin izlerini taşımaktadır.

Devlete bakış açısı MTTB’deki dönüşümün açık bir biçimde izlenebildiği bir alandır. Milliyetçi muhafazakar anlayışın sınırları içerisinde devleti ve onun yüksek menfaatlerini her şeyin üzerinde tutan bu anlayış Devletin laik niteliğini dolaylı bir biçimde sorunsallaştırmakta ve laikliği din ve vicdan özgürlüğüne saygı şeklinde anlamaktadır. Devletin kendisinin değil ondan sadır olan eylemlerin sorgulandığı bu anlayış 1970’ler boyunca aşınmıştır. Tanzimat’tan beri devleti elinde bulunduran Batıcı, halkına yabancı bürokratik zümre şeklindeki söylem 1970’lerin sonunda devleti, siyasal islami hareketlerdeki kafir düzen tanımlamasını andırır bir biçimde bozuk düzen olarak adlandırmaya varacaktır. Laiklikse artık bir kavram olarak sorgulanmakta ve İslam toplumlarının değil Batının tarihi gelişimin bir ürünü olarak etiketlenmektedir.

²⁹⁹ Ali Bulaç, Marksizm ve Din İlişkisine Giriş, **Milli Gençlik**, Şubat 1976, S.11,s31

MTTB ilk yıllarında itibaren imparatorluk yıllarına özlem duyan ulus devletin sınırlarına sığamayan yayılmacı, geri almacı bir dış politika anlayışına sahiptir. İlk döneminde MTTB ile resmi çevreler arasında yaşanan gerilimin bu anlayış farkından kaynaklandığı belirtilmelidir. Türkçü gelenek üzerinde yer alan MTTB’de II. Meşrutiyet dönemi Türkçülüğünün hakim unsurlarından Turan ideali ulus devletin somut koşulları içerisinde Dış Türklere duyulan ilgiye dönüşmektedir. Soğuk savaşın uluslararası siyasete çizdiği hatlarla da uyuşan bu söylem İslamileşme süreci ile birlikte Ortadoğu ve Afrika’nın ezilen halklarının lideri konumundaki Büyük Türkiye söylemine dönüşmektedir. İslamileşme süreci içinde yaşanan bu dönüşümün süreklilik boyutu ise Türkiye’ye biçilen merkez ülke konumu olmaktadır.

MTTB’nin komünizme yönelik eleştirisi kapitalizm eleştirisine tarihsel olarak öncelik gelir. İkisi de birer iktisadi sistem olmanın ötesinde birer dünya görüşü olarak algılanırlar. 1965-70 arası dönemde komünizm Türk sağınının merkezi olma iddiasındaki MTTB’nin temel derdi konumundadır. Tanzimat’tan beri uygulanan Batılılaşma politikalarının doğal bir sonucu olarak görülen komünizm çoğu zaman Rusların (SSCB değil) bir yayılma ve nüfuz aracı olarak görülmektedir. Her türlü ahlaksızlığın mubah sayıldığı ve aile gibi Türk toplumun temeli olan değerleri hiçe sayan komünizm karşısında sığınılması gereken kale İslamdır. Bu dönemde MTTB faaliyetlerine anti- komünizm damgasını vurmaktadır. MTTB’nin İslamileşme süreci ile birlikte komünizm ile birlikte kimi zaman daha yoğun bir biçimde kapitalizm de sorgulanmakta ve buna paralel olarak sağcı olmanın anlamı araştırılmaktadır. Bu süreç içinde komünizm ve kapitaliz karşısında İslam bir dünya görüşü bir ideoloji olarak benimsenmektedir. MTTB kendini sağcı olarak değil İslami görüşe mensup olarak tanımlamaya başlamaktadır.

4.MTTB ÖRGÜT VE GENÇLİK KİTLESİ

4.1.MİLLİ TÜRK TALEBE BİRLİĞİ'NİN KURUMSAL YAPISI

Milli Türk Talebe Birliği Genel Merkez Teşkilatı Genel Başkan, Genel Sekreter, Genel Sekreter Yardımcısı, Genel Muhasip, İcra Konseyi Başkanı, İcra Konseyi Başkan Yardımcıları, Merkez Koordinatörü, Merkez Koordinatör Yardımcılarından oluşmaktaydı. Genel Yönetim Kurulu Üyeleri Milli Türk Talebe Birliği idarecileri olarak Genel Merkez Teşkilatındaki görevleri yerine getirmekteydiler.

MTTB'nin ana tüzüğünde Genel Başkanla ilgili 16. madde şu şekildedir.

- a) Genel Başkan Genel Kongrede kapalı oyla, 2/3 ekseriyetle seçilir.
- b) Bir Genel Başkan üst üste iki defadan fazla seçilemez.
- c) Genel Başkan Birliğin temsilcisidir.

Birliğin tüzel kişiliğini de temsil eden Başkan iki yılda bir yapılan Genel Kurullarda seçilmektedir.

Milli Türk Talebe Birliği Genel Merkez Teşkilatı faaliyetlerini müdürlükler, kulüpler ve enstitüler aracılığıyla yürütmektedir. MTTB'nin salt bir öğrenci derneği olmanın ötesinde belli bir fikrin ve siyasetin üretildiği ve öğrenci kitlesine aktarıldığı bir mekan olduğu belirterek tüm bu müdürlüklerin yürüttüğü faaliyetlere böylesi bir anlayışın içkin olduğu unutulmamalıdır.

MTTB'nin faaliyetlerini yürüttüğü kurumları müdürlükler, enstitüler ve kulüpler şeklinde, üç başlık altında incelemek mümkündür. Asıl örgütlenme birimi olan müdürlükler her biri yeni yönetim ile birlikte atanan müdürler tarafından yönetilen genel başkana bağlı olarak işleyen idari yapılanmalardır. Bunun yanında MTTB'nin hitap ettiği üniversite ve ortaöğretim gençliği kitlesine açık ve faaliyetlerin ve katılımın daha geniş tabanlı olarak yürütüldüğü kulüpler gelmektedir. Enstitüleri ise MTTB tarafından kurulan yönlendirilen ama kendilerine ait bir faaliyet alanı olan özerk birimler olarak tanımlamak mümkündür.

4.1.1.Müdürlükler:

1.Basın Yayın Müdürlüğü: Neşriyat Bürosu, Haber Bürosu, Araştırma Bürosu, Teksir Bürosu, Reklam ve Propaganda Bürosu Fotoğraf Bürosu olmak üzere altı alt organdan oluşan Basın-Yayın Müdürlüğü yayın organı niteliğindeki Milli Gençlik dergisini fasılalı olarak çıkarmasının yanı sıra Milli Gençlik Bülteni ve daha sonra Çatı adlı daha çok orta öğrenime hitap eden dergileri çıkardı. Bu dergilerin yanı sıra güncel meselelere ilişkin derlemeler ve propaganda amaçlı broşürler Basın Yayın Müdürlüğü'nün çalışmaları arasındadır. Müdürlüğün gördüğü ideolojik işlevi göstermesi açısından 53. dönem (1975-76) 'de Müdürlüğün uygulamayı istediği dışa dönük programın esasları aktarılabilir.

- a) Mukaddesatçı gençliğin tamamına hitap edilecek.
- b) İslamcı talebe kitlesinin, MTTB bayrağı altında toplanmasını devam ettirici yönde yayın yapılacaktır,
- c) Yayın organları vasıtasıyla küfürle mücadele ve materyalist eğitimin kurbanı gençliği İslam'a davet,
- d) Güçlü bir İslami basın için eleman yetiştirilecek(mukaddesatçı gençliği yazmaya teşvik ve yazdıklarını değerlendirmek.)
- e) Mukaddesatçı gençliği anarşik hadiselerin dışında tutmak,
- f) Mukaddesatçı gençliği, kışkırtıcı, bölücü, siyasi veya kültürel ajan provokasyonlarına karşı uyarmak.³⁰⁰

2.Dış Türkler Müdürlüğü: 50.dönemin ardından faaliyetlerini izleyemediğimiz Dış Türkler Müdürlüğü'nün faaliyetlerinin 51. dönemle birlikte Turizm ve Dış temaslar müdürlüğüne yürütüldüğü görülmektedir. Türk sağında sürekli bir ilgi odağı konumunda olan ulusal sınırlar dışında yaşayan soydaşlara dair bir ilginin somut bir tezahürü olan Dış Türkler Müdürlüğü MTTB içinde yaşanan fikri dönüşüme paralel bir biçimde "soydaşımız olan dış Türklere" yönelik ilgi din birliğine içkin bir biçimde devam etmekle birlikte bu daha geniş İslam ülkelerine yönelik ilginin bir cüzü konumundadır. Bu fikri dönüşümün kurumsal anlamda somut bir değişime yol açması ilgi çekicidir. Dış Türkler Müdürlüğü yerini önce Turizm ve Dış Temaslar müdürlüğüne ardından da Dış Temaslar müdürlüğüne bırakıyordu.

³⁰⁰ 53. Dönem Genel Kurul Faaliyet Raporu, Fatih Gençlik Vakfı Matbaası, İstanbul 1976,s.69

3.Eğitim Müdürlüğü: Milli Türk Talebe Birliği'nin hitap ettiği kitle ile en etkili iletişim kanallarından bir tanesini Eğitim müdürlüğü oluşturmaktadır. Daha çok öğrencinin pratik ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik Eğitim Müdürlüğü bu anlamda çoğu zaman bir ilk tanışma mekanı olarak da işlev görmektedir. Faaliyetlerini talebeye “hizmet” olarak niteleyen Eğitim Müdürlüğü kendini “talebenin üniversitede kavuşamadığı, teorinin pratiğe uygulandığı, dilek ve temennilerin gerçekleştirilebildiği bir amatör ruhlu laboratuvar”³⁰¹ olarak nitelemektedir.

Üniversite öğrencilerine yönelik dil, muhasebe ve mali cebir kursları düzenlemenin yanı sıra Üniversiteye hazırlık seviyesinde fen kursları başlığı altında lise talebelerine yönelik olarak matematik, fizik, kimya ve biyoloji kursları da verilmektedir. 70’li yıllar boyunca Milli Türk Talebe Birliği’nin düzenlemiş olduğu geniş katılımlı üniversite deneme sınavları Birliği kamuoyunda bilinir hale getirmektedir.Üniversiteye giriş aşamasında öğrencilere verilen rehberlik hizmetleri kimi zaman Tercüman gazetesi ile birlikte yürütülerek ulusal anlamda öğrenci kitlesine ulaşabilme imkanına kavuşuluyordu. Ayrıca Eğitim Müdürlüğü bünyesinde Osmanlıca kursları da düzenlenmektedir. Müdürlük hem Milli Türk Talebe Birliği’ni tanıtmak ve Birliğin faaliyetleri hakkında öğrenci kitlesini bilgilendirmek hem de genel bir üniversite öğrencisine gerekli olabilecek bilgileri aktarabilmek amacıyla yayın faaliyetlerinde de bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi 1972-73 ders yılı başında üniversite öğrencisi ve adaylarına dağıtılan “öğrencinin el kitabı” dır.

4.İş Bulma Müdürlüğü: 1968 yılında kurulan müdürlüğün kuruluş amacı ilgi çekicidir. “Solun tecavüzleri karşısında mücadele etmek zorunda kalan Türk Yüksek Tahsil Gençliği’nin maddi imkansızlıklarını bertaraf etmek gayesine matuf bir teşebbüs”³⁰² olarak ifade edilen müdürlük yoksulluk sebebiyle solun tuzağına düşen öğrencilere iş bulabilmek amacıyla kuruluyordu. Böylesine pratik amaçlı bir oluşumun dahi içinde barındırdığı ideolojik amaç aslında MTTB’nin bütün faaliyetlerinde içkindir.

Maddi imkansızlıkları nedeniyle eğitimini sürdürmekte zorluk çeken öğrencilerle işveren arasında bir aracı vazifesi gören müdürlük mezuniyet sonrası da iş bulmak noktasında öğrencilere yardımcı olmaktadır.

5.Kültür Müdürlüğü: Milli Türk Talebe Birliği’nin ideolojisini öğrenci kitlesine aktarımında en önemli işlevi şüphesiz Kültür Müdürlüğü görmektedir. Faaliyetlerini Anma günleri,

³⁰¹ 51. Dönem Genel Kurul Faaliyet Raporu, Fatih Gençlik Vakfı Matbaası, İstanbul 1974, s.43

Seminer, Konferans, Münazara, Gezi olmak üzere beş ana komisyon bünyesinde sürdüren Kültür Müdürlüğünün Milli Türk Talebe Birliği Konferans salonunda düzenlediği geniş katılımlı konferanslar milliyetçi, muhafazakar ve İslami kesimden aydın ve akademisyenlerle öğrenci kitlesini bir araya getirmekteydi. Öğrenci meselelerinin yanı sıra ulusal gündemin sağ bir cepheden değerlendirildiği konferans ve seminerler öğrencinin ülke ve dünya meselelerine bakışını şekillendirmekteydi. Ayrıca Müdürlük tarafından düzenlenen açık oturumlar sağ siyasetin üretildiği mekanlar olmaktaydı. Müdürlük faaliyetlerinin anlamı şu cümlelerle ifade edilmektedir. “teşkilatımızın konferans, seminer, açık oturum ve özel gecelerinin organizesini yapan ve yürüten Kültür Müdürlüğü, çalışmalarında asli fikri yapımızı en ideal şekilde takdim etmeyi gaye edinmiştir.” “müdürlük çalışmalarını asli kültürümüzün yabancı ideolojilerden kurtarılması gereğine inanarak yürütmektedir.”³⁰³

İsmet Giritli, İbrahim Kafesoğlu, Faruk K. Timurtaş, Nevzat Yalçıntaş, Muharrem Ergin, Tahsin Banguoğlu, Sabahattin Zaim, Zeki Velidi Togan, İlhan Egemen Darendelioğlu, Nurettin Topçu, Ahmet Kabaklı, Mümtaz Turhan, Osman Turan, Mustafa Yazgan, Adnan Ötügen, Süleyman Yalçın, Kadir Mısıroğlu, Mahir İz, Ali Nihat Tarlan, Necmettin Hacıeminoğlu, Ergun Göze, Yılmaz Altuğ, Erman Tuncer, Osman Öztürk, Necip Fazıl Kısakürek, M.Ertuğrul Düzdağ, Hasan Celal Güzel, Mustafa Müftüoğlu, Bahri Zengin, Bekir Topaloğlu, Zekeriya Beyaz gibi isimlerin Milli Türk Talebe Birliği kültür müdürlüğünce düzenlenen konferans, seminer ve açık oturumlarda yer aldıklarını görmekteyiz. Türk sağ yelpazesinde farklı konumlarda yer alan isimlerin MTTB faaliyetlerinde yer alışlarının tarihçesi dahi MTTB’de 1965 sonrası yaşanan dönüşümü göstermesi açısından ilgi çekicidir. Türk- islam sentezi olarak bilinen sağ mahfillerde üretilen ideolojik terkinin Aydınlar Ocağı çevresi ile olan ilişkisi bilinmektedir. 1965-69 arasında MTTB faaliyetlerinde İbrahim Kafesoğlu, Osman Turan gibi isimlere sıklıkla rastlanmaktadır. 70’li yılların ortalarına doğru Milli Türk Talebe Birliği’nin kültürel faaliyetlerine Necip Fazıl Kısakürek hakim olmaktadır.

Milli bir eğitim, eğitim sorunları, temel hak ve hürriyetler, sol faaliyetler ve komünizm, fetih ve Fatih, Mevlana, Mehmet Akif Ersoy, yakın tarih, Batılılaşma ve kültür meseleleri gibi başlıklar konferans ve seminerlerin ana konuları arasındadır.

6. Kütüphane Müdürlüğü: MTTB’nin binasında her zaman bir kütüphane olagelmisti. Bu mekan öğrencilere kitap teminin yanı sıra ders çalışma amaçlı olarak da kullanılmaktadır. Bir

³⁰² 49. Genel Kurul Faaliyet Raporu, Tan Matbaası, İstanbul 1969, s.207

kütüphane müdürlüğü isim olarak MTTB kaynaklarında bir çok dönem de anılmakla birlikte ayrıca bir kitap kulübünün de bulunması faaliyetlerin bu iki organ tarafında birlikte yürütüldüğünü düşündürmektedir. Üyelerine indirimli kitap satışının yanı sıra senelik olarak kitap da hediye edilmektedir. Kulüp bünyesinde Devlet ve Diyanet yayınlarının kitapları ve diğer özel yayın evlerinin kitapları satılmaktaydı.

Öğrenciler için ucuz kitap sağlamanın yanı sıra nitelikli kitapların arzını amaç edinen kitap kulübünde, sağ camiadaki işporta kitap furyası eleştirilmekte bundan dolayı Cağaloğlu'ndaki "aktarıcı, derleyici ve tercüme" üslupla yapılan yayıncılık faaliyetinin kalitesinin yükseltilmesi için çalışıldığı belirtilmektedir.³⁰⁴ Kaynaklarda hemen bütün milliyetçi kitapevlerine resmi bir yazı ile müracaatça bulunulduğu ifade edilmektedir.³⁰⁵ Necip Fazıl Kısakürek'in tüm eserlerini basan Büyük Doğu, yine Büyük Doğu dergisi ve Necip Fazıl ile olan yakınlığı bilinen Sezai Karakoç'un yönetimindeki Diriliş³⁰⁶, yayın hayatına yeni atılan Nuri Pakdil, Alaattin Özdenören, Rasim Özdenören, A. Cahit Zarifoğlu gibi bir çok önemli İslamcı yazarın eserlerini yayınladıkları Edebiyat dergisi ve yayınları gibi yayın evlerinin yayınlarının tanıtımına ve satılmasına MTTB kitap kulübü bünyesinde öncelik tanınmaktadır.³⁰⁷

7.Öğrenci Meseleleri Müdürlüğü: Milli Türk Talebe Birliği bir öğrenci teşkilatı olması hasebiyle bütün faaliyetleri öğrencilere yöneliktir. Öğrenci meseleleri müdürlüğü ise öğrenci olmanın getirdiği problemlere MTTB bünyesinde çözüm arandığı bir müdürlüktür. MTTB Öğrenci Meseleleri müdürlüğü yedi alt komite ve komisyondan oluşmaktadır.

³⁰³ 53 Dönem Genel Kurul Faaliyet Raporu, a.g.e., s. 100

³⁰⁴ 54. Dönem Genel Kurul Faaliyet Raporu, a.g.e., s. 184

³⁰⁵ 50. Dönem Genel Kurul Faaliyet Raporu, a.g.e., s.120

³⁰⁶ Karakoç 1970'li yıllarda İslami kesimde oldukça etkili olmuş bu çevrenin de ötesinde ikinci yeni akımı içerisinde sahip olduğu öncü konumuyla genel anlamda Türk Edebiyatına mal olmuş ve etkisi 1980 sonrası da devam eden önemli bir fikir ve edebiyat adamıdır. Yetişme evresini Büyük Doğu dergisi çevresinde geçiren Sezai Karakoç Necip Fazıl ile hiçbir zaman bir husumete düşmeksizin ilişkilerini devam ettirse de daha sonra faaliyetlerine Diriliş edebiyat dergisi etrafında münhasıran devam etmiştir. Tüm faaliyetini "İslamın bir savunması" olarak özetleyen Sezai Karakoç ve ismi kendisiyle birlikte anılan Diriliş dergisi 1970'li yılların henüz oluşmakta olan İslami gençliğinin İslamı bir medeniyet ve dünya görüşü olarak anlaması ve bu çerçevede sağcı kesim içinde kendini farklılaştırmasında ve pratik siyasetin ötesinde kültürel meselelere yönelerek derinlik kazanmalarında azımsanamayacak bir rol oynadı. Karakoç için "Doğunun Yedinci Oğlu Sezai Karakoç" Turan Karataş Kaknüs İstanbul:1998, Karakoç'un Kısakürek ile olan ilişkisi için a.g.e. s.495

³⁰⁷ 51. Dönem Genel Kurul Faaliyet Raporu, a.g.e., s.107-8

a)Eğitim Reformu Komisyonu: Bir sonraki bölümde tartışılacak olan MTTB'nin eğitim sistemine yönelik eleştirileri ve “Milli bir eğitim sistemi” yönündeki önerilerinin üretildiği organ konumundaki eğitim reformu komisyonu faaliyetlerini düzenlediği açikoturumlarla sürdürmekte ve MTTB'nin konuya ilişkin görüşlerini belirleyen araştırmalar yapmaktadır. Bu görüşler üniversite ve parlamento çevrelerine de sunularak etkili olmanın yolları aranmaktadır.

b)Burs Yardım ve Kredi Komitesi: Öğrencilerin maddi ihtiyaçlarının karşılanmak amacıyla Komite, yardımda bulunmak ve Burs vermek isteyen kişi ve kuruluşlarla ihtiyacı olanları bir araya getirmenin yanı sıra MTTB tarafından organize edilen yardımları da dağıtmaktadır. Bu amaçla “milliyetçi çalışkan ihtiyaç sahibi öğrencilere bizzat burs ve yardımlar” sağlanmaktadır.³⁰⁸ ayrıca öğrencilere kumaş ve pardösü yardımı da yapılmaktadır.

c)Yurtlar Komitesi: İstanbul'da bulunan öğrenci yurtlarının yerleri, ücretleri ve şartları hakkında toplanan bilgiler öğrencilere sunulmaktadır. Öğrencilere “kendileri için münasip” yurtlar tavsiye edilmektedir. Komite yüksek öğrenime yeni başlayan öğrencilerle ilişki kurma ve bu bağlantıları sürdürme işlevini de görmektedir. Bu amaçla yurtlara ziyaretler yapılmakta ve yurt öğrencilerine yönelik toplu geziler düzenlenmektedir.

d)Türk Kızları İlim ve Kültür Kolu: Üniversiteli kız öğrencilerin ayrı bir kol olarak kendi aralarında çeşitli kültürel faaliyetler yapabilmeleri amacıyla kurulmuş olan organ, seminerler, kurslar, tiyatro gösterileri düzenlemekte ve bir bülten çıkarmaktaydı.

e)Orta Öğrenim Komiteleri: Faaliyetleri yüksek öğrenim gençliğine yönelik olan Milli Türk Talebe Birliği bünyesinde, orta öğrenim gençliğinin “milliyetçi bir ruhla” üniversiteye hazırlanması amacıyla kurulmuştur.³⁰⁹

f)Üniversitelerarası Giriş Rehberlik Komitesi: üniversiteler ve bölümlerinin puanları, kayıt koşulları, tarihleri, içerikleri hakkında öğrencilere bilgi vermek amacıyla kurulmuş bir organdır.

³⁰⁸Öğrencinin El Kitabı,MTTB Basın Yayın Müdürlüğü, İstanbul 1972, s.26

³⁰⁹ a.g.e. ,s.28

g)Öğrenci Sağlık Hizmet Komisyonu: 1972/3 ders yılında özellikle fakir öğrencilerin her türlü sağlık problemleri ile 2,5 TL karşılığında ilgilenmek amacıyla kurulan komisyon haftada üç gün Cağaloğlu-Babıali caddesi 37 numarada hizmet vermektedir.

8. Tiyatro Müdürlüğü: Sağ kesimde içinde Batılılaşma sürecinin bir getirisi olarak görülen tiyatro MTTB çatısı altında önem verilen alanlardan biri olmaktaydı. Milli Türk Talebe Birliği çatısı altında yürütülen tiyatro çalışmalarının temel eksenini “milli” bir tiyatro arayışı oluşturmaktadır. Tiyatro müdürlüğünün kuruluş amacını “Türk Yüksek Talebe Gençliğini milli bir şuurun potasında eritmek ve böylece onların milletimize hizmet edecek olan vatanperver ve milliyetçi birer genç olmasını sağlamak prensibi doğrultusunda kabiliyetli ve istekli arkadaşlara tiyatro sahasında çalışma imkanı sunmak”³¹⁰ olarak ifade etmektedir. Milli bir hisle yazılmış sanat değeri yüksek olarak değerlendirilen eserlerden seçilerek hazırlanan çalışmalar İstanbul Şehir Tiyatrolarından bir rejisör nezaretinde yürütülmektedir.

Müdürlük çalışmaları tiyatro okulu ve seminerleri düzenleyerek katılımcılara asgari bir tiyatro kültürü vermek amacına yöneliktir. İleride daha geniş bir biçimde değerlendireceğimiz gibi MTTB, tiyatroyu milli meselelerin halka duyurulduğu, ideolojinin emrine verilmesi gereken bir araç olarak görmektedir. MTTB 50. Dönem Tiyatro müdürünün ifade ettiği gibi tiyatro “fikri sahada olanca şiddetiyle devam eden savaşın en önemli silahlarından biriydi.”³¹¹ Oynanan tiyatro eserlerinin metinlerini amatör yazarların eserlerinden seçerek genç yazarlara kendilerini geliştirebilecekleri bir imkan sunulması açısından bu çalışmalar önemlidir. Tiyatro müdürlüğü bünyesinde kurulan bir kütüphane ile tiyatro ile ilgili temel eserler bir araya getirilmekte ayrıca düzenlenen tiyatro metni yarışmalarına katılım için genç yazarlar teşvik edilmektedir.

Müdürlüğün 51. Dönem faaliyetleri Abdullah Gül’ün idaresinde yürütülmekteydi. Bu dönemde Mustafa Miyasoğlu’na ait “Umut Suları” adlı oyun sahneye konuldu. Oyun Türk milli tiyatrolarına bir başlangıç olarak ilgi görmektedir. Ayrıca Necip Fazıl Kısakürek’in Mukaddes Emanet ve Bir Adam Yaratmak adlı oyunları sahnelenmektedir. 50 ve 51. dönemde yoğun olarak çalışmalarını sürdüren Tiyatro Müdürlüğünün faaliyetlerini 54. dönemden itibaren yazılı kaynaklardan takip edememekteyiz.

³¹⁰ a.g.e. ,s. 97

³¹¹ 50. Dönem Genel Kurul Faaliyet Raporu, Özdemir Matbaası, İstanbul 1973, s.174

9.Tesisler Müdürlüğü: MTTB binasının ve demirbaşlarının tadilatından ve bakımından sorumlu olan bir müdürlüktü.

10.Turizm ve Dış Temaslar Müdürlüğü: 1959 yılında kurulan MTTB Turizm ve Dış Temaslar Müdürlüğü faaliyetlerini “Turizmi sadece memlekete insan çekecek bir para kazanma aracı olarak anlayan işportacı zihniyetle mücadele içinde”, “turizmi memlekete hizmetin yanı sıra onu tanıtıcı bir misyon olarak gören bir anlayışla” yürütmektedir.³¹² Bu amaçla ülke turizmine katkıda bulunacak memleketin tanıtımını yapmaya ehil rehberler yetiştirmek üzere rehberlik kursları düzenlenmekte ve diplomalar verilmektedir.

Müdürlük TCDD ile anlaşmalı olarak öğrenciler için ucuz yurtiçi ve yurtdışı seyahat imkanları sunmaktadır. Yurtdışındaki öğrenci teşkilatları ile irtibat halinde yaz kampları düzenlenmesi ve yurtdışından Türkiye’yi görmek amacıyla gelen öğrencilere Türkiye’deki öğrencilerin yararlandığı türden seyahat indirim ve kolaylıklarının sağlanması için çalışmalar yapmaktadır. MTTB’nin İstanbul’da ev sahipliği yaptığı IIFSO gibi federasyonların temsilcilerinin toplantılarının organizasyonunda da Müdürlük görev yapmaktadır.

11. Folklor Müdürlüğü: Faaliyetlerini kimi zaman Folklor ve Müzik enstitüsü adı altında yürüten müdürlük “Türkün saf ve temiz ruhuna uygun folklorcu yetiştirmek” ve Türk örf, adet ve törelerini öğretmek ve yaşatmak amacıyla kurulmuştur.³¹³

MTTB’ye göre, Folklor Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren halk oyunları ekibi folkloru ticari amaçla yapan ve bu doğrultuda dejenere eden anlayışın karşısında çalışmalarını aslına uygun bir şekilde ve tamamıyla amatör bir ruhla yürütmektedir. Tarihi ve milli günlerde şöenlerde görev alan ekip Türkiye’nin her yanında oyunlarını sergilemektedir ayrıca müdürlük bünyesinde Türk Halk müziği korosu da çalışmalarını sürdürmektedir

11. Trafik Eğitimi Müdürlüğü: 1967 yılında öğrencilerin ehliyet ihtiyacını karşılamak amacıyla kurulan müdürlük MTTB binasındaki özel salonunda nazari motor derslerini yürütmektedir. Ehliyet alınması için gerekli resmi işlemlerin görölmesine de yardımcı olan müdürlük öğretim görevlilerine de hizmet vermektedir.

³¹² 49. Dönem Genel Kurul Faaliyet Raporu, a.g.e. , s.87

³¹³ Öğrencinin El Kitabı, MTTB Basın Yayın Müdürlüğü, İstanbul 1972, s.132

12.Mehter Müdürlüğü: MTTB’de Osmanlı geçmişine yönelik bir özlem ifadesini bir an lamda mehter de bulmaktadır. MTTB teşkilat çizelgelerinde ismini ve Fetih Geceleri ve mitingleri gibi kimi kutlamalarda faaliyetlerini izleyebilmekle birlikte müdürlüğün yapısı ve çalışma esasları hakkında bir bilgiye rastlayamadık.

13. Teşkilatlarla İrtibat Müdürlüğü: MTTB 1970’li yılların başından itibaren Anadolu’da şubeler açarak genişlemektedir.İstanbul’da bulunan Genel Merkez ile Anadolu’daki şubeler arasında gerek denetim gerekse bir siyaset birliğini temin etmek amacıyla 20.11.1974’te kuruluşunu tamamlayan müdürlük senede iki defa şube başkanlarını katıldığı toplantılar düzenlemektedir. Müdürlüğünün sonraki dönemlerde Teşkilatlar müdürlüğü adı altında çalıştığı görülmektedir. 54. döneminde 190 olan şube sayısı 55. dönemde 220’nin üzerine çıkmıştır. Böylesine yaygın bir örgütlenme her idari teşkilatın yaşadığı merkezileşme problemi ile karşı karşıya kalmaktadır. Bir anlayış birliğini sürdürebilmek amacının sonucu olarak ortaya çıkan müdürlüğün İstanbul’un geniş kültürel imkanlarını konferans ve seminerler şeklinde Anadolu’ya götürebilmek için çalışmalarını yürütmektedir. 1975 yılından sonra MTTB’nin kitlesel mitinglerini Anadolu’nun farklı mekanlarında sürdürdüğü (Anadolu Şahlanış mitingleri) ve faaliyetlerin ağırlığının Anadolu’ya kaydığı görülmektedir. 52. Dönem ile birlikte faaliyet raporları Taşra teşkilatlarının faaliyetlerini de içerecek şekilde genişlemektedir.

4.1.2.Kulüpler

Milli Türk Talebe Birliği bünyesinde Fotoğrafçılık, Sinema, Kitap ve Spor Kulüpleri faaliyet göstermektedir. Kitap kulübüne Kütüphane müdürlüğü ile ilgili bilgi verilirken değinildiğinden burada diğer üç kulüp tanıtılacaktır. Kulüpler öğrenci kitlesinin katılımına daha açık, sosyal ve kültürel faaliyette bulunmak isteyen gençlere MTTB bünyesinde sunulan imkanların toplandığı bir konuma sahiptir. Aslında bir anlamda müdürlükler MTTB’li olan gençlerin örgütlendiği ve Birlik içi faaliyetlerde bulunduğu zeminlerken kulüpler daha geniş bir gençlik kitlesi ile buluşma tanışma ve ilişkileri geliştirme mekanı olarak işlemektedir.

1. Kitap Kulübü: Kütüphane Müdürlüğü ile birlikte çalışmalarını yürüten Kitap Kulübü üyelerine ücretsiz ve indirimli kitap sağlamanın yanı sıra öğrenciye tavsiye edilecek kitap listeleri oluşturmak çeşitli yarışmalar düzenlemek gibi faaliyetlerde bulunmaktadır.³¹⁴

³¹⁴ Öğrencinin El Kitabı,MTTB Basın Yayın Müdürlüğü, İstanbul 1972

2. Fotoğrafçılık kulübü: Kulüp fotoğraf sanatı ile ilgili gençlere çalışmalarını yürütebilecekleri imkanlar sunmak amacıyla kurulmuştu. MTTB binasında bulunan özel Fotoğraf stüdyosu aynı zamanda öğrencilere yönelik ucuz vesikalık çekimi de yapmaktadır. Düzenlenen sergiler ve fotoğraf yarışmaları ile ilgili öğrenciler teşvik edilmekte ve ödüllendirilmektedir. Kulüp fotokopi hizmetinin yanı sıra teknik okul öğrencilerine yönelik ozalit hizmeti de sunmaktaydı.

3. Sinema Kulübü: MTTB bünyesinde 1971-72 döneminde çalışmalarına başlayan MTTB Sinema Kulübü imkansızlıklar dolayısı ile çalışmalarını film gösterimleri ile sınırlamıştı. Daha sonra Kulüpte kısa metrajlı film çekimleri gerçekleştirildi. 1960lı yılların sonu ve 70’li yıllar sinema sektöründe kitle kültürü adına üretilen arabesk melodramlar ve sulu güldürülerin hakim olduğu yıllardır. Ayrıca seks filmleri de sektörde önemli bir yer tutmaktadır. Bu ortam da MTTB sinema kulübü “Milli bir sinema” arayışıyla açık oturumlar düzenlemekte hem bu “gayriahlaki” bulunan sinemanın hem de sol kesim de Yılmaz Güney gibi yönetmenlerin çalışmaları ile filizlenen sinemanın karşısında yeni bir anlayışın arayışı ile sinema kulübü faaliyetlerini sürdürmektedir. MTTB’nin sinema hakkındaki görüşleri Milli Sinema başlığı altında etraflıca tartışılacağından burada “milli sinema” ekolünün en önemli temsilcisi konumundaki Yücel Çakmaklı ‘nın MTTB Sinema Müdürlüğünü yaptığını belirtmekle yetinilecektir. Sinema Kulübü 54 ve 55. dönemlerde faaliyetlerini sürdürmemiştir.

4. Spor Kulübü: Milli Türk Talebe Birliği spor alanındaki faaliyetlerini çeşitli isimlerdeki organları aracılığı ile yürütmektedir. MTTB Spor kulübü 29 Mayıs 1971 tarihinde çalışmalarına başladı. Fikren ve bedenen güçlü bir neslin yetiştirilmesini amaçlayan MTTB spor kulübü çalışmalarını Judo, Karate, Taekwando, boks, güreş ve aletli jimnastik başta olmak üzere on iki dalda yürütmektedir. MTTB bünyesinde oluşmuş takımlar ulusal ve uluslararası düzeyde karşılaşmalara hazırlanmaktaydı.

MTTB bünyesinde spor çalışmaları genel faaliyetler arasında anlamlı bir yere oturmaktadır. “Fikren İslami kültürle donanmışlığın yanında bedenen de güçlü olmak için spor tebliğin bir aracı olarak kullanılmaktadır.”³¹⁵ MTTB spor kulübü çalışmaları içinde dövüş ve mücadele sporlarının önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. 1970’li yıllardaki siyasal mücadele ortamında her ne kadar MTTB kaynaklarında taraflar üstü bir konumda bulunduğu ve mücadelenin daha çok fikri planda yürütüldüğü ifade edilse dahi mevcut siyasal ortamla Spor kulübünün faaliyetleri arasında bir ilişkinin mevcudiyeti dikkat çekmektedir.

³¹⁵ MTTB 54. Dönem Genel Kurul Faaliyet Raporu, Fatih Gençlik Vakfı Matbaası, İstanbul 1977, s. 368

Spor dallarında elde edilen başarılar ve başarısızlıklar birer “milli mesele” olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda 1970’li yıllarda ata sporu olarak benimsenen güreş alanındaki gerilemenin sebeplerini ele almak için bir güreş kurultayı düzenlenmektedir. Güreş sporunun temel problemleri bu sporun ilmi yöntemler kullanılarak yapılmaması ve tesis ve malzeme yetersizliği şeklinde ifade edilmektedir.³¹⁶

50. dönemde MTTB spor kulübüne bağlı farklı dallarda çalışan 1600 sporcunun bulunduğu belirtilmektedir. Gençler arasında sosyalleşmenin yaşandığı önemli bir ortam olmanın ötesinde spor müsabakalarında kazanılan başarıların da MTTB’nin prestijini arttırdığı düşünülmektedir. MTTB bünyesinde üniversiteler ve liseler arası düzeyde turnuvalar düzenlenmektedir. MTTB Spor kulübü tarafından Yaz kampları düzenlenmekte katılımcılar sportif aktivitelerin yanı sıra kültürel anlamda da eğitime tabi tutulmaktadır.

4.1.3.Enstitüler

MTTB organları arasında ele alacağımız diğer faaliyet birimleri Enstitü adı altında örgütlenmiş bulunmaktadır. Bunlar Beden Eğitimi ve Güç Geliştirme Enstitüsü, Folklor ve Müzik Enstitüsü, Sosyal İlimler Enstitüsüdür. Sosyal İlimler Enstitüsünün faaliyetlerini ayrı bir başlık olarak daha sonra ele alacağımız için burada ağırlıklı olarak diğer iki enstitüden bahsedilecektir.

1.Beden Eğitimi ve Güç Geliştirme Enstitüsü: MTTB Spor kulübüne bağlı olarak kurulan enstitünün kadrosu başkan Ömer Öztürk, teorik bilgi komisyonu başkanı Doç. Dr. Kaya Çilingiroğlu, Araştırma Komisyonu Başkanı Ruhi Sarıalp, Koordinasyon Kurulu Başkanı Turgay Renklikurt, Taylan Uygur, Ergun Hiçyılmaz, Öner Özbek, Doç. Dr. Salih Tuğ, Doç. Dr. Mazhar Özman, Baktaş Öztürk, Enver Göçener, Cemal Anadol, Ali Gümüş’ten oluşmaktaydı.

Avrupa’da özellikle İtalya ve Almanya örneklerinde olduğu gibi gençler faşist hareketler bünyesinde paramiliter örgütlenmeler içinde kitlesel olarak bir araya getirilmişti. Platon’un gençlerin küçük yaşlardan itibaren fiziksel dayanıklılık temelli bir eğitime tabi

³¹⁶ MTTB 50. Dönem Genel Kurul Faaliyet Raporu, a.g.e. ,s. 250

tutulmaları gerektiği şeklindeki fikirlerinden³¹⁷ ve Eski Romadaki uygulamalardan esinlenen bu örgütlenmelerin örneklerine disipline edilmiş ve belli bir fikir etrafında kenetlenmiş kitleler yaratma amacı doğrultusunda gençlerin istihdam edildiği milliyetçi hareketlerde de rastlanabilmektedir. Merkezi konumdaki bir lider ya da başbuğun etrafında aktif gençlik kitlesinin devşirildiği ve harekete geçirildiği örgütlenmeler için Ülkü Ocakları³¹⁸ daha iyi bir örnek oluştursa da MTTB'nin beden eğitimine verdiği önem ve anlayış biçimiyle yukarıda ifade edilenler arasında bir yakınlık olduğunu öne sürmek mümkündür.

Sağlam fikrin ancak sağlam bedende bulunacağı düsturundan hareketle faaliyetlerini yürüten Enstitü, gayelerini bedeni faaliyetlerle “iradeye hakimiyetin arttırılmasını sağlamak”, “fiziki dayanıklılık özelliğini pekiştirmek”, “şahsın disiplin ve iş ahlakını geliştirmek” olarak ifade etmektedir.³¹⁹ “Geniş halk kitlelerine beden eğitiminin gerçek yönünü pratik imkanlar yaratarak anlatıp onları kullanılmayan rezerv durumundan güçlü kaynaklar durumuna getirmek”³²⁰ şeklinde ifade edilen amaçta açıkça Beden eğitimi atıl durumda bulunan ulusal potansiyelin harekete geçirebilmenin bir yolu olarak görülmekte ve bu durum milliyetçi bir çerçevede anlaşılmaktadır.

Beden eğitimi ve güç geliştirme enstitüsü faaliyetlerini iki doğrultuda yürütmektedir. Yüksek tahsil gençliğine yönelik eğitim faaliyetleri ve halka dönük koruyucu ve geliştirici faaliyetler. Üniversite gençliğine yönelik faaliyetlerin kapsamı mecburi ve seçmeli derslerden oluşan teorik ve pratik eğitim programıdır. Anatomi, fizyoloji, genel kondüsyon çalıştırma metotları ve masaj eğitimi gibi derslerin yanısıra atletizm, futbol, voleybol, basketbol, güreş, boks, jimnastik, judo gibi spor dallarında da eğitim verilmektedir. İki sömestri olarak verilen eğitim programını başarıyla tamamlayanlara seçtikleri branşın asistan antrenörü olduklarına dair diploma verilmektedir. Halka dönük faaliyetler ise kurslar, seminerler, film gösterileri, konferanslar ve yayın faaliyetlerini içermektedir.³²¹

Yukarıdaki faaliyetlerine ek olarak Enstitü bünyesinde Türk sporunun temel problemlerinin ele alındığı açık oturumlar da düzenlenmektedir. Bu bağlamda “Türk atletizmi” ve “Bisiklet” konulu açık oturumlar düzenlenmişti.

³¹⁷ Will DURANT, *The Story of Philosophy*, Cardinal Editions, New York, 1954 s.24

³¹⁸ Kemal CAN ve Tanıl BORA, *Devlet Ocak Dergah*, İletişim Yayınları, İstanbul 1991,s.76

³¹⁹ 50. Döneminde MTTB Genel Kurul Faaliyet Raporu,a.g.e. , s. 274

³²⁰ a.g.e. s. 275

³²¹ a.g.e. s. 278

2.Folklor ve Müzik Enstitüsü: Folklor müdürlüğünün faaliyetlerinden bahsederken değinildiği gibi MTTB bünyesinde halk oyunlarının öğretilmesine ve icra edilmesine yönelik faaliyetler yürütülmektedir. folkloru halk oyunlarının ötesinde geniş anlamıyla kavramaya yönelik bir ilgi ile halk kültürünün derinlemesine ele almaya yönelik seminerler ve konferanslar enstitü bünyesinde düzenlenmektedir.

4.2.MİLLÎ EĞİTİM VE GENÇLİĞİN TERBİYESİ

4.2.1 Gençliğin Önemi

MTTB'nin kaynaklarında dile getirilen anlayışın belki de en dikkat çekici yönü şimdiki zamandan duyulan bir rahatsızlıktır. İçinde bulunulan zaman kaybedilmiş bir zamandır. Sürekli olarak özlem duyulan bir mazi ve ümitle beklenen bir gelecek tasavvuru bu zaman kavrayışının ana hatlarını belirler. Aslında bu tarz bir anlayış muhafazakarlık ve çoğu zaman ona içkin bir İslamcılığın bulunduğu yerdir. Kemalist milliyetçiliğe ve onun radikal modernizmine duyulan tepki muhalif bir konumu gerekli kılmakta ve ondan duyulan bir rahatsızlığı dile getirmektedir. Dini bir altın çağ olarak tasavvur edilen geçmiş zaman ile olan bütün köprülerin yıkılması ve ondan köklü bir kopuş, içinde yaşanılan zamanı yitip bir zaman haline getirmektedir. “Lisede Sophokles okuduk, klasik Türk musikisine sövmeyi, divan şiirini hor görmeyi, buna karşılık devletin yayınladığı kötü çevrilmiş, batı klasiklerine körü körüne hayranlık göstermeyi öğrendik. Sanki Sinan Leonardo'dan önemsiz, Mevlana Dante'den küçüktü. İtri ise Bach'ın eline su dökemezdi. Aslında kültür emperyalizmin ilmiğini boynumuza geçiriyorduk. Ulusal bileşim arama yerine hazır bileşimleri aktarmak hastalığımız tepmişti.”³²² MTTB Basın Yayın müdürlüğü tarafından basılan Öğrencinin El kitabı adlı kitapçığın arka kapak yazısından yapılan bu alıntı geçmişten bu köklü kopuşun ve daha da ötesinde geçmişe dair duyulan kompleksin bir eleştirisi konumundadır. Fakat bu mazi ile atının³²³ tekrardan lehmlenebileceği bir gelecek ümidi ise sıcaktır. Bunun en güzel örneklerinden bir tanesi Necip Fazıl Kısakürek'in şu satırlarıdır “yarın elbet bizim elbet bizimdir, gün doğmuş gün batmış ebed bizimdir.” Geleceğe ve onun sahibi olan yeni nesillere dair beslenen umutlar adeta kaybedilmiş şimdiki zamanın bir rövanşı niteliğindedir.

³²² MTTB Basın Yayın Müdürlüğü, *Gençliğin El Kitabı*, İstanbul 1972, s.225

³²³ Yahya Kemal'e ait olan “kökü mazide olan atı” ifadesi muhafazakar bir ruh halinin en iyi ifadelerinden biri olmaktadır. Atı gelecek anlamındadır. Böylece dize geçmişe kök salan bir gelecek tasavvurunu anlatmaktadır.

MTTB kaynaklarında idealleştirilen gencin ya da eleştiriye tabi tutulan gencin kim olduğunu anlamak aslında Tanzimat'tan 1970'lere uzanan geniş tarih yelpazesi içinde bir kimlik sorununu tekrar ele almak ile mümkün. Ahmet Mithat Efendi'nin meşhur romanı "Felatun Beyle Rakım Efendi" bize önemli ipuçlarını vermekle birlikte "nasıl bir gençlik" sorusuna da yanıt oluşturacak tarihsel izleğe ulaşmamızı sağlayacaktır. Adeta yanlış, yüzeysel batılılaşmanın bir simgesi olan Felatun Bey tipi daha sonra bir çok yazarın sıklıkla işlediği ve üzerlerinden o meşhur doğu batı sorunsalına dair cevapların belirtildiği verimli bir semboller dizgesi sunmaktadır. Romanın ana teması taklitçi sahte ve kozmetik bir batılılaşmayı temsil eden Felatun Bey ve yerli kültürel özelliklere sahip çıkan tercih edilmiş bir batılılaşmayı temsil eden Rakım efendi arasındaki ayrımın sergilenmesidir.³²⁴ Rakım efendi MTTB kaynaklarında yüceltilen gencin özelliklerini bulabileceğimiz bir örnektir. Osmanlı kurumlarının yanı sıra Fransızca eğitimi de görmüş çalışkan, dürüst tutumlu ve ciddi birisidir Rakım efendi. Felatun Bey ise zengin bir mirasın müsrif sahibidir. Sefahat içinde parasını kumar ve kadın ile sarf eder.³²⁵ Yerli kültürü bilmediği gibi asla Batılı kaynaklara da tam anlamıyla nüfuz edemez.

MTTB kaynaklarında tercih edilen gençliği anlayabilmek için üzerinde durulması gerekli bir diğer damarda Osman Yüksel Serdengeçti'nin popülist milliyetçiliğidir.³²⁶ Daha sonra solla özdeşleştirilecek olan modernist-bürokratik elitin Batılılaşmış/yabancılaşmış hal ve tarzına karşı basit halkın yaşattığı söylenen o milli ve manevi şahsiyete yapılan atıflar kaynağını Serdengeçti'de bulabilir.³²⁷ "Milyonlarca lirayı lükse, sefahate kumara yatan, rezil hayatlarını modernizm makyajıyla kapatan mutlu azınlık... Onların aranjman müzikli, flörtlü, diskotekli asi çocukları.... Yaşayışça mutlu azınlıktan hiçte geri kalmayan bürokrasi ve onların yabancı kolejlerde bilinçlenen(!) evlatları..."³²⁸ karşısında Anadolu kökenli halkına yabancılaşmamış, saf , temiz dürüst, milliyetperver Türk genci tarzındaki ikili ayrımlar MTTB'nin gençlik ile ilgili algılamasını belirginleştirmektedir. Özellikle MTTB'nin İslamcı bir karakter kazanma süreci ile birlikte Mehmet Akif Ersoy³²⁹ bir sembol isim haline gelir.

³²⁴ Ayşe KADIOĞLU, *Cumhuriyet İradesi Demokrasi Muhakemesi*, Metis yayınları, İstanbul 1999, s.39

³²⁵ Şerif MARDİN, *Türk Modernleşmesi*, İletişim Yayınları, İstanbul 1997, s. 35

³²⁶ Serdengeçti'nin özellikle Kemalizm eleştirisi için bkz. Osman Yüksel SERDENGEÇTİ, *Mabetsiz Şehir*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul:1995

³²⁷ Tanıl BORA, Nergis CANEFE, "Türkiye'de Popülist Milliyetçilik", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi*, Milliyetçilik, Cilt 4, editör: Tanı Bora, İletişim Yayınları, İstanbul 2003, s. 635

³²⁸ *Gençlik ve Yerimiz*, hazırlayan: MTTB II. Başkanlığı, Elif Matbaası, Ankara:1979

³²⁹ İstiklal Marşı Şairi M. Akif Ersoy, II: Meşrutiyet dönemi İslamcılarının önemli kalemlerindendir. Milli Mücadeleye destek vermesine rağmen Kemalist idarenin kurumlaşma sürecinde kendine yer bulamamıştır. Hayatının son yıllarını Mısır'da ikmal etmiştir. İslamcı kesim içinde çok önemli bir yere sahip Ersoy'da milliyetçi temalara da açık bir kapı olması onun Türk sağının genelinde kabul gören bir isim haline getirmektedir.

Ve Onun Kutsal emaneti çiğnetmeyen Asım nesli MTTB için bir düsturdur³³⁰. “Milli Gençlik Asımın neslinin kıvam bulduğu gençliktir. Bu milli gençlikte MTTB’nin sembolleştiği ve onun etrafında toplanan imanlı gençlerdir.”³³¹

Geleceğin siyasal topluluğunu oluşturacak olan gençlerin uygun amaçlar ve idealler doğrultusunda yetiştirilmesine yönelik bir eğitim sisteminin kurulması aslında her siyasal sistem için vazgeçilmez öneme sahiptir. Bu anlamda eğitim felsefesinin ne olması gerektiği sorusu Osmanlı son dönemi aydınlarının üzerinde hararetle tartıştığı konulardan biri olmaktadır. Cumhuriyet ile birlikte girilen dönemde Osmanlı eğitim kurumlarından köklü bir kopuş yaşanmıştır. Batıcı kanatta yer alan Osmanlı düşünürlerinin ancak bir düş olarak tasavvur edebildikleri bir toplum projesi Cumhuriyet döneminin reformları ile birlikte ete kemiğe bürünmüştür. Osmanlı döneminde temel eğitim kurumları olan medreseleri ne şekilde ıslah etmeli tartışmalarına Cumhuriyet idaresi medreseleri kökten kaldırarak bir nihayet veriyordu. Eğitimin birleştirilerek tamamıyla devletin kontrolü altına alınması anlamına gelen Tevhid-i tedrisat kanunu yeni bir eğitim sistemine işaret etmektedir. Yeni rejimin değerleri ve anlayışı ile yetişmiş onun taşıyıcısı olacak uyumlu vatandaşların istihsalı bunu gerektiriyordu.

4.2.2. Milli Türk Talebe Birliği’nin Eğitim Felsefesi

Aşağıda Milli Türk Talebe Birliği’nin “Milli Eğitim felsefesi”ne dair bir tartışma yapmadan önce konunun tarihsel arka planını anlamaya ve mukayeseler yapmaya imkan vermesi açısından milliyetçi muhafazakar düşünüşte eğitimin nasıl olması gerektiğine dair bazı görüşleri açıklamaya çalışacağız. Bu çerçevede doğrudan ya da dolaylı olarak MTTB görüşünde etkileri olduğunu izlediğimiz Ziya Gökalp, İsmail Hakkı Baltacıoğlu ve Nurettin Topçu’nun eğitim hakkındaki fikirlerini inceleyeceğiz.

Durheim için eğitim uluslaştırma dolayısıyla sosyalizasyon da demektir. Onun düşüncesinde eğitime atfedilen rol ve Fransız siyasetinin pragmatizmi ve sosyolojinin ilkeleri hep Ziya Gökalp’in görüşlerine yansdı.³³² Ziya Gökalp’te eğitimi sosyalleşme olarak tanımlamaktadır. Eğitim toplumun değerlerinin bireye aktarılması bireyin toplumla bütünleşmesi sürecidir. “ Terbiyenin gayesi milli fertler yetiştirmektir. Milli fertler

³³⁰ Raşit Ürper, Mehmet Akif ve Mücadelesi , *Milli Gençlik Bülteni*, 15 Ocak 1974, s.38

³³¹ Burhanettin Kayhan, *Milli Gençlik*, *Milli Gençlik*, Gençlik Özel Sayısı 1970 s.2

³³² Büşra ERSANLI, *İktidar ve Tarih*, İletişim Yayınları, İstanbul 2003, s.87

yetiştirmek ise, doğrudan doğruya millet yapmak demektir. Bununla beraber hakiki fertler ancak bu milli fertlerdir; çünkü, fert ancak milli kültürün temsilcisi olduğu zaman, bir şahsiyete sahiptir. Gayrı milli fertler ise dejenere dediğimiz şahsiyetsiz insanlardır.”³³³ Gökalp milli kültürün genç nesillere aktarılması süreci olarak gördüğu eğitimin modern terbiye ile değil yine milli kültürün içinde bulunan milli terbiye yöntemleri ile olacağını belirtmektedir. Eğitimde yapılacak inkılap kültürü bırakıp medeniyete gitmek şeklinde değil kültürden medeniyete gitmek şeklinde olmalıdır. Gökalp’e göre Avrupa’dan yani medeniyetten alınacak olan terbiye yöntemleri değil yeni teknolojidir ki o da öğretim alanını ilgilendirmektedir.³³⁴ Gökalp milli kültür yani hars ile evrensel olan medeniyet arasında yaptığı ayrımı eğitim alanındaki görüşlerinde de sürdürmektedir. Böylece konusu bireye teknik gelişmelerin aktarılması olan öğretim ile milli terbiyenin aktarılması olan eğitim arasında bir ayrıma gitmektedir.

İsmail Hakkı Baltacıoğlu’na göre okullardan beklenen sosyal insan yetiştirmektir. Sosyal insan hem milli kişiliği hem de medeni kişiliği olan insan demektir. Milli kişiliği veren terbiye iken medeni kişiliği veren ise tekniktir. Baltacıoğlu’na göre Türkiye’nin ihtiyaç duyduğu yeni adamlar okuyucu ezberleyici değil yaratıcı yapıcı adamlar olmalıdır.³³⁵

1960’lı yıllar boyunca kendisi ile özdeşleşen Hareket dergisinde siyasetten felsefeye, tasavvuftan milliyetçilik anlayışına kadar bir çok alanda yazılar yazan Nurettin Topçu dönemin milliyetçi muhafazakar çevrelerinde etkili bir yazardır. MTTB’nin eğitim ile ilgili düzenlediği seminerlerde de müzakereci olarak gördüğümüz Topçu’nun eğitim hakkındaki görüşleri tamamıyla olmasa da bir çok nokta da MTTB’yi etkilemiştir. Özellikle tamamen pratik amaçlara yönelik faydacı bir anlayışı şiddetle eleştiren ve eğitimin tekniğin öğretilmesinden öte bir anlamının olduğunu öğrencilere ilim zihniyetinin de verilmesi gerektiğini söyleyen Topçu’nun fikirlerinin etkisini görmek mümkündür. “Bizde kozmopolit zihniyetin tohumlarını genç ruhlara ilk defa serpen Mekteb-i Sultani (Galatasaray Lisesi) açıldığı zaman bunun batı irfanına açılmış bir pencere olduğunu söyleyenler millet tarihi önünde okul eşiğinden işlenmiş ilk cinayeti alkışladılar.”³³⁶ sözleriyle milliyetçi kesimde sıklıkla üzerinde durulan “maarif davası”na dair hakim görüşü dile getirmektedir. Topçu’nun eleştirileri aynı zamanda yabancı okullar üzerinde yoğunlaşmaktadır. MTTB’nin düzenlediği

³³³ Ziya GÖKALP, *Türkçülüğün Esasları*, Varlık Yayınları, İstanbul 1966, s. 50

³³⁴ Seçil DEREN, “Milli Eğitim Üzerine Muhafazakar Düşünceler”, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi*, Muhafazakarlık, C.5, editör: Ahmet Çiğdem, İstanbul 2003, s.605

³³⁵ S. DEREN, *a.g.e.*, s.605

³³⁶ Nurettin TOPÇU, *Türkiye’nin Maarif Davası*, Dergah Yayınları, İstanbul 1998, s.31

“Kültür Emperyalizmi Karşısında Türk Kültürü” konulu konferansta konuşan Topçu’ya göre yabancı okullarda Helenizm propagandası yapılmaktadır. Milli Eğitimin adı milli eğitimidir, kendisi milli değildir. Emperyalist kültürün karşısına sağlam bir kültürle çıkmak gereklidir.³³⁷ Topçu’da örneğini bulduğumuz eğitimi genel anlamda kültür meselesinin ve kültürel emperyalizmin önemli bir unsuru olarak ele almak tarzındaki yaklaşımın etkilerini MTTB kaynaklarında da görmek mümkündür. Topçu’yu özgün kılan hususlarda bir tanesi de aşağıda değineceğimiz modern bilim ve teknik karşısında az gelişmiş ülke milliyetçiliklerinde gördüğümüz ve MTTB ideolojisinde de izlerine rastladığımız paradoksal ilişki biçiminin eleştirisidir.. Topçu “ilimle ahlakın aynı köklerden çıktıklarını göremedik” diye yazmaktadır. Topçu ‘nun eğitim konusundaki bir çok görüşünün MTTB üzerindeki etkisini görmek mümkünken teknik ve kültür arasındaki ilişkiyi görmezden gelen anlayışın MTTB içinde baskın olduğu söylenebilir.

MTTB kaynaklarında sürekli işlenen ve MTTB’nin siyasi, ekonomik ve toplumsal görüşlerini anlayabilmemiz için merkezi bir öneme sahip tema “yüz elli yıllık batılılaşma” tarihimizdir. MTTB yayınlarındaki tam şekliyle “batılılaşma tahassürümüz”. Tahassür hasret kökünden gelmektedir. Çok istenen, hasret çekilen fakat bir türlü kavuşulamayan şeydir. Tanzimat ile başlayan tarihsel süreç MTTB kaynaklarında halkına ve onun değerlerine yabancılaşan bir bürokratik devlet aygıtının oluşumuna işaret eder. Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemini içeren fakat pekte tutarlı olmayan bir biçimde II. Abdülhamit dönemini paranteze alan bu algılamada Batılılaşma olgusu her türlü fenalığın ve hali hazırda Türk toplumunun karşı karşıya olduğu bütün problemlerin de sebebi olarak görülmektedir. Bu anlamda Cumhuriyet dönemi ile birlikte devletin ihdas ettiği eğitim kurumlarında verilen eğitim nesillere adeta yabancı bir aşı yapmak gibidir. Yeni nesiller milli ve manevi değerlerden uzak, dejenere bir biçimde yetiştirilmektedir.

MTTB bünyesinde Milli Eğitim adeta bir dava olarak benimsenmiştir. Konu milli eğitim meselesi yada sağ kesimdeki popüler ifadesi ile “maarif davamız” şeklindeki adlandırmalar çerçevesinde ele alınmaktadır. Bu konuda akademisyenler ve aydınların katılımıyla açık oturumlar düzenlenmektedir. Ayrıca gerek kamuoyuna yönelik olarak gerekse de devlet kurumları nezdinde etkide bulunmak amacıyla raporlar ve broşürler hazırlanmaktadır.³³⁸ Eğitim meselelerinin ele alındığı uluslararası toplantılarda MTTB kendi

³³⁷ “Kültür Emperyalizmi Karşısında Türk Kültürü”, Milli Gençlik, Aralık 1967

³³⁸ MTTB Basın ve Yayın Müdürlüğü ,Milli Bir Eğitime Doğru, Fatih Matbaası, 1968

görüşlerini tebliğler halinde sunmaktadır.³³⁹ Ayrıca Milli Gençlik sayfalarında konunun farklı açılardan tartışıldığı çok sayıda makale yer almaktadır.

Eğitim en temelde fertlerin bilgi, fikir, karakter, ruh ve beden itibarıyla geliştirilmesini sağlayan sosyal bir amme hizmeti olarak algılanmaktadır. Tanımdan da anlaşılacağı üzere eğitim bireylerin sosyalleşme süreçlerinin önemli bir aşamasıdır. Eğitim memleketin hayrına, yahut mücerret ilim ve insanlık hayrına veya topyekün hepsine birden hizmet edecek vasıf ve sayıda eleman yetiştirmek amacına yönelik olmalıdır. Eğitimin temel fonksiyonları olarak ;

- Şahıslara temel eğitimin verilmesi ve meslekte ihtisas bilgisi
- İlim ve ilim zihniyetinin verilmesi
- Eğitimi Milli yapan unsur: Millete has kültürün, yani Harsın verilmesi.³⁴⁰

MTTB'nin eğitim anlayışında eğitimin en önemli işlevi bireye bir milleti millet yapan manevi kültürel değerlerin verilmesidir. Bu tarz bir bilgi bizatihi bir milletin fertlerine, o milletin yapısına, karakterine, örf ve ananelerine, düşünce şekillerine göre verilmesi gerektirir. Eğitim adeta bireylerin toplumsal değerlerle uyumlu olarak tekrar yaratılması sürecidir. Bu noktada “ham insan”, “mamul insan” tarzında ayrımlara gidilmektedir. Milli hedefler ve idealler doğrultusunda biçimlendirilmiş bir eğitim sisteminin ürünü olan bireyler ham değil artık işlenmiştir ve bir değere kavuşmuş olurlar.

Milliyetçi düşüncede kozmopolit olarak nitelen ve evrensellik iddiasında olan sömürgeci düşünce biçimi karşısında bir otantik kültürün var olduğu iddiası temel dayanaktır. Saf ve her şeyin üzerinde yerli bir kültürün varlığı tasavvur edilir. Batı karşısında varolabilmenin yegane yolu onun gibi hatta ondan daha iyi olabilmek ile mümkündür. Batı dışı dünyada gelişen milliyetçi ideolojilerin barındırdığı bu temel paradoksun³⁴¹ izlerine MTTB içinde de rastlamak mümkündür. Bir felaket olarak görülen Batılılaşma süreci³⁴² daha sonra tartışacağımız gibi MTTB'nin muhalif ideolojisinin temelini teşkil etmektedir. bu eleştirel tavra rağmen batının ürettiği modern bilim ve teknikten de asla vazgeçilemez. “Batılılaşmayı eleştirmek batının güzel buluşlarına gözlerimizi kapatmak demek değildir. Biz

³³⁹ MTTB genel Muhasibi Ömer Öztürk'ün 11 Nisan 1970 günü MTTB'nin de üyesi olduğu UNESCO Türkiye Milli Konfederasyonunun Ankara'da düzenlediği toplantıda sunduğu “Milli olan bir eğitim” başlıklı tebliğ için bkz. **Milli Gençlik** ,Gençlik Özel Sayısı, Fatih Matbaası, İstanbul 1970

³⁴⁰ Ö. ÖZTÜRK, a.g.m. ,s.16

³⁴¹ Partha CHATTERJEE, **Milliyetçi Düşünce ve Sömürge Dünyası**, İletişim Yayınları, İstanbul 1996; Ayşe KADIOĞLU, “Türk Milliyetçiliğinin Paradoksu ve Resmi Kimliğin İnşası”, **Cumhuriyet İradesi Demokrasi Muhakemesi**, Metis Yayınları, İstanbul 1999, s.34-53

Batıyı ve batılılaşmayı yenebilmek için onlardan daha çok batıyı bilmek zorundayız”dır..³⁴³ İlimin milliyeti yoktur, ilim Çin’de de olsa alınacaktır.³⁴⁴ İlim zihniyeti olarak adlandırılan bilgi türü bir evrensellik arzeder ve yüksek öğrenim kurumlarında bu bilgi verilmelidir. Fakat buraya kadar söylenenlerin ardından MTTB’nin de sahip olduğu anlayışın içsel bir tutarsızlığına değinilebilir ki bu en güzel örneğini İslam peygamberine atfedilen ve sıklıkla MTTB kaynaklarında zikredilen “ilim Çin’de dahi olsa alınır” sözünde bulmaktadır. İslam modernistleri ve Ziya Gökalp gibi sentezci Türk milliyetçilerinde görülen “Batıdan teknolojinin alınması ama İslami yada milli değerlerle ikame edilebilecek değerlerin alınmaması yolundaki anlayışın bir ifadesi olan bu söz en temelde Batı’nın teknolojisini epistemolojisinden ayırmaya yarayan bir yaklaşımdır. Bu çelişkili yaklaşımın eleştirisini Topçu da görmek mümkündür.

MTTB kaynaklarında kurum olarak Üniversitenin kendisine doğrudan bir eleştiri yoktur. MTTB’nin varlık sebebi olan üniversiteler ve orada verilen eğitimin niteliğine dair eleştiriler bütün eğitim kurumlarına yönelik köklü bir eleştiriden ziyade bu kurumların ıslah edilmesine yöneliktir. MTTB’nin eğitim konusundaki projelerinden bir tanesi de bölge üniversitelerinin kurulmasıdır. Böylece İstanbul, Ankara gibi büyük kentlerin yanı sıra Anadolu’da da üniversitelerin kurulması teklif edilmektedir. MTTB geleneksel İslami eğitim kurumları olan medreselerin ıslahını ya da bu kurumlarda verilen müfredatın ve İslami ilimlerin canlandırılmasını istememektedir. Açıkça Cumhuriyetin getirdiği milli eğitim sistemini ve modern eğitim kurumlarını kabul eden MTTB aslında var olan bu kurumlarda verilen eğitimin içeriğine dair şüpheleri ve talepleri dile getirmektedir. Bir başka deyişle Cumhuriyet döneminde yapılan bir çok yenilik en temelde kabul görmüştür.

MTTB kaynaklarında eğitim sistemine yönelik eleştiriler eğitim kurumlarının ve zihniyetinin milli değerlerden kaynaklanmıyor olması noktasında yoğunlaşıyorsa da bir diğer önemli eleştiri konusu da eğitim metodudur. Buna göre eğitim öğrenciye düşünmeyi analiz etmeyi öğretmemekte kuru bilgilerin öğrencinin beynine doldurulduğu bir yükleme süreci olmaktadır. Böylece çoğu zaman, zamanı geçmiş, işlevsiz meslek hayatında bireyi üretken kılmayacak bilgiler ezberci bir şekilde öğrenciye aktarılmaktadır. Eğitim metodu olarak “fikri geliştirme ile metotlu bilgi veriş bir araya getirilmelidir.”³⁴⁵ Bu metot, düşünmeye,

³⁴² Batılılaşma bazı yazılarda sağlıklı bir bünyeyi tahrip eden hastalık sebebi mikrop olarak ifade edilmektedir. Bkz. Gençlik ve Yerimiz, a.g.e., s.24

³⁴³ a.g.e., s.25

³⁴⁴ Ö. OZTÜRK, a.g.m., s.16

³⁴⁵ a.g.m., s.17

buluşa ve bulduğunu uygulayabilmeye imkan verecektir. Mevcut eğitim sistemi içinde ise sadece “taklitçi bir şekilde temel bilgiler verilmekte; ilim ve ilim zihniyeti, en önemlisi milli değerler bir tarafa bırakılmaktadır.”³⁴⁶ Eğitim programlarında millet kültürünün öğretilmesi meselesine hemen hemen hiç yer verilmemektedir. “Asıl olan millete has düşünce ve müesseselerin ortaya konulmasıdır.”³⁴⁷ Bu ifadelerde milliyetçilik ile iç içe girmiş muhafazakar düşünüşün etkilerini görmek mümkündür. Muhafazakar düşüncenin temel akidelerinden biri olan “milletin kurumlarını idame ettirmek”³⁴⁸ düsturu eğitim ile ilgili görüşlerde de içkin durumdadır. Canlı bir organizma olarak tahayyül edilen millet en üstün değerdir ve bu organizmadaki değişimler kendiliğinden ve içeriden olmalıdır. Bireye verilecek eğitimin epistemolojik zemini de böylesi bir organizma içinde temellenmelidir. Aksi takdirde yapılan her yenilik bir taklit olarak nitelenecek ve protez bir organ olarak görülecektir. Eğitim sistemi ile ilgili olarak MTTB’nin eleştirilerini muhafazakar olarak nitelemenin yerinde olacağı kanaatindeyiz. Muhafazakar düşünüşte karmaşa, toplumsal düzensizlik, alt üst oluşlar, köksüzleşen bireyler en büyük korkuyu oluşturmaktadır. Nitekim MTTB kaynaklarında eğitim sistemindeki köksüzlük ve kopuşun memleketi kanlı arenalara çevirecek anarşistleri ortaya çıkaracağı korkusu baskındır. Bozuk olarak nitelenen eğitim sistemi manevi boşluk içindeki Hippileri ve Beatnikleri doğuracaktır.³⁴⁹ “Şahsiyetli, istikrarlı ve sağlam temellere oturmuş bir maarif sisteminin yokluğu milli bütünlüğü ve milletçe kalkınmayı engelleyici gelişmeler” doğurmuştur.³⁵⁰ MTTB’nin daha sonraki dönemlerdeki kurumsal ve zihinsel yönelimleri üzerinde köklü etkileri olan İsmail Kahraman’a³⁵¹ ait bu sözlerin muhafazakar içeriği dikkat çekicidir. Kurumlarda milli bir karakter yani tarihsel süreklilik, kalkınma ve ilerleme için istikrar-düzen arayışları muhafazakar ideolojinin önemli koordinatlarını oluşturmaktadır. İsmail Kahraman’ın aynı yıllarda dile getirdiği düşünce yine bu muhafazakar zihniyet kalıpları içinde anlaşılabilir. “Bırakalım son yüz elli yılın körü körüne Batı taklitçiliğini. Biz batılılaşmak değil muasırlaşmak istiyoruz, hamleye girişelim diyoruz. Sapık ideolojilerin yaygarasını değil, milli yapımızın ve kültürümüzün öğretilmesini

³⁴⁶ a.g.m., s.18

³⁴⁷ a.g.m., s. 17

³⁴⁸ Mehmet VURAL, *Siyaset Felsefesi Açısından Muhafazakarlık*, Elis Yayınları, Ankara 2003, s.47

³⁴⁹ a.g.m., s. 17

³⁵⁰ İsmail KAHRAMAN, “Türk Maarifi ve Mümtaz Turhan”, Prof. Dr. Mümtaz Turhan Özel Sayısı, 15.2.1969 İstanbul, Tan matbaası s.22

³⁵¹ İsmail Kahraman daha sonra Refahyol hükümeti döneminde Kültür Bakanlığı yapmış, AK parti içinde de siyasi hayatına devam eden etkili bir kişidir. Gerek Türk siyasi hayatının genelinde gerekse de MTTB’nin kendi içerisinde önemli dönüşümlerin yaşandığı 1968-9 yıllarında MTTB Genel Başkanlığı yapan İsmail Kahraman, MTTB’nin kurumlaşma sürecinde önemli hizmetlerde bulunmuştur. Sosyal İlimler Enstitüsü’nün temelleri onun zamanında atıldığı gibi Sinema Kulübü ve Orta Öğretim Komiteleri ve MTTB’nin Türkiye sahinde yayınlanarak bir şemsiye örgütlenmeye dönüşmesinin başlangıcı da İsmail Kahraman dönemine uzanır. MTTB içinde Milliyetçi grup ile İslamcı kanadın ayrışması ve ikinci kesimin ağırlığının artmasında Kahraman’ın etkisi büyüktür.

kendi ideolojilerimizin verilmesini istiyoruz.”³⁵² Kahraman’ın eleştirdiği modernleşmenin batılılaşma şeklinde olmasıdır, yoksa kalkınma, sanayileşme gibi modernleşmeci yönelimlerin kendisi değildir. Milli olarak ifade edilen yerli kültürle bir kopukluk yaşamaksızın tarihi bir süreklilik içinde muasırlaşmak hatta bu yolda batılı milletleri geride bırakmak temel hedef olmaktadır.

MTTB’nin eğitim konusundaki eleştirileri sistemin mantığına yönelik olduğu gibi pratik yönü daha ağır basan bazı eleştirileri de içermektedir. Eğitim kurumlarındaki teçhizatın, eğitici kadroların yetersizliğine dikkat çekilmektedir. Kimi zaman çözüm önerileri sunulmaktadır.

Gençliğin meselelerinin ele alınmasına yönelik çabalardan bir tanesi de MTTB organlarınca dile getirilen bir Gençlik Bakanlığının kurulması talebidir. Bu talep gençliğin giderek farklı ideolojilerin hedefi haline gelmesi ile birlikte gittikçe giriftleşen bir problem olarak değerlendirilmesinden kaynaklanmaktadır. Bu meselenin Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde halledilmesinin mümkün olmadığını düşünen MTTB bu yüzden “yepyeni bir anlayış, ilmi bir görüş, milli ve manevi değerlere kıymet veriş” havası içinde kurulacak yepyeni bir teşkilat ile milletin istikbali için gereken çalışmaların yapılmasını istemektedir.³⁵³ İsmail Kahraman’ın döneminde dile getirilen bu talepler karşılık bulmuş ve bir gençlik bakanlığı kurulmuştur fakat bu bakanlığın faaliyetleri MTTB tarafından yeterli bulunmamıştır.³⁵⁴

Yine İsmail Kahraman döneminde başlatılan önemli bir girişim de bir gençlik meseleleri kurultayının toplanmasıydı. Böylece Milli Eğitim Bakanı, Rektörler, Dekanlar, Fakülte yönetim kurullarından birere üye, gençlik talebe teşkilatları ve her fakülte öğrencilerinden üçer temsilci ve bu hususta yetkili kişilerden oluşan bir heyetin vazife göreceği bu Kurultay ile meselelerin temeline inilmesi ve sorunlara köklü çözümler bulunması amaçlanmaktaydı.³⁵⁵ Fakat bu girişim gerçekleştirilemeyecektir. Ayrıca Eğitim problemlerinin ele alındığı seminerler ve konferansların düzenlenmesi şeklinde gençliğin meselelerin ele alınacağı faaliyetler de bulunmakta önerilmektedir.

³⁵² İsmail Kahraman, “Manevi açlık”, *Milliyet*, 25 Mayıs 1968

³⁵³ MTTB Basın-Yayın Müdürlüğü, *Milli Bir Eğitime Doğru*, Fatih Matbaası, İstanbul 1968

³⁵⁴ Ö. ÖZTÜRK, a.g.m., s.18

³⁵⁵ MTTB Basın Yayın Müdürlüğü, a.g.e., s.27

2 Kasım 1968 tarihinde MTTB Üniversite ve Gençlik Meseleleri konulu bir açık oturum düzenliyordu. Üniversite ve öğrenci olaylarının yoğun olarak yaşandığı bir dönemde düzenlenen açık oturuma Prof . Dr. Faruk Kadri Timurtaş, Prof. Dr. Haydar Burgaç, Doç. Dr. Nurettin Topçu, Doç. Dr. Muammer Bilge, As. Dr. Celal Erçikan ve MTTB Genel Başkanı İsmail Kahraman katılıyordu. “Rusvari bir düşünce ve Amerikanvari bir yaşama tarzı” ile “geleneklerden, milli duygulardan, ideallerden mahrum bırakılmış materyalist bir eğitim sisteminin kurbanı olmuş” sözleriyle tarif edilen gençliğin içinde bulunduğu durumun konu edildiği açık oturumda üzerinde uzlaşılan tespitler ve öneriler şunlardır;

1. Gençlere verilen materyalist eğitime bir an evvel son verilmeli ve milli ideallere, bağlı tarih şuuruna sahip şahsiyetli bir gençlik yetiştirilmelidir.
2. İmam Hatip okulu mezunlarına mutlaka üniversiteye giriş hakkı verilmedir. Her yıl üniversiteye giremeyen binlerce genç birikmektedir. Anadolu’da bir an evvel bu kitleyi massedecek bölge üniversitelerinin kurulmasına başlanmalıdır.
3. Üniversitelerde öğretim üyesi darlığı yaşanırken asistan alımlarındaki azlık ve asistan maaşlarının yetersizliği bir çelişki oluşturmaktadır.
4. Yurt ve Kredi imkanlarının yetersizliği ve ders kitaplarının pahalılığı öğrencinin en temel sorunları arasındadır.
5. Üniversite ve gençliğin buhranı, milli kültüre sırt çevirmek ve milletin değerleriyle düşünmemekten kaynaklanmaktadır. Üniversite problemi, münhasıran milli şahsiyet ve milli kültürün geliştirilmesi ve ilmin insanlık hizmetine sunulması ile halledilebilir.
6. Öğretim üyelerine tam gün çalışma zorunluluğu getirilmelidir. İlim, ilim adına yapılmalıdır ticari zihniyetten uzak olmalıdır.
7. Yabancı kolejler kültür emperyalizmi alanında kapitülasyonların en kötü bir devamı olmaktan başka bir şey değildir. Büyük şehirlerde kurulmaya başlayan Özel üniversiteler mevcut üniversitelerin talep karşısında yetersiz kalmalarından kaynaklanmaktadır fakat yetişmiş öğretim üyelerinin bölge üniversitelerine gitmeyip bu üniversitelerde çalışmalarını bir problem oluşturmaktadır.
8. Hükümet ilköğretimden üniversiteye kadar Türk maarifini yeni baştan ve milliyetçi bir görüşle ele almak zorundadır. ;³⁵⁶

MTTB ilk kuruluş yıllarından itibaren azınlık okullarına karşı müsamahasız bir anlayışa sahiptir. Azınlık okulları tamamıyla kontrolden uzak kendi başına buyruk bir şekilde yabancı kültürünü planlı bir şekilde işleyen kurumlar olarak görülmektedir. Bu okulların

³⁵⁶ Milli Gençlik 52. Kuruluş Özel Sayısı ,Tan Matbaası ,İstanbul ,29 Aralık 1968,s.24-25

varlığına derhal son verilmesi istenmekte aksi takdirde bu yerlerde okuyan gençlerin “bizden kopabileceği” öne sürülmektedir.³⁵⁷

10 Şubat 1948’de toplanan Cumhuriyet Halk Partisi Meclis Grubunda, Başvekilin (Hasan Saka) teklifi üzerine, ilkokullarda din derslerinin okutulması; imam, hatip yetiştirilmesi konularını incelemek üzere bir komisyon kuruluyordu. Bunun sonucunda, İlköğretim Genel Müdürlüğüne bağlı olarak İmam hatip kursları açıldı. Böylece 1949 yılında ilkokullarda din bilgisi dersi okutulması ve imam hatip kurslarının açılması sonra Ankara Üniversitesi bünyesinde bir İlahiyat Fakültesi kurulması ile din eğitimi kapısı bir ölçüde aralanmış oldu. Demokrat Partinin 1950 yılında iktidar olmasının ardından 1951-1952 ders yılında itibaren ilkokula dayalı birinci devresi 4, ikinci devresi 3 yıl süreli, öncelikle Diyanet İşleri Başkanlığının ihtiyacı olan din hizmetlilerini yetiştirmek üzere, Tevhid-i Tedrisat kanunun 4. maddesindeki amir hükme dayanılarak Ankara, Adana, İstanbul, Konya, Kayseri, Isparta ve Kahramanmaraş illerinde 7 imam hatip okulu açılıyordu. DP iktidarı Ağustos 1951 tarihinde 1930’lu yılların başında MTTB’nin ilk döneminde başkanlık yapmış olan Tevfik İleri’yi Milli Eğitim Bakanı olarak görevlendiriyordu. İmama hatip okullarının açılmasında yaygınlaşmasında İleri’nin büyük katkısı (etkisi ve hizmetleri) olduğunu belirtmek gereklidir. İleri’ni eğitim konusunda programı şu şekildeydi;

1. İlkokullardan başlamak üzere, okullarda din dersleri koymak.
2. Halkın ihtiyacı olan din görevlilerini yetiştirmek üzere İmam Hatip okulları açmak.
3. Bu okullarda bu dersleri okutacak öğretmen yetiştirmek. Bu maksatla, öğretmen okullarına din bilgisi derslerini koymak; İlahiyat Fakültesinin bu amaca yönlendirilerek öğretmen yetiştirilen bir kurum haline getirilmesini sağlamak.³⁵⁸ Daha sonra bu maksatla, 19.11.1959’da Yüksek İslam Enstitüleri açılacaktır. Tevfik İleri kendinden sonra gelen bir çok milliyetçi muhafazakar çizgide yer alan siyaset adamı gibi maddi kalkınmanın manevi kalkınmadan ayrı olamayacağını inanıyordu. İleri’ye göre “Bizim için yol, köprü, mektep yapmak nasıl sırf bu millete hizmet için yapılan işlerse; din bilgisini Müslüman Türk çocuklarına vermek de tamamen politikadan uzak bir millet hizmetidir.”³⁵⁹

Günümüzde olduğu gibi 70’li yılar boyunca da İmam Hatip okullarının durumu önemli bir tartışma konusudur. 1970’li yıllarda MTTB tarafından İmam Hatip Liselerinin

³⁵⁷ Ö.ÖZTÜRK, a.g.m. ,s.18

³⁵⁸ Yakup ÜSTÜN, ‘Tevfik İleri’nin Din Eğitime Hizmetleri’ Her Yönüyle Tevfik İleri, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1995, s.85

³⁵⁹ Y.ÜSTÜN, a.g.m ,s.86

durumu kendisi de MTTB kurumlarında yetişen ve İmam Hatip Lisesi mezunu olan Recep Tayip Erdoğan'ın bugün genelde meslek liselerinin özelde İmam Hatip Liselerinin üniversite sınavlarında karşı karşıya oldukları uygulamayı “eğitimde fırsat eşitliğine” aykırı olduğu gerekçesi ile eleştirmesine çok benzer bir biçimde ele alınmaktadır.³⁶⁰ Buna göre meslek okulu mezunlarının üniversiteye girebilmesi konusundaki yasal düzenlemenin parlamentodan geçerek Cumhurbaşkanına sunulması ve veto edilmesi üzerine dönemin MTTB genel başkanı Rüştü Ecevit yaptığı açıklamada “Meslek okullarına reva görülen bu muamele demokrasinin temel prensiplerine aykırıdır. Eğitimde fırsat eşitliği prensibi Anayasa'nın en mühim meselelerinden biri olduğu halde çığneme durumundadır”³⁶¹ demiştir. Ecevit sözlerinin devamında İmam Hatip liselerinin karşısına kolejleri yerleştirerek MTTB kaynaklarında ve genel anlamda dönemin milliyetçi muhafazakar kesiminde sıklıkla rastlanan devlet kademelerini işgal eden halkına yabancılaşmış bürokratik zihniyet ve evlatlarına okuma hakkı isteyen Anadolu'nun çilekeş halkı dikotomisini tekrarlamaktadır. Ecevit ayrıca meslek okullarından mezun olanların üniversiteye alınmamasının sınıf farkı yarattığını ve bu durumun büyük halk kitlesinin menfaatine sırt dönmek anlamına geldiğini iddia etmektedir.³⁶²

MTTB'nin eğitim sistemine dair eleştirilerini ve nasıl bir eğitim sisteminin istenildiğine dair fikirleri ana hatlarıyla belirledikten sonra MTTB'nin mevcut eğitim sistemine alternatif olarak sunduğu fikirlerinin somut bir tezahürü olan MTTB bünyesinde oluşturulan kurumlar içinde uzun vadede çok önemli sonuçları olan Sosyal İlimler Enstitüsünü ayrı bir başlık altında incelemek gereklidir.

4.2.3.Sosyal İlimler Enstitüsü

Sosyal İlimler Enstitüsü (SİE)'nün temelleri 1967-68 yıllarında İsmail Kahraman döneminde atılıyordu. “Milliyetçi Türk gençliğinin bir ilim yuvası olacak” böylesi bir girişimin amacı “fikren gelişmiş, milli ve mukaddes fikirleri gayet iyi bilen; tatbik edebilme

³⁶⁰ Akşam gazetesinden Fatma Aksu'nun kendisi ile yaptığı röportajda Recep Tayyip Erdoğan, MTTB'yi ve MTTB ile olan ilişkisini şu cümlelerle aktarmaktadır. “Milli Türk Talebe Birliği o zaman Türkiye'ni tek resmi yasal talebe teşekkülüydü. Orta eğitim komitesinden başladım üst düzeydeki yönetimlerine kadar tırmandım. İmam hatipteyim. Sosyal bir öğrenciyim ya... talebe teşekkülü olarak da o var. Hem orada sportif çalışmalar yapıyorsunuz, kapalı güzel bir salonu var. Hem o dönemlerde genellikle liselerarası şiir okuma yarışmaları ve münazaralar hep MTTB salonunda yapılırdı. Hayatımda yaşadığım büyük acılardan ilkinin Milli Türk Talebe Birliği'nde çalışmaya başladığım yıl yaşadım. 12 Mart öncesi MTTB bünyesinde bizlere yönelik Orta öğretim komitesi kurulmuştu. Bu komitenin başkanlığını yapan değerli arkadaşımız Mustafa Bilgi, MTTB'de olduğu bir gece odasına atılan bir bomba yüzünden yanarak ölmüştü.” Akşam 9 Kasım 2002

³⁶¹ Rüştü Ecevit, “Aziz Milletim”, *Milli Gençlik*, Şubat 1976 Sayı 11 s,2

kudret ve kapasitesindeki; yarının idareci kadrosu gençliği yetiştirmek”³⁶³ olarak ifade edilmektedir. Enstitünün adının sosyal ilimler olması dikkat çekicidir. Milliyetçi muhafazakar kesimde İlim ve bilim arasındaki yaygın ayrım pozitivist bir epistemolojiye sahip bilim ile dini nasların sınırları içinde olan ilim arasındaki farka işaret etmektedir. İlki inkara götüren sapkın bir faaliyet iken diğeri insanın tabiatın işleyişindeki ilahi irade ve düzeni bilebilmesi ve kendini tanıması açısından kutsal bir niteliğe sahiptir. Üzerinde daha derinlikli düşünülmesi gereken ve neden “sosyal” bilim sorusunun sorulmasını gerektiren bu konu çalışmamızın çerçevesini aşmaktadır. Fakat Enstitünün kurucuları da sosyal kelimesinin yapacağı çağrışımları bir ölçüde farkında olduklarını “cemiyetimiz sosyal kelimesinden ürkmüştür” diyerek belirtmektedir ve neden bu kelime de ısrarlı olduklarını da “insani münasebetlerin bütün kainatı kapladığı ve fakat egoist bir hüviyet taşıdığı çağımızda bu terimle herkesi düşünmeye davet ediyoruz”³⁶⁴ diyerek açıklamaktadırlar. Bu sözlerin içerdiği bir bütün olarak toplumun geleceğine dair bir alakadır. Böylece bireyci bir yaklaşımla sadece kendini düşünen bir gençlik eleştirilmektedir. Sosyal İlimler Enstitüsü ile sosyal meseleler hakkında Türk gençliğini milli değerlerin ışığında bilgi sahibi yapmak, gence çağdaş fikir ve ideolojileri milli bir bakış açısından yorumlayabilmek vasfının kazandırmak amaçlanmaktadır. MTTB Sosyal İlimler Enstitüsü “Türkiye ve Türk milletinin sosyal problemlerine çözüm yolu arayacak, milli ve manevi değerlere bağlı, demokratik nizamın vicdanlı, doğru dürüst insanını, modern ilmin memleketimizdeki otoriteleri tarafından yetiştirmek üzere açılacaktır. Türk milliyetçiliği bütün detayı ile işlenecek ve kuvvetlendirilecektir.”³⁶⁵

26 Haziran 1971’de Topkapı Sarayında Konyalı Lokantası’nda verilen yemekte bir araya gelen üniversite hocaları Enstitünün temel ilkelerini ve işleyiş tarzını tespit etmek için toplantı yapıyorlardı. Bu toplantıya katılan hocaların listesi Enstitünün niteliğini anlamak açısından önemlidir. Bu toplantıda Ord. Prof. Dr. Z. Fahri Fındıklıoğlu, Prof. Dr. Cevat Babuna, Prof. Dr. F. Kadri Timurtaş, Prof. Dr. A. Nihat Tarlan, Prof. Dr. Muharrem Ergin, Prof. Dr. Ayhan Songar, Prof. Dr. Selçuk Özçelik, Prof. Dr. Sabahaddin Zaim, Ahmet Kabaklı, Doç. Dr. Adnan Ziyalar, Doç. Dr. Salih Tuğ SİE’nin niteliği konusunda tartışmışlardır. Tartışmalar esnasında Ahmet Kabaklı’nın SİE’nin gelecekteki hüviyeti ve işlevi için söyledikleri bazı itirazlarla karşılaşmış olsa da önemlidir. Kabaklı Enstitüye bir

³⁶² Rüştü Ecevit, a.g.m. ,s.2

³⁶³ MTTB 49. Dönem Genel Kurul Faaliyet Raporu, Tan Matbaası, İstanbul 1969, s. 218

³⁶⁴ MTTB 50. Dönem Genel Kurul Faaliyet Raporu, Özdemir Matbaası, İstanbul 1971, s.296

³⁶⁵ Vahap KABA, “MTTB Sosyal İlimler Enstitüsü”, Milli Gençlik, İstanbul 1969 s. 37

mektepe havası verilmesinden yanadır. Enstitü milli bir doktrinin hazırlanması için çalışmalara zemin hazırlamalıdır. Kayıtlı, vesikalı devamın şart olduğunu söyleyen Kabaklı Enstitü mezunlarına verilecek diplomaların bir değeri olması gerektiğini vurgulamıştır. “Milli bir hükümetin mutena yerlerine rahatlıkla yerleştirebileceğimiz elemanlar yetiştirmek” gerektiğini ifade eden Kabaklı, Enstitüyü bir kadro hazırlama hareketi olarak ele almaktadır.³⁶⁶ Yapılan taslaklar ve ön hazırlıklar sonrasında 29 Kasım 1971 tarihinde sıkıyönetimin müsaade ve temsilcileri huzurunda MTTB konferans salonunda yapılan bir merasimle enstitünün açılışı yapılyordu.

MTTB Sosyal İlimler Enstitüsü salonunda faaliyete başlayan SİE 3 ay, 6 ay, 1 yıl ve 2 yıllık süreler dahilinde eğitim vermekteydi. SİE’ye kayıt yaptırabilmek için en az lise mezunu, üniversiteye veya yüksek okula devam etmekte olmak ve üniversite mezunu olmak şartı getirilmişti. Sembolik olarak bir ücret alınması kararlaştırılmıştı. Enstitünün kurucuları arasında Z: Fahri Fındıklıoğlu, Ayhan Songar ve Nevzat Yalçıntaş gibi akademisyenlerin isimleri belirtilmektedir. SİE’de farklı zamanlarda verilen dersler ve hocaların isimleri şöyledir;

Sosyal Meseleler	Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş
Psikoloji	Prof. Dr. Ayhan Songar
Din ve Ahlak	Doç. Dr. Salih Tuğ
Teknik	Prof. Dr. M. Köseoğlu
Tıp	Prof. Dr. Cevat Babuna
Edebiyat	Prof. Dr. Ali Nihat Tarlan
Dil	Prof. Dr. Faruk K. Timurtaş
İktisat (sonra İslam Ekonomisi)	Prof. Dr. Sabahattin Zaim
Hukuk	Prof. Dr. Selçuk Özçelik
Kültür	Prof. Dr. Ömer Faruk Akün
Tarih	Prof. Dr. Şahabettin Tekindağ
Hitabet	Prof. Dr. Muharrem Ergin
Sosyal Meseleler	Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş
Sosyal Psikoloji	Doç. Dr. A. Ziyalar
Kültür	Ahmet Kabaklı
Tiyatro	Tarık Buğra

³⁶⁶ a.g.e. ,s.292

Musiki	N. Atlığ
Milli Eğitim	Nahit Dinçer
Sosyoloji	Sabri Akdeniz
Türk Medeniyeti	Dr. Osman Öztürk
Sosyal Meselelerde Sebep	Doç Dr. Erol Güngör
Neden Ölüyoruz	Prof. Dr. Süleyman Yalçın

Enstitü 1971-72 öğretim yılında 36 öğrenciye sertifika veriyordu. Bina problemi yüzünden eğitime ara veren enstitü 1974-75 öğretim yılında içlerinde Tayip Erdoğan'ın da bulunduğu kırk iki kişiyi mezun ediyordu. 1975-76 öğretim yılında MTTB Sosyal İlimler Enstitüsü tarafından 10 kişiye başarı belgesi veriliyordu.³⁶⁷ 1976-78 yıllarında faaliyetlerini yürüten Enstitüde, 1978-79 öğretim yılında Cemil Meriç de “Medeniyetimiz” başlıklı bir ders vermektedir. MTTB'nin faaliyet alanının ve tabanının daralmasına paralel olarak küçülen Enstitü, 12 Eylül 1980 askeri darbesi ile MTTB'nin kapatılması üzerine faaliyetlerini durdurmak durumunda kalıyordu.

4.2.4. Batılılaşmanın Vicdan Azabı Solcu Gençlik

MTTB kaynaklarında Tanzimat ve onun doğrudan bir uzantısı olarak anlaşılan Cumhuriyet dönemi, şekilci, içeriksiz, taklitçi bir batılılaşmanın halkından kopuk yabancılaşmış bürokratik elitinin gerçekleştirdiği tarihsel sürece işaret etmektedir. Bu anlayışa göre Batılılaşma ve onun kurguladığı köksüz, milli olmayan eğitim sisteminin 1965 sonrası için acı meyveleri üniversitedeki sol harekettir. İncelediğimiz dönemin gençliği ikinci dünya savaşı sonrasında ve soğuk savaşın belirlediği dünya koşullarında dünyaya gelmişlerdi. İdeolojik ufuklarını kapitalizm- komünizm, sağ ve sol gibi kavramlar belirlemektedir. Bu kandırılmış, kökü dışarıda ideolojilerin esiri olmuş gençliğe karşı kimi zaman merhametli, kucaklayıcı bir tavır takınılsa da bu onları anlama gayretinden değil böylesi bir eğitim sisteminden başka türlü bir gençliğin yetişemeyeceğine dair var olan

³⁶⁷ MTTB Sosyal İlimler Enstitüsünden 1974-75 Öğretim Döneminde Başarı Sertifikası Alanların Listesi. İlhami Aydın (birinci), Temel Hamzaoglu (ikinci), Mehmet Yıldız (üçüncü), Süleyman Öztürk, İbrahim Bakı, Hasan Dağ, Ahmet Nuri Koca, İbrahim Sezikli, İsa Kayaalp, Nihat Hayri Azamat, Ali Osman Kaya, İsmail Yılmaz, Şemseddin Sungur, Cemil Can, Ekrem Şentürk, Mustafa Baktır, Nihat Ekinci, Mevlüt Dursun, M. Emin Köktaş, Abdülkadir Türker, İsmail Çubukçu, Hamdi Aktaş, Yunus Dere, Mehmet Duraoğlu, Halit Güçlü, İbrahim Yenice, Mustafa Yürür, Kenan Yebanigül, Zülfikar Çelik, Tefik Küçük, Şengün Aydın, Muhammet Yelten, Fahri Kasırga, Tayyip Erdoğan, Ekrem Gökmen, Mehmet Şimşek, Süleyman Karataş, Ahmet Eskinus, Recep Çığa, Kemal Karadeniz, A. İhsan Mutlu, Mustafa Yüksel.

inançtandır. MTTB'ye göre solcu olmak ile Kemalist olma arasında sadece bir nicelik farkı bulunduğunu ya da bu iki görüş arasında bir akrabalık ilişkisi öngörüldüğünü söylemek mümkündür.

MTTB'ye göre bugün materyalist eğitim sistemi içinde yetiştirilen gençlik manevi bir açlıkla karşı karşıyadır. Hümanizm diye verilen beynelmilelci anlayış gençliği milli değerlerine yabancılaştırmaktadır. “Türkiye’de ilkokuldan başlatılarak meydanlarda, salonlarda, vatan millet nutukları gençliğe hazmettirilmeye çalışılıyor. Bu temelden başlatılan sathi, yavan ve sahte görüşler, kişiyi hayatı boyunca bir çıkmaza sokmaktadır. Bu hale gelenler nüvesini menfi istikamette geliştiriyor, sonrada müspet yöne çevirmeye çalışıyor. Bu gün yetişen nesil açtır. Bu açlığı giderilemediği için 12 Mart’a gelindi. Bu açlık gençliğe müspet ilimlerin membaı olan maneviyatı vermekle giderilir. Bu suretle hem gençlik kurtulur hem toplum düzelir.”³⁶⁸ “Türkiye’deki Talebe Hadiseleri aslında verilmeyen bir hayat görüşünün dışarıdan ithal edilmesinin” bedelidir.³⁶⁹ MTTB yayınlarında “Cumhuriyet sonrası maarifinin yetiştirdiği maneviyatsız gençlik” tarzında ifadelere sıklıkla rastlanmaktadır, sol öğrenci hareketleri böylesi bir eğitim sisteminin eksikliğine hamledilmektedir. Özellikle Hasan Ali Yücel’in Milli Eğitim Bakanı olduğu dönemde benimsenen hümanist felsefenin etkisi ile batı klasiklerinden özellikle Grek kaynaklarından yapılan tercümelerle yetişen gençlik kendi öz kaynaklarından habersizdir. Pozitivist, materyalist bir eğitim sistemi içerisinde yetişen gençliğin yabancı ideolojilerin etkisi altında kalması doğal gözükmektedir. Milli bir eğitim politikası takip edilmediği, tam tersine bu konuda tam bir taklitçilik içinde olduğu iddia edilmektedir. “Moskova’nın ve Washington’un takip edeceği plan, program ve gayesinin ne olduğu önceden bilindiği ve ona göre hazırlanıp hareket edildiği halde Ankara’nın takip ettiği milli eğitim politikasının ne olduğu ne olması gerektiği senelerdir düşünülemez hale gelmiştir. Milli Eğitim bakanının fikri ve indi durumuna göre istikamet tayin edilmiştir. Ve hiçbir ciddi çalışma yapılmamıştır”³⁷⁰ Böylelikle uygulanan eğitim sistemi millilik vasfından tamamıyla yoksundur. “Bu millik vasfından yoksun Eğitim fabrikasının imalatı solcu gençliktir.”³⁷¹

1975-76 Öğretim Döneminde Başarı Sertifikası Almaya Hak Kazanan İlk On Kişi: Ali Büyükdöğeri, Mustafa Kurt, Necdet Özdemir, M. Sıddık Kara, Sabri Uğur, Nuri Karaman, Emin Ulu, Necati Yıldız, Süleyman Bahşi, Hüseyin Avni Sandıkçı.

³⁶⁸ Abid ÖZMEN, “Gerçekler ve Gençliğimiz”, *Milli Gençlik*, s.10

³⁶⁹ Yunus DERE, “Son Hadiseler ve Üniversite”, *Milli Gençlik*, s.11

³⁷⁰ MTTB Basın Yayın Müdürlüğü, *Milli Bir Eğitime Doğru*, Fatih Matbaası, İstanbul 1968, s.43

³⁷¹ Burhanettin KAYHAN, “Baş Yazı”, *Milli Gençlik*, Gençlik Özel Sayısı, 1970, s.2

MTTB milletin öz değerlerine yabancılaş(tırıl)mış gençliğin karşısında cemiyeti ile sağlıklı bir ilişki kurabilmiş münevver bir zümreyi temsil etme iddiasındadır. MTTB üniversitede sol hareketle mücadele eden milliyetçi cephenin birleşme zemini olmanın yanı sıra sola karşı savunduğu milli bir tezle de ortaya çıkıyordu. Böylece Anadolu'nun çeşitli yerlerinden gelen öğrenciler için bir sığınma mekanı oluyordu.

Daha sonraki tarihlerde (ya da 1970'lerin ortasından itibaren) solcu gençlik, üniversite olaylarının yoğunlaştığı ve üniversitede milliyetçi gençliğin MTTB içinde saf tuttuğu yıllarda daha ağır ifadelerle nitelenmektedir. “Azgın”, “gözü dönmüş”, “katil ruhlu”, “cani anarşistler” diye tarif edilen, “dışarıdan mal ve para yardımıyla beslenen” bu kitlenin karşısına MTTB inançlı ve memleketsever bir gençlikle çıkmaktadır. Çoğu zaman solcu gençlik algılamasında öne çıkan unsurlardan biri de ahlaki düşüklüktür. Sol gençlik sapkınlığa varacak bir ahlaki zaaf içerisindedir. İlginç olan nokta MTTB'nin bu azgın kitleye dur diyebildiği için askeri müdahalenin yanında yer almasıdır. MTTB'ye göre kendilerinin ancak meşru müdafaa sınırları içinde mukavemet gösterebildiği bu azgın kitleye ancak askeri kuvvetler engel olabilmıştır.³⁷²

1970'li yılların sonunda MTTB sağcı tanımlaması ile arasındaki mesafeyi açmaya başlaması ile birlikte kapitalizm de eleştiriye uğramaktadır. Bu süreçte MTTB'nin solcu gençliğe karşı yönelttiği eleştirinin dili de yumuşamaktadır. “Kapitalist düzene karşı olan marksist hareketler ve İslami akımlar birlikte anılmakta ve bunların hakim sınıfların uykularını kaçırdığı”³⁷³ belirtilmektedir.

³⁷² “Bir İman Medeniyetinden Batılılaşmaya”, *Milli Gençlik*, Aralık 1974 s.16

³⁷³ MTTB II. Başkanlığı, a.g.e., s.13

SONUÇ

1916- 1980 yılları arasında faaliyet gösteren Milli Türk Talebe Birliği yakın tarihimizin en önemli öğrenci örgütlenmelerinden biri olmasının yanı sıra sağ siyasetin hakim olduğu önemli kurumlardan biridir. II. Meşruiyet dönemi yıllarında İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin yamacında kurulan MTTB dönemin hakim siyaset akımlarının içinde şekillendi. Cumhuriyet döneminde bu miras üzerinde yeniden örgütlenen MTTB kimi zaman ayrıışsa da resmi ideoloji konumundaki Kemalist milliyetçilikle yan yana varolabildi. Çoğu zaman imparatorluk yıllarına duyulan bir özlemle Misak-ı milli sınırları dışında kalan coğrafyaya yakın bir ilgi duyulmaktadır. Bu geri almacı, yayılmacı anlayış Kemalist milliyetçiğin statüko ve barış yanlısı anlayışından ayrıışmaktadır. MTTB'nin kültür ve iktisat alanındaki milliyetçiliği dönemin siyasi atmosferi ile uyumludur. Nitekim 1930'lu yıllarda CHP iktidarı siyasal alanı bütünüyle kontrol edebilmek adına bir çok dernek ve kuruluşu kapatırken MTTB kısa bir süre hariç tutulursa faaliyetlerini sürdürebiliyordu. “Vatandaş Türkçe konuş” kampanyaları, azınlık okullarına karşı gösterilen tepkiler ve Vagon-li hadisesi dönemin siyasi ve iktisadi alanı Türkleştirme politikaları ile uyushmaktadır. Fakat 1936 yılına gelindiğinde MTTB düzenlemiş olduğu Hatay mitinginden dolayı kapatılıyordu. Daha çok soy Türkçü çevrelere yakın olan MTTB'nin eylemi zamansız bulunuyor ve Türkiye Cumhuriyeti'ni uluslararası alanda zora sokacak mahiyette bulunduğundan Birliğin kapatılmasına karar veriliyordu.

MTTB'nin faaliyetlerine yeniden başladığı II. Dönemi uluslararası siyaset ve buna bağlı olarak iç siyasi koşulların farklılaştığı bir ortamda cereyan etmektedir. II. Dünya Savaşı sonrasında oluşan iki kutuplu dünyada soğuk savaşın kurumları oluşmaya başlıyordu. Çok partili demokratik hayata geçiş süreci yaşayan Türkiye Cumhuriyeti bu iki kutuplu dünyada konumunu Batı bloku dahilinde belirlemek durumunda kalıyordu. Soğuk savaş koşullarının çizdiği ideolojik hatlar boyunca iç siyasette de 1950'li yıllardan itibaren milliyetçi-muhafazakar ve Tek parti dönemi yıllarında görünmez kılınan İslamcı kesimler anti-komünizmin en önemli birleştirici zemin olduğu sağcılık paydasında bir araya geliyorlardı. Dönemin sağcılığı içinde muhalif İslamcı söyleme mesafeli duran MTTB'yi daha çok milliyetçi çevrelerin civarında bulabiliriz. Kıbrıs mitinglerinde ve Kerkük Türklerine yönelik ilgede somutlaşan “Dış Türkler” söylemi kimi zaman dönemin uluslararası bölünmeleri ile de örtüşmektedir. Laikle problemi olmayan daha çok ahlaki vurgusu yüksek bir

muhafazakarlığın eşlik ettiği MTTB milliyetçiliğindeki anti- komünizm bu dönemde başat bir unsur durumundadır.

27 Mayıs sonrasında kısa süreli sol eğilimli bir yönetimin iş başına geldiği MTTB 1965 yılından itibaren tekrar eski çizgisine dönmekte ve tedrici olarak bir İslamileşme süreci yaşamaktadır. Çalışmamızda esas eksen olan bu İslamileşme sürecinin netleştiği dönem 1969 sonrası Burhanettin Kayhan dönemidir. 1960'lı yılların sonunda genel anlamda Türk sağında hem bir İslamileşme hem de bir ayrışma aynı anda yaşanmaktadır. MHP'nin İslami dozu yükselen Türkçülüğüne karşın önce MNP sonrasında MSP açıkça İslami partilerdir. MTTB'nin 1969 seçimleri ülkücü ve ümmetçi kesim arasında bir rekabete sahne olurken Burhanettin Kayhan'ı destekleyen ümmetçi kesim seçimde galip çıkıyordu. 1965 Rasim Cinisli'nin ve 1967 İsmail Kahraman'ın genel başkan oldukları MTTB hala komünist tehlikeye karşı milliyetçi cephenin merkezi olmak iddiasındadır. Bu dönemde hala kitleleri anti komünist mücadele içinde seferber edebilecek yetenektedir. Fakat İslamileşme süreci ile beraber MTTB'den kopmaya başlayan Türkçü çevreler MTTB'yi kan kaybına uğratar ve MTTB sağ cephenin merkezi olma iddiasını kaybeder. 1974-75 yıllarına gelindiğinde MTTB'nin İslamileşme süreci artık tamamlanmıştır. 1916'dan beri MTTB amblemi olan hilal içinde Bozkurt artık hilal içinde Kitab'a dönüşmüştür. Bu MTTB'nin ideolojik olarak yaşadığı dönüşümün görünür düzlemdeki ifadesidir. 1970'li yılların sonunda şiddet olaylarına sahne olan siyasi mücadele alanında MTTB'li gençlerin de ülkücü kesimin saldırılarına uğraması MTTB'nin siyasi konumunu açıklamaktadır.

MTTB'de yaşanan bu dönüşümün ideolojik düzeydeki yansımalarını ele almak çalışmanın bir diğer amacıydı. Unutulmamalıdır ki MTTB İslamcılığı milliyetçi bakiyesi yoğun bir İslamcılıktır ve yerlilik vurgusu yüksektir. Bu anlamda devlet, din, dil ve kültür, batılılaşma, milli iktisat ve sanayi ve dış politika başlıkları altında incelediğimiz MTTB'nin ideolojisi dönüşümlerin yanı sıra süreklilikleri de içermektedir.

Batılılaşma eleştirisi milliyetçi –muhafazakar ve İslamcı çevrelerin birleştiği ortak bir noktadır. Milli özden uzaklaşma, yabancılaşıma olarak nitelenen Batılılaşma adeta bütün kötülüklerin anası ülkenin bütün problemlerinin temeli olarak görülmektedir. Kozmopolitleşme karşısında yerli, milli bir kültürün muhafazası Türk sağının bütün hallerinde öncelenirken bu milli olanın tanımlanması milliyetçi ve İslamcı çevreler arasındaki farkı oluşturmaktadır. “Habis Batı” tarzındaki söylemin barındırdığı paradoks bu söyleme

rağmen Batının bütüncül bir eleştiriye uğratılmamasıdır. Kimi zaman Batının iyi yönleri ile kötü yönleri kimi zaman da Batının bilim- tekniği ile kültürü arasında bir ayrıma gidilmekte ve Batılı teknik onu üreten epistemolojik zemininden koparılmakta ve Batı gibi olmak değil onu geride bırakmak adına istihdam edilmek istenmektedir. Türk milliyetçiliğinin en önemli ideologu Ziya Gökalp ile İslam modernistlerini birbirine yaklaştıran bu paradoks milliyetçi kesim ile İslamcı kesimin ortak noktası olmaktadır ve MTTB’de izlenebilmektedir.

Milli İktisat ve sanayi başlığı altında incelediğimiz MTTB’nin ekonomik görüşleri de aslında sürekliliklerin izlenebildiği alanlardan biri olmaktadır. 1930’lu yıllar Türkiye’de iktisadi alanın ve faaliyetlerin Türkleştirmesi yönündeki faaliyetlere sahne olurken MTTB’nin de bu yönde faaliyetlerin içinde olduğu görülmektedir. Türkiye’de kazanç elde etmek sadece Türklerin hakkıdır anlayışının hakim olduğu MTTB’de her döneminde “Rumlarla alışveriş etme” tarzındaki kampanyaların yürütüldüğü gözlenmektedir.

Hızla sanayileşme bir an önce Batıyı geride bırakma milli bir dava kutsal bir savaş iştiağıyla ele alınmaktadır. MTTB yayın organı Milli Gençlik dergisinde Prof. Necmettin Erbakan’ın ve dönemin DPT müsteşarı Turgut Özal’ın sanayileşme ile ilgili görüşlerini içeren makalelerin yer alması MTTB’nin bu konudaki görüşlerinin genel anlamda sağ ve bu çerçevede İslami çevrelerle ilişkisini ortaya koymaktadır.

1975 sonrasında MTTB yayınlarında artık İslam ekonomisi gibi kavramların yanı sıra faiz kurumunu eleştiren yazılara rastlanmaktadır. İçeriği henüz netleşmemiş olan bu söylem MTTB’deki İslamileşmenin izlerini taşımaktadır.

Devlete bakış açısı MTTB’deki dönüşümün açık bir biçimde izlenebildiği bir alandır. Milliyetçi muhafazakar anlayışın sınırları içerisinde devleti ve onun yüksek menfaatlerini her şeyin üzerinde tutan bu anlayış Devletin laik niteliğini dolaylı bir biçimde sorunsallaştırmakta ve laikliği din ve vicdan özgürlüğüne saygı şeklinde anlamaktadır. Devletin kendisinin değil ondan sadır olan eylemlerin sorgulandığı bu anlayış 1970’ler boyunca aşınmıştır. Tanzimat’tan beri devleti elinde bulunduran Batıcı, halkına yabancı bürokratik zümre şeklindeki söylem 1970’lerin sonunda devleti, siyasal islami hareketlerdeki kafir düzen tanımlamasını andırır bir biçimde bozuk düzen olarak adlandırmaya varacaktır. Laiklikse artık bir kavram olarak sorgulanmakta ve İslam toplumlarının değil Batının tarihi gelişimin bir ürünü olarak etiketlenmektedir.

MTTB ilk yıllarında itibaren imparatorluk yıllarına özlem duyan ulus devletin sınırlarına sığamayan yayılmacı, geri almacı bir dış politika anlayışına sahiptir. İlk döneminde MTTB ile resmi çevreler arasında yaşanan gerilimin bu anlayış farkından kaynaklandığı belirtilmelidir. Türkçü gelenek üzerinde yer alan MTTB’de II. Meşrutiyet dönemi Türkçülüğünün hakim unsurlarından Turan ideali ulus devletin somut koşulları içerisinde Dış Türklere duyulan ilgiye dönüşmektedir. Soğuk savaşın uluslararası siyasete çizdiği hatlarla da uyuşan bu söylem İslamileşme süreci ile birlikte Ortadoğu ve Afrika’nın ezilen halklarının lideri konumundaki Büyük Türkiye söylemine dönüşmektedir. İslamileşme süreci içinde yaşanan bu dönüşümün süreklilik boyutu ise Türkiye’ye biçilen merkez ülke konumu olmaktadır.

MTTB’nin komünizme yönelik eleştirisi kapitalizm eleştirisine tarihsel olarak öncelik gelir. İkisi de birer iktisadi sistem olmanın ötesinde birer dünya görüşü olarak algılanırlar. 1965-70 arası dönemde komünizm Türk sağınının merkezi olma iddiasındaki MTTB’nin temel derdi konumundadır. Tanzimat’tan beri uygulanan Batılılaşma politikalarının doğal bir sonucu olarak görülen komünizm çoğu zaman Rusların (SSCB değil) bir yayılma ve nüfuz aracı olarak görülmektedir. Her türlü ahlaksızlığın mubah sayıldığı ve aile gibi Türk toplumun temeli olan değerleri hiçe sayan komünizm karşısında sığınılması gereken kale İslamdır. Bu dönemde MTTB faaliyetlerine anti- komünizm damgasını vurmaktadır. MTTB’nin İslamileşme süreci ile birlikte komünizm ile birlikte kimi zaman daha yoğun bir biçimde kapitalizm de sorgulanmakta ve buna paralel olarak sağcı olmanın anlamı araştırılmaktadır. Bu süreç içinde komünizm ve kapitaliz karşısında İslam bir dünya görüşü bir ideoloji olarak benimsenmektedir. MTTB kendini sağcı olarak değil İslami görüşe mensup olarak tanımlamaya başlamaktadır.

İdeolojisini tarihsel süreç içinde gösterdiği dönüşümler de sürekliliklerle birlikte analiz etmeye çalıştığımız MTTB nihayetinde bir öğrenci örgütlenmesiydi. İdeolosinin hedef kitlesi öğrenci kitlesiydi ve bu kitleye ulaşma zeminini anlamak MTTB’nin kurumsal işleyişini ele almayı gerektirdi. MTTB faaliyetlerini müdürlükler, kulüpler ve enstitüler aracılığıyla yürütmektedir. Basın yayın Müdürlüğü, eğitim müdürlüğü, kültür müdürlüğü, dış Türkler müdürlüğü, iş bulma müdürlüğü, öğrenci meseleleri müdürlüğü, kütüphane müdürlüğü, trafik eğitimi müdürlüğü, mehter müdürlüğü, tiyatro müdürlüğü, tesisler müdürlüğü, turizm ve dış temaslar müdürlüğü, teşkilatlarla irtibat müdürlüğü, folklor müdürlüğünün yanı sıra kitap

kulübü, sinema kulübü, fotoğraf kulübü ve spor kulübü adında kulüpler ve beden eğitimi ve güç geliştirme enstitüsü, folklor ve müzik enstitüsü ve sosyal ilimler enstitüsü adında enstitüler MTTB kurumlarını oluşturmaktadır.

MTTB en temelde bir öğrenci örgütlenmesiydi ve temel ilgi alanı gençlik ve onun eğitimiydi. MTTB'nin tercih ettiği gençlik kitlesi ve eğitim alanındaki görüşleri aslında MTTB ideolojisinin bir ifadesidir. Ahmet Mithat Efendi'nin meşhur eseri Felatun Bey'le Rakım Efendi Türk Edebiyatının en çok işlenen konularından biri olan doğu batı sorunsalına işaret ederken bir yandan da iki genç tipi de sunmaktadır. Batı ile kurdukları ilişki biçiminde taklitçi sahte ve kozmetik bir batılılaşmayı temsil eden Felatun Bey ve yerli kültürel özelliklere sahip çıkan tercih edilmiş bir batılılaşmayı temsil eden Rakım efendi iki anlayışı temsil ederken Rakım Efendi ise Türk sağındaki milli manevi değerlerine sahip çıkan ama aynı zamanda Batılı bilime ve tekniğe açık hatta üstü örtülü olarak Batıyı da bir batılıdan ve batıcıdan daha iyi anlamış,şuurlu, vatansever Türk gencinin örnek tipi olmaktadır. Bunun karşısında ise Felatun beyde örneğini bulan ve daha sonra benzer bir bakış açısıyla solcu gençliği tasvir etmek için kullanılan sorumsuz, halkının değerlerine yabancılaşmış, aynı zamanda Batıyı da anlayamamış müsrif kısacası şahsiyetsiz bir genç tipi yer almaktadır. Rakım Efendiler nasıl yetiştirilmelidir sorusuna MTTB bunun ancak milli bir eğitim felsefesinin tatbik edilmesiyle mümkün olacağını söylemektedir. Eğitimi bireye ulusal bilincin aktarıldığı bir sosyalizasyon süreci olarak algılaya Gökalp'in fikirlerine benzer bir biçimde MTTB'de eğitim öğrenciye hem çağdaş bilim ve tekniğin hem de milli bir bilincin verilmesi süreci olarak anlaşılmaktadır. Bu çerçevede konferanslar, açık oturumlar ve seminerler düzenlemenin ötesine geçen MTTB 1968 yılında İsmail Kahraman'ın genel başkanlığı döneminde MTTB Sosyal İlimler Enstitüsünü kurar. Gelişen sol harekete fikir cephesinde de bir cevap verebilme kaygısının da kuruluşunda etkin olduğu SİE'de dönemin sağ kesimden bir çok akademisyen ve fikir adamının tarihten, edebiyata ve iktisada oldukça geniş bir alanda dersler verdiği görülmektedir. Alternatif bir eğitim anlayışı ile ileriki yıllarda ülkenin fikir ve siyaset hayatında etki olacak bir kadronun yetiştirilmesini amaçlayan SİE bu hedef doğrultusunda yetiştirilmiş bir çok mezun vermiştir.MTTB'den ve özellikle SİE'den yetişen dünya görüşleri ve siyasete dair düşünceleri MTTB çatısı altında şekillenen bir çok öğrencinin bu gün Türkiye'de siyasetten dış politikaya ve bilim dünyasına bir çok alanda etkili olmakta oluşu MTTB üzerinde düşünmeyi zorunlu kılmaktadır.

KAYNAKLAR

AĞAOĞULLARI M. Ali, “Türkiye’de Irkçı Sağ”, **Geçiş Sürecinde Türkiye**, derleyenler: İ.C. Shick, E.A. Tonak, Belge Yayınları, İstanbul 1998

ANDERSON Benedict, **Hayali Cemaatler**, Metis yayınları, İstanbul 2000

ARSLAN Emre, “Türkiye’de Irkçılık”, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi**, Milliyetçilik C. 4, İletişim Yayınları, İstanbul 2003

AKDEVELİOĞLU Atay, KÜRKÇÜOĞLU Ömer, “Ortadoğu’yla İlişkiler 1960-1980”, **Türk Dış Politikası**, İletişim Yayınları, İstanbul 2003

AKGÜN Birol, ÇALIŞ Şaban, “Türk Milliyetçiliğinin Terkibinde İslamcı Doz”, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi**, C.4, Milliyetçilik, İletişim Yayınları, İstanbul 2002

AKMAN Ayhan, “Milliyetçilik Kuramında Etnik ve Sivil Milliyetçilik Karşıtlığı”, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi**, C.4, İletişim Yayınları, İstanbul 2002

AKŞİT Bahattin, “Türkiye’de İslami Eğitim”, **Çağdaş Türkiye’de İslam**, Yayına Hazırlayan Richard Tapper, Sarmal Yayınları, İstanbul:1991

AKSU Fuat, **Kıbrıs Sorunu**, www.turkishgreek.org/trkgr.htm

AKSU Fuat, **Kıta Sahaneliğinin Saptanması Sorunu**, www.turkishgreek.org/trkgr.htm

AKTAY Yasin, “İslamcılıktaki Muhafazakar Bakiye”, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi**, C.5, Muhafazakarlık, İletişim Yayınları, İstanbul 2003

ARMAOĞLU Fahir, **Siyasi Tarih**, Alkım Yayınları, İstanbul 1999

AYDIN Mustafa, “Savaş Kaosunda Türkiye”, **Görelî Özerklik 2, Türk Dış Politikası**, C.1, Editör:Baskın Oran, İletişim Yayınları, İstanbul 2003

AYDIN Suavi, “30’ların Tezlerine Geri Dönüş: Anadolu’da proto-Türkler” **Toplum ve Bilim**, S. 96, Bahar 2003

AYATA Ayşe Güneş “Çoğulculuk karşısında Otoriterlik: İki İslami Yayında Siyasal Düşünceler”, **Çağdaş Türkiye’de İslam**, Yayına Hazırlayan Richard Tapper, Sarmal Yayınları, İstanbul:1991

AYVAZOĞLU Beşir, “Tanrıdağı’ndan Hıra Dağı’na Uzun İnce Yollar Milliyetçilik”, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi**, İletişim Yayınları, C.5, Muhafazakarlık, İletişim Yayınları

AYVAZOĞLU Beşir, “Türkiye’de Sağcı Olmak”, **Türkiye Günlüğü**, 16 (Güz, 1991)

BALİ Rıfat N. , **Bir Türkleştirme Serüveni(1923-1945)**, İletişim Yayınları, İstanbul 2003

BALİ Rıfat N., **Musa'nın Evlatları Cumhuriyet'in Yurttaşları**, İletişim Yayınları, İstanbul 2003

BERKES Niyazi, **Türkiye'de Çağdaşlaşma**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2002

BİLİCİ Mücahit, "Milliyetçilik ve Cemaatlerin Din Söylemleri Fethullah Gülen Cemaati Örneği", **İslamiyat** Ekim-Aralık: 2001

BORA Tanıl, **Türk Sağının Üç Hali**, İletişim Yayınları, İstanbul 1995

BORA Tanıl, CAN Kemal, **Devlet, Ocak, Dergah**, İletişim Yayınları, İstanbul 2000

BORA Tanıl, CANEFİ Nergis, "Türkiye'de Popülist Milliyetçilik", **Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi**, Milliyetçilik, Cilt 4, İletişim Yayınları, İstanbul 2003

BOSTANCI Naci, **Kadrocular**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1991

BULAÇ Ali, **İslam Dünyasında Düşünce Sorunları**, İz Yayınları, İstanbul 1995

BURAK Osman, "Türk Tiyatrosunun Durumu", **Milli Gençlik**, Milli Sanayi Özel Sayısı, Kasım 1968

BURAK Osman, "Tarihi Boyunca MTTB", **Milli Gençlik**, Ocak 1969

BORA Tanıl, **Milliyetçi- Muhafazakar Düşünüşte Negatif Batı İmgesi**, Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi, Modernleşme ve Batıcılık, C.3, İletişim yayınları, İstanbul 2002

CHATTERJEE Partha, **Milliyetçi Düşünce ve Sömürge Dünyası**, İletişim Yayınları, İstanbul 1996

ÇAVDAR Tefik, **Türkiye'de Demokrasi Tarihi**, İmge yayınları, Ankara 2000

DARENDELİOĞLU İlhan, **Türkiye'de Milliyetçilik Hareketleri Tarihi**, Toker Yayınları, İstanbul 1968

DEREN Seçil, "Milli Eğitim Üzerine Muhafazakar Düşünceler", **Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi**, Muhafazakarlık, C.5, İstanbul 2003

DOĞAN D. Mehmet, **Batılılaşma İhaneti**, İz Yayıncılık, İstanbul 1998

DUMAN Doğan, **Demokrasi Sürecine Türkiye'de İslamcılık**, Dokuz Eylül Yayınları, İzmir 1999

DURANT Will, **The Story of Philosophy**, Cardinal Editions, New York, 1954

ÇETİNSAYA Gökhan, "Cumhuriyet Türkiye'sinde Osmanlıcılık", **Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi**, C. 5 Muhafazakarlık, İletişim Yayınları

ÇETİNSAYA Gökhan, "Rethinking Nationalism and İslam"

ERBAKAN Necmettin, “Türkiye’de Sınai ve İktisadi Kalkınma”, **Milli Gençlik** , Tan ve Fatih Matbaası, İstanbul,Aralık 1967

ERHAN Çağrı, “ABD ve NATO ile İlişkiler”, **Türk Dış Politikası**,Editör: Baskın Oran,C.1 İletişim Yayınları, İstanbul 2003

ERÖZDEN Ozan, **Ulus Devlet**, Dost Kitapevi, Ankara,1997

ERSANLI Büşra, **İktidar ve Tarih , Türkiye’de Resmi Tarih Tezinin Oluşumu**,İletişim Yayınları, İstanbul 2003

ERTEKİN Orhangazi, “Cumhuriyet Döneminde Türkçülüğün Çatallanan Yolları”, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi**, Milliyetçilik, C.4 , İletişim yayınları, İstanbul 2003

ERTÜRK S. Ahmet, “Türkiye’de İslami Hareketin Gelişim Süreci 60 ve 70’li Yıllar”, **Dünya ve İslam** ,Güz 1990

FIRAT Melek, “Yunanistan’la İlişkiler”,**Türk Dış Politikası**,C.1, İletişim Yayınları, İstanbul 2003

GELLNER Ernest, **Milliyetçiliğe Bakmak**, İletişim Yayınları, İstanbul 1998

GEORGEON Francis, **Türk Milliyetçiliğinin Kökenleri** , Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1999

GÖKALP Ziya, **Türkçülüğün Esasları**, Varlık Yayınları, İstanbul 1966

GÜLALP Haldun, **Kimlikler Siyaseti**, Metis Yayınları, İstanbul 2003

GÜZEL Murat, “Necip Fazıl Kısakürek”, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi**, C.5 Muhafazakarlık, İletişim Yayınları, İstanbul,2003

HEYD Uriel, **Türk Milliyetçiliğinin Kökleri** , Pınar Yayınları, İstanbul 2001

KABACALI Aykut, **Türkiye’de Gençlik Hareketleri**, Altın Kitaplar, İstanbul 1992

KADIOĞLU Ayşe, **Cumhuriyet İradesi Demokrasi Muhakemesi**, MetisYayınları, İstanbul 1999

KAPLAN Mehmet, **Kültür ve Dil**, Dergah Yayınları, İstanbul 2003

KARA İsmail, “İslamcı Söylemin Kaynakları ve Gerçeklik Değeri Üzerine Birkaç Not”, **İslamiyat**, S. 4 Ekim-Aralık 2001

KARA İsmail,“ Müslüman Kardeşler Türkçe’ye Tercüme Edildi mi?”**Dergah** ,21(kasım 1991)

KARATAŞ Turan,“**Doğunun Yedinci Oğlu Sezai Karakoç**”, Kaknüs İstanbul:1998

KEYDER Çağlar ,Ulusal **Kalkınmacılığın İflası**, Metis Yayınları, İstanbul

KEYDER Çağlar, **Dünya Ekonomisi İçinde Türkiye (1923-1929)**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1993

KEYMAN E. Fuat, “Türkiye’de Laiklik Sorununu Düşünmek: Modernite, Sekülerleşme, Demokratikleşme” **Doğu Batı**, Temmuz 2003

KISAKÜREK Necip Fazıl, **Sahte Kahramanlar**,Büyük Doğu, İstanbul 1976

KISAKÜREK Necip Fazıl, **Son Devrin Din Mazlumları**, Büyükdoğu, İstanbul:1995

KIZILYÜREK Niyazi, “ Rauf Denktaş ve Kıbrıs Türk Milliyetçiliği”,**Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi**, C. 4, Milliyetçilik, İletişim Yayınları, İstanbul 2002

KURAN Timur, **İslam’ın Ekonomik Yüzleri**, İletişim Yayınları,İstanbul 2002

KUSHNER David, **Türk Milliyetçiliğinin Doğuşu**, Fener Yayınları, İstanbul 1998

LEWIS Bernard, **Modern Türkiye’nin Doğuşu** , TTK Yayınları, İstanbul 2000

MARDİN Şerif, **Türkiye’de Din ve Siyaset**, İletişim Yayınları, İstanbul 1996

MARDİN Şerif, **Bediüzzaman Said Nursi Olayı** , İletişim Yayınları, İstanbul 1996

MARDİN Şerif,**Türk Modernleşmesi**, İletişim Yayınları, İstanbul 1997

MERAM Ali Kemal, **Türkçülüğün Tarihi**, Kültür Kitabevi, İstanbul 1969

MERT Nuray, “Cumhuriyet Türkiye’sinde Laiklik ve Karşı Laikliğin Düşünsel Boyutu”,**Modern Türkiye’de Düşünce Ansiklopedisi**, C.5, Muhafazakarlık, İletişim Yayınları, İstanbul 2003

MERT Nuray, “Cami Gölgelerinden Gölge İnsanlara”, **Tezkire**, Yaz-Güz 1998

ONARAN Alim Şerif, **Türk Sinema Tarihi** , Cilt 2 ,Kitle Yayınları , Ankara:1995

ORAN Baskın, “Batı Bloku Ekseninde Türkiye, 1945-1960”, **Türk Dış Politikası**,C.1, İletişim Yayınları,İstanbul 2003

ÖĞÜN Süleyman Seyfi, **Türkiye’de Cemaatçi Milliyetçilik ve Nurettin Topçu**, Dergah Yayınları, İstanbul 1992

ÖZAL Turgut, “Sanayileşen Türkiye”, **Milli Gençlik**, Gençlik Özel Sayısı,1967

ÖZDOĞAN Günay Göksu, ‘**Turan’dan Bozkurt’a**’ , İletişim Yayınları, İstanbul 2002

ÖZKIRIMLI Umut,**Milliyetçilik Kuramları**,Sarmal Yayınları, İstanbul 1999

ÖZNUR Hakkı, **Ülkücü Hareket**, Alternatif yayınları, Ankara 2000

- PARLA Taha, **Ziya Gökalp ve Korporatizm**, İletişim Yayınları, İstanbul 1989
- ROY Oliver, **Siyasal İslamın İflası**, Metis Yayınları, İstanbul 1995
- SARIBAY Ali Yaşar, **Türkiye’de Modernleşme Din ve Parti Politikası, MSP Örnek Olayı**, Alan Yayıncılık, İstanbul. 1985
- SAYAR Ahmet Güner, **Osmanlı İktisat Düşüncesinin Çağdaşlaşması**, Ötüken Yayınları, İstanbul 2000
- SERDENGECİTİ Osman Yüksel, **Mabetsiz Şehir**, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul 1995
- SHAYEGAN Daryush, **Yaralı Bilinç**, Metis yayınları, İstanbul 2002
- SMİTH Anthony D., **Milli Kimlik**, İletişim Yayınları, İstanbul, 1999
- ŞENSOY Tahsin, **Atatürk Dönemi Öğrenci Olayları (1918-1938)**, Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi 1998, (yayımlanmamış)
- TANPINAR Ahmet Hamdi, **Beş Şehir**, Dergah Yayınları, İstanbul 1999
- TAYLAK Muammer, **İkinci Meşrutiyet’ten Cumhuriyete Türkiye’de Öğrenci Hareketleri**, Başnur Matbaası, Ankara 1969
- TAŞKIN Yüksel, “Antikomünizm ve Türk Milliyetçiliği”, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi**, C.5, Muhafazakarlık, İletişim Yayınları, İstanbul 2003
- TOPÇU Nurettin, **Türkiye’nin Maarif Davası**, Dergah Yayınları, İstanbul 1998
- TOPÇU Nurettin, **Kültür ve Medeniyet**, Dergah Yayınları, İstanbul 1998
- TOPRAK Binnaz, “Dinci Sağ” **Geçiş Sürecinde Türkiye**, Belge Yayınları, İstanbul 1999
- TOPRAK Zafer **Türkiye’de Milli İktisat**, Yurt Yayınları, Ankara 1982
- TUNÇAY Mete, **Cumhuriyet Döneminde Tek Parti Yönetimini Kurulması**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1999
- TÜRKEŞ Alpaslan, **1944 Milliyetçilik Olayı**, Kamer Yayınları, İstanbul 1992
- ÜLKEN Hilmi Ziya, **Türkiye’de Çağdaş Düşünce Tarihi**, Ülken Yayınları, İstanbul 2001
- ÜSTÜN Yakup, “Tevfik İleri’nin Din Eğitimine Hizmetleri” **Her Yönüyle Tevfik İleri**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1995
- VURAL Hasan Sami, “Ahmet Kabaklı” **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi**, C.5 Muhafazakarlık, İletişim Yayınları, İstanbul 2003
- VURAL Mehmet, **Siyaset Felsefesi Açısından Muhafazakarlık**, Elis Yayınları, Ankara 2003

YILMAZ Tanzer Sülker,**Türkiye’de Gençlik Hareketleri** , Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul 1997

YILDIZ Ahmet, **Ne Mutlu Türküm Diyebilene – Türk Ulusal Kimliğinin Etno-seküler Sınırları (1919-1938)**, İletişim yayınları, İstanbul 2001

YILMAZ Durali,”Yerli ve Soylu Sanat”, **Milli Gençlik**, Milli Sanayi Özel Sayısı, Kasım 1968

ZÜRCHER E.J.,Modernleşen Türkiye’nin Tarihi,İletişim Yayınları, İstanbul 1996

ZÜRCHER E.J.,”Kemalist Düşüncenin Osmanlı Kaynakları”, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi**, Kemalizm, C.2, İletişim Yayınları, İstanbul 2000

MTTB Yayınları ve Faaliyet Raporları

MTTB 49. Genel Kurul Faaliyet Raporu, Tan Matbaası, İstanbul 1969

MTTB 50. Genel Kurul Faaliyet Raporu, Yüksel Matbaası,İstanbul 1973

MTTB 51.Genel Kurul Faaliyet Raporu, Özdemir Matbaası, ;İstanbul 1973

MTTB 52. Genel kurul Faaliyet Raporu,Fatih Gençlik Vakfı Matbaası, İstanbul 1974

MTTB 53. Dönem Faaliyet Raporu, Fatih Gençlik Matbaası, İstanbul:1976

MTTB 54. Dönem Faaliyet Raporu, Fatih Gençlik Vakfı Matbaası, İstanbul 1977

55. Döneminde MTTB, Fatih Gençlik Matbaası, İstanbul 1979

Öğrencinin El Kitabı,MTTB Basın Yayın Müdürlüğü, İstanbul 1972

Gençlik ve Yerimiz,hazırlayan: MTTB II. Başkanlığı,Elif Matbaası,Ankara:1979

MTTB Basın ve Yayın Müdürlüğü ,**Milli Bir Eğitime Doğru**, Fatih Matbaası, 1968

MTTB Eğitim Müdürlüğü, **Sosyal Dersler**, Özdemir Matbaası, İstanbul 1973

MTTB Basın ve Yayın Müdürlüğü Neşriyat Bürosu, **Ortak Pazar Dedikleri**, İstanbul 1970

Sürelî Yayınlar: Milli Gençlik Dergileri 1965-1971; 1974-79 Tarihli Ciltler

ÖZGEÇMİŞ

Doğum Tarihi 13.04.1979

Doğum YeriElazığ- Maden

Lise.....1992-1995 İzmit Merkez Lisesi

Lisans 1995-2000 İstanbul Üniversitesi SBF Uluslararası İlişkiler

Yüksek Lisans 2000-2004 Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler

Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

